

ДОКЛАД

ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2013 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения.....	3
I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2013 г.	6
1. Макроикономическо развитие в България през 2013 г.	7
1.1 Брутен вътрешен продукт.....	7
1.2 Инфлация.....	8
1.3 Пазар на труда и доходи.....	9
1.4 Платежен баланс.....	10
2. Финансов сектор.....	11
3. Тенденции при основните макроикономически показатели и съпоставка с допусканията и параметрите, заложи в макрорамката по ЗДБРБ за 2013 г.	14
4. Оценка на въздействието на данъчната политика и политиката на разходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика.....	16
5. Макроикономически ефект от усвояването на европейските средства.....	17
II. ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА	20
1. Основни акценти на фискалната политика по отношение на бюджетното изпълнение през 2013 г.	20
1.1 Промени в данъчното облагане през 2013 г.	22
1.2 Инвестиционна политика.....	26
2. Основни параметри на консолидираната фискална програма за 2013 г.....	29
2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите.....	34
2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма.....	43
2.2.1 Корпоративни данъци.....	44
2.2.2 Данък върху доходите на физическите лица.....	47
2.2.3 Приходи от осигурителни вноски.....	48
2.2.4 Данък върху добавената стойност.....	49
2.2.5 Акцизи.....	52
2.2.6 Мита.....	54
2.2.7 Данък върху застрахователните премии.....	54
2.2.8 Други данъци.....	54
2.2.9 Неданъчни приходи.....	55
2.2.10 Помощи, дарения и други безвъзмездно получени суми.....	58
2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2013 г.	59
2.3.1 Текущи нелихвени разходи.....	59
2.3.2 Капиталови разходи.....	66
2.3.3 Лихвени разходи.....	68
2.3.4 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС.....	69
2.3.5 Мерки за намаляване размера на задълженията на ПРБК.....	69
2.4 Изпълнение на разходите по функции по консолидираната фискална програма за 2013 г.	71
2.4.1 Общи държавни служби.....	72
2.4.2 Отбрана и сигурност.....	77
2.4.3 Образование.....	83
2.4.4 Здравеопазване.....	85
2.4.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи.....	87
2.4.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда.....	92
2.4.7 Почивно дело, култура, религиозни дейности.....	96
2.4.8 Икономически дейности и услуги.....	101
2.4.9 Разходи неklasифицирани в другите функции.....	110

2.5 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2013 г.	111
2.5.1 Външно финансиране	111
2.5.2 Вътрешно финансиране	113
2.5.3 Финансови операции по прилагане на стълб I от Общата селскостопанска политика	116
2.5.4 Приватизация.....	116
2.5.5 Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	117
III. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ПО СЪСТАВНИ БЮДЖЕТИ...	119
1. Републикански бюджет	119
2. Съдебна власт	121
3. Социалноосигурителни фондове.....	122
3.1 Държавно обществено осигуряване	122
3.2 Учителски пенсионен фонд.....	126
3.3 Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”	126
3.4 Национална здравноосигурителна каса	127
4. Бюджети на общините.....	129
5. Българско национално радио	134
6. Българска национална телевизия	136
7. Българска телеграфна агенция.....	137
8. Държавни висши училища	137
9. Държавни висши военни училища	137
10. Българска академия на науките	138
11. Национален фонд към Министерство на финансите	138
12. Държавен фонд “Земеделие”	142
13. Фонд за покриване на разходите за приватизация и следприватизационен контрол.....	151
14. Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	151
15. Извънбюджетна сметка към министъра на финансите за средствата от продажбата на предписани емисионни единици	153
16. Сметка за чужди средства на ММС.....	153
17. Сметка за чужди средства, открита съгласно §28 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на Закона за българските лични документи към МВР	154
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	155

Използвани съкращения

АМ – Агенция „Митници”
БВД – брутен външен дълг
БВП – брутен вътрешен продукт
БДЖ ЕАД – „Български държавни железници” ЕАД
БНБ – Българска народна банка
БРСЕ – Банка за развитие на Съвета на Европа
б. т. – базисни точки
ВОП – вътреобщностни придобивания
ВСС – Висш съдебен съвет
ДАНС – Държавна агенция „Национална сигурност”
ДВ – Държавен вестник
ДДС – данък върху добавената стойност
ДИЗ – държавни инвестиционни заеми
ДМА – дълготрайни материални активи
ДОО – държавно обществено осигуряване
ДФЗ – Държавен фонд „Земеделие”
ЕК – Европейска комисия
ЕО – Европейска общност
ЕС – Европейски съюз
ЕИП – Европейско икономическо пространство
ЕФ – европейски фондове
ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на Република България
ЗДДС – Закон за данък върху добавената стойност
ЗДДФЛ – Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗИД – Закон за изменение и допълнение
ЗКПО – Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗМДТ – Закон за местните данъци и такси
ЗУО – Закон за управление на отпадъци
ИПЦ – индекс на потребителските цени
ИСПА – Инструмент на структурните политики за присъединяване
ИА – Изпълнителна агенция
ИПП – Инструмент за предприсъединителна помощ
КРС – Комисия за регулиране на съобщенията
КСО – Кодекс за социално осигуряване
КФП – Консолидирана фискална програма
МБВР – Международна банка за възстановяване и развитие
МВР – Министерство на вътрешните работи
МВнР – Министерство на външните работи
МВФ – Международен валутен фонд
МЗ – Министерство на здравеопазването
МЗХ – Министерство на земеделието и храните
МИЕ – Министерство на икономиката и енергетиката
МИП – Министерство на инвестиционното проектиране
МК – Министерство на културата
МО – Министерство на отбраната
МОН – Министерство на образованието и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МП – Министерство на правосъдието
МРР – Министерство на регионалното развитие

МС – Министерски съвет
МТИТС – Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
МФ – Министерство на финансите
ММС – Министерство на младежта и спорта
НАП – Национална агенция за приходите
АПИ – Агенция „Пътна инфраструктура“
НАТО – Организация на Северноатлантическия договор
НДЖ1 – схема за национални доплащания за говеда, необвързани с производството
НДЖ3 – схема за национални доплащания за овце майки и кози майки, обвързана с производството
НДЖ4 – схема за отглеждане на овце майки и кози майки в икономически уязвими общини в Южна България
НДЖ5 – схема за отглеждане на овце майки и кози майки в необлагодетелстваните райони
НДК – схема за национални доплащания за крави с бозаещи телета, обвързана с производството
НДКМ1 – схема за поддържане на производството на краве мляко и икономически уязвими ферми, обвързана с производството
НДКМ2 – схема за поддържане на производството на краве мляко в необлагодетелстваните райони
НДКМ3 – схема за поддържане на производството на краве мляко в нитратно уязвимите райони
НДТ – схема за национални доплащания на тютюн
НЗОК – Национална здравноосигурителна каса
НК ”ЖИ” – Национална компания „Железопътна инфраструктура“
НОИ – Национален осигурителен институт
НС – Народно събрание
НСИ – Национален статистически институт
НР1 – плащания на земеделски стопани в райони за природни ограничения в планинските райони
НР2 – плащания на земеделски стопани в райони с ограничения, различни от планинските райони
НРС – Национална разузнавателна служба
НСО – Национална служба за охрана
НСОРБ – Национално сдружение на общините в Република България
НФ – Национален фонд
ОП – Оперативна програма
ПЗР – преходни и заключителни разпоредби
ПРБК – първостепенни разпоредители с бюджетни кредити
п.п. – процентни пункта
ПП – програмен продукт
ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПЧИ – преки чуждестранни инвестиции
ПФИ – Преходен финансов инструмент
ПМС – Постановление на Министерския съвет
СЕПП – Схема за единно плащане на площ
СКФ – Структурни фондове и Кохезионен фонд
СНС – система на националните сметки
СНДП – Схема за национални доплащания на хектар земеделска земя
СП – Сметна палата
СППЗ – Схема за специфично подпомагане на производителите на плодове и зеленчуци

УО – Управляващ орган

УПФ – Учителски пенсионен фонд

ФГВРС – Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”

ФПРПСК– Фонд за покриване на разходите за приватизация към Агенцията за приватизация и следприватизационен контрол

ФМ на ЕИП – Финансов механизъм на Европейско икономическо пространство

ХИПЦ – Хармонизиран индекс на потребителските цени

ЦБ – Централен бюджет

I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2013 г.

Растежът на световната икономика набра скорост през втората половина на 2013 г. Най-голям принос за отчетеното ускорение имаха страните с развита икономика, където засилването на активността бе подкрепено от подобряването на финансовите условия и провежданата монетарна политика.

След забавяне в началото на годината, американската икономика постепенно ускори темпа си на нарастване и през втората половина на 2013 г. дори надмина очакванията, като даде значителен импулс за глобалната икономическа активност. Положителното развитие бе в резултат на силния растеж на износа и вътрешното търсене, както и повишението на запасите. Активността бе подкрепена също така от възстановяването на сектора на недвижимите имоти, подобреното благосъстояние на домакинствата и облекчените условия за кредитиране. По-умерената фискална консолидация също допринесе в тази посока.

Реален растеж на БВП (в %) на годишна база

	IV.2012	2012	I.2013	II.2013	III.2013	IV.2013	2013
Европейски съюз	-0,7	-0,4	-0,7	-0,1	0,2	1,0	0,1
Евروزона	-1,0	-0,7	-1,2	-0,6	-0,3	0,5	-0,4
САЩ	2,0	2,8	1,3	1,6	2,0	2,6	1,9

Източник: Евростат, Бюро за икономически анализи (САЩ)

През 2013 г. еврозоната излезе от рецесията. Понижението на икономическата активност бе 0,4% средно за годината, но растежът на БВП премина на положителна територия през четвъртото тримесечие, след продължителен период на спад. Възстановяването бе неравномерно в отделните държави. Растежът до голяма степен бе воден от износа, въпреки сигналите за съживяване на вътрешното търсене (във Франция, Испания и по-специално Германия). Високото ниво на безработица, свиването на кредитната активност и размерът на дълга обаче продължават да поставят под въпрос устойчивостта на възстановяването.

Нововъзникващите пазари и развиващите се икономики изгубиха в известна степен инерцията си и темпът на нарастване на БВП в тези страни бе по-слаб през втората половина на 2013 г. Въпреки това, те запазиха значителния си принос за растежа на световната икономика. Ръстът на износа им се ускори, подкрепен от активността в развитите икономики и обезценяването на валутите, но инвестиционната активност остана слаба и това до голяма степен допринесе за по-слабото им представяне в сравнение с развитите държави.

Инфлацията в международен план остана сравнително ниска през 2013 г. в резултат на спада в международните цени на суровините и особено на горивата и храните. Инфлацията в страните с развита икономика бе под дългосрочните инфлационни очаквания. В САЩ всички индикатори за изменението на цените отчетоха понижение през 2013 г., а в еврозоната изменението на общия индекс дори спадна под 1% през четвъртото тримесечие на годината.

1. Макроикономическо развитие в България през 2013 г.

1.1 Брутен вътрешен продукт

През 2013 г. растежът на брутния вътрешен продукт на България се ускори до 0,9% при 0,6% през 2012 г. Нетният износ бе с основен положителен принос за динамиката на БВП за годината. След като регистрира растеж от 3,1% за предходната година, през 2013 г. вътрешното търсене намалю с 1,1 процентни пункта.

Несигурността сред потребителите доведе до намаление на разходите на домакинствата с 2,3%. В същото време потреблението на правителството се увеличи с 2,5%. Ниското търсене в страната възпира някои предприемачи от реализирането на инвестиционни проекти и това доведе до спад на частните инвестиции през годината. В същото време капиталовите разходи на правителството нараснаха, компенсирайки отчасти понижената частна инвестиционна активност. Брутообразуването на основен капитал в икономиката намалю с 0,3 на сто.

Поради подобреното външно търсене износът на стоки и услуги през 2013 г. нарасна в реално изражение с 8,9%. Ниското частно потребление ограничи растежа на вноса до 5,7%, като в по-голяма степен той беше повлиян от повишеното търсене от страна на експортно ориентирани отрасли. Тази динамика доведе до положителен принос на нетния износ за растежа на БВП от 2,0 п.п.

Реален растеж и принос на отделните компоненти по елементи на крайното използване

ПОКАЗАТЕЛ	2012 г.		2013 г.		2012 г.	2013 г.
	Реален растеж (%)	Принос в растежа* (п.п.)	Реален растеж (%)	Принос в растежа* (п.п.)	% от БВП* (текущи цени)	
Крайно потребление	2,9	2,3	-1,4	-1,1	81,3	80,0
Инвестиции в основен капитал	4,0	0,9	-0,3	-0,1	21,4	20,7
Износ на стоки и услуги	-0,4	-0,3	8,9	6,0	66,7	70,2
Внос на стоки и услуги	3,3	-2,2	5,7	-3,9	69,7	71,2
БВП	0,6	0,6	0,9	0,9	100,0	100,0

*Не е отразен приносът на изменението в запасите.

Източник: НСИ, МФ

Икономическата активност в страната се ускори и по линия на предлагането, като растежът на брутната добавена стойност бе 1,1% в реално изражение, с положителен принос на услугите и аграрния сектор.

Добавената стойност в сектора на услугите нарасна с 1,5%. С основен положителен принос бяха отраслите "Държавно управление" и "Финансови и застрахователни дейности". Ниското потребителско търсене се отрази в спад при "Търговия, транспорт, пощи, хотелиерство и ресторантьорство". Слабото вътрешно търсене повлия и на промишления сектор, чиято добавена стойност намалю с 0,1%. Данните за оборотите в промишлеността показват ръст на тези на външния пазар от 3,8% и спад на вътрешния от 3,9%. Спадът на добавената стойност в строителния сектор продължи, но със забавени темпове и достигна 1%. Добрата реколта през годината и повишената продукция на зърнени и технически култури доведе до ръст на добавената стойност в селското стопанство от 3,4 процентни пункта.

1.2 Инфлация

От началото на 2013 г. бе наблюдавано съществено забавяне в инфлацията. Общият ХИПЦ по месеци на годишна база дори премина на отрицателна територия през август, а дефлацията в края на периода възлезе на 0,9 %. Най-съществен принос за това имаха корекциите в административните цени през годината, но влияние оказа и низходящата тенденция при международните цени на храните и енергийните суровини, както и слабото вътрешно търсене. Средногодишната инфлация се забави до 0,4 процента.

Спадът при международните цени на храните и енергийните суровини и поскъпването на еврото спрямо щатския долар през втората половина на годината предизвикаха дефлационен ефект върху производствените и потребителските цени в страната. Инфлацията при хранителните продукти се понижи значително и в края на годината цените им отчетоха спад от 0,8 % на годишна база, при ръст от 4,6 % през декември 2012 г. Основен принос за това имаше отчетеното забавяне при непреработените храни, особено през втората половина на годината. Динамиката при пазарните цени на автомобилните горива също следваше развитието на международните цени на суровия петрол, като се характеризираше с известни колебания през годината. Отчетеното поевтиняване по месеци на годишна база през второто полугодие се забави и в края на годината енергийните стоки (без административни цени) отчетоха минимално поскъпване от 2,2 % при 6,3 % година по-рано. През януари бе направено планираното увеличение на акциза върху дизела, но според направените оценки тази административна промяна има относително малък принос за изменението на общия индекс (0,03 п.п.).

От вътрешните фактори с голям принос за понижението на общия индекс бе намалението в административните цени, което в края на годината възлезе на 3,9 %, а приносът му за понижението на общия ХИПЦ се оценява на 0,7 п.п. Голяма част от този принос се дължеше на направените корекции в цената на електроенергията за битови потребители, съответно през март и август, като натрупаното ѝ понижение към декември възлезе на 11,2 %. С по-ниски цени бяха също топлоенергията, централно газоснабдяване, лекарствата.

ХИПЦ по основни компоненти

(изменение в % спрямо съответния месец на предходната година)

Компоненти на ХИПЦ	Месеци на 2013 г.											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Общ ХИПЦ	2,6	2,2	1,6	0,9	1,0	1,2	0,0	-0,7	-1,3	-1,1	-1,0	-0,9
Храни	6,1	4,8	4,8	4,2	3,7	4,6	2,5	1,0	-0,2	0,1	-0,2	-0,8
Алкохол и цигари	0,5	0,8	1,1	1,2	1,4	1,1	1,2	1,1	1,1	1,3	1,6	1,9
Енергийни стоки	5,5	4,9	1,2	-1,9	0,2	1,5	-3,3	-5,9	-7,0	-6,5	-5,0	-2,9
Базисна инфлация	0,9	0,7	0,6	0,4	0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,5	-0,4	-0,5	-0,7
Неенергийни нехранителни стоки	-1,3	-1,3	-1,1	-1,2	-1,2	-1,0	-1,6	-1,6	-1,8	-1,7	-1,9	-2,1
Услуги	2,4	2,1	1,7	1,5	1,1	0,6	0,8	0,7	0,5	0,5	0,5	0,3

Източник: НСИ, МФ

Съществено влияние върху динамиката на потребителските цени в страната оказва и свитото потребление на домакинствата. Това създаде условия за задълбочаване на низходящия тренд при базисната инфлация, която към декември възлезе на -0,7 %. По отношение на основните ѝ компоненти, годишната инфлация при пазарните услуги се забави значително до 0,6 % през декември. За динамиката на цените в тази група влияние

оказаха също и вторични ефекти по линия на по-ниските цени на горивата и хранителните стоки (за отчетеното забавяне в нарастването на цените на общественото хранене и транспортните услуги). Дефлацията при цените на нехранителните стоки, от своя страна, се ускори, като достигна 2,3 % към декември, най-вече в резултат на продължаващото поевтиняване на дълготрайните потребителски стоки.

1.3 Пазар на труда и доходи

През 2013 г. бе наблюдавано постепенно стабилизиране на заетостта при все още продължаващо увеличение на безработицата в страната, което отразяваше повишаването на икономическата активност на населението. Средният брой на заетите продължи да се понижава, но спадът им се забави до 0,4 % от 2,5 % година по-рано¹. Основен принос за отбелязаното подобрене имаше селското стопанство, и в по-малка степен услугите. Броят на заетите в селското стопанство се повиши значително през второто и третото тримесечие на годината и обуслови общия годишен ръст на заетостта в сектора от 1,2 %. Последното беше изключение от повече от десет годишната тенденция на спад на заетостта в селското стопанство, свързана с глобалното реструктуриране на общата заетост към сектора на индустрията и най-вече към този на услугите. Броят на заетите в услугите се стабилизира на нивото си от предходната година. Това беше подкрепено в най-голяма степен от отбелязания растеж на заетостта в отрасъл „Професионални дейности, научни изследвания, административни и спомагателни дейности“². Този отрасъл се характеризира с положителни темпове на изменение на заетите от 2011 г. насам и нивото на заетостта остана над това от предкризисната 2008 г. Положителен, макар и несъществен, принос за слабото повишение на заетостта в услугите имаше и отрасъл „Създаване и разпространение на информация“³. Той е и единственият отрасъл, който поддържаше растеж на заетостта през всички години от 2009 г. насам. Същевременно, секторът на индустрията продължи да освобождава трудов ресурс. При строителството спадът на заетостта се забави до 3,5 %, а в промишлеността се ускори до 2,8 % спрямо 2012 г.

Коефициентът на безработица продължи да се повишава за пета поредна година и достигна средна стойност от 12,9 %³ за 2013 г. В условията на стабилизиране на заетостта и увеличение в броя на безработните, работната сила се повиши и отрази по-високата икономическа активност на населението, която не можа да бъде усвоена на пазара на труда поради все още ограничените възможности за наемане на работа. Последното бе фактор и за задържане на високите нива на безработица. Нивото на участие в работната сила (15+) нарасна с 0,8 п.п. спрямо 2012 г. и достигна стойност от 53,9 %.

Повишаването на икономическата активност, както и наблюдаваното подобрене в развитието на заетостта в страната обусловиха възходящата динамика на разходите за труд. През 2013 г. компенсациите на наетите общо за икономиката отчетоха номинален растеж от 5,3 % и техният дял в брутната добавена стойност се увеличи до 47,4 %. Почти всички икономически дейности се характеризираха с нарастване на разглеждания показател с водещо влияние от страна на строителството и агрегирания отрасъл „Търговия, транспорт, хотели и ресторанти“.

През 2013 г. средната работна заплата продължи да се повишава в номинално и реално изражение. Номиналният растеж на заплатите възлезе на 10,5 %, а реалният растеж на показателя, дефлиран с ХИПЦ, достигна 10,0 %. Основен принос за наблюдаваното развитие имаше възходящата динамика на заплатите в частния сектор (12 % и 11,6 % в номинално и реално изражение), изпреварвайки значително отчетения темп на нарастване в обществения сектор (съответно 6,1 % и 5,7 %).

¹ Според данните от Системата на националните сметки (СНС).

² Съгласно групировка на икономическите дейности на ниво 10 отраслила.

³ Според данните от Наблюдението на работната сила (НРС).

Наблюдаваното подобрене в динамиката на заетите през 2013 г. доведе до забавяне в темпа на нарастване на производителността на труда до 1,3% в реално изражение спрямо 3,2 % през 2012 г. Тази тенденция бе най-силно изразена в промишлеността, но растежът на производителността там остана по-висок от средния за икономиката (2,8 %), следван от този в селското стопанство (2,2 %) и услугите (1,4 %) ⁴.

1.4 Платежен баланс

През 2013 г. динамиката на платежния баланс се определяше от стабилизирането на външната среда при спад на вътрешното търсене.

Текущата сметка достигна рекордно висока положителна стойност от 1,5 млрд. лв. (1,9 % от БВП), като продължи да бъде зависима главно от промените в търговията със стоки.

Стабилизирането на европейската икономика се отрази в засилено търсене от страна на търговските ни партньори и значително покачване на търговския оборот. Понижението на международните цени, особено през втората половина на годината, се съчета с ниска инфлация в страната, продиктувана както от корекциите в административните цени, така и от слабото вътрешно търсене, и доведе до отрицателен дефлатор на износа. В резултат, номиналният темп на нарастване на износа достигна 7% за годината, като водеща бе търговията с ЕС (5,6 п.п.), а приносът на износа към трети страни бе 1,4 п.п. Стоковият анализ показва, че общият годишен номинален растеж се дължи в най-голяма степен на групите „Суровини за хранителната промишленост“, „Резервни части и оборудване“ и „Машины и оборудване“. Поради спада в цените на горивата бе отчетен спад в номиналния износ на „Петролни продукти“.

Динамика на износа (FOB), в %

Показатели	2012	2013
Ръст на износа на потребителски стоки	7,0	8,0
Дял на износа на потребителски стоки	23,3	23,4
Ръст на износа на енергийни стоки	23,7	-2,8
Дял на износа на енергийни стоки	16,8	15,2
Ръст на износа за Европейския съюз	-3,6	9,1
Дял на износа за Европейския съюз	58,9	60,1
Ръст на износа към страни извън ЕС	12,6	4,0

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

Спадът на вътрешно търсене, отчетен през 2013 г. както по отношение на потреблението, така и по отношение на инвестициите, имаше задържащ ефект върху увеличението на вноса. Основният положителен принос бе по линия на експортно-ориентираните производства. Дефлаторът на вноса бе отрицателен. Годишният темп на нарастване бе 1,4 % в номинално изражение и остана по-нисък от средния за 2012 г. С положителен принос за растежа бяха суровините и потребителските стоки, докато при енергийните продукти бе отчетен спад в резултат от по-нисък внос на горива. При инвестиционните стоки също бе наблюдавана низходяща динамика, водена от спад във вноса на „Резервни части и оборудване“.

⁴ Производителността на труда по отрасли е изчислена като БДС по цени от 2005 г. разделена на броя на заетите лица.

Динамика на вноса (CIF), в %

Показатели	2012	2013
Ръст на вноса на инвестиционни стоки	16,9	-0,9
Дял на вноса на инвестиционни стоки	22,9	22,3
Ръст на вноса на енергийни стоки	19,7	-6,0
Дял на вноса на енергийни стоки	25,2	23,4
Ръст на вноса от Европейския съюз	6,9	3,6
Дял на вноса от Европейския съюз	47,7	48,7

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

Така формираният търговски дефицит (5,9 % от БВП) се подобри с 2,2 млрд. лв. спрямо предходната година.

Излишъкът по услугите се понижи до 4,1 млрд. лв. през 2013 г. (при излишък от 4,7 млрд. лв. за предходната година). По-ниските приходи от предоставени строително-монтажни, комуникационни и други бизнес услуги на нерезиденти, бяха основните причини за влошеното салдо. Приходите от чуждестранни пътувания в страната нараснаха с 4,9 процентни пункта.

Отрицателният баланс по статия доход се влоши леко през 2013 г., достигайки 2,7 млрд. лв. (3,5 % от БВП). Промяната отново се дължеше на динамиката в дебитното салдо, като плащанията по статия инвестиционен доход, свързани основно с изплащане на средства към чуждестранните компании-майки, се повишиха с 489,6 млн. лв. Същевременно, бе наблюдавано увеличение на компенсациите на българите на сезонна работа извън страната.

По-големите входящи трансфери в резултат от изплащане на средства към бенефициенти по оперативни програми на ЕС (с 698,4 млн. лв. повече спрямо 2012 г.), доведоха до ръст на излишъка на нетните текущи трансфери до 4,7 млрд. лв. за 2013 г. и увеличиха положителния принос на статията в баланса на текущата сметка.

Финансовата сметка бе отрицателна в размер на 2,9 млрд. лв. при излишък от 2,9 млрд. лв. през 2012 г. Изходящите потоци бяха свързани главно с увеличаване на активите, държани от български банки в чужбина под формата на валута и депозити.

Динамиката на портфейлните инвестиции бе предопределяна от еднократни транзакции – изплащането на държавен дълг в началото на годината и пласирането на корпоративни облигации през ноември. Преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в страната бяха основният входящ поток по финансовата сметка. Те възлязоха на 2,1 млрд. лв. или 2,7 % от БВП през 2013 г., отбелязвайки повишение от 2,1 %. Инвестициите бяха насочени главно към *транспорт, складиране и съобщения, търговия и преработваща промишленост*.

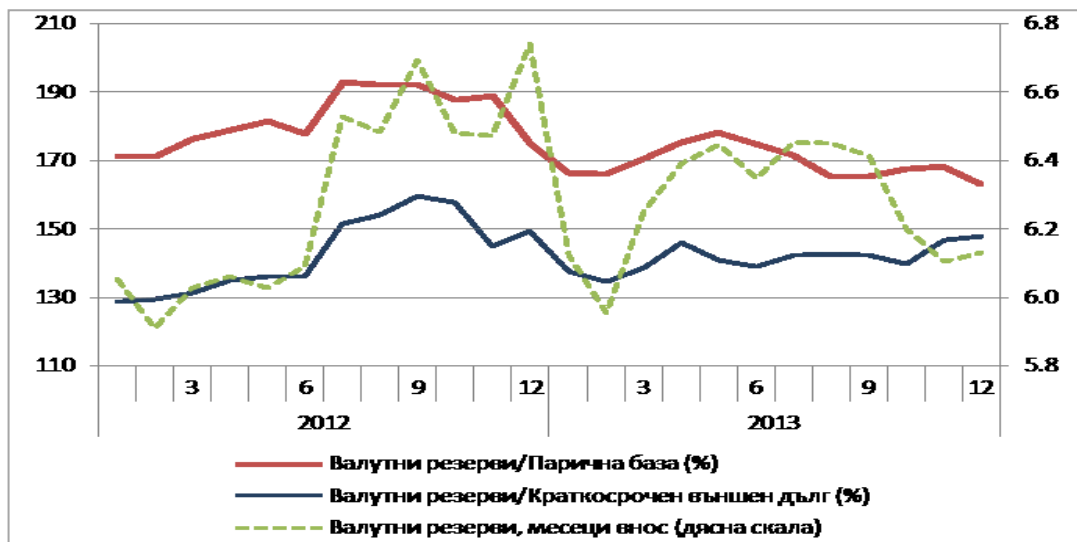
Общият платежен баланс за 2013 г. бе отрицателен и валутните резерви на страната се понижиха с 1,2 млрд. лева.

2. Финансов сектор

Българският финансов сектор се представи сравнително успешно през 2013 г. и завърши годината с добри резултати. Валутният борд, един от основните фактори за финансова стабилност на страната, запази солидни показатели. Международните валутни резерви достигнаха 14,4 млрд. евро в края на декември. Те се понижиха на годишна база със 7,2 %, след като през предходната година постигнаха ръст от 16,5 %. Високият ръст на резервите през 2012 г. и съответно понижението през 2013 г. се дължаха в най-голяма

степен на базовия ефект от емитираната през юли 2012 г. емисия еврооблигации, със средствата от която през януари 2013 г. бе изплатен падежиращ дълг.

Ключови отношения за валутния борд

Източник: БНБ, МФ

Покритието на паричната база с валутни резерви в края на 2013 г. достигна 162,9 %. Покритието на вноса на стоки и услуги достигна 6,1 месеца, за което допринесе динамиката на резервите. Въпреки свиването на краткосрочния външен дълг през 2013 г., по-бързият спад на валутните резерви доведе до понижение на покритието на дълга от 149,2 % в края на 2012 г. до 148,0 процента.

Благодарение на адекватното управление на балансите и паричните си потоци, българската банкова система запази солидни показатели по отношение на капитализация, ликвидност и рентабилност. В края на декември 2013 г. общата капиталова адекватност бе 16,9 %, отбелязвайки леко повишение спрямо същия месец на 2012 г., когато бе 16,7 %. В допълнение на високото ниво на показателя, системата разполагаше с допълнителен капиталов буфер в размер на близо 2,7 млрд. лв. Коефициентът на ликвидните активи достигна 27,1 % при 26 % година по-рано. Банковата система приключи 2013 г. с нетна неаудитирана печалба в размер на 584,9 млн. лв. (повишение от 3,2% на годишна база). Последното се дължеше на ускорения спад на годишна база на разходите за обезценка, който изпревари темпа на понижение на нетния лихвен доход. В края на четвъртото тримесечие кредитите с просрочие над 90 дни бяха 16,9 % от brutните кредити за нефинансови предприятия и домакинства (16,6 % в края на 2012 г.). Въпреки минималното нарастване на дела им, темпът им на растеж на годишна база се забави значително през 2013 година.

Годишният темп на нарастване на кредита за частния сектор следваше тенденция на забавяне през цялата 2013 г., като се сви до едва 0,2 % към края на декември от 3 % в края на 2012 г. По-видимо забавяне бе наблюдавано през втората половина на годината по линия на базов ефект, след като най-високите растежи на частния кредит през 2012 г. бяха отчетени именно в средата на годината. Определящо значение за динамиката на частния кредит имаше търсенето на заемни ресурси от икономическите агенти. То остана слабо под влиянието на ниския икономически растеж и все още недостатъчно благоприятното развитие на пазара на труда. Като допълнителен фактор може да се разглежда и възходящата динамика на реалните лихвени проценти по депозитите и кредитите, видима

през втората половина на 2013 г., което прави вземането на кредити по-неизгодно и респективно облагодетелства спестяванията. От страна на предлагането, банките запазиха консервативните си стандарти въпреки наличието на свръхликвидност в системата, като се ръководеха от ограничения брой кредитоспособни клиенти и оставащия висок дял на необслужваните кредити. С най-висок принос за минималния годишен растеж на кредита за частния сектор в края на годината бяха потребителските кредити. След като отбелязаха спад от 2,3 % през 2012 г., темпът им на понижение се забавяше през цялата година. Благодарение на постигнатия месечен растеж от 2,1 % през декември, годишното им изменение стана положително и достигна 2,2 %. Кредитите за нефинансови предприятия забавиха нарастването си от 5 % през 2012 г. до едва 0,1 % в края на 2013 г. и по този начин загубиха водещата си роля за динамиката на частния кредит. Жилищните кредити нарастваха с понижаващ се годишен темп (всеки от месеците на 2013 г. спрямо съответния месец на 2012 г.) до средата на годината, след което започнаха да се понижават на годишна база. В края на годината темпът им на спад достигна 1,2 % при положителен ръст от 0,8 % година по-рано.

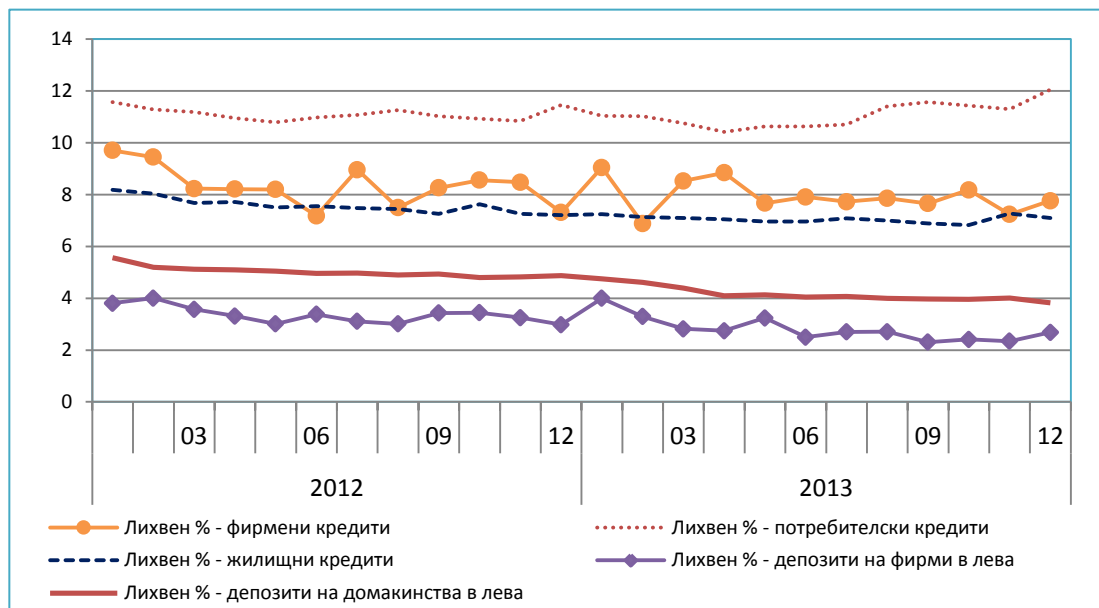
Растеж на кредита за частния сектор

Източник: БНБ, МФ

Депозитите на фирмите и домакинствата продължиха да бъдат основния източник на финансиране на банките и през 2013 г. Общата сума на депозитите в края на декември нарасна на годишна база с 9,4 % при 8,4 % година по-рано. В по-голяма степен за това допринесе ускоряването на годишния темп на растеж на депозитите на нефинансови предприятия (от 3,8 % в края на 2012 г. до 8,9 % в края на 2013 г.), както и положителният растеж на депозитите от финансови предприятия (12,3 % на годишна база), които в края на предходната година отчетоха понижение от 3,3 %. Депозитите на домакинствата, които традиционно имат най-висок принос за увеличението на всички депозити в банковата система, забавиха нарастването си за периода от 11 % до 8,9 %. Въпреки това, може да се каже, че стремежът към спестяване на домакинствата остана висок през 2013 г., като се вземат предвид забавянето на темпа на растеж на средномесечната заплата и базовия ефект.

Лихвени проценти по депозити и кредити

Източник: БНБ, МФ

Продължилата няколко години тенденция на понижаване на лихвените проценти по кредити бе прекъсната през 2013 г. Към края на декември среднопретегленият лихвен процент по фирмени кредити нарасна с 45 б.т. спрямо края на 2012 г., а този по потребителските кредити – с 59 б.т. Единствено цената на жилищните кредити отбеляза минимално понижаване за периода, като бе по-ниска с 12 б.т. Лихвените проценти по депозити продължиха да отразяват нарастващата свръхликвидност на банките и запазиха тенденцията си на понижаване през 2013 г. Среднопретегленият лихвен процент по депозити в лева за нефинансови предприятия се понижи на годишна база в края на декември с 30 б.т., а възвръщаемостта на левовите депозити за домакинства намаля в по-голяма степен със 106 б.т.

3. Тенденции при основните макроикономически показатели и съпоставка с допусканията и параметрите, заложи в макрорамката по ЗДБРБ за 2013 г.

През 2013 г. българската икономика нарасна с 0,9 % в реално изражение в сравнение с очакван ръст от 1,9 % според макроикономическата прогноза по ЗДБРБ за 2013 г. Основен фактор за отчетения по-нисък растеж беше слабото вътрешно търсене. Въпреки нарастването на реалните доходи на домакинствата, високите нива на безработица и слабата кредитна активност се отразиха в понижаване на частното потребление, докато частните инвестиции бяха водещи за отчетената низходяща динамика на инвестиционната активност в страната.

Голямото отклонение между прогнозирания общ дефлатор на БВП от 2,9 % и отчетения отрицателен дефлатор от 0,8 % допринасят значително за по-ниския БВП по текущи цени. Дефлаторите по основни компоненти на БВП също бяха отрицателни. Спадът в международните цени на енергийни и неенергийни суровини, поскъпването на европейската валута, както и по-ниското търсене в развиващите се пазарни икономики бяха причините и за същественото забавяне на темпа на инфлацията и за страните от ЕС.

Основни макроикономически показатели на България през 2013 г.

Показатели		Бюджетна прогноза	Отчетни данни
Растеж на световната икономика	процент	3,7	3,0
Растеж на икономиката на ЕС	процент	0,7	0,1
БВП - текущи цени	млн. лева	81 486	78115
БВП - реален растеж	процент	1,9	0,9
Хармонизирана инфлация	процент		
в края на годината		2,5	-0,9
средна за периода		3,4	0,4
Валутен курс (лева/USD)			
в края на годината		1,58	1,42
средна за периода		1,58	1,47
Платежен баланс			
Текуща сметка	млн. евро	-1 184	751
в процент от БВП	процент	-2,8	1,9
Преки чужд. инвестиции	млн. евро	1 730	1 092

Източник: НСИ, БНБ, МФ, Евростат, МВФ

Прогнозата по ЗДБРБ за 2013 г. бе изготвена при налични данни за първото полугодие на 2012 г. На база на тази статистическа информация се очакваше българската икономика да нарасне с 1,2 % за цялата 2012 г., след което растежът да се ускори през 2013 г. Ревизията на данните за БВП от март 2014 г., която обхваща последните две години, промени очерталата се динамика. Растежът на българската икономика през 2012 г. се оказа по-нисък (0,6 %), а разходите на домакинствата за 2013 г. бяха ревизирани значително надолу и това се отрази в по-нисък от очаквания ръст на икономиката.

Очакванията за развитието на пазара на труда в ЗДБРБ за 2013 г. в голяма степен се потвърдиха в отчетената динамика на основните показатели. Броят на заетите се очакваше да се стабилизира около нивото си от 2012 г., при запазване на слабо отрицателна динамика на показателя на годишна база от 0,1 %. Отчетеното намаление на заетостта бе по-голямо, в размер на 0,4 %, и беше обусловено от ускореното намаление на заетите в промишлеността. Нивото на безработица се покачи до 12,9 %, при очаквано запазване на стойността му на 12,4 % или близо до стойността на коефициента през 2012 г. Отклонението при този показател беше свързано с реализираната по-висока спрямо очакваната икономическа активност на населението, която допринесе и за по-високото от очакваното ниво на безработица.

Различията по отношение на динамиката на компенсациите на наетите лица между заложената в бюджета прогноза и отчетните данни също не бяха съществени. През 2013 г. разглежданият показател се характеризираше със забавен темп на изменение, което бе в съответствия с очакванията за неговото развитие. Прогнозата за растежа на компенсациите на един нает бе 4,3 %, а отчетната стойност възлезе на 6,6 процента.

Спадът при цените на храните на международните пазари, който бе по-висок от очаквания, както и поскъпването на еврото спрямо щатския долар предизвикаха дефлационен ефект върху производствените и потребителските цени на хранителни продукти в страната. Направените корекции в административните цени на електроенергията, които кумулативно доведоха до спад в цената ѝ с малко над 11 %, също се отразиха в поевтиняване на енергийните стоки с 2,9 %, при очаквано повишение от 1,7 %. Прогнозата за инфлацията през 2013 г. предвиждаше и по-висок принос от страна на вътрешното търсене за ускорение на базисната инфлация, което не се реализира. Нарастването на цените на пазарните услуги се сви значително спрямо отчетеното през

предходната година, а отрицателният прираст при цените на неенергийните нехранителни стоки се задълбочи. В резултат на описаните процеси, в края на периода бе отчетена отрицателна инфлация от 0,9 %, при прогнозирано нарастване на потребителските цени от 2,5 %, а средното повишение на ХИПЦ се забави до 0,4 %, като също бе по-ниско от очакваното (3,4 %).

Споменатото подобрене на външната среда, съчетано с влошено вътрешно търсене и глобалната тенденция към забавяне на темповете на инфлацията през 2013 г. до голяма степен бяха в основата на разликата между очакванията за динамиката на платежния баланс и отчетените развития. Темпът на нарастване на износа на стоки (7 %) бе сходен с прогнозирания (8 %), но бе воден от повишение в изнесените количества при по-ниски цени. Номиналният ръст на вноса от 1,4 % бе значително по-нисък от прогнозираното (10,5 %), след като същественият спад в цените компенсира по-високия количествен внос. В резултат бе наблюдавано подобрене на търговския дефицит и положителен принос на нетния износ за изменението на БВП. Балансът по текущата сметка бе положителен в размер на 1,9 % от БВП, при очаквания за дефицит. С излишък по текущата и капиталовата сметка, страната бе в позиция на нетен кредитор спрямо останалия свят. Очакваното забавяне в изплащанията на чуждестранни задължения от страна на частния сектор бе съпътствано с ускорено нарастване на чуждестранните активи на банките, което допринесе за формирания дефицит по финансовата сметка. Преките чуждестранни инвестиции останаха под прогнозираните нива.

4. Оценка на въздействието на данъчната политика и политиката на разходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика

Данъчно-осигурителната политика за 2013 г. се базираше на запазване на ставките на преките данъци и осигурителните вноски като предпоставка за създаване на благоприятна бизнес среда и стимулиране на инвестициите и заетостта, както и на предприемане на мерки за подобряване на събираемостта на приходите от страна на администрацията.

От януари 2013 г. размерът на минималната работна заплата бе променен от 290 на 310 лв. По този начин нейното средногодишно увеличение възлезе на 9,4 % в номинално изражение. Заложеният темп на изменение бе близък до този на средната работна заплата (10,5 %). През 2013 г. отношението между размера на минималната и средната работна заплата в страната се понижи с 0.4 п.п. до 38,4 %, като стойността на разглеждания показател остана по-ниска спрямо нивата от предкризисния период, както и спрямо средното за страните от ЕС.

Своевременното възстановяване на ДДС бе сред основните приоритети през втората половина на годината, като бе въведен принцип за възстановяване на ДДС по поредност на подадените справки-декларации. Размерът на възстановения данък бе по-висок спрямо 2012 г., а невъзстановеният ДДС към края на 2013 г. бе сведен до най-ниското му равнище за последните години. Това би следвало да се отрази положително върху дейността на фирмите, регистрирани по ДДС, създавайки условия за подобряване на бизнес средата и по-голяма предвидимост в процеса на планиране на оборотните средства на компаниите от частния сектор.

Повишени бяха акцизните ставки на газьола и керосина от 630 на 645 лв./1000 л. Ефектът по отношение на инфлацията в края на годината се оценява на 0,03 п.п.

От 1 април 2013 г. бе реализирано предвиденото в бюджета на ДОО увеличение на всички пенсии. Индексацията бе с процент равен на натрупаната инфлация за периода от второто полугодие на 2009 г. до края на 2012 г., вариращ в зависимост от началната дата

на отпускането на пенсията. През декември бе изплатена коледна добавка на пенсионерите с най-ниски пенсии. Увеличена бе минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст от 145 на 150 лв., социалната пенсия за старост, както и максималният размер на получаваните една или повече пенсии. Тези нормативни промени доведоха до нарастване на общите разходи за пенсии със 7,3% в номинално изражение спрямо предходната година, което имаше положителен принос към регистрирано увеличение на разполагаемия доход на домакинствата от 2,4 % в номинално изражение през 2013 година.

Капиталовите разходи по КФП се увеличиха с 11,7 % спрямо 2012 г., което бе свързано с предприетите мерки за ускоряване на процеса по усвояване на средствата по Оперативните програми и фондове на ЕС. Имайки предвид регистрирания спад на частните инвестиции през годината, нарастването на публичните инвестиционни разходи ограничи до известна степен негативния принос на общото брутокапиталообразуване към растежа на БВП за 2013 година.

При крайните потребителски разходи на правителството също бе отчетено нарастване вследствие на по-високите разходи за заплати и други възнаграждения на персонала, социално и здравноосигурителни вноски и издръжка. Трябва да се има предвид, че значителното нарастване на разходите за осигуровки обхваща ефекта от увеличението с 20 п.п. от началото на годината на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ за работещите в специалните ведомства. Правителственото потребление имаше положителен принос от 0,4 п.п. към реалния растеж на БВП през 2013 година.

Разходите за субсидии бяха по-високи от планираното, основно в резултат на усвоени през годината европейски средства по програмата на МОН „Учене през целия живот“ и др. Мерките по отношение на пазара на труда са от съществено значение за преодоляването на негативните ефекти от кризата върху нивото на безработицата.

През 2013 г. целта на България за структурния дефицит бе 0,5 % от БВП. По оценки на Министерство на финансите през 2013 г. бюджетното салдо, коригирано спрямо фазата на икономическия цикъл и еднократните ефекти, възлезе на дефицит в размер на 1% от БВП. Влошаването на фискалната позиция в структурно изражение с 0,6 п.п. бе в резултат предимно на по-високите социални плащания, капиталови разходи и заплати и осигурителни вноски за персонала в бюджетния сектор. Фискалната политика, измерена чрез промяната на структурния дефицит в две съседни години, през изминалата година се оценява като антициклична, имайки предвид увеличаването на отрицателното отклонение от потенциалния БВП от 1,3 % през 2012 г. до 1,6 % през 2013 година.

5. Макроикономически ефект от усвояването на европейските средства

Усвояването на средствата от европейските фондове се подобри значително през 2013 г. Общата стойност на публичните средства по оперативните програми, разплатени през годината, възлезе на 1,6 млрд. евро, което представлява близо 20 % от бюджета на програмите, съфинансирани със средства от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС.

Размерът на усвоените публични средства за периода януари 2007 - декември 2013 г. възлиза на 4,3 млрд. евро или 54 % от общия бюджет по програмите. Най-голям е процентът на усвоените средства по ОП „Развитие на човешките ресурси“ (60,5 %), а най-нисък – по ОП „Околна среда“ (42,5 %), като средният процент на изпълнение на оперативните програми е 55 %.

Финансово изпълнение на Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС

ПРОГРАМА	Получени трансше от ЕК		Изплатени средства по Оперативните програми *	
	с натрупване към 31.12.2013 г.	за периода 01.01. - 31.12.2013 г.	с натрупване към 31.12.2013 г.	за периода 01.01. - 31.12.2013 г.
	млн. евро		млн. евро	
1. ОП „Транспорт“	949,3	128,3	1 115,5	237,4
2. ОП „Околна среда“	353,5	60,2	765,1	445,0
3. ОП „Регионално развитие“	689,6	260,4	910,7	352,8
4. ОП „Развитие на човешки ресурси“	599,3	284,1	734,9	349,3
5. ОП „Конкурентоспособност“	605,5	122,4	671,4	170,9
6. ОП „Административен капацитет“	82,3	24,5	96,9	28,5
7. ОП „Техническа помощ“	21,9	7,2	31,3	12,0
Общо за ОП	3 301,1	887,1	4 325,8	1 595,9

* Вкл. национално съфинансиране

Източник: МФ

По изчисления на Министерство на финансите с данни от консолидираната фискална програма на страната за периода 2008-2013 г. средствата от ЕС са финансирани около 40% от всички дългосрочни капиталови инвестиции. При това през последните години има ясно изразена тенденция на нарастване на техния принос – от 11,6 % през 2008 г. до 61,6 % през 2013 г. Макроикономическият ефект върху българската икономика от средствата по линия на Кохезионната политика на ЕС е оценен чрез иконометричния модел СИБИЛА. Изчисленията показват, че 35,8% от генерирания растеж за периода 2007-2013 г. се дължи на изпълнението на Оперативните програми. Така към края на 2013 г. нивото на реалния БВП е по-високо с 5,7 % спрямо сценария без средства от ЕС. Данните само за 2013 г. показват ефект от 1,1 % върху БВП от еврофондовете.

Структурните инструменти имат положително въздействие и върху пазара на труда, като средно за периода 2008-2013 г. са допринесли за 5,6 % по-висок брой на заетите в икономиката. Коефициентът на безработицата за същия период би бил с 3,1 п.п. по-нисък в отсъствието на средствата от ЕС. Номиналната средна работна заплата в страната е с 13,6 % по-висока в резултат от усвоените евросредства.

II. ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА

1. Основни акценти на фискалната политика по отношение на бюджетното изпълнение през 2013 г.

След няколко последователни години на строга фискална консолидация, през 2013 г. бяха променени насоките на фискалната политика, като освен поддържане на дисциплинирана и устойчива фискална позиция във водещ приоритет бе издигната и подкрепата за икономиката и ускоряване на икономическия растеж. В средата на годината бе направена актуализация на Закона за държавния бюджет за 2013 г. с отразяване в него на промените в текущата икономическа ситуация в страната и обезпечаване с необходимия ресурс на приоритетните политики в програмата на новоизбраното правителство до края на годината. Придържайки се към принципите на действащите европейски и национални фискални правила фискалната политика се ориентира към залагане на умерено експанзивна фискална позиция, като фискалната цел за годината бе променена и бе предвидено дефицитът за 2013 г. да не надвиши 2 % от прогнозния БВП.

Бюджетна позиция на страната за 2013 г.

На база на данните от годишните отчети за касово изпълнение на бюджета на първостепенните разпоредители с бюджет, 2013 година приключи с дефицит по консолидираната фискална програма на касова основа в размер на 1 440,7 млн. лв., което представлява дефицит в размер на 1,8 % от БВП⁵.

Фискалният резерв към края на 2013 г. е в размер на 4,7 млрд. лв. Фискалният резерв към 31 декември 2013 г. е над определения в §6 на ПЗР на ЗДБРБ за 2013 г. минимален размер от 4,5 млрд. лева.

По отношение на държавния дълг предвидените законови ограничители са спазени, като размерът на държавния дълг към 31.12.2013 г. е 14,1 млрд. лв. или 96,7% от заложеният лимит за максималния размер на държавния дълг към края на 2013 г. в ЗДБРБ за 2013 г. (14,6 млрд. лв.).

Дефицитът на сектор „Държавно управление“ за 2013 г. по методологията на ЕСС 95 на начислена основа съгласно априлските нотификационни таблици за дефицита и дълга е в размер на 1,5 % от БВП. При съпоставка с останалите държави-членки с бюджетен дефицит за 2013 г. България е на пето място в ЕС по показателя най-нисък дефицит на сектор „Държавно управление“ заедно с Австрия и Чехия. Осреднената стойност на дефицита за държавите-членки на ЕС за 2013 г. се равнява на 3,3 % от БВП, а за страните от еврозоната – 3,0 % от БВП. Десет държави-членки все още отчитат дефицит на сектор „Държавно управление“ за 2013 г. по-голям от референтната стойност от 3 % от БВП в Пакта за стабилност и растеж. По отношение на държавния дълг България е втора с най-нисък държавен дълг в ЕС (18,9 % от БВП) след Естония.

Основни параметри по консолидираната фискална програма за 2013 г.

През 2013 г. икономическата среда се разви по-песимистично от първоначалните прогнози, като икономическият растеж остана сравнително слаб и не позволи интензивно възстановяване на приходите. Предвид тенденциите при изпълнението на приходите през първото полугодие на годината и изчерпаните буфери в бюджета в средата на годината Министерския съвет предложи актуализация на фискалната рамка. В актуализираната рамка бяха отразени от една страна понижените очаквания за

⁵ БВП за 2013 г. по текущи цени по предварителни данни на НСИ е в размер на 78 115 млн. лв.

постъпленията от някои данъци в годишен план, а от друга мерки за стимулиране на икономическия растеж, социални ангажименти към най-уязвимите социални групи, мерки за равнопоставени взаимоотношения на държавата с бизнеса, подпомагане на сектора на енергетиката, недопускане на възникване на необезпечени задължения в края на годината и др. В актуализираната фискална рамка бе предвидено дефицитът по консолидираната фискална програма за годината да не надвиши 2 % от БВП, в съответствие с действащите фискални правила.

През 2013 г. делът на приходите в БВП достигна 37,1 %, като спрямо 2012 г. се отчита ръст от 1,9 п.п. от БВП. Основен принос за този ръст имаха данъчните приходи, които нараснаха с 1,1 п.п. от БВП спрямо предходната година. Основните фактори за подобрението от страна на приходите спрямо предходната година са продължилото икономическо възстановяване, мерките на приходните администрации за подобряване на събираемостта на приходите, ускореното усвояване на средства по програмите и фондовете на ЕС и др. От друга страна следва да се отбележат и ефектите върху приходите от промените при компонентите на БВП спрямо първоначалните прогнози. Износът продължи да бъде основен двигател на растежа, докато вътрешното потребление се забави. Поради това прогнозираните ефекти от очаквания по-интензивен ръст на вътрешното потребление при косвените данъци не се реализираха в пълен размер.

Активните мерки за повишаване на събираемостта на публичните вземания от приходните администрации подкрепиха приходната страна на бюджета. През последните месеци на 2013 г. бяха отчетени по-големи постъпления от корпоративни данъци, което е свързано с нормативните промени, въведени в началото на годината. Това е най-силно изразено при корпоративния данък от нефинансови предприятия, чието изпълнение надвишава предварителните разчети. Въпреки първоначалните очаквания, вътрешното потребление остана слабо и не отбеляза растеж, което се отрази най-отчетливо при постъпленията от ДДС и акциз, където се отчита неизпълнение на разчетите за годината. Спрямо предходната година постъпленията в групата на косвените данъци нарасват с 0,3 п.п. от БВП. Друг фактор, влияещ върху постъпленията от тези данъци са предприетите мерки от данъчната администрация за стриктно спазване на сроковете за възстановяване на дължимия данъчен кредит по ЗДДС. В следствие на тези мерки невъзстановеният в срок данъчен кредит бе сведен до минимум, което от друга страна се отрази в по-ниски постъпления от ДДС за годината. Приходите от социални и здравно-осигурителни вноски нараснаха с 0,6 п.п. от БВП спрямо предходната година, като основна причина за това е реализирането на очакваните положителни ефекти от увеличението на максималния осигурителен доход от 2 000 на 2 200 лв., увеличението на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ с 20 процентни пункта за работещите в специалните ведомства (военнослужещите, служителите на МВР, следователите и работещите в местата за лишаване от свобода), променените размери на минималните осигурителни прагове и др. Неданъчните приходи също бележат ръст спрямо 2012 г., като добро е изпълнението на приходите от дивидент за държавата от предприятия с държавно участие в капитала, приходите от държавни и съдебни такси и др. Въпреки възникналите проблеми по Оперативна програма „Околна среда“, довели до временно спиране на възстановяването от страна на ЕК на средствата по сертифицирани и декларирани за възстановяване разходи по програмата постъпленията в частта на помощите също бележат ръст спрямо предходната година (0,4 п.п. от БВП). Това е израз на ускореното усвояване на средствата от европейските фондове, проектите по които навлизат в заключителна фаза с края на програмния период 2007 – 2013 г.

Общите разходи за 2013 г. са в размер на 38,9 % от БВП, което представлява нарастване с 3,3 п.п. от БВП спрямо предходната година. Разходните политики бяха фокусирани

основно върху мерки за насърчаване на икономическия растеж и за засилване на социалната защита на най-уязвимите групи от населението. След като в продължение на 3 години пенсиите бяха замразени, през 2013 г. бе извършена индексация на пенсиите и бяха изплатени коледни добавки за пенсионерите с най-ниски пенсии. При политиките по социалното подпомагане също бяха направени промени, като бяха осъвременени отпускните обезщетения, вкл. помощите за отглеждане на малко дете, месечната добавка за отглеждане на дете с трайни увреждания и др. Допълнителни ресурси бяха осигурени и за системата на здравеопазването. Социалните и здравноосигурителните разходи нараснаха с 1,1 п.п. от БВП спрямо предходната година, като основен принос за този ръст имаше увеличението на пенсиите от 1 април 2013 г. Освен тези политики основен приоритет в разходната част бяха капиталовите и инвестиционни разходи (нарастване с 0,6 п.п. от БВП спрямо 2012 г.), подкрепени значително от ускореното разплащане на проекти, изпълнявани по линия на европейските фондове. Значителен дял заемат средствата за изграждането на обекти от транспортната инфраструктура, инфраструктурата за опазването на околната среда и други аспекти на регионалното развитие. През 2013 г. е значителен и размерът на разплатените средства по проектите, подпомагащи конкурентоспособността на икономиката и развитието на човешките ресурси. Разходите за заплати и възнаграждения за персонала нарастват с 0,4 п.п. от БВП спрямо 2012 г., основно поради ръст на заплатите в системите на някои автономни бюджети (главно общини), които са самостоятелни при управлението на бюджетите си, както и поради увеличаване на усвоените средства по програмите и фондовете на ЕС с характер на заплати и възнаграждения. Следва да се отбележи, че разходите за заплати и възнаграждения по републиканския бюджет за годината са по-ниски от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. Нарастване с 0,4 п.п. от БВП спрямо 2012 г. има и при разходите за осигурителни вноски, което е свързано с увеличение на осигурителните вноски на работещите в специалните ведомства, като това съответно оказва и ефект при постъпленията от осигурителни вноски и има неутрално влияние върху бюджетното салдо. Нивото на лихвените разходи – 0,9 % от БВП, бележи ръст от 0,1 п.п. в сравнение с 2012 г., което се дължи основно на изплатения лихвен купон по погашението на глобалните облигации през януари 2013 година.

1.1 Промени в данъчното облагане през 2013 г.

Основните промени в данъчните закони през 2013 г. бяха насочени в подкрепа на макроикономическата стабилност и икономическия растеж. Целта на данъчно-осигурителната политика и действията на приходните администрации беше осигуряването на ресурс за изпълнение на планираните политики за годината, подобряване на бизнес средата и стимулиране на икономическата активност, както и ограничаване на данъчните измами. Предприети бяха конкретни мерки за засилване на контрола по събираемостта на косвените данъци от приходните администрации и усъвършенстване на съществуващите мерки срещу отклонението от данъчно облагане.

За разлика от предходните години, когато приходите постъпваха по код за вид плащане, през 2013 година те започнаха да постъпват по единна сметка, да се обвързват със задължение и да се отчитат като конкретен вид приход за данък или осигурителна вноска след изтичане на законоустановения срок за плащане на съответното задължение.

✓ Основни промени в данъчната облагане по Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО)

През 2013 г. бе запазено нивото на данъчно облагане, а именно данъчна ставка от 10 на сто върху печалбите на местните юридически лица и чуждестранните юридически лица, осъществяващи стопанска дейност в страната чрез място на стопанска дейност и данъчна ставка от 5 на сто върху дивидентите и ликвидационните дялове. Бяха направени изменения и допълнения в ЗКПО в сила от началото на 2013 г. във връзка с въвеждането на единна сметка за плащане на данъци и осигурителни вноски, както и с цел облекчаване на данъчно-задължените лица.

Законодателните изменения са по отношение на:

◆ Авансовите вноски

- Разширен е кръгът данъчно задължени лица (ДЗЛ), които не правят авансови вноски за корпоративен данък, като прагът за освобождаване от внасяне на авансови вноски става 300 хил. лв. за лицата, чиито нетни приходи от продажби не превишават тази сума за предходната година, както и за новоучредените дружества. Постъпленията от корпоративен данък за тези лица са изместени във времето, като същите ще постъпят в срок до 31 март на следващата година. Променен е кръгът от данъчно задължените лица, които правят месечни и тримесечни авансови вноски за корпоративен данък: ДЗЛ с нетни приходи от продажби над 3 млн. лв. за предходната година правят месечни авансови вноски, а лицата с нетни приходи от продажби от 300 хил. лв. до 3 млн. лв. - тримесечни авансови вноски.
- Авансовите вноски се правят на базата на прогнозна печалба, определена от самите лица, която се декларира с подаването на годишната данъчна декларация за предходната година. Предоставена е възможност на ДЗЛ да подават декларации за промени на авансовите вноски, когато смятат, че ще се отличават от дължимия годишен корпоративен данък. Отпада възможността за приспадане на данъчна загуба от авансовите вноски, както и възможността надвнесенният корпоративен данък да се приспада от следващи авансови и годишни вноски.
- Месечните авансови вноски за периода януари – март се внасят в срок до 15-то число на месец април на текущата година. За месеците от април до декември – в срок до 15-то число на месеца, за който се отнасят. Тримесечните авансови вноски за първото и второто тримесечие се внасят в срок до 15-то число на месеца, следващ тримесечието. За третото тримесечие в срок до 15 септември, като за четвъртото тримесечие не се прави тримесечна авансова вноски.

◆ Данъците върху разходите

Данъците върху разходите (върху представителните разходи, социалните разходи, разходите за допълнително доброволно осигуряване и застраховане, за ваучери за храна и разходите, свързани с експлоатация на превозни средства, когато с тях се осъществява управленска дейност), върху приходите на бюджетните предприятия и върху дейността от опериране на кораби от началото на 2013 г. вместо ежемесечно започват да се начисляват върху годишна данъчна основа и да се внасят еднократно в срок до 31 март на следващата година.

◆ Данък при източника

Лицата, задължени да удържат и внасят данък при източника декларират дължимия данък за тримесечието в срок до края на месеца, следващ тримесечието. Промяната се

състои в това, че лицата декларират дължимите суми, а не удържаните и внесени данъци по режима, действащ до 31.12.2012 година. Дължимите данъци се внасят в срок до края на месеца, следващ тримесечието, през което е възникнало данъчното задължение.

◆ Корекция на данъчни задължения, включително и в следствие на счетоводни грешки

От 2013 г. отпада възможността данъчно задълженото лице само да коригира данъчния финансов резултат, следствие на счетоводна грешка. Корекция е възможно да бъде направена с писмено уведомяване на компетентния орган по приходите, който предприема действия за промяна на данъчния финансов резултат и на задължението за съответния данъчен период.

На база на въведените промени в режимите и сроковете за внасяне на някои данъци част от данъчните постъпления бяха изместени в следващи отчетни периоди.

✓ Основни промени в данъчното облагане по Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДФЛ)

От началото на 2013 г. с въвеждането на единната сметка в ЗДФЛ също бяха направени някои законодателни изменения:

- ◆ Лицата, извършващи стопанска дейност като търговци по смисъла на Търговския закон, включително едноличните търговци, както и физическите лица в случаите по чл. 29 а от ЗДФЛ, правят авансови вноски при условията и по реда на ЗКПО, като законодателните изменения в ЗКПО, свързани със сроковете за деклариране и внасяне на данъка, се отнасят за тези лица.
- ◆ С направените промени се изравняват задълженията, свързани със сроковете и механизма за внасяне на авансовия данък за доходите от наем, от извънтрудови правоотношения и друга стопанска дейност и те вече не зависят от статута на платеща на дохода. Съгласно действащите до 2013 г. разпоредби, сроковете за внасяне се различаваха в зависимост от това чие е задължението за внасяне на данъка: когато задължението е на платеща на доходите, внасянето на авансовия данък беше месечно – в срок до 10-то число на следващия месец, а когато задължението за внасяне е на физическото лице, придобило дохода, се предвиждаше тримесечно внасяне (без четвърто тримесечие) и срокът беше до 15-то число на месеца, следващ тримесечието на придобиването на дохода. От началото на 2013 г. се въведе еднакво тримесечно деклариране и внасяне на данъка за доходите от този вид. Данъкът се внася от физическото лице, придобило дохода, или се удържа и внася от предприятието или от самоосигуряващото се лице-платец на дохода в срок до края на месеца, следващ тримесечието на придобиването на доходи или начисляването/изплащането на дохода от предприятието или от самоосигуряващото се лице. Не се дължи авансов данък за четвъртото тримесечие и не се подава декларация.
- ◆ Друго законодателно изменение е свързано с окончателните данъци върху доходите на чуждестранни и местни физически лица от източник в България и чужбина. Тези данъци се внасят на тримесечие, вместо ежемесечно, както бе до началото на 2013 година.
- ◆ От 2013 г. беше стеснен обхватът на необлагаемите доходи, като с окончателен данък започна да се облага брутната сума на придобитите от местни физически лица доходи от лихви по депозитни сметки в търговски банки. Данъкът се удържа и внася от търговските банки и клоновете на чуждестранни банки в страната в срок до края на месеца, следващ месеца на придобиването на дохода.

✓ **Основни промени в данъчното облагане по Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС)**

Направените изменения в ЗДДС бяха във връзка с необходимостта от хармонизиране на българското данъчно законодателство с изискванията на европейските директиви и решения на Съда на Европейските общности в областта на косвеното облагане, както и с прецизиране на разпоредбите, създаващи затруднения при практическото прилагане на закона. От 1 януари 2013 г. се промени мястото на изпълнение на доставка на услуги по отдаване под наем или предоставяне за ползване на превозни средства на данъчно незадължено лице. С цел по-ефикасен данъчен контрол и равнопоставено третиране на трансграничните и националните доставки, както и на електронно фактуриране, както и ясно да се разграничи държавата-членка, чиито правила за фактуриране се прилагат, се актуализираха условията и правилата за фактуриране на доставките и някои изисквания относно информацията, която следва да се посочва във фактурите. В тази връзка са направени и съответните промени в Закона за счетоводството относно фактурирането на стопанските операции.

Възстановена беше правната уредба, действаща преди датата на присъединяването ни към ЕС по отношение на правото на приспадане на данъчен кредит при доставки на мотоциклети и леки автомобили и при покупка на горива и смазочни масла, ремонт и поддръжка, резервни части и други услуги при условие, че една или повече от изброените дейности са основна дейност за данъчно задълженото лице. Правната уредба, в сила от 1 януари 2007 г., ограничаваше това право на приспадане за посочените доставки.

✓ **Основни промени в данъчното облагане по Закона за акцизите и данъчните складове**

От началото на 2013 г., в съответствие с договорения с Европейската комисия график за промените в нивата на акцизните ставки, се увеличиха ставките на дизела и керосина от 630 лв./1000л. на 645 лв./1000л. Направиха се и някои технически промени, водещи до намаляване на административната тежест за лицата, които извършват дейности с акцизни стоки. С цел подобряване на контрола, увеличаване на събираемостта на акциз и ДДС и гарантиране на равнопоставеността между икономическите оператори беше изградена Българската акцизна централизирана информационна система (БАЦИС), внедрена в реална експлоатация от 01.04.2013 г. В тази връзка бяха приети изменения в закона, свързани със създаване на възможност данъчнозадължените лица да подават по електронен път акцизните данъчни документи, известията към тях и документите, свързани с доказване на предназначението на акцизните продукти, за които се прилагат намалени акцизни ставки. БАЦИС гарантира автоматизиране на процеса по обмен на информация и по-ефикасен контрол на цялостната верига за реализацията на акцизните стоки, както и обмена на информация по електронен път между Агенция „Митници” и Националната агенция за приходите.

1.2 Инвестиционна политика

Основната цел на реализираните публични инвестиции е насърчаване на политиките за постигане на устойчив дългосрочен растеж, подкрепени и чрез ускореното усвояване на средства по програмите и фондовете на ЕС.

В таблицата са представени тенденциите в развитието на публичните инвестиционни разходи като дял от БВП на България и за някои държави-членки на ЕС.

Публични разходи за придобиване на дълготрайни материални активи

(% от БВП)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Европейски съюз (27 държави-членки)	2,6	2,7	2,9	2,7	2,5	2,3	2,2
Европейски съюз (17 държави-членки)	2,6	2,6	2,8	2,6	2,3	2,1	2,1
България	5,2	5,6	4,9	4,6	3,4	3,3	4,1
Ирландия	4,7	5,3	3,7	3,4	2,4	1,9	1,7
Испания	4,0	4,0	4,5	4,0	3,0	1,7	1,5
Италия	2,3	2,2	2,5	2,2	2,0	1,9	1,7
Полша	4,2	4,6	5,2	5,6	5,7	4,6	3,9
Румъния	6,2	6,6	5,9	5,7	5,5	4,7	4,5
Словакия	1,9	2,0	2,3	2,6	2,7	2,2	2,1

Източник: Eurostat

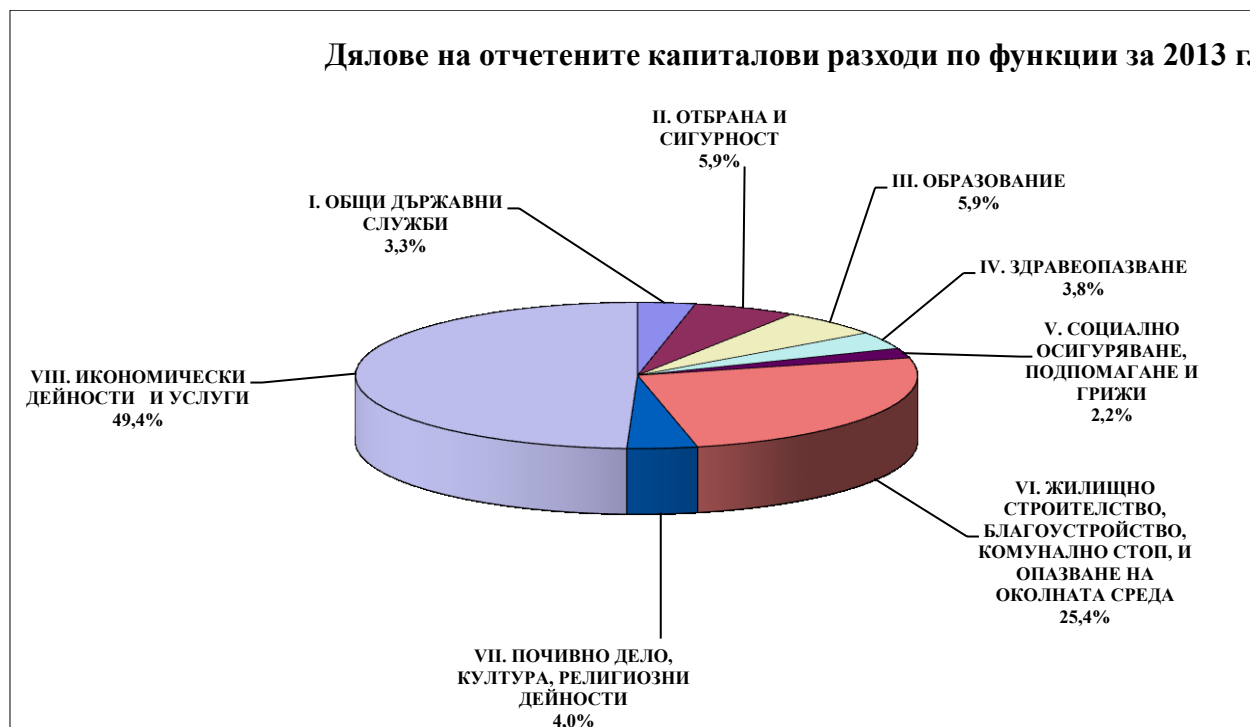
*данните за 2013 г. са на база оценки на DG ECFIN - European Economic Forecast - spring 2014

През 2013 г. публичните разходи за придобиване на дълготрайни материални активи остават на едно сравнително високо ниво спрямо тези в държавите от ЕС. Като относителен дял от БВП те нарастват с 0,8 п.п. спрямо 2012 г., въпреки ограничените възможности на бюджета в условията на сравнително слаб икономически растеж. Изпълнението на инвестиционните политики през 2013 г. продължи да следва приоритетите от предходните години за модернизирание на екологичната и пътната инфраструктура, като съществен принос имаха и проектите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, както и от други фондове и програми на ЕС. Капиталовите разходи са разпределени по приоритети в рамките на изпълняваните от първостепенните разпоредители с бюджетни кредити политики и програми, с цел стимулиране на секторите, генериращи високи икономически и социално-обществени ползи.

Публични капиталови разходи

Разпределението на капиталовите разходи за 2013 г. на консолидираната фискална програма по функции отразява секторните приоритети при реализацията на

инвестиционната политика в публичната сфера. На графиката по-долу е представено функционалното разпределение на отчетените за 2013 г. капиталови разходи.

Анализът на инвестиционните разходи по функционален признак показва, че най-голям относителен дял заемат разходите за „Икономически дейности и услуги” – 49,4 % от общите разходи. Размерът на отчетените средства по функцията е 2 030,9 млн. лв., като основната част от разходите в тази функция са отчетени в група В „Транспорт и съобщения”. Значителният размер на изразходените средства през годината е свързано основно с финансирането на инфраструктурни обекти с национално значение.

По-значимите инвестиционни проекти в сектор „Транспорт” са свързани с изпълнението на проектите за „Автомагистрала „Струма“, Лот 1, 2 и 4”, „Рехабилитация на железопътна инфраструктура в участъци от железопътната линия Пловдив - Бургас“, „Проект за разширение на метрото в София Етап III, Лот 1 „Цариградско шосе - Летище София“ и Лот 2 „жк Младост 1 - Бизнес парк в Младост 4“ „Изграждане на автомагистрала „Марица“, Лот 1 и Лот 2”, „Реконструкция и електрификация на железопътна линия Пловдив – Свиленград по коридор IV и IX, Фаза 2: участък Първомай – Свиленград“, „Изграждане на автомагистрала „Марица“, Лот 1 и Лот 2, „Проект за разширения на метрото в София: Етап II Лот 1 „Обеля – Надежда“ и Лот 2 „Младост I-Цариградско шосе“, „Изграждане на АМ Калотина – София, Лот 1: Западна дъга на Софийски околовръстен път“, „Доизграждане на АМ „Тракия“, Лотове 2, 3 и 4“, „Модернизация на железопътен участък „Септември- Пловдив“ – част от Трансевропейската железопътна мрежа“. Разходите по тази функция са свързани с усвоеното финансиране от Структурните и Кохезионния фондовете на ЕС, държавни инвестиционни заеми, съответното национално съфинансиране, както и проекти с национално финансиране.

На второ място по размер са инвестиционните разходи по функция „Жилищно строителство, благоустройство и комунално стопанство”, чиито дял съставлява 25,4 % от капиталовите разходи по КФП. Разходите по група А „Жилищно строителство, благоустройство и комунално стопанство” са свързани основно с инвестиционната дейност в общините по териториалното развитие и благоустрояване на населените места,

както и за изпълнение програмите на МРР за „Изграждане и управление на ВиК инфраструктура” и „Устойчиво интегрирано регионално и местно развитие”. През годината за тези дейности са изразходвани средства в размер на 792,0 млн. лв., от които по оперативни програми (вкл. националното съфинансиране) 592,6 млн. лв. и 163,8 млн. лв. - разходи, определени по решение на общинския съвет, свързани с поддържането на уличната мрежа, водоснабдяване, канализация и други публични услуги, предоставяни на населението. Със средства от оперативните програми са финансирани следните по-значими проекти: „Проект за интегриран столичен градски транспорт“, „Интегриран градски транспорт на Бургас“, „Интегриран градски транспорт на Варна“, „Модернизация на структурните звена на НСПБЗН – МВР в Столичния агломерационен ареал и агломерационните ареали на 6-те най-големи града“. Делът на отчетените разходи в група Б „Опазване на околната среда” е 24,3 %, като в сравнение с 2012 г. разходите в групата нарастват със 107,6 млн. лв. в абсолютно изражение. Разходите в група „Опазване на околната среда” са свързани с дейностите по изпълнението на приоритетните политики по управлението на водите и управлението на отпадъците. В групата се отчитат и разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение. Основната част от разходите в тази група на функцията – 175,7 млн. лв. представляват средства по оперативни програми на ЕС. По бюджетите на общините в тази група са отчетени капиталови разходи в размер на 63,5 млн. лв.

Размерът на инвестиционните разходи по функция „Образование” за 2013 г. е 244,5 млн. лв., което представлява 5,9 % от общата сума на отчетените капиталови разходи. От тях 114,3 млн. лв. са отчетени в системата на предучилищното и училищното образование и 41,6 млн. лв. в системата на висшето образование. Спрямо 2012 г. се отчита нарастване в размер на 51,1 млн. лв. в системата на предучилищното и училищното образование, главно поради използваните в максимален размер възможности за финансиране по националните програми – „Оптимизация на училищната мрежа“, „С грижа за всеки ученик”, „Без свободен час”, „Информационни и комуникационни технологии” и др.

Инвестициите за функция „Отбрана, сигурност и вътрешен ред” заемат 5,9 % от общата сума на отчетените капиталови разходи и представляват главно разходи, свързани с изпълнението на инвестиционната програма на Министерство на отбраната (МО). През 2013 г. продължи изпълнението на Инвестиционния план-програма на МО, като основните усилия бяха насочени към реализиране на приоритетните инвестиционни проекти на програмата в следните направления: за основен ремонт на дълготрайни материални активи (въоръжение и техника и за основен ремонт на сгради); за придобиване на дълготрайни материални активи, от които по-голяма част са по договори, свързани с освобождаване на честотен спектър в изпълнение на Стратегията за въвеждане на универсални мобилни далекосъобщителни системи и на Плана за въвеждане на наземно цифрово телевизионно и радиоразпръскване.

През 2013 г. за финансиране на инвестиционните дейности по функция „Почивно дело, култура, религиозни дейности” са усвоени средства на обща стойност 165,0 млн. лв., което представлява 4,0 % от общия размер на инвестиционните разходи.

Като цяло основната част от инвестиционните разходи през 2013 година бяха насочени към ускорено осъществяване на мащабни инфраструктурни проекти, включително съфинансирани по Оперативна програма „Транспорт”, проекти по рехабилитацията и изграждането на пътна и железопътна инфраструктура, съобразно възможностите на държавния бюджет, развитие на ВиК сектора, системи за управление на отпадъците и др.

2. Основни параметри на консолидираната фискална програма⁶ за 2013 г.

Изпълнението на основните параметри по КФП за 2013 г., отнесено към предходната година и програмата е, както следва:

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ ⁷	Отчет	Програма ⁸	Отчет	Изпълнение	Изпълнение
	2012 г.	2013 г.	2013 г.	спрямо 2012 г.	спрямо програма
Общо приходи и помощи	27 469,4	30 384,8	28 977,2	105,5%	95,4%
-Данъчни	21 529,0	22 851,2	22 370,3	103,9%	97,9%
Преки	3 775,7	4 049,8	3 901,5	103,3%	96,3%
Косвени	11 342,8	11 918,1	11 590,7	102,2%	97,3%
Приходи на соц. и здр. осиг.	5 596,0	6 073,7	6 060,2	108,3%	99,8%
Други данъци	814,4	809,6	817,9	100,4%	101,0%
-Неданъчни	3 573,0	3 794,0	3 950,5	110,6%	104,1%
-Помощи	2 367,5	3 739,7	2 656,3	112,2%	71,0%
Разходи и вноса в бюджета на ЕС	27 828,3	31 978,2	30 417,9	109,3%	95,1%
-Нелихвени	26 446,3	30 194,6	28 795,0	108,9%	95,4%
Текущи	22 765,2	24 632,0	24 681,9	108,4%	100,2%
в т.ч. социални и здравно-осигурителни разходи	11 743,8	12 643,8	12 640,7	107,6%	100,0%
Капиталови	3 681,1	5 562,6	4 113,1	111,7%	73,9%
-Лихви	572,7	875,4	688,8	120,3%	78,7%
Външни лихви	374,0	628,3	484,3	129,5%	77,1%
Вътрешни лихви	198,7	247,1	204,4	102,9%	82,7%
-Вноса в бюджета на ЕС	809,3	908,2	934,1	115,4%	102,9%
Дефицит/излишък	-358,8	-1 593,4	-1 440,7		

Приходите и помощите по консолидираната фискална програма за 2013 г. са в размер на 28 977,2 млн. лв., което представлява 37,1 % от БВП при 35,2 % от БВП за 2012 г. Постъпилите приходи по КФП за 2013 г. представляват 95,4 % от годишния разчет. Изпълнението на приходите по републиканския бюджет е 98,6 %, по бюджета на ДОО – 99,1 %, по бюджета на НЗОК – 103,5 %, по бюджетите на общините – 98,3 %, ДФ ”Земеделие” – 89,3 %, Национален фонд – 62,1 %.

Общата сума на *данъчните постъпления* (вкл. приходите от осигурителни вноски) за годината възлиза на 22 370,3 млн. лв. (97,9 % от годишния разчет). Относителният дял на данъчните приходи към общите постъпления по КФП е 77,2 %. Данъчните постъпления за 2013 г. представляват 28,6 % от БВП за годината, при 27,6 % от БВП за 2012 г. Спрямо 2012 година данъчните приходи са нараснали с 841,4 млн. лв. или 3,9 %, като косвените данъци са нараснали с 248,0 млн. лв., преките данъци със 125,8 млн. лв., приходите от социални и здравноосигурителни вноски с 464,1 млн. лв. и другите данъци (други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) с 3,5 млн. лева.

При съпоставката на изпълнението на данъчните приходи с плана за годината е важно да се отбележи, че върху изпълнението на данъците влияние оказва по-високият размер на възстановения ДДС през последния месец на 2013 г. Освен това наказателните

⁶ Обхваща републиканския бюджет и всички самостоятелни и автономни бюджети – на общините, осигурителните фондове, ДВУ, БАН, БНР, БНТ, БТА, Висшия съдебен съвет, както и извънбюджетни фондове и сметки на централно и местно ниво.

⁷ Поради закръгление в млн. лв., някои сумарни позиции в таблиците не се изчерпват от съставните им числа.

⁸ С оглед съпоставимост с отчетните данни на показателите по КФП по програмата за 2013 г.:

i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и неотложни разходи” са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;

ii) Нетния прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи”.

лихви върху невнесени в срок данъчни задължения, които са в размер около 90 млн. лв. са отчетени в съответната позиция в неданъчните приходи, а са планирани като данъчни приходи – по видове данъци. При други равни условия и елиминиране на посоченото различие в наказателните лихви и в случай, че беше запазено нивото на невъзстановения данъчен кредит по ЗДДС на нивото от 2012 г., неизпълнението на разчетите при данъчните приходи по КФП би било 273 млн. лв., главно от неизпълнение на приходите на Агенция „Митници“. Върху постъпленията от ДДС от внос влияние оказва основно свиването на вноса при инвестиционните стоки и отчетения спад на цените на голяма част от тях (средно с 5,8 % спрямо предходната година).

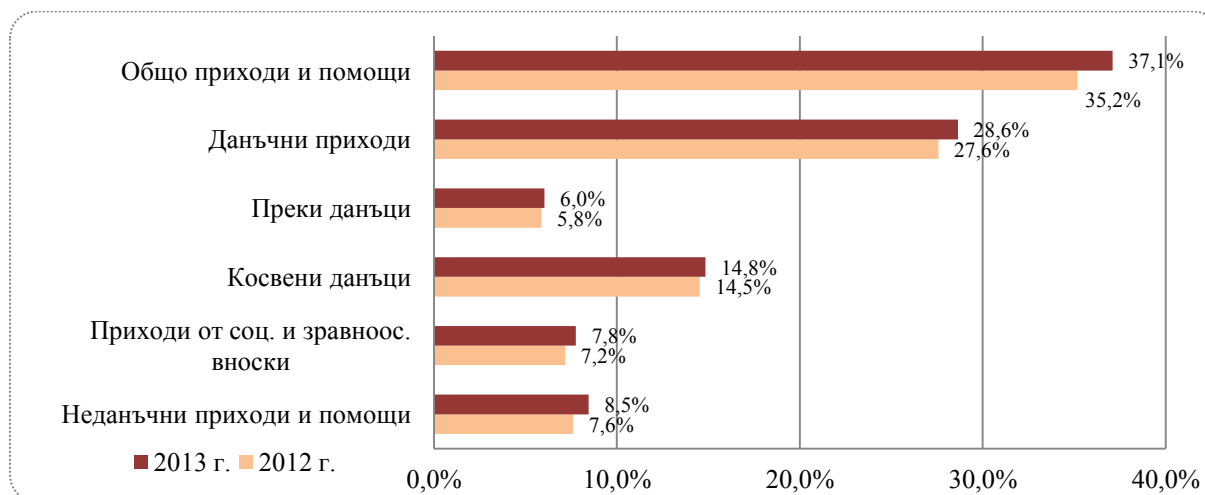
Приходите в частта на преките данъци възлизат 3 901,5 млн. лв., което представлява 96,3 % от годишните разчети. Постъпленията от преки данъци за 2013 г. представляват 5,0 % от БВП при 4,8 % от БВП за 2012 г. В номинална стойност неизпълнението на разчетите за годината в групата на преките данъци е в размер на 148,3 млн. лв., основно поради по-ниските постъпления от ДДФЛ. Приходите от косвени данъци са в размер на 11 590,7 млн. лв., което представлява 97,3 % от планираните за годината. Постъпленията от косвени данъци за 2013 г. представляват 14,8 % от БВП, при 14,5 % за 2012 г. В номинална стойност неизпълнението на разчетите за годината е в размер на 327,4 млн. лв. Постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 817,9 млн. лв., което представлява 101,0 % спрямо годишните разчети за 2013 г.

Приходите от социалноосигурителни и здравни вноски за 2013 г. са в размер на 6 060,2 млн. лв., 99,8 % от планираните за 2013 г. и с 464,1 млн. лв. (8,3 %) повече спрямо предходната година. Отнесени към БВП приходите от социално и здравноосигурителни вноски за 2013 г. представляват 7,8 %, при 7,2 % от БВП за 2012 г. Постъпилите през 2013 година приходи от социалноосигурителни вноски са в размер на 4 256,6 млн. лв., което е 98,4 % изпълнение на заложените за 2013 г. разчети и с 388,3 млн. лв. (10,0 %) повече спрямо 2012 г. Приходите от здравноосигурителни вноски, постъпили по бюджета на НЗОК, са в размер на 1 803,6 млн. лв., което е 103,1 % изпълнение на заложените в ЗБНЗОК за 2013 г. средства и със 75,8 млн. лв. (4,4 %) повече спрямо 2012 г.

Неданъчните приходи са **3 950,5 млн. лв.**, което представлява 104,1 % спрямо годишните разчети. Относителният дял на неданъчните приходи към общите постъпления по КФП е 13,6 %. Неданъчните постъпления за 2013 г. представляват 5,1 % от БВП за годината, при 4,6 % от БВП за 2012 г. Спрямо 2012 г. неданъчните приходи са нараснали с 377,6 млн. лв.

Помощите (основно средства от предприєдинителните инструменти на ЕС, Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, Финансовия инструмент на Европейско икономическо пространство, двустранни програми за европейско териториално сътрудничество по външни граници на ЕС, Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. и Норвежки финансов механизъм 2009-2014 г. по бюджета на Националния фонд и постъпления от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони по бюджета на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“) за 2013 г. са в размер **2 656,3 млн. лв.**, което представлява 71,0 % от разчета за годината. Постъпилите помощи за 2013 г. представляват 3,4 % от БВП за годината, при 3,0 % от БВП за 2012 г. Спрямо 2012 г. помощите са нараснали с 288,8 млн. лева.

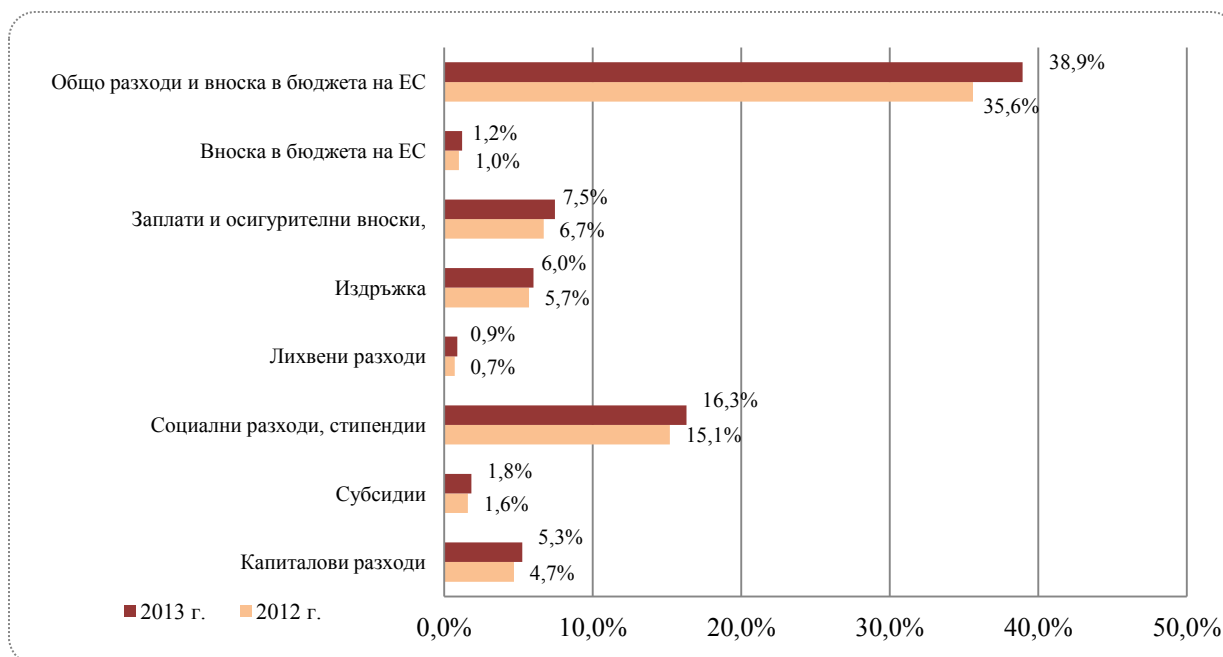
Приходи по КФП за 2012 г. и 2013 г., представени като процент от БВП

*В частта на преките данъци са включени и другите данъци

➤ **Общият размер на разходите по КФП** (вкл. и вноската в бюджета на ЕС) за годината **възлиза на 30 417,9 млн. лв.**, което представлява 95,1 % от годишните разчети за 2013 г. *Лихвените плащания* възлизат на 688,8 млн. лв. (78,7 % от планираните за 2013 г.), *текущите нелихвени разходи* – на 24 681,9 млн. лв. (100,2 % спрямо разчета за годината) и *капиталови разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) – 4 113,1 млн. лв. (73,9 % от планираните за годината). Разходите по КФП за 2013 г., представени като процент от БВП, нарастват с 3,3 п.п. спрямо 2012 г. – 38,9 % от БВП за 2013 г. срещу 35,6 % от БВП за 2012 г. В структурно отношение социалните и здравноосигурителните разходи са с най-висок относителен дял (42,9 %) в общите разходи по КФП (без вноската в бюджета на ЕС).

Разходи по икономически елементи за 2012 г. и 2013 г. отнесени към БВП

➤ **Разходите по КФП, разгледани по функционален признак**, отразяват основните направления в политиката по КФП в рамките на бюджетния ресурс за 2013 г.

РАЗХОДИ ПО ФУНКЦИИ ⁹	млн. лв.			% от БВП		
	Отчет	Програма ¹⁰	Отчет	Отчет	Програма	Отчет
	2012 г.	2013 г.	2013 г.	2012 г.	2013 г.	2013 г.
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	1 675,4	1 967,0	1 818,4	2,1%	2,5%	2,3%
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	2 802,3	3 062,5	3 160,4	3,6%	3,8%	4,0%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	2 799,2	2 924,6	3 087,6	3,6%	3,7%	4,0%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	3 303,2	3 364,4	3 540,3	4,2%	4,2%	4,5%
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	10 060,9	10 947,7	11 000,0	12,9%	13,7%	14,1%
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	1 359,2	2 864,4	1 851,0	1,7%	3,6%	2,4%
VII. ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА И РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ	587,3	526,1	669,4	0,8%	0,7%	0,9%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	3 858,8	4 506,4	3 667,9	4,9%	5,6%	4,7%
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	572,7	907,0	688,8	0,7%	1,1%	0,9%
ОБЩО РАЗХОДИ	27 019,0	31 070,0	29 483,8			

При анализа на разходите по функции, представени като относителен дял в БВП, следва да се има предвид, че за целите на анализа отчетните данни за 2012 г. и 2013 г. са отнесени към БВП (по данни на НСИ – 78 089,3 млн. лв. за 2012 г. и 78 115,3 млн. лв. за 2013 г.), докато за разчета към програмата за 2013 г. е използвана оценката на БВП, заложена в макрорамката към ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. (79 932,0 млн. лв.).

Видно от графиката, с най-голям относителен дял в разходите по КФП за 2013 г. са средствата за сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи. Общите разходи за функцията за годината възлизат на 11 000,0 млн. лв. или 14,1 % от БВП. За сравнение разходите за функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижи“ за 2012 г. представляваха 12,9 % от БВП. С най-голям относителен дял във функцията са разходите

⁹ В разходите по функции не е включена Вноската на Република България в общия бюджет на ЕС.

¹⁰ С оглед постигането на съпоставимост на данните, в разчетите към ЗДБРБ за 2013 г.:

- резервът за структурна реформа е прекласифициран от IX-та функция по съответната функция според основното предназначение на планираните средства;
- резервът за преодоляване и ликвидиране на последствията от стихийни бедствия и аварии е прекласифициран от IX-та функция във II-ра функция, група Д. "Защита на населението, управление и дейности при, стихийни бедствия и аварии", където са и отчетени усвоените средства.

за пенсии, отчетени по бюджетите на ДОО и УПФ, които възлизат на 7 762,2 млн. лв. и нарастват с 528,0 млн. лв. (7,3 %) спрямо предходната година. Увеличението е в резултат от осъвременяването на пенсиите от 1 април 2013 г. и изплатените през месец декември 2013 г. допълнителни суми в размер на 50 лв. на пенсионери, на които пенсията или сборът от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях за декември 2013 г. е в размер до 251,00 лв. включително. С цел ограничаване на продължаващите негативни последици от кризата върху пазара на труда през 2013 г., бяха запазени и разширени мерките, насочени основно към съхраняване на работните места, осигуряване на субсидирана заетост на безработните и повишаване на качеството на работната сила. Изразходваните средства за реализиране на активната политика по заетостта през 2013 г. са в размер на 91,5 млн. лв., в т.ч. трансфери към министерства, ведомства и общини в размер на 44,1 млн. лева. Разходите, извършени в сферата на **отбраната и сигурността** през 2013 г., са в размер на **3 160,4 млн. лв.**, което представлява **4,0 % от БВП**. С извършените разходи са обезпечени дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбраната, опазването на обществения и правовия ред, поддържането на отбранителния потенциал на страната и издръжката на съдебната власт и администрацията на затворите. Сред основните приоритети за 2013 г. бяха и политиките в сферата на **образованието**, като общият размер на разходите за функцията за 2013 г. е **3 087,6 млн. лв.** или **4,0 % от БВП**. Новите политики през 2013 г. бяха: въвеждане на целодневна организация на учебния ден на учениците в IV клас; разширяване на диференциацията на финансирането на държавните висши училища въз основа на комплексна оценка на качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда; в максимален размер бяха използвани възможностите за финансиране със средства от Европейския съюз на целодневната организация на учебния ден в средишните училища и на извънкласните дейности на учениците. Извършените разходи през 2013 г. в сферата на **здравеопазването** са в размер на **3 540,3 млн. лв.**, или 4,5 % от БВП, като относителният им дял в БВП нараства с 0,3 п. п. спрямо 2012 г. Разходите за функция „**Икономически дейности и услуги**” са в размер на **3 667,9 млн. лв.** или **4,7 % от БВП**. Основните направления, в които са изразходвани средствата по тази функция, са изграждане на инфраструктурни обекти с национално значение, ремонт и поддържане на съществуващата транспортна мрежа и подпомагане на земеделските производители. Разходите за функция „**Общи държавни служби**” са в размер на **1 818,4 млн. лв. (2,3 % от БВП)** и нарастват с 0,2 п. п. от БВП спрямо отчетените за предходната година. Разходите за дейностите по **жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда** са в размер на **1 851,0 млн. лв. (2,4 % от БВП)** като нарастват с 491,8 млн. лв. (36,2 %) спрямо 2012 г. Извършените разходи през годината за финансиране на сферата на **почивното дело, културата и религиозните дейности** са в размер на **669,4 млн. лв.** или **0,9 % от БВП** и нарастват с 0,1 пр. п. от БВП спрямо отчетените за предходната година. Разходите, **некласифицирани в другите функции** (без вноската за бюджета на ЕС), включват лихвените плащания по обслужване на държавния и общинския дълг и са в размер на **688,8 млн. лв.**, което представляват **0,9 % от БВП**.

➤ **Бюджетното салдо по КФП за 2013 г. на касова основа е отрицателно в размер на 1 440,7 млн. лв.**, което представлява **1,8 % от БВП**. То се формира от дефицит по националния бюджет в размер на 1 096,8 млн. лв. и дефицит по европейските средства в размер на 343,9 млн. лева.

➤ **Фискалният резерв¹¹ към 31.12.2013 г. е 4,7 млрд. лева.**

¹¹Фискалният резерв (ФР) включва: 1) Всички сметки, включени в системата на единна сметка съгласно § 21, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2013 г., както и останалите обслужвани от Българската народна банка сметки на бюджетните предприятия; 2) Обслужваните от банки сметки за бюджетни и извънбюджетни средства на бюджетните предприятия без тези на общините и техните разпоредители с бюджетни кредити.

2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите

През 2013 г. данъчната и митническата администрации продължиха да работят активно за повишаване на събираемостта на приходите - ключов елемент при изпълнението на заложените в бюджета разчети за годината, с оглед постигане на фискалните цели. Изпълнителният директор на НАП утвърди „Програма за спазване на законодателството и намаляване нивата на риск за 2013 г.“, която включва действия за третиране на рискове в три приоритетни области – сивата икономика и укриването на обороти, неизпълнението на осигурителните задължения и рискове, свързани с определени икономически сектори. Агенция „Митници“ работеше активно за засилване на контрола и проверките в зоните на ГКПП, предприеха се мерки за борбата срещу нарушенията с предмет тютюневи изделия и енергийни продукти, за по-добро използване на възможностите на мобилните екипи и мобилните групи, както и за извършване на ревизии и проверки и др.

Мерки, предприети от НАП

Повишаване на събираемостта на просрочените задължения

Повишаването на събираемостта на просрочените вземания, в т.ч. на непогасените в срок задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски, е един от основните приоритети на НАП. Всяка година се предприемат редица мерки, целящи събиране на все по-голям процент просрочени вземания. Анализът на данните за просрочените задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски за 2012 г. и 2013 г. показва значително увеличение на задълженията, които не се издължават в срока за доброволно плащане. Задълженията, чийто срок за доброволно плащане е изтекъл през 2013 г. и същите не са били платени своевременно, са с 570,3 млн. лв. повече от задълженията, просрочени през 2012 година. Близко 64 % от просрочените през 2013 г. нови задължения са платени в рамките на календарната година. Това е с 14,2 % повече от постигнатата събираемост на нововъзникнали задължения през 2012 г. Най-много плащания са постъпили за погасяване на нововъзникнали задължения по декларации по ЗДДС – 2 108 млн. лева.

През календарната 2013 г. за погасяване на стари просрочени задължения са платени 981,3 млн. лв., което е с 263,9 млн. лв. повече от платените през 2012 г. Постигнатата събираемост на задълженията, чийто срок за доброволно плащане е изтекъл в предишни години е повишена от 4,42 % на 5,25 %. В резултат на повишената събираемост, салдото на непогасените задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски през 2013 г. се е увеличило с 8 %, при 13 % увеличение на салдото през 2012 г. и 17 % увеличение на салдото през 2011 година.

Като цяло се запазва структурата на задълженията от гледна точка на вида на изпълнителното основание, вида на задължението и в зависимост от класификацията на дълга. Намаление се наблюдава при задълженията на дълга по ревизионни актове за сметка на увеличение на непогасените декларирани задължения (с около 2 процентни пункта) и на непогасените просрочени задължения по ЗДДС, за сметка на непогасените просрочени задължения за задължителни осигурителни вноски (с около 1 процентен пункт).

Внедрената единна сметка за плащане на данъци и осигуровки от задължените лица при работата на Националната агенция за приходите повлиява размера на салдото за отделните минали години през 2013 г. в сравнение с предходната 2012 г. За периода от 2007 г. до 2012 г. е налице намаление на салдата, което като краен резултат съкращава общото увеличение на неиздължените просрочени задължения за 2013 г. от 2 677,7 млн. лв. до 1 444,0 млн. лева. Данните, които илюстрират конкретни резултати от протичащите процеси са представени в следващата таблица:

№ по ред	Период на поява на просрочените задължения	Общ размер на изменението в салдото на просрочените задължения към 31.12.2013 г. спрямо 31.12.2012 г.	Дял от изменението на общия размер
	Общо	1 444,0	
1	2013	2 677,7	
2	2012	-462,6	-32,03%
3	2011	-121,5	-8,42%
4	2010	-115,8	-8,02%
5	2009	-62,9	-4,35%
6	2008	-77,8	-5,39%
7	2007	-35,0	-2,43%
8	2006	20,5	1,42%
9	До 2006	-378,6	-26,22%

Анализирайки изменението на дълга, през 2013 г. се забелязва, че основната причина за нарастването на дълга са начислените лихви за забава на плащанията – на тях се дължи 49 % от увеличението в салдото.

Вторият голям фактор, причина за нарастване на дълга, са задълженията, установявани при ревизии по ЗДДС. Салдото на ново-просрочените задължения (просрочени от 1.01.2013 г. до 31.12.2013 г.), установени при ревизии по ЗДДС, е нараснало през годината с над 1 031 млн. лв., а като цяло задълженията, установявани при ревизии по ЗДДС, формират близо 65 % от непогасените просрочия към края на 2013 година.

Към края на 2012 г. са събрани основната част от събираемите просрочия с по-големи размери. Известни резерви съществуват в малките по размер дългове, но предвид броя им (непогасените задължения с размер до 100 лв. са 7,4 млн. на брой или 71 % от броя на всички просрочия), от предприемането на действия спрямо тях не се очаква значителен фискален ефект, освен ако не се намалят разходите за събирането им чрез автоматизиране на масовите ръчни процеси по обезпечаване и събиране на просрочения дълг.

В тази посока са и проведените през 2013 г. мерки за повишаване на събираемостта на просрочените вземания, а именно:

- Осъществява се текущо оперативно наблюдение на задължените лица чрез определяне на действия по събиране и селективен подход към длъжниците на база степента на риска за събиране на задължението и тяхното поведение към спазването на задълженията за регистриране, деклариране и заплащане на задължения за данъци и осигуровки и други публични държавни вземания. Прилагат се техники за стимулиране и спазване на доброволното изпълнение на задълженията в зависимост от това, към коя група попадат задължените лица: уведомления, напомнителни писма, разясняване на възможностите за обезпечаване и погасяване на задълженията на лица с временно финансово затруднение, възможност за сключване на споразумения с приходната администрация. Размерът на задълженията, за които през 2013 г. са връчени покани за доброволно изпълнение е с 583 млн. лв. повече от размера на задълженията, за които са връчени покани през 2012 г. През годината са издадени 13 894 бр. разрешения за неотложни плащания (с 1 098 бр. повече от 2012 г.) за плащане на части на дълг в размер на 713 млн. лева.

- В съответствие с възприетия през 2012 г. подход, през 2013 г. се разработиха 15 броя показатели за дейността по събиране на просрочените публични вземания в ТД на НАП, целящи повишаване на процента на обхванатите с действия непогасени публични вземания. Търсената цел бе през 2013 г. да бъдат събрани с 5 % повече просрочени задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски в сравнение със събраните през 2012 година.

- Ежемесечно се осъществява мониторинг върху събираемостта на просрочените публични вземания в териториалните дирекции и офисите, съответно дирекциите СДО, попадащи в тяхната компетентност.

- Проведе се кампания за обхващане с действия на възможно най-голям кръг задължени лица. Инвентаризираха се просрочените вземания и се състави график за действията на публичните изпълнители, съобразен с ресурсите, с които разполагат отделните ТД/офиси, приоритетно от лицата с най-големи по размер задължения (над 5 000 лева). С длъжниците с над 200 хил. лв. по текущи задължения по ЗДДС се проведеха срещи за поемане на ангажимент за внасяне на просрочените задължения с конкретни дати. Осъществява се ежемесечен мониторинг за своевременно предприемане на действия спрямо последните.

- За подобряване на фискалната дисциплина и намаляване на разходите за събиране на дълга и през 2013 г. продължи практиката за провеждане на телефонни кампании през call-центъра на НАП, като се подготвиха и проведеха 4 броя кампании, целящи стимулиране на доброволното изпълнение на малки по размер дългове за данъци и задължителни осигурителни вноски.

- С оглед увеличаване на производителността на служителите, ангажирани с процеса по събиране на просрочения дълг при минимизиране на разходите, се стартираха краткосрочни разработки и допълнения към съществуващите системи в НАП, след реализацията на които ще се обезпечат масовите ръчни процеси по обезпечаване и събиране на просрочения дълг. През 2013 г. се внедриха първите две от разработваните се функционалности, осигуряващи експорта на данни за вземанията (с взыскател НАП или външни взыскатели), за които е взето решение за стартиране на процедура за принудително изпълнение.

- С оглед намаляване на разходите за събиране на малките по размер дългове се внедри програмно приложение за идентифициране на задължени лица, работещи при един работодател и се допълни инструкцията за взаимодействие с Националния осигурителен институт, като се регламентира и обмена на информация за банкови сметки на физически лица.

- Инициираха се законодателни промени, свързани със създаването на правна възможност за разсрочване или отсрочване на задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски при облекчени условия.

- Продължи участието на представители на НАП при провеждане на срещите на работната група, сформирани въз основа на заповед на министъра на правосъдието. Целта е с включването на НАП в Единната среда за обмен на електронни запори по смисъла на чл. 450а от Гражданския процесуален кодекс, разработвана съвместно от представители на Асоциация на банките в България, частни съдебни изпълнители и представители на „Борика-Банксервиз”, да се намалят разходите за обезпечаване и събиране на публичните дългове.

- Реорганизирана е дейността по събиране на публичните вземания чрез унификация и осигуряване на цялостност на процеса, като един публичен изпълнител ще отговаря за събиране на всички просрочени задължения на едно задължено лице от възникването им до тяхното погасяване.

В резултат на предприетите действия през 2013 г. са събрани над 5,6 млрд. лв. за погасяване на просрочени задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски. Платената сума е с 39 % (1 588,4 млн. лв.) повече от платената сума за погасяване на просрочени задължения през 2012 г. и почти два пъти повече от платената сума за погасяване на просрочени задължения през 2011 г., видно от което заложената цел за 5 % увеличение през 2013 г. на събраните просрочени задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски е изпълнена.

Постигнатите резултати по основните дейности на функция „Контрол”

Приключените и отчетени ревизии за 2013 г. са 10 957 и представляват 93,8 % от планираните за 2013 г. 11 681 ревизии. Броят на извършените ревизии за определяне на осигурителни вноски през 2013 г. са идентични с броя на извършените през 2012 г., но са се увеличили с 24 % допълнително разкритите приходи в резултат на извършването на тези ревизии.

Планираните качествени параметри за ефективност на извършваните ревизии са достигнати в основната си част – относителен дял на РА с разкрития над 10 000 лв. и относителен дял на издадените нулеви РА.

По един от основните показатели за тази дейност обаче – допълнително разкрити приходи през 2013 г. има значително намаление от 43 % спрямо 2012 г. Основна причина за това е въвеждането на промени в ревизионната практика на агенцията, свързани с анализа и третирането на измами с ДДС, продиктувани от решения на СЕС.

И през 2013 г. продължи тенденцията за повишаване използването на софтуера за електронни ревизии АСЛ в контролната дейност на НАП. Това се дължи както на проведените обучения на потребителите на софтуера в НАП, така и на дейността на сформирания в две териториални дирекции на агенцията специализирани екипи за е-ревизии. През 2013 г. са извършени 164 ревизии, в които данни от информационни системи на ревизираните лица са били анализирани от органи по приходите със софтуера за електронни ревизии. Специализираните екипи за е-ревизии са приключили 51 ревизионни производства, при които са определени допълнителни задължения за данъци в общ размер на 4,9 млн. лв. или средно на една ревизия – 95 887 лв. Във връзка с показаните положителни резултати от дейността на специализираните екипи, през 2014 г. е предвидено сформирането на такива екипи и в останалите ТД на НАП.

Общият брой на извършените проверки през 2013 г. е 225 104 и се е увеличил с 2 % спрямо 2012 г., като основният дял на увеличението се дължи на броя на извършените проверки за прихващане и възстановяване, които са се увеличили с 5,2 % спрямо 2012 г. Относителният дял на извършените проверки за установяване на факти и обстоятелства бележи спад с приблизително 7 % спрямо 2012 г., но са изпълнени плановите параметри за 2013 г. за този вид проверки.

През 2013 г. са извършени 31 587 оперативни проверки при 32 235 за 2012 г. Намалението на показателите през 2013 г. се дължи на следните причини:

- през летния сезон на 2013 г. не бе проведена лятна кампания по морските курорти, тъй като органите на НАП бяха ангажирани в съвместни контролни действия с органи на Агенция „Митници“, Българската агенция по безопасност на храните и МВР. В рамките на второто шестмесечие на годината се извършваха постоянни финансови и фитосанитарни проверки на доставяните на територията на страната плодове и зеленчуци с цел защита на българските производители от нерегламентиран внос и нелоялна конкуренция;

- изменението на Наредба № Н-18/2006 г., свързано с въвеждане на задължение за лицата, извършващи търговия със стоки/услуги чрез апарати на самообслужване, да отчетат продажбите чрез фискални устройства;

- промяна в реда за възлагане и извършване на оперативните проверки, който се прилага от средата на 2012 г. - след предварителен подбор на обекти/ЗЛ, като приоритет са наблюденията, с които се цели да се установят реалните размери на оборотите на проверяваните лица.

С цел подобряване организацията на работа, повишаване ефикасността и ефективността на функция „Контрол“ са предприети следните мерки:

- Контролни мерки по Програмата за спазване на законодателството и минимизиране нивата на риск през 2013 г. - бяха предприети мерки за третиране на 14 идентифицирани риска от неспазване на законодателството. Общо през годината бяха извършени 1 193 ревизии, като бяха установени допълнителни задължения общо в размер на 77 млн.лв. Освен това бяха извършени общо 7161 различни видове проверки, целящи събиране на информация или установяване на спазването на законодателството, като са установени общо 343 нарушения и са издадени 280 наказателни постановления, с които са наложени санкции за 242 хил.лева.

- От 01.05.2013 г. в НАП бе внедрена Информационна система „Контрол на горивата“ (ИСКГ), изградена в рамките на съвместен проект на НАП и АМ. Беше изградена свързаност между системите на АМ и ИСКГ, която осигурява възможност в реално време да се получава информация за освободените за потребление течни горива - от данъчните складове или от внос. На основание промените в ЗДДС и в Наредба Н-18, в сила от 01.05.2013 г., икономическите оператори са задължени да подават по електронен път информация за настъпили промени в собствеността, местоназначението или транспорта на горивото по пътя му от данъчния склад/граничния пункт до местоназначението декларирано в акцизния данъчен документ, респ. в ЕАД. Информационната система дава възможност за наблюдение на движението на течните горива, при което се идентифицират доставки с повишен риск или несъответствия в подадени данни от икономическите оператори, и да се предприемат съответните контролни действия.

Информационна система „Контрол“ - за разработката и внедряването ѝ осъществява проект „Надграждане на Системата за управление на приходите чрез разработване на софтуерно приложение в подкрепа на контролната дейност в НАП – ИС „Контрол“, финансиран по ОПАК. Договор с фирмата изпълнител е сключен на 19.02.2013 г. Целта на създаването на информационната система е подобряване ефективността на контролната дейност и повишаване на събираемостта, както и удовлетвореността на клиентите на НАП. През 2013 г. предвидените дейности по проекта са изпълнени в срок съгласно утвърден план-график. През 2014 г. предстои финализиране на разработката, тестване и внедряване в реална експлоатация. Реалното използване на системата ще подкрепи дейностите на функция „Контрол“ на всички нива в тяхната цялост и взаимна връзка. Системата ще улесни и бизнеса с възможностите за двустранна електронна комуникация.

Въвеждане на фискален контрол върху движението на рискови стоки

С цел предприемане на ефективни мерки за защита на фискалната позиция и предотвратяване неплащането на ДДС, със ЗИД на ДОПК, публикуван в ДВ. бр.109 от 20 декември 2013 г., беше регламентирано органи по приходите да осъществяват фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на Република България. Разработена бе концепция за работата на звеното. Направи се бизнес-анализ на процесите, които ще се извършват от звеното за фискален контрол. Разработени са модели на процесите. Разработени са процедури за работа на звеното и необходими образци на формуляри. В изпълнение на чл. 127з от ДОПК беше разработен проект на Наредба за условията и реда за осъществяване на фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на Република България и изискванията към

фискалните контролни пунктове, а в изпълнение на чл. 127а, ал. 7 беше разработен, предложен и утвърден със заповед на министъра на финансите списък на стоки с висок фискален риск (заповед № ЗМФ- 4/ 02.01.2014 г.).

Изготви се проект на бюджет за 2014 г. и актуализирани прогнози за 2015 г. и 2016 г. във връзка с необходимите допълнителни ресурси за изграждането на звеното. Проведени са процедури за осигуряване на минимално необходимото оборудване. Проведена е информационна кампания за осведомяване на външните заинтересовани страни. Проведени са подбор и са назначени служители, които да обезпечат процеса в началния етап. Проведени са обучения на новоназначените служители. Разработена е и внедрена критична функционалност на ИС „Фискален контрол“.

Мерки, предприети от НАП за борба с данъчните престъпления, пресичането на опитите за укриване на данъчни задължения и опити за данъчни измами през 2013 година

Данните за 2013 г., предоставени от НАП, показват значимите усилия и постигнатите резултати в следствие на действията на служителите на НАП в защита на финансите на държавната хазна в борбата с данъчните измами.

През 2013 г. дирекция ”Разследване на особени случаи” (РОС) беше децентрализирана и структурирана като отдел в дирекция ”Контрол” в ЦУ и ТД на НАП с цел повишаване на ефикасността и ефективността при осъществяване на дейността си по противодействие и борба с данъчните измами. Дейността на отдел ”РОС” през 2013 г. е осъществявана въз основа и в изпълнение на задачите, поставени в Стратегическия план на НАП за периода 2011 – 2015г., Оперативния годишен план на ЦУ на НАП за 2013 г. и приоритетите на НАП за 2013 г. По отношение на отдела, през 2013 г. бяха заложили следните цели и задачи:

- ❖ идентифициране на задължени лица с рисков профил, въз основа на информацията в наличните бази данни;
- ❖ анализ и предприемане на мерки за противодействие на случаи на организирани измами с голям фискален ефект за държавния бюджет;
- ❖ повишаване на ефективността от предприетите действия по предотвратяване и разследване на измами;
- ❖ повишаване на резултатното взаимодействие и сътрудничество с националните и международни институции.

Целта бе правилно и прецизно да бъдат насочени основни ресурси и усилия на дирекцията към случаите с най-голям риск за бюджета, високо рисковите сегменти и случаите с висока степен на обществена опасност, като едновременно с това се оптимизират разходите и се подобри организацията на работа. Основната дейност на отдел ”РОС”, осъществявана през 2013 г. бе свързана с процеса по третиране и противодействие на данъчни измами чрез извършване на аналитико-проучвателни дейности и може да бъде илюстрирана със следните данни:

За периода 01.01.2013 – 31.12.2013 г. общия брой доклади за идентифицирани данъчни измами, изготвени от служителите на дирекция РОС е 189 бр., в т.ч. според вида на измамата:

- Измама с липсващ търговец – 142 доклада;
- Измама с ВОП / ВОД – 6 доклада;
- Измама тип „въртележка” – 1 доклад;
- Други – 40 доклада.

По териториални структури разпределението на докладите за идентифицирани данъчни измами е следното :

Пловдив	31 бр.
Варна	54 бр.
София	17 бр.
Велико Търново	27 бр.
Бургас	38 бр.
ЦУ	20 бр.
ГДО	2 бр.
ОБЩО:	189 бр.

В резултат на дейността на дирекцията през 2012 г. са идентифицирани общо 894 задължени лица (ЗЛ), участващи в случаи на данъчна измама. Общата сума на очаквания финансов ефект, вследствие на предприетите мерки от страна на НАП по посочените доклади възлиза на 141,6 млн. лева.

В резултат на извършените детайлни анализи са определени най-подходящите начини за третиране на съответните случаи и са направени предложения за предприемане на действия спрямо задължените лица. Анализът на данните показва подобряване на прецизността при възлагането на ревизии, което намалява риска от извършване на ревизии без голям фискален ефект и оказва влияние върху крайния резултат от провеждането на съответните производства и въведените мерки за предотвратяване на потенциални загуби на данъчни приходи.

Във връзка с идентифицираните случаи на данъчни измами и с цел намаляване на негативните ефекти върху бюджета, през 2013 г. бяха извършени поредица от съвместни действия на органите на НАП и органите на реда с цел координиране на действията на институциите, които се борят с данъчните престъпления и за ефективно противодействие на закононарушенията свързани с укриване на приходи и ДДС. Осъществявано е активно взаимодействие с органите на МВР и ДАНС с цел пресичане на опитите за измами и предотвратяване действията на организирани престъпни групи. През 2013 г. служителите на отдел "РОС" подпомогнаха поредица от акции на МВР, ГДБОП, ДАНС и Специализираната прокуратура срещу ДДС измами със захар, горива, зърно, желязо и други високорискови стоки. Разбити са престъпни групи, избягвали плащането на ДДС в особено големи размери, установени са и са задържани основните участници в престъпните схеми, извършени са претърсвания, иззети са счетоводни документи, фискални устройства, компютърни конфигурации и други веществени доказателства, образувани са досъдебни производства, като в резултат съществено са редуцирани щетите върху държавния бюджет на Република България.

Служителите на отдел "РОС" извършват също анализ и поддържат актуално състоянието на базата данни от рискови лица, която е от съществено значение за бързата и ефективна селекция на задължени лица спрямо които следва да започнат административни производства и за ефективната дейност на контролните органи на НАП. За 2013 г. в резултат на извършени анализи в регистъра с рискови лица са въведени общо 2 133 броя задължени лица, в това число 219 европейски търговци.

Международната дейност, осъществявана от отдел "РОС" през 2013 г. спомогна както за обмена на конкретни данни относно замесени български търговци във вътреобщностни или трансгранични схеми за данъчни измами, така и за ранно идентифициране на тенденциите в схемите на извършвани данъчни измами, обмена на опит и добри практики със специализираните звена за борба с данъчните измами в други държави. За повишаване на ефективността на борбата с данъчните измами от съществено значение е иницирането и въвеждане на набор от нови, по-строги национални мерки срещу укриването на данъци и избягването на данъчно облагане. Служители на отдел "РОС" съвместно с представители на други дирекции участваха в поредица от работни срещи за обсъждане на решенията на Европейския съд по данъчни дела и прилагането им в НАП, с оглед преценяване на необходимостта от промяна на ревизионната практика и на

нормативната уредба във връзка с противодействие на данъчните измами и набелязване на конкретни мерки за решаване на проблема.

През 2013 г. са предприети и стъпки за изпращането на предупредителни писма до търговците и използването на така изпратените писма при прилагане на солидарна отговорност за дължим и неплатен ДДС по смисъла на чл. 177 от ЗДДС и е направено предложение за прилагането на тази мярка и в България. Целта е чрез въвеждане на легални техники да се насърчи добросъвестното поведение на доставчици и избягване на участието им в схеми на измами с ДДС.

Представители на отдел "РОС" участваха в поредицата от срещи, проведени през 2013 г. на общата работна група от представители на НАП и Агенция „Митници”, сформирани във връзка с подписаната „Съвместна декларация за митническо и данъчно сътрудничество и взаимно подпомагане” от министрите на финансите на Република България и Република Гърция.

Мерки, предприети от Агенция „Митници” за борба с митническите, акцизните и валутните нарушения и ефект от предприетите действия

Целите и приоритетите на митническата администрация през 2013 г. бяха насочени към:

- ✓ улесняване на законната търговия чрез модернизиране на митническите работни методи в съответствие със стандартите на Европейския съюз,
- ✓ задълбочаване на сътрудничеството с други митнически администрации, с правоприлагащите органи, с икономическите оператори и обществеността,
- ✓ защита на обществото, националните интереси и финансовите интереси на Европейския съюз чрез ефективни мерки за противодействие на митническите, валутните и акцизните нарушения, на незаконния трафик на наркотични вещества, прекурсори, оръжия и изделия и технологии с двойна употреба, защитата на правата върху интелектуалната собственост.

С цел осигуряване в най-голяма степен на заложените в Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2013 г. приходи, Агенция „Митници” предприе следните мерки за повишаване на бюджетните приходи:

1. Максимално интензифициране на използването на наличния административен и технически капацитет и на финансовите ресурси за извършване на проверки в зоните на ГКПП и на територията на страната с приоритет контрол на тютюневи изделия.

2. Засилване на сътрудничеството с правоохранителните и правоприлагащите органи с оглед постигане на по-ефективни резултати в борбата срещу нарушенията с предмет тютюневи изделия и енергийни продукти.

3. По-добро използване на възможностите на мобилните екипи и мобилните групи чрез насочването им към важни цели с максимално използване на техниките на анализа на риска за по-добро таргетиране при набелязване на обектите за контрол.

4. Рационализиране и оптимизиране на контрола и контролните процедури чрез системен анализ на риска с оглед ефективна селекция на обектите на контрол.

5. Справедливо отношение към бизнеса и стимулиране на доброволното изпълнение на възникналите задължения.

6. Оптимално използване на технически средства при извършваните проверки с цел намаляване на времето за контрол.

7. Подобряване на дейността по селекцията и планирането на проверки в рамките на последващия контрол и извършване на ревизии и проверки по случаи със значим фискален ефект за бюджета.

8. Подобряване на бизнес средата и инвестиционната активност, включително и привличане на национално ниво на нови икономически оператори.

През 2013 г. в резултат на извършения от митническите служители оперативен контрол са установени 5 760 броя административни нарушения, от които 3 350 броя административни нарушения на акцизното законодателство и 2 610 броя административни нарушения на митническото законодателство. Образувани са общо 7 404 броя административно-наказателни производства, от които 4 614 са за нарушения по ЗАДС и 2 696 броя по ЗМ. Постановените суми по наказателни постановления за годината, в това число споразумения за прекратяване на административно-наказателни постановления, са в размер на 38,6 млн.лв., а събраната сума е 3,6 млн. лв., като от тях 1,0 млн. лв. - от споразумения за прекратяване на административно-наказателни производства.

През 2013 г. са извършени 102 проверки в рамките на последващия контрол по реда на чл. 78, пар. 2 от Регламент № 2913/92 на Съвета и повторни проверки на декларирането по реда на чл. 78, пар. 1 от същия регламент (в т.ч. са и приключените проверки по заповеди за възлагане от 2012 г.). В резултат са установени за досъбиране публични държавни вземания на обща стойност 2,1 млн. лв. (мита – 0,5 млн. лв. и ДДС от внос - 1,6 млн. лв.). Общата стойност на събраните суми е 0,4 млн. лв.: ДДС от внос – 0,4 млн. лв. и мита – 0,02 млн. лева.

През 2013 г. са приключени общо 67 броя ревизии на данъчнозадължени лица за установяване на задължения за акциз. Установените с ревизионните актове задължения за акциз са в размер на 8,0 млн. лв. С оглед разпоредбата на чл.175, ал.1 от ДОПК са начислени и лихви за просрочие в размер на 2,7 млн. лв. Погасените задължения за акциз са в размер на 2,8 млн. лв. и лихви за просрочие - в размер на 1,0 млн. лева.

През 2013 г. са задържани 44 млн. къса цигари и 224,9 тона тютюн за пушене като са предотвратени загуби от акциз в размер на 50,7 млн. лева.

2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма

Отчетът на приходите по КФП за периода 2010 г. – 2013 г. по основни групи, представени и като процент от БВП, е както следва:

Приходи по консолидираната фискална програма за периода 2010 г. – 2013 г.

(млн. лв.)	2010 г.		2011 г.		2012 г.		2013 г.		Изпълнен не спрямо ЗДБРБ
	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	
ОБЩО ПРИХОДИ	23 932,6	33,9%	25 378,1	33,7%	27 469,4	35,2%	28 977,2	37,1%	95,4%
Данъчни приходи	19 014,4	27,0%	20 594,2	27,3%	21 529,0	27,6%	22 370,3	28,6%	97,9%
Преки данъци	3 384,5	4,8%	3 675,5	4,9%	3 775,7	4,8%	3 901,5	5,0%	96,3%
Корпоративни данъци	1 353,3	1,9%	1 495,9	2,0%	1 478,1	1,9%	1 553,0	2,0%	99,1%
- от нефин. предприятия *	1 211,1	1,7%	1 390,0	1,8%	1 339,1	1,7%	1 415,8	1,8%	99,9%
- финансов сектор	142,2	0,2%	105,9	0,1%	139,0	0,2%	137,2	0,2%	91,4%
ДДФЛ	2 031,2	2,9%	2 179,6	2,9%	2 297,7	2,9%	2 348,5	3,0%	94,6%
Приходи на социалноосигур. фондове	4 969,8	7,0%	5 509,6	7,3%	5 596,0	7,2%	6 060,2	7,8%	99,8%
Косвени данъци	9 954,1	14,1%	10 624,6	14,1%	11 342,8	14,5%	11 590,7	14,8%	97,3%
ДДС	6 267,1	8,9%	6 611,7	8,8%	7 151,9	9,2%	7 366,5	9,4%	96,2%
Акцизи	3 567,9	5,1%	3 860,1	5,1%	4 047,8	5,2%	4 055,8	5,2%	98,6%
Мита и митнически такси	119,2	0,2%	131,3	0,2%	117,7	0,2%	146,2	0,2%	121,8%
Данък върху застр. премии			21,6	0,0%	25,4	0,0%	22,3	0,0%	79,5%
Други данъци	706,0	1,0%	784,5	1,0%	814,4	1,0%	817,9	1,0%	101,0%
Неданъчни приходи	3 315,4	4,7%	3 320,7	4,4%	3 573,0	4,6%	3 950,5	5,1%	104,1%
Трансфери от БНБ	354,7	0,5%	200,9	0,3%	180,5	0,2%	105,8	0,1%	100,0%
Други	2 960,6	4,2%	3 119,8	4,1%	3 392,4	4,3%	3 844,7	4,9%	104,2%
Помощи	1 602,9	2,3%	1 463,2	1,9%	2 367,5	3,0%	2 656,3	3,4%	71,0%

*вкл. постъпленията от данък върху дивидентите и доходите

Общият размер на приходите и помощите по консолидираната фискална програма за 2013 г. е **28 977,2 млн. лв.**, което представлява 37,1 % от БВП при 35,2 % от БВП за 2012 г. Постъпилите приходи по КФП за 2013 г. представляват 95,4 % от годишния разчет.

В номинален размер данъчните приходи възлизат на 22 370,3 млн. лв. (28,6 % от БВП), а неданъчните приходи са в размер на 3 950,5 млн. лв. (5,1 % от БВП). Приходите от помощи са в размер на 2 656,3 млн. лв. (3,4 % от БВП).

Данъчни приходи

Постъпленията от данъци по КФП за 2013 г. са в размер на **22 370,3 млн. лв.**, което представлява изпълнение от 97,9 % на разчетите за годината. Данъчните постъпления за 2013 г. представляват 28,6 % от БВП за годината, при 27,6 % от БВП за 2012 г. В номинално изражение неизпълнението на разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. на данъчните постъпления възлиза на 480,8 млн. лв. При съпоставката на изпълнението на данъчните приходи с плана за годината е важно да се отбележи, че върху изпълнението на данъците влияние оказва по-високия размер на възстановения ДДС през последния месец на 2013 г. Освен това наказателните лихви върху невнесени в срок данъчни задължения, които са в размер около 90 млн. лв. са отчетени в съответната позиция в неданъчните приходи, а са

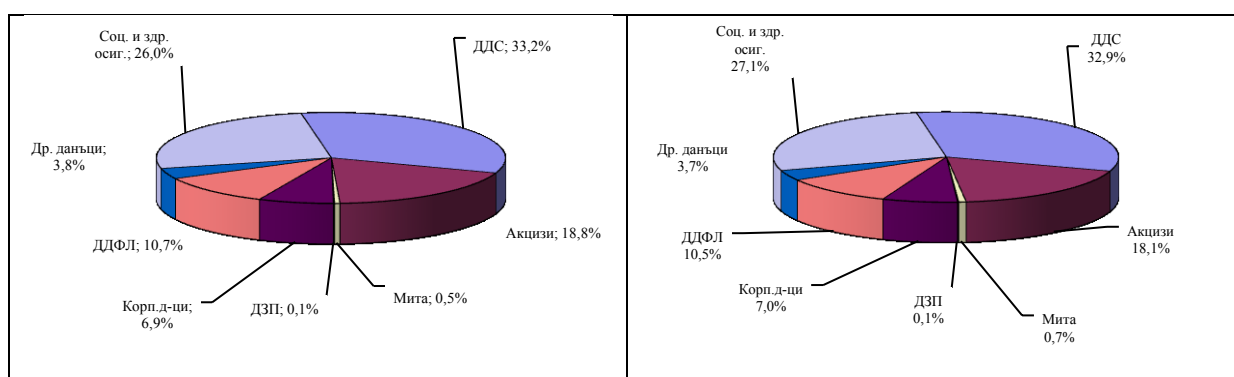
планирани като данъчни приходи – по видове данъци. В този смисъл, с оглед съпоставимост на данните с плана сумата в размер на 90 млн. лв. следва да се добави към размера на данъчните постъпления за 2013 г. При други равни условия и елиминиране на посоченото различие в наказателните лихви и в случай, че беше запазено нивото на невъзстановения данъчен кредит по ЗДДС на нивото от 2012 г., неизпълнението на разчетите при данъчните приходи по КФП би било 273 млн. лв.

Неизпълнение на данъчните приходи се отчита главно при постъпленията, администрирани от Агенция „Митници“ – ДДС от внос и акцизи. Разчетът при ДДС от внос не е изпълнен с около 290 млн. лв., за което влияние оказва основно свиването на вноса при инвестиционните стоки и отчетения спад на цените на голяма част от тях (средно с 5,8 % спрямо предходната година). Относителният дял на данъчните приходи в общата сума на приходите по КФП е 77,2 %.

Структура на данъчните приходи по КФП

2012 г.

2013 г.

2.2.1 Корпоративни данъци

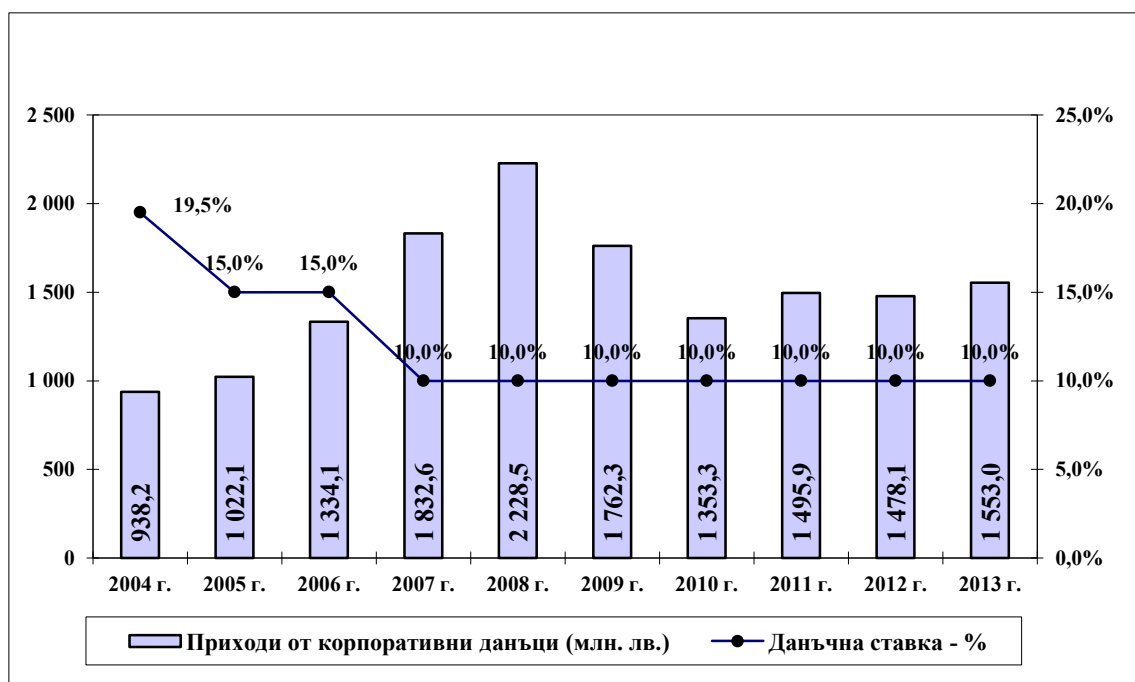
Постъпленията от корпоративни данъци в консолидираната фискална програма (вкл. данъците върху дивидентите, доходите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица) за 2013 г. са в размер на 1 553,0 млн. лв. (2,0 % от БВП) или 99,1 % от плана за годината. Отнесени към общо постъпилите данъчни приходи по КФП, корпоративните данъци заемат дял от 7,0 %. В сравнение с предходната година, събраните приходи през 2013 г. са със 74,9 млн. лв. повече (5,1 %).

Приходите от корпоративен данък през бюджетната година зависят от отчетените финансови резултати на задължените по ЗКПО лица през предходната година и са отражение на икономическата среда в страната като цяло, като същевременно се влияят и от състоянието на външните пазари. Вноските по годишна данъчна декларация (ГДД) са на база декларираната печалба на компаниите за предходната година.

Друг фактор за размера на приходите са законодателните промени през 2013 г., по силата на които има промяна както в обхвата и в сроковете за внасяне на авансовите вноски за данъчно задължени лица по ЗКПО, така и в базата за определяне на техния размер. Освободени от задължението за авансови вноски са лицата с приходи от продажби през предходната година до 300 хил. лв.; лицата с нетни приходи между 300 хил. лв. и 3 млн. лв. дължат тримесечни авансови вноски; при нетни приходи над 3 млн. лв. се правят месечни авансови вноски. Освен това, размерът на авансовите вноски се определя от самите предприятия на база на прогнозния размер на данъчната печалба за текущата година, деклариран пред НАП с годишната данъчна декларация за корпоративния данък за предходната година.

Отменен е чл. 94 от ЗКПО, в резултат на което надвнесенят корпоративен данък не може да се прихваща от следващи авансови и годишни вноски, а се възстановява ефективно или се прихваща след ревизия.

Приходи от корпоративни данъци за периода 2004 – 2013 г.

Корпоративен данък

Постъпленията от корпоративен данък за 2013 г. възлизат на 1 496,8 млн. лв., или 101,0 % спрямо годишния разчет и заемат 6,7 % в общия размер на данъчните приходи. Спрямо 2012 г. са постъпили със 7,3 % (101,5 млн. лв.) повече. През годината е отчетен ръст на приходите и преизпълнение на заложения план при нефинансовите предприятия, докато при постъпленията от финансовите институции и застрахователните дружества се отчита неизпълнение на планираните приходи.

Приходите от корпоративен данък за 2013 г. се формират от постъпленията по:

- годишните изравнителни вноски по годишни данъчни декларации – 633,6 млн. лв., при 538,6 млн. лв. за 2012 г.;
- авансовите вноски, които правят данъчно задължени лица, формирали данъчна печалба за предходната година - 883,3 млн. лв., при 835,0 млн. лв. за 2012 г. Отчитайки факта, че авансовите вноски се правят на база прогнозна печалба, то в случай, че в течение на годината се окаже, че действителната печалба се отклонява от прогнозната, предприятието има право да коригира авансовите си вноски;
- възстановените суми за надвнесен корпоративен данък по годишни данъчни декларации – 183,3 млн. лв., при 50,6 млн. лв. за предходната година;
- вноските по ревизионни актове – 17,9 млн. лв., при 26,8 млн. лв. за 2012 г.;
- плащанията на корпоративен данък за минали години – 77,9 млн. лв., при 41,4 млн. лв. за 2012 г.;
- вноски за лихви – 14,8 млн. лв., при 4,2 млн. лв. за 2012 г.

Постъпилите суми по единната сметка на НАП, обвързани със задължения за корпоративен данък, към 31.12.2013 г. са 1 444,2 млн. лв. (съгласно ДДС №10/18.12.2013 г. към тях са добавени 52,6 млн. лв. от необвързаните към края на годината суми, постъпили по единната сметка на НАП).

Начисленият за внасяне корпоративен данък по ГДД през 2013 година е събран на 91,8 %, като този показател през предходната година е бил 90,6 %. Начислените за внасяне авансови вноски за корпоративен данък през 2013 година са събрани на 95,9 %. Предвид спецификата на погасяване на задължения след въвеждане на единната сметка (приоритетно се плаща по старото задължение) е обясним ръстът на вноските за лихви и плащане на корпоративен данък за предходни година. Отмяната на чл. 94 от ЗКПО, в резултат на което надвнесеният корпоративен данък не може да се прихваща за следващи авансови и годишни вноски, а се възстановява ефективно или се прихваща след ревизия, е основна причина за увеличаването с над три пъти на възстановения корпоративен данък.

Сравнителна диаграма на постъпленията от корпоративен данък през 2012 г. и 2013 г. (в млн. лв.)

Приходите от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) са в размер на 1 359,5 млн. лв., 102,1 % изпълнение на плана за годината и са със 103,2 млн. лв. (8,2 %) повече в сравнение със събраните през 2012 г. Възстановеният и прихванат корпоративен данък на нефинансови институции през 2013 г. е 144,4 млн. лв., в т.ч. ефективно възстановен – 123,4 млн. лв., предвид отмяната на чл. 94 от ЗКПО.

Постъпленията от корпоративен данък от финансови институции (вкл. застрахователни дружества) са 137,2 млн. лв., или 91,4 % от планираните за годината. Съпоставени с 2012 г. е отчетено намаление от 1,8 млн. лв. (1,3 %), в т.ч. 5,2 млн. лв. намаление на приходите от финансови институции и 3,4 млн. лв. ръст на приходите от застрахователни дружества. Печалбата на банковия сектор за 2012 г. е 529,7 млн. лв., което е с 11,8 % повече в сравнение с предходната година. Финансовият резултат е повлиян от намалените приходи от лихви и повишените лихвени разходи поради растежа на привлечените средства. На годишна база намаляват и обезценките за покриване на разходи за лоши кредити. Близко 70 % от печалбата е формирана от двете най-големи по размер на активите банки. Отчетените приходи от корпоративен данък са в размер 92,5 млн. лв. и са с 5,2 % по-малко в сравнение със събраните през предходната година. Изпълнението на плана е 89,3 %. Възстановеният и прихванат корпоративен данък на финансови институции към 31.12.2013 г. е 27,5 млн. лв., в т.ч. ефективно възстановен - 27,1 млн. лева. Застрахователният сектор остава под влиянието на неблагоприятната икономическа ситуация в страната, като силно ограниченото потребление на населението представлява

основна пречка за възстановяването му. Въпреки намаляването на обема на пазара, състоянието на сектора се запазва стабилно, като стойността и на техническия резултат, и на дохода от инвестиционна дейност са положителни, което рефлектира в положителен нетен финансов резултат. През 2012 година brutния премиен приход, реализиран от застрахователите възлиза на 1,598 млрд. лева, като се отчита спад от 0,7% на годишна база. Дружествата в сектора по общо застраховане отчитат положителен технически резултат в размер на 38,0 млн. лв., при 23,0 млн. лв. година по-рано и положителен финансов резултат в размер на 48,7 млн. лв. при 51,5 млн. лв. година по-рано. Автомобилните застраховки остават водещи за застрахователните дружества. Отчетените приходи от корпоративен данък от застрахователни дружества към 31.12.2013 г. са в размер 44,9 млн. лв. и са с 8,2 % повече в сравнение със събраните през предходната година. Изпълнението на плана е 99,7 %.

Данъци върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица (ЧЮЛ) и данък върху доходите на ЧЮЛ

Постъпленията от данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица и доходите на ЧЮЛ за 2013 г. са в размер на 56,3 млн. лв. (0,1 % от БВП) или 65,8 % от разчета за годината и с 26,5 млн. лв. (32,0 %) по-малко спрямо 2012 г. Следва да се има предвид, че постъпленията от тази група данъци имат предимно случаен характер.

2.2.2 Данък върху доходите на физическите лица

Постъпленията от данък върху доходите на физическите лица (ДДФЛ) за 2013 г. са в размер на 2 348,5 млн. лв. (3,0 % от БВП), 94,6 % изпълнение на актуализирания годишен разчет и формират 10,5 % от общия размер на данъчните приходи. Спрямо 2012 г. приходите от данъка са нараснали с 50,8 млн. лв., или 2,2 %), което основно се дължи на въведения през 2013 г. данък върху доходите от лихви по депозитни сметки в търговски банки и по-високите постъпления от данъците върху доходите по трудови правоотношения и от окончателния данък на местни и чуждестранни физически лица по чл. 37 и 38 от ЗДДФЛ. С най-голям принос при формиране на общия резултат за приходите от ДДФЛ са тези от трудови, служебни и приравнени на тях правоотношения (79,5 %), от еднолични търговци, свободни професии, граждански договори и др. (11,2 %), окончателен данък на местни и чуждестранни физически лица и данък върху доходите, дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица (4,0 %) и окончателен данък върху приходите от лихви от депозити на физически лица (3,5 %).

По трудови правоотношения приходите от данъка са 1 865,9 млн. лв., 95,6 % от планираните за годината, при 1 862,1 млн. лв. за 2012 г., или с 3,8 млн. лв. повече. Размерът на постъпленията от данъка са в пряка зависимост от пазара на труда и зависят основно от равнището на работната заплата и заетостта, като за 2013 г. спрямо 2012 г. са отчетени:

- ✓ ръст на средната работна заплата за страната (вкл. годишните премии) през 2013 г. с 4,0 % спрямо 2012 г.;
- ✓ увеличение на минималната работна заплата от началото на 2013 г. от 290 лв. на 310 лв.;
- ✓ коефициентът на безработица се увеличава с 0,6 процентни пункта в сравнение с 2012 г. и достига 12,9 %;
- ✓ увеличението на минималните осигурителни прагове по основните икономически дейности и групи професии от 1 януари 2013 г. средно с 3,3 % за 2013 г. в сравнение с 2012 г. За 2013 г. са договорени минималните

осигурителни прагове за 58 икономически дейности със средно увеличение спрямо 2012 г. от 4,5 %. За останалите икономически дейности, където не бяха постигнати споразумения се запазиха минималните осигурителни прагове за 2012 г.;

- ✓ повишаване на максималния размер на осигурителния доход от 2000 лв. на 2200 лева.

По извънтрудови правоотношения (ЕТ, свободни професии, граждански договори, годишен и авансов данък и др.) приходите от данъка са в размер на 263,0 млн. лв., което е 89,2 % от годишния разчет и заемат 11,2 % относителен дял в общия размер на приходите по ЗДДФЛ. Съпоставени с 2012 г. постъпленията от данъка са с 25,1 млн. лв. (8,7 %) по-малко. Факторите, определящи този размер на приходите, са свързани с механизма на единната сметка. Лицата, извършващи стопанска дейност като търговци по смисъла на Търговския закон, включително едноличните търговци, както и физическите лица в случаите по чл. 29а от ЗДДФЛ, правят авансови вноски при условията и по реда на Закона за корпоративното подоходно облагане. Законодателните изменения извършени в ЗКПО, свързани със сроковете за деклариране и внасяне на данъка, се отнасят за тези лица:

- промяната в обхвата на лицата (еднолични търговци) със задължение да правят авансови вноски - освободени от задължението за авансови вноски са лицата с приходи от продажби през предходната година до 300 хил. лв., тези с нетни приходи между 300 хил. лв. и 3 млн. лв. ще дължат тримесечни авансови вноски, като за 4-то тримесечие на годината авансов данък не се внася.

- преминаване на плащане от месечна на тримесечна база на данъците, удържани от платеца на дохода (предприятия или самоосигуряващи се лица).

- преминаване на плащане от месечна на тримесечна база на данъците, удържани от платеца на дохода (предприятия или самоосигуряващи се лица).

Като резултат от тези промени в сроковете за деклариране и внасяне на дължимия данък част от приходите ще постъпят през 2014 г. вместо през 2013. Намалението на авансовите вноски през 2013 г. се дължи, основно, на спецификата на отчитане на приходите през тази година, в резултат на въвеждането на единна сметка - плащанията се обвързват със съответните задължения след настъпване на срока за плащане, а не след постъпване на сумата, както през предходната година.

През 2013 г. приходите от *окончателен годишен (патентен) данък*, администриран от общините, са в размер на 14,3 млн. лв., което е 91,0 % от годишния разчет, при 15,4 млн. лв. за предходната година.

Окончателен данък на местни и чуждестранни физически лица, данък върху доходите на чуждестранните физически лица и данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица - постъпленията от тези данъци за 2013 г. са в размер на 122,8 млн. лв. при 132,0 млн. лв. за 2012 г.

2.2.3 Приходи от осигурителни вноски

Постъпленията от социални и здравноосигурителни вноски за 2013 г. са в размер на 6 060,2 млн. лв., което представлява 99,8 % изпълнение на разчетите и 7,8 % от БВП. Данните показват увеличение на приходите от осигурителни вноски с 464,1 млн. лв. спрямо предходната година.

Факторите, които оказват влияние на приходите от задължителни осигурителни вноски през годината, са следните:

- ✓ Увеличение на максималния осигурителен праг от 2 000 лв. на 2 200 лв.;

- ✓ Минималните осигурителни прагове по основни икономически дейности и групи професии нараснаха средно с 3,3 % за 2013 г. в сравнение с 2012 г.;
- ✓ Увеличение на минималната работна заплата от 01.01.2013 г. от 290 лв. на 310 лв.;
- ✓ Промяна в сроковете, касаещи внасянето на осигурителните вноски. Сроковете са определени императивно и с точно определени дати. За трудови и приравнени на тях отношения – до 25-то число на месеца, следващ месеца през който е положен труда, за самоосигуряващите се лица – до 25-то число на месеца, следващ месеца, за който се отнасят, за извънтрудови правоотношения – до 25-то число на месеца, следващ месеца, в който са изплатени вознагражденията. При така определените срокове има изместване на приходите с до един месец, т.е. приходите от осигуровки за м. декември 2013 г. ще бъдат изискуеми през м. януари 2014 г.;
- ✓ Размерът на лихвата за забава върху невнесени в срок осигурителни вноски е изравнена с лихвата за забава върху данъчните задължения и е в размер на 10 пункта над основния лихвен процент.

Приходите от осигурителни вноски по бюджетите на социалноосигурителните фондове (вкл. ДОО, ФГВРС и УПФ) са в размер на 4 256,6 млн. лв., което представлява 98,4 % изпълнение на годишните разчети и с 388,3 млн. лв. повече спрямо предходната година. Здравноосигурителните вноски по бюджета на НЗОК възлизат на 1 803,6 млн. лв., което е 103,1 % спрямо заложените в разчета за годината и със 75,8 млн. лв. повече спрямо 2012 г.

2.2.4 Данък върху добавената стойност

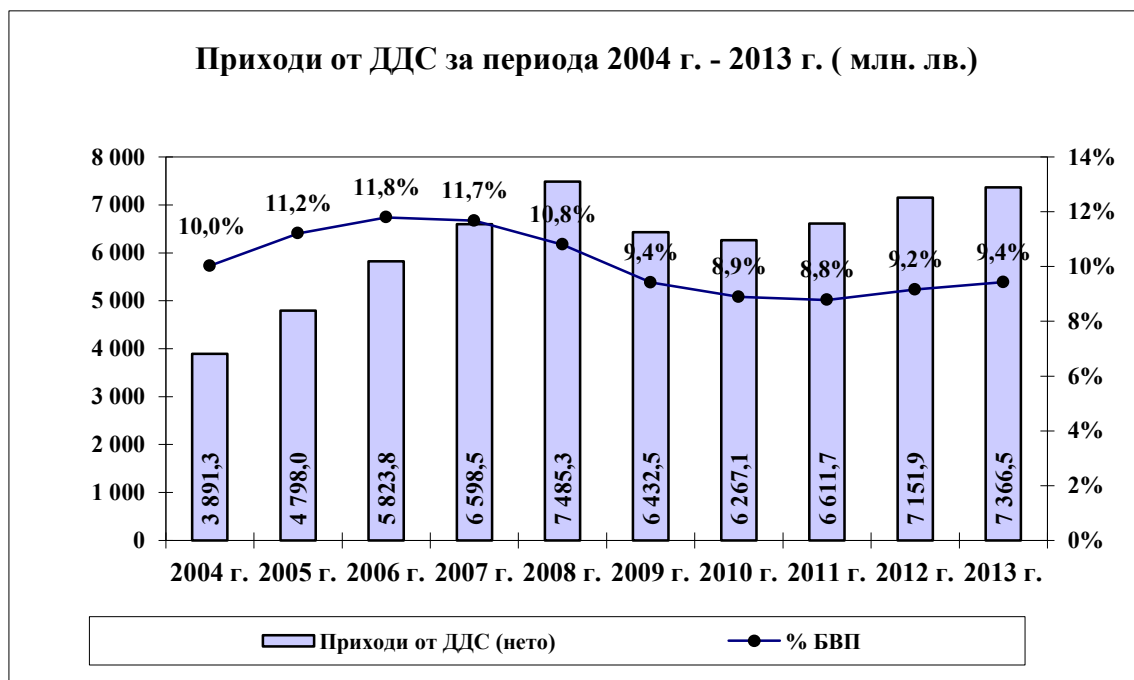
Приходите от ДДС формират най-голяма част от данъчните постъпления по КФП – 32,9 %. За 2013 г. те възлизат на 7 366,5 млн. лв., или 96,2 % спрямо годишния разчет. Относителният дял на приходите от ДДС в БВП е 9,4 % при 9,2 % от БВП за 2012 г. В сравнение с отчетените постъпления за предходната година, се отбелязва увеличение от 3,0 % или 214,6 млн. лв., което се дължи основно на по-високите приходи от ДДС от сделки в страната.

Основни фактори, влияещи върху приходите от ДДС:

- **динамиката на потреблението** – 1,6 % спад на потреблението през 2013 г. спрямо предходната година;
- **увеличение на вноса** – през 2013 г. общият внос е с 1,3 % повече спрямо предходната година. По данни на НСИ, от държави-членки на ЕС в страната са внесени стоки с 3 % повече спрямо предходната година, а от трети страни вносът намалява с 1% поради слабото вътрешно търсене.
- **динамиката на износа на стоки и услуги** – стойността на общия износ (вкл. ЕС) спрямо предходната година се увеличава с 6,8 %. Изменението на износа на стоки и услуги оказва влияние върху декларирания от фирмите-износители ДДС по справки-декларации, подлежащ за възстановяване - през отчетната година е отчетен ръст от 9,6 % (383,7 млн. лв.). Износът за ЕС се е увеличил с 9,1 % спрямо предходната година, а за трети страни – с 3,5 %.
- **намаление на декларирания ДДС, подлежащ за възстановяване, непринаднат по процедура** – в сравнение с 2012 г. през 2013 г. се наблюдава спад в искания данъчен кредит след приключила процедура по приспадане с 432,7 млн. лв. (23,0 %).
- **ниво на невъзстановения в срок ДДС** – към 31.12.2013 г. е 236,6 млн. лева. Спрямо същия период на предходната година намалението е със 117,7 млн. лв. (33,2 %). Това е най-ниското ниво на невъзстановения в срок ДДС в края на годината от 2006 г. насам.

• **Ползване на данъчен кредит за служебни леки автомобили при покупката на горива и смазочни масла, ремонт и поддръжка, резервни части и други услуги** - тази възможност е дадена с промяната в ЗДДС от началото на 2013 г. Оцененият ефект от тази промяна е загуба на приходи от ДДС в размер на 57,8 млн. лева.

Към 31.12.2013 г. по ЗДДС са регистрирани 241 780 задължени лица – с 11 340 повече спрямо 2012 г. Декларираната данъчна основа на облагаемите с ДДС доставки е намалена с 0,8 млрд. лв. (0,4 %) и е 184,9 млрд. лева.

Постъпленията от ДДС при сделки в страната и ВОП (нето) възлизат на 3 551,2 млн. лв., което е 100,0 % изпълнение на разчета за годината. Съпоставени с предходната година, постъпленията от данъка са нараснали със 138,0 млн. лв.

- ✓ **Ефективно внесеният ДДС по сметките на НАП**, формиран като данък от справки-декларации от сделки в страната и ВОП и допълнително внесените суми, разкрити с данъчно-ревизионни актове, е в размер на 9 513,6 млн. лв., което е с 202,6 млн. лв. (2,2 %) повече в сравнение с 2012 г.
- ✓ **Общо възстановеният (чрез прихващане и ефективно) ДДС** е 6 070,0 млн. лв. или със 172,1 млн. лв. (2,9 %) повече в сравнение с 2012 г.

Отношението на възстановения ДДС към внесения е 63,8 %, при 63,3 % за 2012 г. Декларираният ДДС за внасяне (след приспадане) е 9 654,6 млн. лв., което е с 212,7 млн. лв. (2,3 %) повече в сравнение с 2012 г. Декларираният ДДС, подлежащ за възстановяване (кл.80, 81 или 82 на подадените справки-декларации за ДДС) е 5 872,3 млн. лв., което е с 3,0 млн. лв. (0,1 %) по-малко в сравнение с декларирания за 2012 г. Приспаднатия ДДС от регистрираните лица е 725,8 млн. лв. при 813,6 млн. лв. през 2012 година.

Касовото изпълнение на приходите от ДДС от внос за 2013 г. възлиза на 3 815,3 млн. лв., 92,9 % от заложените в актуализирания ЗДБРБ за 2013 г. Относителният дял на приходите от внос в общите приходи от ДДС е 51,8 % при 52,3 % за 2012 г. и 51,0 % за 2011 г. Съпоставени с 2012 г. приходите от данъка са нараснали със 76,6 млн. лв. (2,0 %), което основно е резултат на увеличилите се количества при всички групи стоки. Стойностният обем на вноса от трети страни през 2013 г. (по данни на НСИ) отчита спад от 1,1 %. Цените при внос намаляват, но с по-бавни темпове от ръста на количествата,

като така са реализирани по-високи приходи. През 2013 г. цените при внос на стоки, пораждащ ДДС, са намалели средно с 53,8 % спрямо предходната година. Най-висок спад на цените се наблюдава при енергийните продукти и промишлените доставки (6-7 %). В количествено изражение вносът се увеличава средно с 9,2 % на годишна база, като ръстът е най-висок при храните и напитките - 29,5 %.

Приходи от ДДС от внос по групи стоки за 2013 г.

Групи стоки	ДДС (млн.лв.)	Номинално изменение (%)	Отн. дял (%)	Индекс на цени при внос спрямо 2012 г.	Индекс на физическия обем при внос спрямо 2012 г.
Храни и напитки	142,6	23,4	3,8	95,3	129,5
Промислени доставки	1 225,0	9,5	32,6	93,4	117,2
Горива и смазочни материали	1 683,9	-5,1	44,7	93,5	101,5
Инвестиционни стоки	361,4	1,7	9,6	98,4	103,3
Транспортно оборудване	133,3	2,8	3,5	98,0	104,9
Потребителски стоки	217,1	13,4	5,8	96,6	117,4
Общо	3 763,3	2,1	100,0	94,2	109,2

Източник: Агенция „Митници“

През 2013 г. приходите от ДДС от внос на „горива и смазочни материали“ са в размер на 1 683,9 млн. лв., като намаляват с 91,3 млн. лв. (5,1 %) спрямо предходната година. Постъпленията от внос на суров петрол са в размер на 1 323,8 млн. лв., със 123,7 млн. лв. по-малко от 2012 г. (8,5 %). Намалението на приходите се дължи на спад на внесените количества суров петрол с 3,0 % (спад на приходите с 43,1 млн. лв.), намаление на цената с 2,4 %, измерена в щатски долари (спад на приходите с 32,8 млн. лв.) и на пониския валутен курс на щатския долар спрямо лева (спад на приходите от ДДС от внос на енергийната суровина с 47,9 млн. лв.). През 2013 г. приходите от ДДС от внос на горива са в размер на 247,1 млн. лв., което е с 59,9 млн. лв. повече спрямо предходната година. Това се дължи на увеличаване на внос на смазочни масла, предназначени да претърпят специфична преработка от 97,9 млн. лв. на 156,9 млн. лв. (с 59,0 млн. лв.). Приходите от ДДС от внос на газол възлизат на 74,8 млн. лв., като нарастването е с 0,3 млн. лв. на годишна база. При вноса на каменни въглища се отчита спад на приходите от ДДС от внос, като са събрани 54,7 млн. лв., с 33,4 млн. лв. (37,9 %) по-малко спрямо 2012 г. Това се дължи основно на спад в количествата с 23,2 % и на цената с 19,5 %.

Приходите от ДДС от внос на стоки, предназначени за междинно потребление са в размер на 1 225,0 млн. лв. и със 106,6 млн. лв. (9,5 %) повече спрямо 2012 г. В количествено изражение вносът на стоки, предназначен за междинно потребление, нараства средно със 17,2 %, а цените при внос намаляват с 6,6 %. Това е групата стоки, която отчита най-висок ръст на приходите от ДДС от внос в номинално изражение. През 2013 г. приходите от внос на метали представляват една трета от промишлените доставки. От внос на чугун, желязо и стомана в бюджета постъпват 212,6 млн. лв., което е с 22,1 млн. лв. (11,6 %) повече. Количествата се увеличават с 23,7 %, а цената намалява с 10,3 % на годишна база. При цветните метали приходите от ДДС от внос на промишлена мед достигат 90,9 млн. лв., отчитайки ръст от 7,3 млн. лв. (8,7 %) спрямо 2012 г. Количествата се увеличават с 20,9 %, а цената при внос намалява с 10,8 % на годишна база. От внос на алуминий в бюджета са постъпили 47,1 млн. лв. или с 16,1 млн. лв. (25,4 %) по-малко. Спадът на приходите се дължи на намалелите количества - с 22,9 % и цената - по-ниска с 3,4 %. Търговията с руди през изминалата година допринася в най-голяма степен за отчитането на ръст в приходите от ДДС от внос на стоки за междинно потребление. За

годината са постъпили 213,0 млн.лв., което е с 60,2 млн. лв. (39,4 %) повече на годишна база. Това се дължи на увеличилите се с 48,6 % количества, като цената намалява с 6,3 %. *Продуктите на химическата промишленост*, които попадат в групата на стоките предназначени за междинно потребление (органични химични продукти, торове, фармацевтични продукти и др.), представляват 11,3 %. Докато за 2012 г. те са основния двигател на приходите от ДДС от внос в групата промишлени доставки, през 2013 г. са събрани с 1,7 млн. лв. (1,2 %) по-малко и достигат 138,2 млн. лева.

Приходите от ДДС от внос на *инвестиционни стоки и транспортно оборудване* са в размер на 494,7 млн. лв., като нарастването спрямо 2012 г. е с 9,6 млн. лв. (2,0 %). При инвестиционните стоки се наблюдава ръст на внесените количества стоки с 3,3 % и пониски цени с 1,6 %. За 2013 г. са постъпили 361,4 млн. лв. или с 5,9 млн. лв. повече в сравнение с 2012 г. От внос на фотоволтаични клетки и елементи са постъпили едва 0,2 млн. лв. при 53,7 млн. лв. година по-рано. От внос на *транспортно оборудване* са постъпили 133,3 млн. лв. или 3,7 млн. лв. (2,8 %) повече на годишна база. Основно се внасят пътнически автомобили, части, принадлежности и гуми. Подобряването на бизнес средата, инвестиционната активност и вътрешното търсене могат да стимулират вноса на инвестиционни стоки и транспортно оборудване, което ще се отрази положително на приходите от ДДС от внос. Реализирането на европейски инвестиционни проекти и усвояването на финансови средства от тях е един от факторите, който поддържа вноса на инвестиционни стоки и носи допълнителни приходи в бюджета.

През 2013 г. приходите от ДДС от внос на *храни и напитки* са в размер на 142,6 млн. лв., с 27,1 млн. лв. (23,4 %) повече на годишна база. Физическите обеми нарастват с 29,5 %, а цените намаляват с 4,7 %. По групи стоки, приходите от ДДС от внос на захар са в размер на 30,8 млн. лв., с 19,9 млн. лв. увеличение, което се дължи на тройно по-високото количество внесено през годината. От внос на зеленчуци са събрани 15,0 млн. лв., при 13,2 млн. лв. година по-рано. Преобладава вносът на сухи бобови зеленчуци, домати и други зеленчуци. Вносът на плодове носи 12,4 млн. лв. приходи от ДДС от внос или 8,1 % повече на годишна база. При тях основно, се внасят цитрусови плодове и банани.

Постъпленията от ДДС от внос на *потребителски стоки* са в размер на 217,1 млн. лв., което е с 25,7 млн. лв. (13,4 %) повече спрямо предходната година. В количествено изражение вносът е нараснал със 17,4 %, а цените са намалели с 3,4 %. Потребителските стоки могат да бъдат разделени на стоки с дълготрайна употреба (ел. уреди, машини, бижута, мебели и др.), стоки с полудълготрайна употреба (пластмасови артикули, облекла, обувки и др.) и стоки с краткотрайна употреба (медикаменти, препарати и др.). В стойностно и количествено изражение и при трите подгрупи се наблюдава ръст на вноса.

2.2.5 Акцизи

Касовото нетно изпълнение на приходите от акцизи от внос, производство и внесени в страната от други държави-членки на ЕС акцизни стоки през 2013 г. възлиза на 4 055,8 млн. лв., което представлява 98,6 % от предвидените в ЗДБРБ за 2013 г. и 5,2 % от БВП. Акцизите формират 18,1 % от данъчните приходи по КФП за годината. Спрямо 2012 г. се наблюдава ръст на постъпленията от акцизи (нето) с 0,2 % или 8,0 млн. лева. Постъпленията от акцизи се формират от следните основни стокови групи: горива (47,7 %); тютюневи изделия (44,5 %); алкохолни напитки и пиво (6,5 %) и други акцизни стоки – електрическа енергия, въглища и кокс (1,3 %).

-Акцизите от горива възлизат на 1 933,6 млн. лв., което е с 0,3 % (6,3 млн. лв.) повече спрямо 2012 г. Основна част (69,2 %) от приходите в групата се формират от акцизи от *газъл*. Нетните приходи от акциз от газъл за 2013 г. възлизат на 1 337,7 млн. лв. и бележат ръст от 0,5 % (6,9 млн. лв.) спрямо 2012 г. Брутният размер на събрания акциз през 2013 г. е 1 498,6 млн. лв., което е с 36,9 млн. лв. (2,5 %) повече спрямо 2012 година.

Произведените и внесени количества газьол, за които е заплатен акциз, през изминалата година възлизат на 2 406,1 млн. литра и спрямо предходната година са без промяна. Размерът на възстановения акциз през 2013 г. за газьол е 160,9 млн. лв. при 130,8 млн. лв. година по-рано. Въведеното изискване от 01 януари 2010 г. за маркиране на горива, предназначени за отопление, облагани със ставка 50 лв./1000 л. се запази и през изминалата година. Средната ставка на газьола за 2013 г. е 620,4 лв./1000 л. при 605,3 лв./1000 л. за 2012 г. (с 2,5 % по-висока ставка). Ефектът от по-високата ставка на газьола върху приходите от акцизи през 2013 г. е оценен на 33,3 млн. лева. Приходите от акцизи от *бензин* представляват 22,7 % от приходите от акцизи от горива. Нетните приходи са в размер на 439,2 млн. лв. и намаляват с 5,1 % (23,9 млн. лв.) спрямо 2012 г. Намалението се дължи изцяло на спад във физическия обем на обложените с акциз бензини при непроменена акцизна ставка на бензина от 710 лв./1000 л. Основните потребители на този вид гориво са предимно домакинствата. Нетните количества бензин за 2013 г. са 618,7 млн. литра и отчитат намаление с 5,1 % спрямо 2012 г. От 01.06.2012 г. е въведена акцизна ставка върху *природния газ*, използван като моторно гориво и като гориво за отопление, съответно, 0,85 лв./GJ и 0,10 лв./GJ. Природният газ, използван за битови нужди по смисъла на Закона за енергетиката е с нулев акциз. Приходите от акциз от природен газ през 2013 г. са в размер на 16,2 млн. лева.

- Акцизите от тютюневи изделия за 2013 г. са в размер на 1 803,8 млн. лв., като запазват нивото си от 2012 г. и формират 44,5 % от общите приходи от акцизи. Количеството на обложените с акциз цигари през 2013 г. намалява с 0,5 % (с 0,057 млн. къса по-малко) - от 11,57 млрд. къса през 2012 г. на 11,51 млрд. къса през 2013 г. Средните ставки на акциза на цигарите за двете сравнявани години са съответно 154,1 лв./1000 къса за 2012 г. и 154,4 лв./1000 къса за 2013 г. (0,2 % ръст на средните ставки). Най-предпочитаните ценови категории цигари за 2013 г. и 2012 г. остават непроменени и са съответно, с продажни цени – 4,30 лв.- 4,70 лв. Ръст в обложените количества цигари се отчита при кутиите с продажна цена 4,30 лв. и 4,60 лв., а спад в количествата с продажна цена 4,40 лв. и 4,70 лева. Акцизната ставка на тютюна за пушене през 2013 г. се запазва (152 лв./кг). Количествата тютюн за пушене, обложени с акциз през 2013 г. нарастват с 21,6 % спрямо 2012 г. (от 134,7 тона през 2012 г. на 163,8 тона през 2013 г. – с 29,1 тона повече). Увеличението се дължи на факта, че голяма част от населението премина към пушенето на ръчно свити цигари от тютюн. При пурите обложените с акциз количества нарастват с 10,1 % или 0,7 млн. къса (от 7,3 млн. къса през 2012 г. на 8,0 млн. къса през 2013 година).

- Акцизите от алкохолни напитки (високоалкохолни напитки и бира) за 2013 г. възлизат на 264,4 млн. лв. и отчитат спад от 1,3 % (с 3,5 млн. лв.) спрямо 2012 г., когато са събрани 267,9 млн. лева. Двете групи стоки формират 6,5 % от общите приходи от акцизи. Основна част от тях са приходите от акциз от *високоалкохолни напитки* (185,7 млн. лв.), които намаляват с 0,7 % (с 1,3 млн. лева). Количествата, обложени с акциз, намаляват с 0,6 % спрямо 2012 г. (от 170,7 хил. литра чист алкохол на 169,6 хил. литра чист алкохол - с 1,1 хил. литра по-малко). Постъпленията от акциз от *бира* през 2013 г. са 78,7 млн. лв., което е с 2,7 % (2,2 млн. лв.) по-малко на годишна база. Приходите от акциз от бира имат сравнително малък дял в общите приходи от акцизи (1,9 %). Количествата бира, обложени с акциз през 2013 г. са 54,0 млн. литра и отбелязват спад от 1,8 % (с 1,0 млн. литра по-малко).

- Приходите от други акцизни стоки - електрическа енергия, въглища и кокс – за 2013 г. са в размер на 38,0 млн. лева. Поради спад в потреблението на електроенергия те са по-малки от планираните с 6,5 млн. лв. През 2013 г. е отчетено увеличение спрямо 2012 г. с 1,8 %.

2.2.6 Мита

Постъпленията от мита за 2013 г. възлизат на 146,2 млн. лв., формират 0,2 % от БВП и представляват 121,8 % изпълнение на годишните разчети в ЗДБРБ. Спрямо 2012 г. са постъпили с 28,5 млн. лв. (24,2 %) повече. Повишението на приходите от мита основно се дължи на следните стокови групи: „Захар и захарни изделия” – 7,9 млн. лв., „Машини и апарати” – 2,5 млн. лв., „Облекла и допълнения за облекла, различни от трикотаажните или плетените” – 1,9 млн. лв. и „Електрически машини и апарати” – 1,5 млн. лева. Водещи са постъпленията от мита от следните стокови групи: автомобили, машини, захар и захарни изделия, електрически машини и апарати и пластмасови изделия. Техният дял в стоковата структура на приходите възлиза на 40,2 % от общия обем на митата. Приходите от мита през 2013 г. се формират основно от внос на стоки с държави на произход Китай, Бразилия, Русия и Япония. Митата, събрани от внос на стоки с произход Китай, възлизат на 60,0 млн. лв. и са с 9,8 млн. лв. повече от тези за 2012 година. Те формират 41,0 % от общия обем на митата за 2013 г. На второ място по приходи от мита е вноса на стоки с държава на произход Бразилия – 8,2 млн. лв. и относителен дял 6,1 %. Следват Русия – 7,3 млн. лв. (относителен дял 5,4 %) и Япония с 6,9 млн. лв. или 5,1 % относителен дял.

Делът на промишлените и селскостопанските стоки в приходите от мита за 2013 г. е съответно 76 % и 24 %. При промишлените стоки се наблюдава увеличение от 9,8 % за 2013 г. спрямо предходната година (от 93,7 млн. лв. през 2012 г. на 102,9 млн. лв. през 2013 г.). При селскостопанските стоки ръстът е 36,7 % (от 23,9 млн. лв. през 2012 г. на 32,7 млн. лв. през 2013 г.). Среднопретеглената ставка на митата за всички стоки от митническата тарифа е 5,3 % за 2013 г. (5,1 % за 2012 г.). Поотделно за селскостопанските и промишлените стоки средната ставка е, както следва:

- селскостопански стоки – 11,9 %;
- промишлени стоки – 4,5 %.

2.2.7 Данък върху застрахователните премии

Приходите от данък върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори, рисковете по които са поети от застрахователи, са в размер на 22,3 млн. лв., при заложи в годишните разчети към ЗДБРБ за 2013 г. 28,1 млн. лева.

2.2.8 Други данъци

Другите данъци включват основно алтернативните данъци по ЗКПО и имуществените данъци по Закона за местните данъци и такси. Приходите от други данъци по КФП за 2013 г. са в размер на 817,9 млн. лв. (1,0 % от БВП) или 101,0 % изпълнение на ЗДБРБ за 2013 година.

Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане

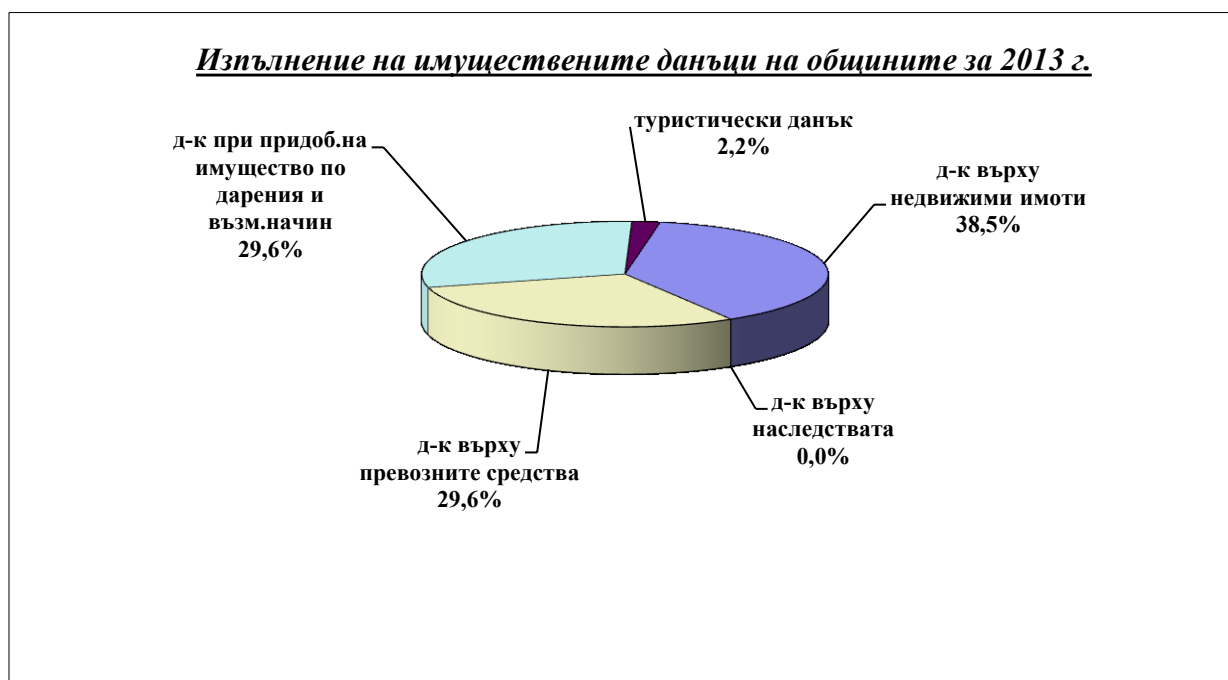
От началото на 2013 г. влязоха в сила законодателни промени, с оглед на които данъкът върху приходите на бюджетните предприятия, данъкът върху дейността от опериране на кораби и данъците върху разходите (социални, представителни, автомобили) стават годишни данъци и се внасят еднократно в срок до 31 март на следващата година. През 2013 г. от посочените данъци постъпваха само суми, дължими за 2012 г., а ежемесечно се внасяха данъците за хазартна дейност.

През 2013 г. от други данъци по ЗКПО по КФП са постъпили 141,2 млн. лв., което представлява 108,4 % от годишния разчет, при 183,9 млн. лв. за 2012 година. Основната част от тези приходи (91,8 %) са формирани от окончателен данък върху залози за хазартни игри и хазартни съоръжения. Приходите от окончателните данъци върху залози

за хазартни игри и върху хазартни съоръжения са в размер на 129,6 млн. лв. при 121,0 млн. лв. за 2012 година.

Имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ)

Имуществените данъци включват данък върху недвижимите имоти, данък върху наследствата, данък върху превозните средства, данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин, туристически данък и постъпват по бюджетите на общините. Ставките на имуществените данъци се определят от общинските съвети в законово (съгласно Закона за местните данъци и такси) фиксирани граници и по ред, определен в Закона за общинските бюджети. Това дава добри възможности за гъвкаво управление на приходните политики от страна на общинската администрация.

От имуществени данъци в местните бюджети през 2013 г. са постъпили общо 673,5 млн. лв., 99,8 % от годишния разчет и с 47,0 млн. лв. (7,5 %) повече от тези за 2012 г. С най-значителен дял в приходите от имуществени данъци е данъкът върху недвижимите имоти – 38,5 %, следват данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин и данък върху превозните средства – 29,6 % и туристически данък – 2,2 %. Данъкът върху наследствата, освен че има инцидентен характер, предвид нормативно определения изключително ограничен обхват, е от несъществено значение в общите приходи от имуществени данъци.

2.2.9 Неданъчни приходи

Постъпленията от неданъчни приходи по КФП за 2013 г. възлизат на 3 950,5 млн. лв. (104,1 % изпълнение спрямо предвидените в ЗДБРБ за 2013 г. и 5,1 % от БВП). Съпоставени с 2012 г. приходите са нараснали с 377,6 млн. лева. В тази група приходи по КФП се включват държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от общинска и държавна собственост, глоби, санкции и наказателни лихви, приходи от концесии, от дивидент и др.

Неданъчните приходи по републиканския бюджет за 2013 г. са в размер на 2 218,1 млн. лв. или 107,3 % спрямо планираните за годината. Съпоставени с 2012 г. се

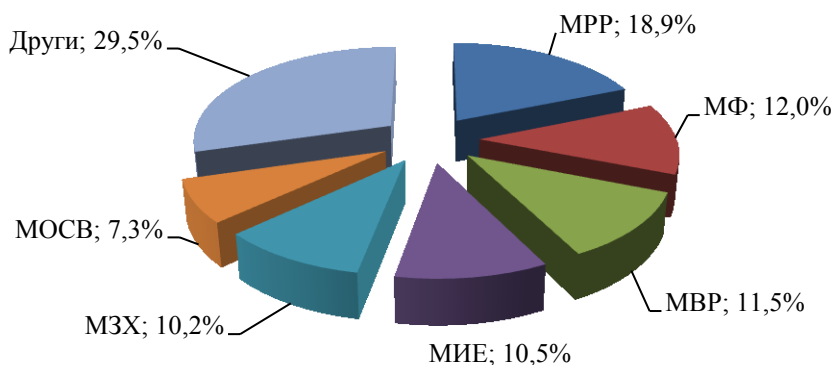

отчита нарастване на постъпленията със 17,2 % или 325,7 млн. лв. През 2013 г. по републиканския бюджет постъпи годишната вноса от превишението на приходите над разходите на БНБ за 2012 г. в размер на 105,8 млн. лева.

Изпълнението на неданъчните приходи по централния бюджет за 2013 г. е в размер на 736,5 млн. лв. или 86,7 % от предвиденото за годината. Дивидентите по централния бюджет за 2013 г. са в размер на 502,4 млн. лв., при заложен в разчетите по ЗДБРБ за 2013 г. 419,2 млн. лв. и формират 68,2 % от общия размер на неданъчните приходи. Основната част от средствата от дивидент, постъпили в централния бюджет, са внесени от: „Български енергиен холдинг“ ЕАД – 205,8 млн. лв., „Държавна консолидационна компания“ ЕАД – 148,1 млн. лв., Държавно предприятие „Ръководство на въздушното движение“ – 54,0 млн. лв., „Летище София“ ЕАД – 16,2 млн. лв., „Кинтекс“ ЕАД – 8,5 млн. лв. и други. През 2013 г. е получен дивидент и по линия на международна финансова институция - Международната банка за икономическо сътрудничество – в размер на 1,5 млн. лева.

Изпълнението на неданъчните приходи по бюджетите на министерствата и ведомствата също е добро, като са постъпили 1 481,6 млн. лв., което е 121,7 % спрямо планираните със ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. средства. Това са главно приходи от държавни такси и приходи и доходи от собственост. С най-висок относителен дял в неданъчните приходи на министерствата и ведомствата (13,4 %) са приходите от винетни такси. През 2013 г. те са в размер на 199,0 млн. лева. По-голямата част от неданъчните приходи по републиканския бюджет са по бюджетите на следните министерства и ведомства:

Структура на неданъчните приходи на министерствата и ведомствата

- MPP – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството са в размер на 279,4 млн.лв., в т.ч. 199,0 млн. лв. приходи от винетни такси за ползване на пътната инфраструктура и други такси по тарифата на АПИ в размер на 54,7 млн. лв., реализирани от кантарни такси, такси за преминаване на Дунав мост в посока Русе-Гюргево, такси за крайпътни обслужващи обекти и рекламни съоръжения, такси за влизане в Република България или транзитно преминаване на пътни превозни средства с чуждестранна регистрация, както и приходи от такси за движение на тежки и извънгабаритни превозни средства по републиканските пътища. Отчетените приходи от държавни такси по Тарифа № 14 за определяне на таксите, които се събират в системата на MPP и от областните управители в раздел VI-такси за нанасяне в кадастъра и за справки и услуги по ЗКИР са в

размер на 13,7 млн. лв., като след 30.09.2013 г. Агенцията по геодезия, картография и кадастър преминава към Министерството на инвестиционното проектиране;

- МФ – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството са в размер на 178,3 млн. лв., в т.ч. постъпили средства в размер на 155,1 млн. лв. от изпълнение на Решение по арбитражно дело № ICC 17339/GZ/МНМ, заведено от Република България в Арбитражния съд при Международната търговска палата в Париж, администрираните приходи от Агенция „Митници“ по упражняване дейността по контрола и събирането на пътни такси и разрешителни, както и приходите администрирани по Тарифа № 12 по упражняване на финансов контрол при отпечатването на ценни книжа. Отчетените приходи по Тарифата за таксите, които се събират по Закона за хазарта са в размер на 7,4 млн. лв., като съществено влияние върху размера на събраните приходи оказват увеличения брой подадени писмени искания за увеличение на игралното оборудване, регулация на онлайн залаганията и подадени искания от български и чуждестранни бетинг компании за издаване на лиценз за организиране на тези игри;

- МВР – постъпилите неданъчни приходи са в размер на 171,1 млн. лв., които основно са приходи от държавни такси в размер на 83,9 млн. лв., като в т.ч. са и прехвърлените средства от такси за издаването на българските документи за самоличност в изпълнение на § 28 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за българските документи за самоличност. Приходите и доходите от собственост са в размер на 77,6 млн. лв. (приходи от продажби на услуги, стоки и продукция, както и приходи от договори за охрана със СОТ, полиция и пожарна безопасност). През 2013 г. събраните приходи от наложени глоби с електронни фишове са в размер на 15,4 млн. лева;

- МИЕ - неданъчните приходи са в размер на 155,7 млн. лв. и са в пряка зависимост от броя на извършените от министерството услуги, проверки, издадените удостоверения и др. Най-голям е дялът на приходите от вноски на държавни (общински) предприятия и институции във Фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения” и Фонд „Радиоактивни отпадъци” – 76,2 млн. лв.; приходите от концесии – 59,6 млн. лв., приходите от държавни такси – 21,1 млн. лв. и др. Добрите резултати по отношение събираемостта на неданъчните приходи се дължат на предприетите мерки от съответните ръководители за своевременно събиране на приходите и ограничаване на дела на несъбираемите и трудно събираемите вземания. Част от тези мерки се изразяват в: ежедневен мониторинг на вземанията по клиенти; изпращане на покани за доброволно плащане; извършване на услугата след получаване на плащането; предприемане на съдебни действия срещу длъжници (при точно пресметнати съотношения между очаквани приходи срещу необходими разходи) и разработване и утвърждаване на вътрешни правила за събиране на таксите, определени в Тарифи и ценоразписи;

- МЗХ – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството са в размер на 151,4 млн. лв., в т.ч. 72,9 млн. лв. приходи от държавни такси. През 2013 г. е налице неизпълнение на приходите, което се дължи главно на по-малкия размер на отчетените приходи от държавни такси и приходи и доходи от собственост, спрямо утвърдените за 2013 година;

- МОСВ – постъпилите неданъчни приходи са в размер на 108,3 млн. лв., като с най-голям относителен дял от приходите е дялът на приходите от продажба на нефинансови активи в размер на 103,7 млн. лева. Част от приходите от продажбата на квоти на емисии за парникови газове, постъпили по валутната бюджетна сметка на МОСВ, в размер на 100,0 млн. лв. в изпълнение на ПМС № 217 от 26.09.2013 г. и ПМС № 292 от 18.12.2013 г. са трансферирани към Министерство на икономиката и енергетиката. Средствата са трансферирани с цел компенсирание на разходите на „Националната електрическа компания“ ЕАД като обществен доставчик, произтичащи от задължения към обществото за изкупуване на електрическа енергия от възобновяеми източници. Компенсирането се

извършва в съответствие с методиката, приета от ДКЕВР и механизма за прилагане на приетия метод за компенсиране на разходите на обществения доставчик за закупена електрическа енергия от възобновяеми източници по регулирани преференциални цени, утвърден от министъра на икономиката и енергетиката. С изпълнението на постановленията е постигнат положителен ефект върху крайните цени на енергията за клиентите както на регулирания, така и на свободния пазар.

Постъпилите приходи от предоставянето и осъществяването на концесионна дейност от министерствата-концеденти за 2013 г. са общо в размер на 99,1 млн. лева. Приходите от концесионната дейност по министерства-концеденти са както следва: МИЕ – 59,6 млн. лв., МТИТС – 29,4 млн. лв., МРР – 6,8 млн. лв. и МОСВ – 3,3 млн. лева.

Общият размер на неданъчните приходи по местните бюджети е 1 072,3 млн. лв. (96,0 % от разчетите към ЗДБРБ за 2013 г.). Най-голям относителен дял заемат приходите от общински такси (692,5 млн. лв.) – 64,6 %, следват приходите и доходите от собственост (217,2 млн. лв.) – 20,3 % и постъпленията от продажба на нефинансови активи (113,0 млн. лв.) – 10,5 %. Съпоставени с предходната година постъпленията нарастват с 58,6 млн. лв., 5,8 %.

Със ЗДБРБ за 2013 г. по бюджета на съдебната власт са одобрени неданъчни приходи в размер на 140,0 млн. лв., от които приходи от „Съдебни такси” – 120,0 млн. лева. Отчетените неданъчни приходи за годината са в размер на 140,6 млн. лв., като постъпленията от съдебни такси възлизат на 120,0 млн. лева. От другите неданъчни приходи (10,9 % от общия размер) най-голям относителен дял заемат приходите от вземания по изпълнителни листове, издавани в полза на органите на съдебната власт и събирани от Националната агенция за приходите, от разноски по дела, приходи от предоставяне на обществена информация по Закона за достъп до обществена информация.

2.2.10 Помощи, дарения и други безвъзмездно получени суми

Постъпленията от **помощи** по КФП за 2013 г. са в размер на **2 656,3 млн. лв.**, 71,0 % от планираните, в т.ч. постъпилите по сметките на Национален фонд приходи (нето) по СКФ на Европейския съюз, КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА, ЕИП, двустранни програми за европейско териториално сътрудничество по външни граници на ЕС, Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г., Норвежки финансов механизъм 2009-2014 г. и Българо-швейцарска програма за сътрудничество в размер на 1 786,2 млн. лв. и 679,6 млн. лв., постъпили по бюджета на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” за 2013 г. от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Европейския фонд за рибарство (ЕФР).

Поради проблеми с ликвидността, в началото на 2013 г. ЕК възстанови разходите от ЕЗФРСР за последното тримесечие на 2012 година на два транша - през март и април, при което вторият транш пресрочи с повече от един месец регламентирания 45-дневен срок. Отложено е за по-късен етап възстановяването от ЕК на 1,16 млн. евро за 2013 г. до потвърждаването на допустимостта на разходите. През 2013 г. по Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство” 2007-2013 г. (ОПРСР) са изпратени до ЕК три заявления (осмо, девето и десето) за междинно плащане на обща стойност 17,5 млн. лева. Възстановените средства към 31.12.2013 г. от ЕФР са в размер на общо 11,6 млн. лв., в т.ч. частично възстановени средства в размер на 4,3 млн. лв. по изпратеното през 2012 г. седмо заявление. Десетото заявление за междинно плащане, в размер на 10,2 млн. лв., е изпратено до ЕК на 27.12.2013 г., а средствата са възстановени в срок - на 04.03.2014 г.

2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2013 г.

Разходите по консолидираната фискална програма по икономически елементи за периода 2010 г. - 2013 г., представени и като процент от БВП са както следва:

Разходи по консолидираната фискална програма за периода 2010-2013 г.

млн. лв.	2010 г.		2011 г.		2012 г.		2013 г.	
	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП
ОБЩО РАЗХОДИ	26 755,4	37,9%	26 866,6	35,7%	27 828,3	35,6%	30 417,9	38,9%
Общо нелихвени разходи	25 599,8	36,3%	25 540,4	33,9%	26 446,3	33,9%	28 795,0	36,9%
<i>Текущи нелихвени разходи</i>	21 932,9	31,1%	22 465,0	29,8%	22 765,2	29,2%	24 681,9	31,6%
Заплати и възнаграждения за персонал	4 064,7	5,8%	4 069,3	5,4%	4 140,1	5,3%	4 453,7	5,7%
Осигурителни вноски	982,7	1,4%	1 051,3	1,4%	1 067,5	1,4%	1 369,2	1,8%
Стипендии	81,9	0,1%	83,0	0,1%	99,0	0,1%	106,2	0,1%
Издръжка*	4 441,7	6,3%	4 453,8	5,9%	4 481,6	5,7%	4 695,9	6,0%
Субсидии	1 485,0	2,1%	1 595,1	2,1%	1 233,2	1,6%	1 416,3	1,8%
Социално и здравноосигурителни р-ди	10 876,8	15,4%	11 212,5	14,9%	11 743,8	15,0%	12 640,7	16,2%
в т.ч. пенсии	6 995,5	9,9%	7 107,8	9,4%	7 234,3	9,3%	7 762,2	9,9%
<i>Капиталови р-ди и прираст на държ. резерв</i>	3 666,9	5,2%	3 075,4	4,1%	3 681,1	4,7%	4 113,1	5,3%
Лихвени разходи	485,9	0,7%	547,0	0,7%	572,7	0,7%	688,8	0,9%
Вноска в общия бюджет на ЕС	669,7	0,9%	779,2	1,0%	809,3	1,0%	934,1	1,2%

* вкл. разходите за други възнаграждения и плащания за персонала и разходите за членски внос и участия в нетърговски организации и дейности

Разходите (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП за 2013 г. са в размер на 30 417,9 млн. лв. или 95,1 % от разчета за годината. Общите разходи, отнесени като процент от БВП представляват 38,9 % от БВП при 35,6 % от БВП за 2012 г. В структурно отношение ръст се наблюдава основно при социалните и здравноосигурителни плащания, капиталовите разходи, лихвените разходи и други. В резултат на извеждането на политиките за насърчаване на икономическия растеж сред приоритетите в програмата за годината, капиталовите разходи, подкрепени и от разходите по европейските програми и фондове, отчитат значителен ръст – от 4,7 % от БВП за 2012 г. на 5,3 % от БВП за 2013 г. Друг основен приоритет в програмата, свързан с изпълнение на поетите социални отговорности доведе до ръст от 1,2 п.п. от БВП на социалните и здравноосигурителни плащания.

2.3.1 Текущи нелихвени разходи

Отчетените текущи нелихвени разходи по консолидираната фискална програма за 2013 г. са в размер на 24 681,9 млн. лв. или 31,6 % от БВП.

Заплати и възнаграждения за персонала

През 2013 г. за заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения на консолидирано ниво, са изразходвани 4 453,7 млн. лв., което представлява 5,7 % от БВП. Динамиката на заплатите в бюджетната сфера следваше общото икономическо развитие и не оказва натиск върху средните доходи в страната. През 2013 г. номиналното годишно увеличение на общите разходи за заплати и възнаграждения на персонала възлиза на 7,6 %, докато номиналният растеж на средната работна заплата в

страната бе 10,5 %. В структурно отношение с най-голям относителен дял от съставните бюджети са разходите за заплати по републиканския бюджет и по бюджетите на общините, свързано с обхвата и спецификата на делегираните им функции. Най-значителен ръст в разходите за заплати спрямо 2012 г. се отчита в структурите, работещи за усвояване на еврофондове и в общините.

Осигурителни вноски

Разходите за пенсионни и здравноосигурителни вноски на заетите в бюджетния сектор за 2013 г. са в размер на 1 369,2 млн. лв. или 105,2 % спрямо разчета за годината. Като относителен дял от БВП тези разходи нарастват от 1,4 % през 2012 г. на 1,8 % през 2013 г., което се дължи в най-голяма степен на увеличената с 20 процентни пункта от началото на 2013 г. осигурителна вноска за фонд „Пенсии“ за работещите в специалните ведомства.

Издръжка

Разходите за издръжка по КФП за 2013 г. са в размер на 4 695,9 млн. лв. Съпоставено с предвидените в ЗДБРБ за 2013 г. разходи за издръжка изпълнението е 94,5 %. Като относителен дял от БВП разходите за издръжка представляват 6,0 % от БВП.

В разходите за издръжка се включват текущата издръжка и разходите за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности. Разходите за текуща издръжка обхващат разходите за други възнаграждения и плащания за персонал, храна, медикаменти, научно-изследователски разходи и книги, горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други разходи. В структурно отношение разходите за текуща издръжка са с висок относителен дял в общите разходи по КФП (15,4 %) и се нареждат на второ място след социалните разходи. На по-ниско ниво на агрегация на разходите за издръжка и през 2013 г. се запазва тенденцията с най-висок относителен дял (39,7 %) да са разходите за външни услуги (за ползване на външни услуги, разходи за консултантски и транспортни услуги, за поддръжка и ремонт на хардуер и софтуер и др.), следвани от разходите за материали, вода, горива и енергия – 26,7 % и разходите за текущ ремонт – 11,3 %, и т.н.

Средствата, необходими за осигуряването на безплатния превоз на учениците до 16-годишна възраст, съгласно чл. 26 от Закона за народната просвета и компенсациите от държавния бюджет за безплатни и по намалени цени пътувания на определени категории пътници, ползващи обществен автомобилен и железопътен транспорт, се отчитат като разходи за външни услуги в частта на издръжката. За 2013 г. утвърдените средства са в размер на 100,5 млн. лв., от които за пътнически превози по автомобилния транспорт – 78,5 млн. лв. и за превозите на железопътния транспорт – 22,0 млн. лв. На основание чл. 29, ал. 8 и чл. 37, ал. 4 от ПМС №1/2013 г. със заповед на министъра на финансите № ЗМФ-1560/2013 г. е намалена субсидията на МОН и са увеличени „Получени от общини целеви трансфери от ЦБ” с 3,0 млн. лв., с цел покриване на разходите за безплатен превоз на ученици до 16 г., като с това средствата за компенсации за пътнически превози по автомобилния транспорт за 2013 г. нарастват на 81,5 млн. лв. Общо предоставените средства за годината за автомобилния и железопътния транспорт са 100,6 млн. лв., в т.ч. компенсации за пътуванията по ж.п. транспорт – 20,0 млн. лв. и компенсации за пътувания по вътрешноградския и междуселищен обществен автомобилен транспорт в страната – 80,7 млн. лв. Предвидените средства за 2013 г., диференцирани по групи правоимащи и обхват на преференциите в автомобилния транспорт, се разпределят както следва:

- 28,5 млн. лв. за компенсиране на безплатния превоз на деца и ученици до 16 г. в съответствие с чл. 26 от Закона за народната просвета. Усвояването на средствата спрямо уточнения годишен план е на сто процента;

- 52,2 млн. лв. за компенсиране на преференциални пътувания по общини. Следва да се има в предвид, че по пътя на изпълнението тези разходи се отчитат като текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата.

Елемент на издръжката са и ежегодно предоставяните от държавния бюджет средства за покриване на транспортните разходи по снабдяването на населението в планинските и малки селища с до 500 жители с хляб, хлебни изделия и основни хранителни стоки. Предвидените за тази цел средства от бюджета за 2013 г. са в размер на 3,6 млн. лв. и са изцяло усвоени.

През 2013 г. продължи изпълнението на програмите за ликвидация на неефективни мощности и саниране на околната среда в отраслите рудодобив, въгледобив и уранодобив, средствата за които се отчитат в частта на издръжката. За тази цел през отчетната година в централния бюджет бяха предвидени 10,0 млн. лв. Усвоени са 7,5 млн. лв., или 74,5 на сто от годишния план, в т.ч. за рудодобив и уранодобив – 4,5 млн. лв. и за въгледобив – 2,9 млн. лева.

Субсидии

Общата сума на средствата, предоставени за субсидии за системата на здравеопазването, за предприятията от реалния сектор (вкл. организациите с нестопанска цел), както и предоставените помощи за чужбина на консолидирана база през 2013 г. е 1 416,3 млн. лв., което представлява 1,8 % от БВП. Съпоставено с планираните средства за субсидии в разчетите по ЗДБРБ за 2013 г. изпълнението е 98,9 %.

✓ Субсидии за реалния сектор и организациите с нестопанска цел

През 2013 г. държавата продължи да оказва финансова подкрепа на нефинансовите предприятия от реалния сектор в съответствие с ангажиментите и участието на правителството, свързани с интегриране на националната икономика към европейските структури и пазари.

Общата сума на средствата, изразходвани за субсидии за реалния сектор и организации с нестопанска цел, на консолидирано равнище е 1 306,8 млн. лв. или 95,4 % от предвидените в ЗДБРБ за 2013 г. разчети. Основните приоритетни направления на държавното финансово подпомагане през годината бяха насочени към предоставяне на средства под формата на субсидии за текуща дейност, компенсации за безплатни и по намалени цени пътувания.

• Транспорт

Железопътен транспорт - състоянието и развитието на железопътната система в страната се определят основно от състоянието на НК „Железопътна инфраструктура”, като инфраструктурен управител, и лицензирания основен превозвач „БДЖ - Пътнически превози” ЕООД, предоставящи възложени му за изпълнение задължителни обществени превозни услуги в съответствие със Закона за железопътния транспорт. Съгласно чл. 54 от Закона за железопътния транспорт, ежегодно със Закона за държавния бюджет се разчитат средства за субсидии за покриване на загуби от текуща пътническа превозна дейност на „БДЖ - Пътнически превози” ЕООД, формирани от поддържането на тарифа за пътнически превози под нивото на разходите за дейността в резултат на изпълнението на задължението му за извършване на обществени превозни услуги по сключен договор с държавата. Субсидията се ползва за обезщетяване по отношение на финансовите тежести, произтичащи за предприятието, поради прилагането към пътническия транспорт на транспортни тарифи и условия, наложени в интерес на потребителите. Държавното

финансово подпомагане е съгласувано и прието като държавна помощ, „съвместима с вътрешния пазар”, от Европейската комисия. С разчета за 2013 г. са утвърдени 170,0 млн. лв. за субсидии от централния бюджет за „БДЖ – Пътнически превози” ЕООД. Чрез бюджета на Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията през 2013 г. са предоставени 169,3 млн. лева.

Съгласно действащото законодателство, НК „Железопътна инфраструктура” (НКЖИ) е единствен управител на железопътната инфраструктура, който стопанисва и управлява предоставено ѝ имущество – публична и частна държавна собственост и на когото е възложено изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура. В изпълнение на чл. 25 от Закона за железопътния транспорт държавата участва във финансирането на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура. По силата на тази разпоредба, размерът на финансирането се определя в рамките на дългосрочен договор между държавата, представлявана от министъра на финансите и министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията и НКЖИ. Действащият петгодишен договор е сключен през 2011 г., като в него ясно са разписани правата и отговорностите на инфраструктурния управител в изпълнение на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

Неразделна част от договора са годишната и петгодишната програма на предприятието. В тях подробно са предвидени мерките, които следва да се реализират от предприятието за финансовото му стабилизиране. От особено значение в тази връзка са мерките по отношение на реструктуриране на дейностите и постигане на значително по-висока производителност и ефективност.

В договора, освен показателите за повишаване скоростта на движение по ж.п. мрежата в ремонтираните участъци, повишаване безопасността на превозите и повишаване качеството на ж.п. инфраструктурата са предвидени и задължения за НК „Железопътна инфраструктура” да оптимизира разходите за дейността си и да отчита напредъка чрез показателя „оперативни разходи на един зает”. Също така е предвидено да се оптимизира персоналят на един километър железен път, както и да не се допуска размерът на задълженията към доставчици и персонал за текущата година да надхвърля размера от предходната година. Тези показатели и задължения за НКЖИ са заложили като инструменти за постигане на финансова стабилност на инфраструктурния управител - НКЖИ, постигане на по-висока производителност на труда и съответно по-добра ефективност при изразходването на финансов ресурс от държавния бюджет.

Със ЗДБРБ за 2013 г. са предвидени средства за НКЖИ в размер на 130,0 млн. лв. и са усвоени 129,8 млн. лв. или 99,9 на сто. Средствата са предоставени в съответствие с утвърдения от министъра на финансите и министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията График за превеждане на субсидиите, който е съобразен с необходимостта от средства за финансиране на текущите дейности на компанията. През 2013 г. от МТИТС е наложена санкция на дружеството във връзка с неизпълнение на показателя „Оперативни разходи на един зает“ за 2012 г. по чл. 6, ал. 1, т. 10 от Договора между държавата и НКЖИ. В тази връзка от субсидията за текуща дейност за 2013 г. е приспаднала сума в размер на 0,17 млн. лева.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия.

Предоставените средства под формата на субсидии позволиха през 2013 г. компанията да изпълнява успешно дейностите по поддържането, ремонта и експлоатацията на железопътната инфраструктура. Създадоха се условия и възможности

за постепенно стабилизиране на финансовото състояние на компанията чрез изпълнение на мерки за реструктуриране и намаляване на разходите за текуща дейност.

Вътрешноградски и междуселищни пътнически превози по автомобилния транспорт - В съответствие с § 4, ал. 1, т. 1 от заключителните разпоредби към Закона за автомобилните превози, ежегодно в държавния бюджет се предвиждат средства за субсидиране на превоза на пътниците по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. По своя характер те са обществени превозни услуги от общ икономически интерес и имат предимно социална насоченост – масови превози до и от работните места в рамките на града, и превози до малки отдалечени селища, осигуряващи връзка с общинския център. Администрирането на предоставените средства се осъществява чрез общините, които разпределят средствата по отделни превозвачи на база договори и при съблюдаване изискванията на Наредба № 3/2005 г. за условията и реда за предоставяне на средства за субсидиране на превоза на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, издадена от министъра на финансите. Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия по дело за държавна помощ № 342/2009 г. - субсидии за превоза на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони за транспортните оператори, предоставящи услуги от обществен интерес.

За 2013 г. предоставените средства под формата на субсидии за покриване на загубите от извършването на вътрешноградските и междуселищните превози в страната са в размер на 22,0 млн. лв., в т.ч. 8,0 млн. лв. за Столична община. Изпълнението спрямо утвърдения годишен план е 100 процента.

▪ *Пощенски услуги*

В съответствие с чл. 29 от Закона за пощенските услуги „Български пощи“ ЕАД, като пощенски оператор със задължение за извършване на универсалната пощенска услуга, получава компенсация от държавния бюджет, когато задължението за извършване на универсалната пощенска услуга води до нетни разходи и представлява несправедлива финансова тежест за него.

Със ЗДБРБ за 2013 г. бяха предвидени за тази цел 2,0 млн. лв. Във връзка с поголемия размер на несправедливата финансова тежест, определен по установения ред, са предоставени за тази цел допълнителни средства в размер на 7,5 млн. лв. Средствата за субсидии от централния бюджет са предоставени и отчетени чрез бюджета на МТИТС.

▪ *Земеделие*

За 2013 г. в план-сметката на Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ) планираните субсидии за *нефинансови предприятия* са в размер на 431,8 млн. лв., като изплатените средства към 31.12.2013 г. са в размер на 401,9 млн. лв., в това число: субсидии за непублични бенефициенти по Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) в размер на 125,5 млн. лв. (в т.ч. 79,6 млн. лв. национално съфинансиране), по Европейския фонд за гарантиране в земеделието (ЕФГЗ) за пазарни мерки – 10,3 млн. лв. (в т.ч. 8,2 млн. лв. национално съфинансиране), държавна помощ по одобрени за подпомагане финансови схеми в размер на 79,8 млн. лв., средства за покриване на разходите за ДДС за пазарни мерки – 8,2 млн. лв., национални доплащания на площ за предходни кампании – 0,8 млн. лв., национални доплащания за животни – 92,8 млн. лв., национални доплащания за тютюнопроизводителите – 84,0 млн. лв. и други

субсидии в размер на 0,4 млн. лв. Изплатените субсидии през 2013 г. на *организации с нестопанска цел* са в размер на 7,8 млн. лв., в т.ч. 1,6 млн. лв. национално съфинансирани.

През отчетния период по предложение на ДФЗ чрез Министерство на земеделието и храните бяха предложени няколко промени в приходната и разходната част на план-сметката на ДФЗ. Предложените промени в разходната част, свързани със субсидиите за нефинансови предприятия, бяха за увеличаване на средствата за национални доплащания за животни, както и за увеличаване на средствата за национални доплащания за тютюнопроизводителите и на държавната помощ за производителите на плодове и зеленчуци и други.

▪ ***Програми за заетост***

Предоставените субсидии на нефинансови предприятия и организации с нестопанска цел от бюджета на МТСП за 2013 г. са в размер на 31,8 млн. лв. за програми и мерки за заетост, както и за реализиране на програми на Агенцията за хората с увреждания, на Фонд „Условия на труд“ и на Фонд „Социална закрила“.

✓ **Субсидии за системата на здравеопазването**

Субсидиите за лечебни заведения за болнична помощ през 2013 г. са в размер на 88,1 млн. лв., предоставени са основно чрез бюджета на Министерство на здравеопазването и са за финансиране на медицински дейности, изплащани по реда на утвърдена от министъра на здравеопазването методика, които обхващат: стационарна психиатрична помощ; продължаващо лечение и рехабилитация на пациенти с туберкулоза; проследяване и лечение на пациенти с ХИВ и болнично лечение на пациенти със СПИН; диспансерна дейност; за издаване на експертни решения от ТЕЛК; извършени диализи; за интензивно лечение; високотехнологични дейности; диагностични изследвания с РЕТ/СТ апаратура; реплантиции; физикална терапия и рехабилитация; за отпих и лечение на ветераните от войните.

В рамките на този ресурс на болниците е предоставена изравнителна субсидия за дейностите, изпълнени по договорите до края на 2012 г. и за извършване на дейности през 2013 г., от които са разплатени на 100 % действително отчетени разходи за дейностите за деветмесечието на годината и авансова субсидия за последното тримесечие на годината.

✓ **Предоставени помощи за чужбина**

Предоставените помощи за чужбина за 2013 г. са в размер на 21,4 млн. лв., от които 10,9 млн. лв. са предоставени чрез извънбюджетните сметки за европейски средства и 6,7 млн. лв. са предоставени чрез бюджетите на министерствата и ведомствата.

Социално и здравноосигурителни разходи

Социалноосигурителните разходи на консолидирана база за 2013 г. възлизат на 12 640,7 млн. лв., което представлява 16,2 % от БВП. Важно е да се отбележи, че в частта на разходите социалните разходи и здравноосигурителните плащания бяха основен приоритет сред политиките в програмата за годината, което се потвърждава от отчетения значителен ръст на ресурса, обезпечаваш тези политики. Социалните и здравноосигурителните разходи нарастват с 1,2 п.п от БВП спрямо предходната година, като основен принос за това имат основно увеличението на всички пенсии от 1 април 2013 г., разширяването на обхвата и размера на обезщетенията и помощите по социалното подпомагане, увеличеният ресурс за сектора на здравеопазването и др. Следва също така да се посочи, че за изплащане на еднократна коледна добавка на пенсионерите с най-ниски пенсии и за финансиране на очерталия се недостиг на финансиране на сектора на

здравеопазването през 2013 г. бе осигурен и допълнителен финансов ресурс в размер общо около 125,0 млн. лв. при спазване на одобрената фискална цел дефицитът по КФП да не превиши 2 % от БВП.

В структурно отношение социалните разходи са с най-висок относителен дял (41,6 %) в общите разходи (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП, което се обуславя от провежданата социална политика в условията на неблагоприятна демографска среда.

Разходите за пенсии за 2013 г. възлизат на 7 762,2 млн. лв. или 9,9 % от БВП и 98,6 % спрямо предвидените разчети за 2013 г. В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и УПФ, включително добавките към пенсиите на участниците във войните, както и пенсиите по международни спогодби. Въпреки отчетеното намаление на средномесечния брой пенсионери и брой пенсии в сравнение с предходната година, разходите за пенсии нарастват с 528,0 млн. лв. или 7,3 %. Този ръст се дължи в най-голяма степен на извършените индексации от 1 април, както следва:

- увеличение на всички пенсии с процент, равен на натрупаната инфлация за периода от второто полугодие на 2009 г. до края на 2012 г., като средният размер на увеличение на пенсиите в зависимост от годината на отпускане е 9,3 на сто;
- минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст е увеличена от 145,0 лв. на 150,0 лева;
- максималният размер на получаваните една или повече пенсии се увеличи от 700,0 на 770,0 лева;
- увеличение на средната пенсия за старост от 100,86 лв. на 110,0 лева.

Освен изброените фактори, влияние за по-високия размер на разходите за пенсии оказват и преведените през месец декември 2013 г. 53,5 млн. лв. еднократна допълнителна сума в размер на 50,0 лв. на пенсионери, на които пенсията или сборът от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях за декември 2013 г. е в размер до 251,0 лв. включително. Средствата са преведени от НОИ и са за сметка на икономии на разходите и трансферите по централния бюджет и от бюджета на Народното събрание за 2013 година. Средният месечен размер на пенсията за един пенсионер за 2013 г. е 293,96 лв. (вкл. коледна добавка за 2013 г.), като реалното нарастване спрямо 2012 г. е 8,0 на сто, при средногодишна хармонизирана инфлация 0,4 на сто за 2013 г. Средният месечен размер на пенсията за 2013 г. без коледна добавка е 291,97 лева.

На консолидирана основа през 2013 г. са извършени разходи за *социални помощи и обезщетения* в размер на 2 199,6 млн. лв., което представлява 2,8 % от БВП. В структурно отношение това са разходи, които се извършват по републиканския бюджет (главно по бюджета на МТСП), бюджетите на ДОО и общините. Размерът на усвоените *разходи за социални помощи и обезщетения* по републиканския бюджет е 876,4 млн. лв., по бюджета на ДОО за социални помощи и обезщетения по КСО - 1 118,9 млн. лв. и 151,1 млн. лв. по общинските бюджети, от които 19,6 млн. лв. представляват предоставени средства за социални помощи и обезщетения по решение на общинските съвети, 36,6 млн. лв. (98,1 на сто от годишния план) за безплатни пътувания на ветерани от войните и военноинвалиди, както и пътувания с ценови отстъпки на деца, учащи се и възрастни граждани по вътрешноградския и междуселищен транспорт в страната, 15,6 млн. лв. (99,8 на сто от годишния план) за безплатни пътувания на държавни служители от МВР, ДАНС и специализирани звена към МП.

В разходите по КСО са включени основно разходите за обезщетения при временна неработоспособност; разходите за бременност, раждане и отглеждане на малко дете; разходите за обезщетения при безработица и др. От 1 юли 2013 г. бе увеличен нормативът на месечното обезщетение за отглеждане на малко дете от 240,0 лв. на 310,0 лева.

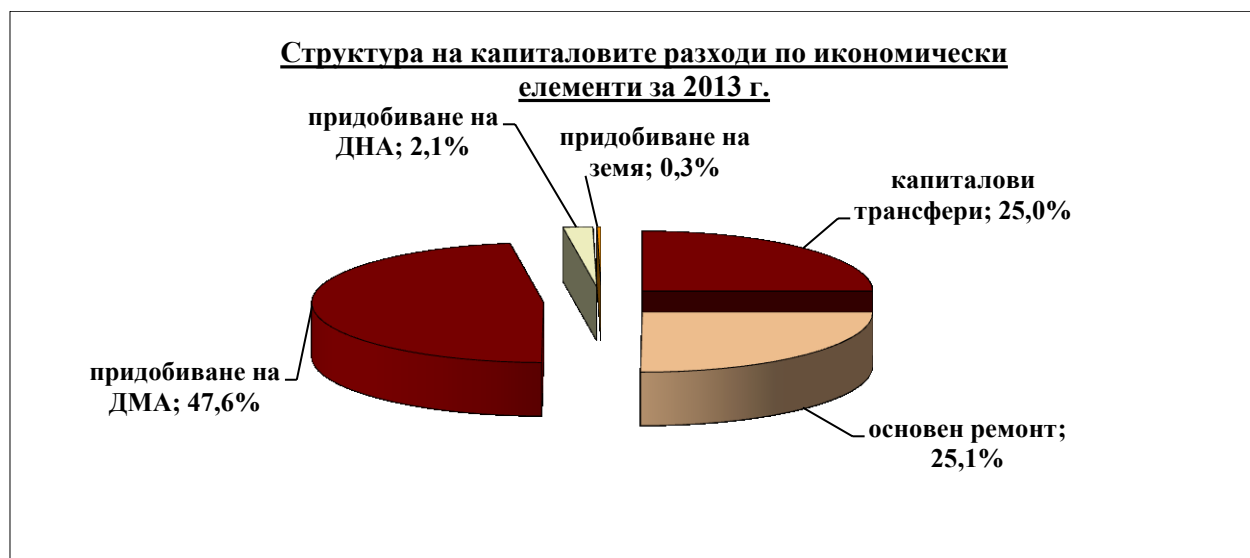
Общият размер на *здравноосигурителните плащания* за 2013 г. е 2 678,8 млн. лв., което представлява 98,6 % от общите разходи на НЗОК за 2013 година.

2.3.2 Капиталови разходи

Изпълнението на инвестиционните политики през годината е насочено към модернизирание на публичната инфраструктура, като съществен принос има финансовата помощ от ЕС. Капиталовите разходи са разпределени по приоритети в рамките на изпълняваните от първостепенните разпоредители с бюджетни кредити политики и програми.

Структурата на капиталовите разходи за 2013 г. по икономически елементи отразява икономическия характер на публичните средства, усвоени в процеса на създаване на обществени блага. И през 2013 г. в отчетените консолидирани капиталови разходи най-висок относителен дял – 47,6 % заемат разходите за придобиване на ДМА, в структурата на които преобладават разходите, свързани с изграждането и реконструкцията на базисната инфраструктура – пътна, железопътна, техническа, социална, както и закупуване на оборудване, машини и съоръжения, компютърна техника, финансиране на политики в областта на превенцията и защитата при бедствия и аварии, закупуване на медицинско оборудване, оборудване в сферата на образованието и науката. Съществени по размер са разходите за основен ремонт на дълготрайни активи – 25,1 % от общата сума на отчетените капиталови разходи, като тяхната насоченост приоритетно е за финансиране изпълнението на цитираните вече области и политики.

На следващата графика е представен икономическия характер на капиталовите разходи по консолидираната фискална програма за 2013 година:

През 2013 г. от държавния бюджет за НК „Железопътна инфраструктура“ е предоставен капиталов трансфер в размер на 90,0 млн. лв. Средствата са усвоени изцяло, като за основен ремонт са разходвани 82,0 млн. лв., за придобиване на дълготрайни материални активи – 7,5 млн. лв. и за придобиване на транспортни средства – 0,5 млн. лв.

Капиталовите трансфери са насочени към изпълнението на следните проекти:
- „Ремонт на железния път и съоръженията за поддържане на достигнатите скорости” - за 2013 г. усвоените бюджетни средства за този проект са в размер на 60,3 млн. лв. Основната задача през годината беше задържане и привеждане състоянието на железния

път, стрелките и съоръженията в техническа изправност и осигуряване на заложените в графика на движение на влаковете скорости.

- „Удвояване и електрификация на железопътна линия Карнобат – Синдел” – за 2013 г. от бюджета са усвоени 7,5 млн. лева.

- „Възстановяване на проектните параметри на железопътна линия София-Карлово-Зимница” - усвоени са 0,2 млн. лева.

- „Преустройство на възлови железопътни гари в съответствие с европейските изисквания” – усвоени са 4,2 млн. лв. за ремонти на сгради и перони.

- „Модернизирани на осигурителни системи и прелезни устройства”- за 2013 г. са усвоени 9,1 млн. лева.

- „Модернизирани на контактна мрежа и тягови подстанции” - усвоени са 8,2 млн. лева.

- „Доставка на автомобили с висока проходимост” - усвоени са 0,5 млн. лева.

Със ЗДБРБ за 2013 г. са предвидени средства за капиталови трансфери на „БДЖ - Пътнически превози” ЕООД в размер на 20,0 млн. лв. Средствата са усвоени на сто процента за погасяване на задължения по кредити за доставка на подвижен състав към финансови институции.

Инвестиционната програма на ДП „Пристанищна инфраструктура”, която включва изграждане и капиталов ремонт на пристанищната инфраструктура с национално значение, се изпълнява с участие на капиталов трансфер от бюджета. Предвидените средства за 2013 г. са в размер на 12,0 млн. лв., като са усвоени 3,7 млн. лв. за основен ремонт и рехабилитация на пристанища за обществено ползване с национално значение.

От централния бюджет за 2013 г. за изпълнение на *програмите за отстраняване на екологични щети, настъпили от минали действия или бездействия до приватизацията*, са предвидени 5,0 млн. лв. За 2013 г. са усвоени 4,1 млн. лв. основно за изпълнение на програмите за отстраняване на минали екологични щети на „Лукойл Нефтохим Бургас” и „ОЦК – Кърджали”.

От заложения ресурс през 2013 г. за капиталови трансфери от ДФ „Земеделие” в размер на 251,8 млн. лв. са предоставени 290,1 млн. лв. или с 15,2 % изпълнение над плана. От тях капиталови трансфери за: нефинансови предприятия и организации с нестопанска цел - бенефициенти по ПРСР – 265,1 млн. лв. (в т.ч. 51,7 млн. лв. национално съфинансиране и 1,3 млн. лв. по национални програми), нефинансови предприятия – бенефициенти по ОПРСР – 21,3 млн. лв. (в т.ч. 5,0 млн. лв. национално съфинансиране) и капиталови трансфери за изпълнени, но неразплатени проекти по програма САПАРД – 3,6 млн. лева.

Размерът на предоставените капиталови трансфери за нефинансови предприятия чрез сметките на Национален фонд за 2013 г. възлиза на 466,2 млн. лв. и представляват извършени разходи главно по оперативни програми „Транспорт”, „Конкурентоспособност” и „Околна среда”, финансирани със средства от Кохезионния фонд и Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР). Най-много средства са изразходвани за проектите „Автомагистрала „Струма“, Лот 1, Лот 2 и Лот 4“ (101,8 млн. лв.), „Рехабилитация на железопътна инфраструктура в участъци от железопътната линия Пловдив – Бургас“ (76,8 млн. лв.) и „Проект за разширение на метрото в София Етап III, Лот 1 „Цариградско шосе – Летище София“ и Лот 2 „ж.к. Младост 1 – Бизнес парк в Младост 4“ (61,0 млн. лв.) по ОП „Транспорт“.

Капиталовите разходи по бюджетите на общините към 31.12.2013 г. са в размер на 596,6 млн. лв., което представлява 88,2 на сто спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. и нарастване спрямо отчетените през 2012 г. с 15,1 %. Както и през предходните години преобладаваща част от капиталовите разходи – 56,2 % са насочени към придобиване на материални дълготрайни активи, следвани от разходите за основен ремонт 39,8 % и придобиването на нематериални дълготрайни активи – 2,0 %. Отчетените капиталови разходи за местни дейности са в размер на 501,6 млн. лв. (84,1 % от общия размер на

капиталовите разходи), за делегираните от държавата дейности са отчетени 78,6 млн. лв. (13,2 %) и за дофинансиране със собствени приходи – 16,4 млн. лв. или 2,7 на сто.

2.3.3 Лихвени разходи

Лихвените плащания по КФП през 2013 г. са в размер на 688,8 млн. лв., което представлява 78,7 % от предвидените в ЗДБРБ за 2013 г. Отчетените данни показват нарастване на лихвените разходи като процент от БВП до 0,9 % при 0,7 % в последните няколко години.

В структурно отношение най-висок относителен дял в лихвените плащания заемат плащанията за лихви по външни заеми (разходи по външния дълг) – 70,3 %, срещу 29,7 % за лихвените плащания по вътрешни заеми (разходи по вътрешния дълг).

Разходи по външния държавен дълг

Лихвените плащания по външни заеми през 2013 г. са в размер на 484,3 млн. лв. (вкл. лихвите по ДИЗ), което представлява 77,1 % от планираните за годината. По отделни съставни бюджети: 415,8 млн. лв. са разходите за лихви по външни заеми по централния бюджет; 53,7 млн. лв. са лихви по ДИЗ, в т.ч. 44,1 млн. лв. по заемите, управлявани от министерствата и ведомствата, 9,6 млн. лв. лихви по ДИЗ с краен бенефициент и 0,1 млн. лв. по заема, администриран от ДОО и 14,9 млн. лв. по общинските бюджети. Всички плащания са извършвани надлежно и в съответствие с предвидените в кредитните споразумения условия.

✓ С най-висок относителен дял в общите разходи за външни лихви по централния бюджет са лихвите по облигации, емитирани на международните капиталови пазари (93,0 % или 386,6 млн. лв.), което се дължи както на факта, че глобалните облигации заемат 56,3 % от общия размер на външния държавен дълг, така и на размера на лихвените купони. Следват изплатените лихви по заеми към ЕИБ – 4,4 % или 18,2 млн. лв., към МБВР – 1,3 % или 5,3 млн. лв., лихвените разходи по заеми от други държави (Парижки клуб) – 1,2 % (4,8 млн. лв.) и към Японската банка за международно сътрудничество – съответно 0,2 % (0,8 млн. лв.).

✓ По ДИЗ, управлявани от министерствата и ведомствата са изплатени лихви в размер на 44,1 млн. лв. или 69,3 % от разчета за 2013 г. в следствие на валутно-курсови разлики по заеми в японски йени и щатски долари.

✓ По ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество са отчетени разходи за лихви в размер на 9,6 млн. лв. или 59,7 % от разчета за 2013 година.

Отчетените икономии при разходите за външни лихви спрямо годишния разчет се дължат основно на няколко фактора:

- използван ресурс под 0,1 % от предвидения по закон резерв за покриване на риска от активиране на държавни гаранции в изпълнение на РМС №783/2012 г. и във връзка с прекратяването на Споразумението за заем ВГ-Р6 по проекта за „Изграждане и развитие на новите контейнерни терминали на пристанища Варна и Бургас“ между ЛСА и Република България;

- 71,0 % от получените външни държавни заеми и ДИЗ са през второто полугодие на годината и предвид договорените финансови условия през 2013 г. не са изразходвани бюджетни средства за обслужването на кредитите;

- по-ниските нива на реалните стойности на 6 м. LIBOR за евро и долар и 6 м. EURIBOR в сравнение с бюджетните разчети;

- лихвените плащания в долари, които представляват 28,8 % от платените външни лихви през годината, са извършени при по-благоприятни от разчетените с бюджета валутни курсове.

Разходи по вътрешния държавен дълг

Общият размер на платените лихви по вътрешния дълг през 2013 г. по емитирани ДЦК е в размер на 204,4 млн. лв. или 82,7 % от годишния разчет. Увеличението на отчетените през 2013 г. разходи за лихви по вътрешния дълг спрямо предходната година е в резултат на реализираните като абсолютна стойност по-малко премии над номинала от проведените аукциони.

Платените лихви и отстъпки по ДЦК, емитирани на аукционен принцип са в размер на 226,8 млн. лв., лихвите по ДЦК, емитирани за структурната реформа – 1,6 млн. лв. и реализираните при аукционите премии над номинала от емисии ДЦК (отчетени в намаление на разходите за лихви) съответно (-45,4) млн. лева.

2.3.4 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС

В съответствие с Регламент 1150/2000 на Съвета на ЕС, през 2007 г. страната започна да превежда вноска в общия бюджет на ЕС. Този регламент урежда изпълнението на Решение 2007/436/ЕО, Евратом относно системата на собствените средства на Общностите. Регламентът отговаря на необходимостта Общността да разполага със собствените средства, посочени в член 2 от Решение 2007/436/ЕО, Евратом, при възможно най-добрите условия и определя условията, при които държавите-членки предоставят на разположение на Комисията собствените ресурси.

Вноската на България в общия бюджет на ЕС се формира от следните компоненти – вноска на традиционни собствени ресурси (в бюджета на ЕС се превеждат 75 % от събраните мита и такси върху производството на захар и изоглюкоза), вноска на база приходите от ДДС, вноска на база на брутния национален доход и осигуряването на участието на България във финансирането на корекцията за Обединеното кралство и на брутното намаление за Нидерландия и Швеция.

По-долу са представени планираните средства в ЗДБРБ за 2013 г. за обезпечаване на вноската на България в общия бюджет на ЕС и извършените касови плащания от централния бюджет за 2013 година.

(млн. лв.)

ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	ЗДБРБ за 2013 г.	Отчет 2013 г.	Отчет 2013 към ЗДБРБ
Вноска на база брутен национален доход	661,9	657,2	99,3%
Вноска на база данък върху добавената стойност	112,5	117,3	104,3%
Вноска за корекцията на Обединеното кралство	37,8	47,3	125,1%
Вноска на традиционни собствени ресурси	90,8	107,2	118,0%
- мита	90,0	106,4	118,2%
- такси върху производството на захар и изоглюкоза	0,8	0,8	100,0%
Участие във финансирането на брутното намаление за Нидерландия и Швеция	5,3	5,1	97,6%
Допълнителни плащания			
ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА 2013 г.	908,2	934,1	102,9%

2.3.5 Мерки за намаляване размера на задълженията на ПРБК

В контекста на усилията за засилване на фискалната дисциплина и отговорността на ръководителите в процеса на бюджетното изпълнение в ЗДБРБ за 2013 г., както и

предходните години, бяха одобрени допустими максимални размери на задълженията към доставчици и към дългосрочно командировани служители към 31.12.2013 г. на държавните органи, министерствата, ведомствата и автономните бюджети (чл. 17 на ЗДБРБ за 2013 г.). Целта на тази разпоредба е поемането на ангажименти през 2013 г. да бъде обвързано с рамката на одобрените бюджетни кредити, начислените задължения към края на предходната година и оценка на начислените задължения в края на 2013 г. Това изискваше не само засилване на отговорността при управлението и изпълнението на бюджета, но и сериозен анализ при поемане на нови ангажименти за разход. В съответствие с утвърдените указания за регулярно изготвяне и представяне от бюджетните предприятия в МФ на подробна информация за поетите ангажименти и възникналите (начислените) задължения, както и препоръките за координация и регламентиране на информационния обмен между съответните административни структури на ниво първостепенен разпоредител, пряко свързани с процеса по поемането на конкретни ангажименти, произтичащи от сключени договори, споразумения, решения, нормативен акт, бе подсилен контролът при тяхното изпълнение. Отчетните данни към 31.12.2013 г. сочат, че основната част от ПРБК са предприели адекватни действия за подсилване на системите за финансово управление и контрол в процеса на поемането на ангажименти, произтичащи от сключване на договори, споразумения, решения, нормативен акт и др., с което утвърдените максимални размери на задълженията по Приложения № 7 към чл. 17, ал. 1 на ЗДБРБ за 2013 г. са спазени, с изключение на МО, БНР и ДВВУ.

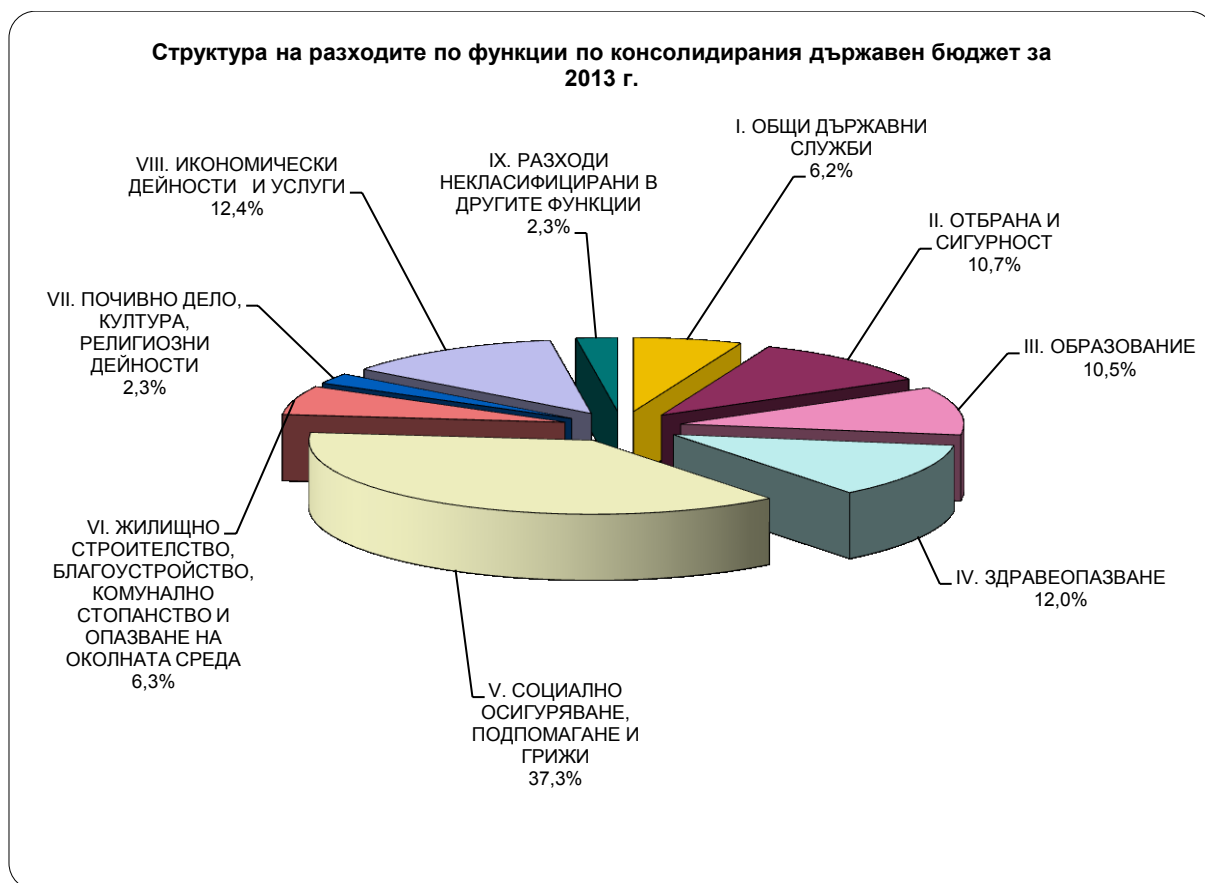
Съгласно приложение № 7 към чл. 17, ал. 1 от ЗДБРБ за 2013 г., утвърденият допустим максимален размер на задълженията към доставчици на МО е 70,0 млн. лв. По баланс министерството е приключило финансовата година със задължения към доставчици в размер на 99,2 млн. лв., което е над определения праг, утвърден с годишния закон за държавния бюджет. Най-голям дял имат задълженията на Военно-медицинска академия – 90,9 млн. лв., като основно те са за лекарства и медикаменти (61,7 млн. лв.).

Съгласно приложение № 7 към чл. 17, ал. 1 от ЗДБРБ за 2013 г., утвърденият допустим максимален размер на задълженията към доставчици на БНР е 2,0 млн. лв. По баланс БНР е приключило финансовата година със задължения към доставчици в размер на 2,088 млн. лв., от които 0,886 млн. лв. са корективи. По-съществените задължения са за външни услуги, свързани с производството и разпространението на програмите, за вода, горива и енергия и за нематериални дълготрайни активи – предоставено тригодишно право на ползване на софтуерни продукти.

Съгласно приложение № 7 към чл. 17, ал. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2013 г., утвърденият допустим максимален размер на задълженията към доставчици на държавните висши военни училища е 0,2 млн. лв. Отчетените задължения към доставчици в края на годината са в размер на 0,366 млн. лв. или 0,166 млн. лв. над определения праг, утвърден с годишния закон за държавния бюджет.

2.4 Изпълнение на разходите¹² по функции по консолидираната фискална програма за 2013 г.

Прегледът на разходите по консолидираната фискална програма по функционален признак представя политиките в отделните области на публичните услуги. Някои от тях са изцяло отговорност на държавата (централното правителство), докато за други отговорностите са и на общините или социалноосигурителните фондове.

В този раздел на доклада е направен преглед на отчетените разходи за 2013 г. по функции:

¹² В разходите по функции не е включена Вноската на Република България в общия бюджет на ЕС

2.4.1 Общи държавни служби

Функция „Общи държавни служби” отразява финансирането на публичната администрация – централна и местна. Общата сума на разходите по тази функция на консолидирана основа е 1 818,4 млн. лв. или 2,3 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2013 г.	КФП	РБ	ВУЗ	БАН	НС	Общини	ИБ СФ	Предприс. програми	Европ. средства ¹³
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	1 818,4	999,8	11,8	110,8	20,7	520,3	1,6	10,7	142,7
A. ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ	1 558,2	874,6			19,4	520,2	1,6	10,5	131,8
Текущи нелихвени разходи	1 458,2	824,6			31,2	488,2	0,6	10,5	103,1
Капиталови разходи	100,0	50,0			-11,8	32,1	1,0	0,1	28,7
B. ОБЩИ СЛУЖБИ	78,0	71,2			0,7	0,1		0,2	5,8
Текущи нелихвени разходи	58,2	51,4			0,7	0,1		0,2	5,8
Капиталови разходи	19,7	19,7			0,0				0,0
в т.ч. прираст на държавния резерв	17,2	17,2							
B. НАУКА	182,2	54,0	11,8	110,8	0,6				5,0
Текущи нелихвени разходи	167,0	52,5	6,8	103,0	0,6				4,1
Капиталови разходи	15,2	1,5	5,0	7,8					0,9

Група А: „Изпълнителни и законодателни органи”

В тази група се включват разходите, извършени за финансовото обезпечаване на основните функции на Администрацията на президента, Народното събрание, правителството, както и дейностите на централната и местна администрация, държавните и изпълнителните агенции, търговските служби, посолствата и консулствата в чужбина и други новосъздадени администрации.

Общата сума на разходите на консолидирана основа за тази група е 1 558,2 млн. лв., което представлява 93,1 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. разходи за група „Изпълнителни и законодателни органи”. В структурно отношение преобладават текущите разходи по бюджетите на министерствата, ведомствата и общините, което се обуславя от спецификата на функцията и групата. Капиталовите разходи в тази група са в размер на 100,0 млн. лв. или 55,9 % от разчета.

Средствата в групата са за реализиране на следните стратегически цели и приоритетни политики:

- ◆ Защита и реализация на националните интереси на Република България чрез активно и адекватно участие в международните отношения;
- ◆ Определяне и осъществяване на вътрешната и външната политика на Република България в съответствие с приоритетите на правителството;
- ◆ Изпълнение на ангажиментите, произтичащи от членството на Република България в Европейския съюз, Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО), ООН и други международни правителствени организации;
- ◆ Събиране на приходите при висока ефективност и ефикасност и стимулиране на доброволното изпълнение;
- ◆ Гарантиране на правовия ред в страната, борба с престъпността и ограничаване на корупцията;
- ◆ Запазване на макроикономическата стабилност, преодоляване на последиците от глобалната финансова и икономическа криза и възстановяване на българската икономика;
- ◆ Осъществяване на стратегията за усъвършенстване на данъчната система, осигуряваща повишаване събираемостта на данъците;

¹³ Разходите по програмите, съфинансирани по Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, както и по ЕЗФРСР и ЕФР, вкл. националното съфинансиране.

- ◆ Провеждане на държавната митническа политика и координиране на връзките с международни организации по проблемите на митата и митническия контрол.

С разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. по група „Изпълнителни и законодателни органи” за **министерствата и ведомствата** са утвърдени средства в размер на 613,9 млн. лв. В хода на изпълнението на бюджета, на основание чл. 34, ал. 1, 2 и 3 и чл. 35, ал. 2 и 5 от Закона за устройството на държавния бюджет, на министерствата и ведомствата по група „Изпълнителни и законодателни органи” са осигурени допълнителни средства в размер на 215,4 млн. лв. Отчетените разходи за годината са 805,2 млн. лв. С извършените разходи през 2013 г. са постигнати следните резултати:

- Ефективно събиране и превеждане на приходите от данъци и осигурителни вноски към републиканския бюджет, бюджетите на Националния осигурителен институт и Националната здравноосигурителна каса, както и на осигурителните вноски за допълнителното задължително пенсионно осигуряване;
- Подобряване на митническия контрол, повишаване на ефективността в борбата с митническите и валутни нарушения, контрабандата и незаконния трафик на наркотични вещества, прекурсори и оръжия, изделия и технологии с двойна употреба и защита на права върху интелектуалната собственост; участието на Българската митническа администрация по програма “Митници 2013” на Европейската комисия;
- Ефективно събиране и превеждане на приходите от акцизи в републиканския бюджет;
- Внедрена е в реална експлоатация Информационната система на Агенция „Митници“ (Българска акцизна централизирана информационна система (БАЦИС)) и Информационната система „Контрол на горивата“ на Националната агенция за приходите, с която е автоматизиран процесът по обмен на информация между двете приходни агенции и контролът на цялостната верига при реализацията на акцизни стоки;
- Компенсиране на разходи, извършени от „НЕК“ ЕАД в качеството ѝ на обществен доставчик на електрическа енергия от възобновяеми източници по преференциални цени с оглед поевтиняване на цената на електроенергията за крайния потребител.
- Реализиране на дейности свързани със създаването на благоприятни условия за устойчиво балансирано регионално развитие и дейности за създаването на условия за ефективен инвестиционен процес в сферата на благоустрояването;
- В изпълнение на ПМС № 67 от 2013 г. за приемане на план-сметка за разходите по подготовката и произвеждането на избори за народни представители през 2013 г.;
- Предоставяне на софтуерна осигуровка за програмни продукти на Майкрософт с придобит лиценз с безсрочно право на ползване за нуждите на държавната администрация, за изпълнение на договор за изграждане на оптично-кабелни трасета, за изплащане на задължения към доставчици и за доставка на апаратура и консумативи;
- Осигуряване на необходимия финансов ресурс за работни заплати, социални осигуровки и средства за издръжка за нормалното функциониране на държавната администрация.

С разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. за група “Изпълнителни и законодателни органи” за **общинските бюджети** са предвидени общо средства в размер на 422,3 млн. лв. Отчетените разходи за годината са в размер на 520,2 млн. лв., което превишава с 97,9 млн. лв. разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. Отчетените *текущи разходи* по общинските бюджети за група „Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 488,2 млн. лв., което е 120,5 % спрямо разчетените със закона (с 83,1 млн. лв. повече от годишния разчет) и 105,6

% спрямо 2012 г. Отчетените *капиталови разходи* в тази група са в размер на 32,1 млн. лв. или 186,4 % спрямо разчета.

В делегираните от държавата дейности за текущи разходи са разчетени средства по закон в размер на 217,2 млн. лв., а извършените разходи са 233,3 млн.лв. или с 16,1 млн. лв. повече.

През 2013 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 57,5 млн. лв.

В местните дейности за група “Изпълнителни и законодателни органи” са отчетени текущи разходи в размер на 197,4 млн. лв., което е с 5,1 % (9,5 млн. лв.) повече от разчетените със закона и с 2,6 млн. лв. по-малко спрямо отчетените за 2012 г. средства. В тази група са отчетени възнагражденията на председателите на общинските съвети и на общинските съветници и издръжката на общинската администрация.

Утвърдените със ЗДБРБ за 2013 г. разходи за група “Изпълнителни и законодателни органи” **по бюджета на Народно събрание** са в размер на 47,8 млн. лв. Отчетът на разходите за 2013 г. за тази група възлиза на 19,4 млн. лв. Размерът на отчетените разходи на НС към 31.12.2013 г., съответно реализираната икономия, са повлияни от предсрочното прекратяване на мандата на 41-то Народно събрание, конституирането и дейността на 42-то Народно събрание. За 2013 г. НС отчита по бюджетната си сметка отрицателен касов разход за придобиване на нефинансови активи (капиталови разходи) в размер на -11,8 млн. лв. Тази стойност е в резултат на извършена операция по възстановяване на средства в размер на 12,7 млн. лв. от сметката за чужди средства на НС в БНБ, по бюджета на НС и последващ превод към централния бюджет, отчетен като трансфер по „Вноски за ЦБ за минали години”. Със свое писмо, председателят на Народното събрание уведоми министъра на финансите, че поради отлагането на СМР – обект „Преустройство на зала „Света София” в пленарна зала, средствата налични по сметката за чужди средства на НС в БНБ в размер на 12,7 млн. лв. и по бюджета на НС за 2013 г., в размер на 2,3 млн. лв., няма да бъдат ползвани. Предложено беше тези средства, в общ размер на 15,0 млн. лв., да се използват за еднократната добавка на пенсионерите към пенсията за месец декември 2013 г.

Европейски средства – изразходваните средства в групата са в размер на 142,3 млн. лв. и са основно по следните оперативни програми:

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” - програмата финансира дейности за развитието на човешките ресурси в структурите на държавната администрация и гражданското общество. Оперативната програма цели да се подобри качеството на живот на хората в България чрез развитие на човешкия капитал, постигане на високи нива на заетост, повишаване на производителността, осигуряване на равен достъп до качествени образователни услуги за всички и учене през целия живот. Бенефициент на програмата е основно държавната администрация. Изразходваните средства по *Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”* за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 55,0 млн. лв.

Оперативна програма „Административен капацитет” - програмата финансира дейности за подкрепа на доброто държавно управление, развитието на човешките ресурси в структурите на държавната администрация, съдебната система и гражданското общество, подобряване качеството на административните услуги и развитие на електронно правителство. Бенефициенти на програмата са държавната администрация, съдебната система и гражданското общество. Изразходваните средства по *Оперативна програма „Административен капацитет”* за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 25,7 млн. лв.

Оперативна програма „Регионално развитие” – обща цел на програмата е подобряване на качеството на живот и работната среда с по-добър достъп до основните услуги и нови възможности за повишена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие. Програмата е свързана с мобилизиране на регионалните и местни технически и институционални възможности и ресурси за осъществяване на политиките за регионално развитие. Изразходваните средства по Оперативна програма „Регионално развитие” за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 20,4 млн. лв.

Оперативна програма „Техническа помощ” – програмата финансира дейности за укрепване капацитета на структури за управление на средствата от ЕС на централно и местно ниво. Тази оперативна програма осигурява инструменти и финансови средства за покриване на всички потребности на институциите, които участват в координацията, наблюдението, управлението, контрола и сертифицирането на дейности по извършване на одити и оценка на структурните инструменти. Финансират се дейности за изграждане на информационна система за управление и наблюдение на структурните фондове в България и за популяризиране на европейската кохезионна политика и нейните цели в България и осигуряване на обща и статистическа информация.

Оперативната програма има конкретни бенефициенти - Сертифициращ орган, Одитен орган, Централно координационно звено, Централен информационен офис, Управляващ орган на Оперативна програма „Техническа помощ”, дирекция „Координация на борбата с измамите със средствата на Европейския съюз” в МВР и общините, на чиято територия са административните центрове на 28-те области в България. Изразходваните средства по Оперативна програма „Техническа помощ” за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 18,9 млн. лв.

Група Б: „Общи служби”

С разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. за група “Общи служби” на консолидирано ниво са планирани 94,4 млн. лв. (вкл. нетния прираст на държавния резерв), а отчетените разходи за групата са 78,0 млн. лв. (82,6 % от годишния разчет).

Отговорните администрации, ангажирани с изпълнението на функции, дейности и задачи в група „Общи служби” през 2013 г., са първостепенните разпоредители с бюджетни кредити - Министерски съвет, Министерство на финансите, Министерство на вътрешните работи, Министерство на правосъдието, Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, Министерство на регионалното развитие, Министерство на младежта и спорта, Националният статистически институт и Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси”, в т.ч. и второстепенни разпоредители с бюджетни кредити.

С най-голям относителен дял в разходите за група „Общи служби” са разходите по системите **на министерствата и ведомствата** – отчетените разходи за годината са в размер на 71,2 млн. лв., което е 91,3 % от общо разходите за групата. Разходи в групата са за:

- изпълнението на Националната програма за статистически изследвания;
- осигуряване на правна сигурност на процесите, свързани с кредитирането и стимулиране на инвестициите чрез осъществяване на регистърното производство, за привличане на чуждестранни инвестиции чрез организиране и участие в бизнес и инвестиционни форуми, информационни кампании и др.;
- натрупване, съхраняване и използване на държавните резерви и военновременните запаси на страната в съответствие с изискванията на националната сигурност, както и за създаване на задължителни запаси от нефт и нефтопродукти, за тестване;
- финансиране на концесионната дейност;
- осъществяване на методическото ръководство и контрола на дейностите, свързани с гражданското състояние, гражданската регистрация и автоматизираните информационни фондове;

- предоставяне на особена закрила на чужденци на територията на Република България - в изпълнение на приетия от МС план за овладяване на кризисната ситуация, възникнала вследствие на засиления миграционен натиск към територията на Република България, Държавната агенция за бежанците отчита разходи в размер на 9,2 млн. лв., които са с 6,0 млн. лв. над одобрените със ЗДБРБ за 2013 г. Средствата са изразходвани за осигуряване на необходимите условия за живот в местата за настаняване на чуждите граждани, потърсили закрила, разширяване капацитета на агенцията за прием на многократно увеличения брой на бежанците, осигуряване на необходимите преводачески услуги, с цел съкращаване на времето за процедурите за даване на статут и др.

Разходите на Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси” през 2013 г. за попълване на държавния резерв са в размер на 137,9 млн. лв., а отчетеният нетен прираст на държавния резерв е 17,2 млн. лв.

Група В: „Наука”

Група „Наука” включва разходите за финансиране на науката и научните изследвания. С финансирането на тези дейности държавата има за цел развитието на българската наука в съответствие с националните интереси и общочовешките ценности.

Общата сума на изразходваните средства по тази група за 2013 г. е 182,2 млн. лв. Със ЗДБРБ за 2013 г. по група „Наука” за **министерствата и ведомствата** са предвидени средства в размер на 76,9 млн. лв., като отчетените разходи в групата за годината възлизат на 54,0 млн. лв.

С отчетените средства са осигурени следните дейности:

- осъществяване на националната политика в областта на науката, технологичното развитие и иновациите; разработване и предлагане за утвърждаване на научни програми в съответствие с националните приоритети и приоритетите на Европейския съюз, както и програми и проекти с регионално значение (дирекция „Наука“ към Министерството на образованието и науката);
- научни изследвания, информационно обслужване, приложни и спомагателни дейности в областта на земеделието, животновъдството и хранително-вкусовата промишленост (Селскостопанската академия и Националната служба за съвети в земеделието към Министерството на земеделието и храните);
- конкурсно-проектно финансиране на научните изследвания (Фонд „Научни изследвания” към Министерството на образованието и науката);
- колекциониране, консервиране и дълготрайно съхранение на микробиологични образци (Национална банка за промишлени микроорганизми към МОН);
- участие на България в Европейската организация за ядрени изследвания (ЦЕРН) и в Международния център за научна и техническа информация;
- събиране, обработка и съхранение на научно-техническа информация и документация (Национален център за информация и документация към МОН).

Основна част от извършените разходи през 2013 г. **по бюджета на БАН** са свързани с осигуряването на дейността на подразделенията в системата на БАН. Разходите за група „Наука” са в размер на 110,8 млн. лв. Отчетените разходи в групата са с 6,4 млн. лв. (6,2 %) повече спрямо предходната година. В изпълнение на ПМС № 53 от 2013 г. и ПМС № 125 от 2013 г. бяха предоставени допълнително общо 11,0 млн. лв. по бюджета на БАН за стимулиране на водещи иновативни и общественоползни научни изследвания и за подпомагане на дейностите по научно обслужване с висока обществена и държавна значимост.

2.4.2 Отбрана и сигурност

Разходите по функция „Отбрана и сигурност“ по консолидираната фискална програма са предназначени за обезпечаване на дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбрана, опазването на обществения и правовия ред, поддържането на отбранителния потенциал на страната и за издръжка на съдебната власт и администрацията на затворите. Отчетените разходи за 2013 г. за отбрана и сигурност са в размер на 3 160,4 млн. лв., което представлява 4,0 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2013 г.	КФП	РБ	Соц. осигуряване	Съдеб. власт	ВУЗ	БАН	БНР	НС	Общи - ни	ИБ СФ	Предп. п-ми	Европ. ср-ва	Др.сметки ¹⁴
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	3 160,4	2 559,7	0,0	438,7	0,1	0,0	0,0	0,0	85,5	0,2	0,0	60,9	15,1
A. ОТБРАНА	995,9	995,7	0,0		0,1			0,0	0,0			0,1	
Текущи нелихвени разходи	898,3	898,1			0,1			0,0	0,0			0,1	
Капиталови разходи	97,6	97,6						0,0				0,0	
B. ПОЛИЦИЯ, ВЪТРЕШЕН РЕД И СИГУРНОСТ	1 423,1	1 350,3							21,3	0,2	0,0	36,2	15,1
Текущи нелихвени разходи	1 342,9	1 301,0							20,8		0,0	6,0	15,1
Капиталови разходи	80,2	49,4							0,6	0,2	0,0	30,1	
B. СЪДЕБНА ВЛАСТ	523,1	77,4		438,7								7,1	
Текущи нелихвени разходи	507,0	65,9		437,2								3,8	
Капиталови разходи	16,2	11,5		1,4								3,3	
Г. АДМИНИСТРАЦИЯ НА ЗАТВОРИТЕ	114,7	114,5										0,2	
Текущи нелихвени разходи	112,9	112,7										0,2	
Капиталови разходи	1,8	1,8											
Д. ЗАЩИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО, УПРАВЛЕНИЕ И ДЕЙНОСТИ ПРИ СТИХИЙНИ БЕДСТВИЯ И АВАРИИ	103,5	21,9	0,0		0,0	0,0	0,0		64,1			17,4	
Текущи нелихвени разходи	23,7	6,7	0,0			0,0	0,0		16,8			0,1	
Капиталови разходи	0,4	0,3					0,0		0,2			0,0	
Предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии	79,3	14,9			0,0				47,1			17,3	

Група А: „Отбрана“

Извършените разходи по консолидираната фискална програма за група „Отбрана“ през 2013 г. са в размер на 995,9 млн. лв. От тях 995,7 млн. лв. са изразходвани по бюджетите на **министерства и ведомства**, при разчетени със ЗДБРБ за 2013 г. разходи в размер на 1 022,4 млн. лв. (с резерва за непредвидени и неотложни разходи). Най-голям относителен дял имат разходите, отчетени по бюджета на МО – 994,9 млн. лв., от които 96,8 млн. лв. са изразходвани за изпълнение на инвестиционната програма на министерството.

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 34, ал. 1 и 2 и чл. 35, ал. 2 и 5 от Закона за устройството на държавния бюджет, на министерствата и

¹⁴ За функция „ОТБРАНА И СИГУРНОСТ“ в колона „Др. сметки“ е включена сметката за чужди средства на МВР (§ 28, ал. 1 от ЗИД на Закона за българските документи за самоличност), във връзка с издаването на документи за самоличност.

ведомствата по група „Отбрана” са осигурени допълнителни средства в размер на 4,4 млн. лева.

Усилията на отбранителната политика през 2013 г. бяха фокусирани върху осигуряване на условия за изпълнение на конституционно възложените мисии и задачи на въоръжените сили, както и ангажиментите на страната ни по линия на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Продължи процесът на трансформация на системата за отбрана, с акцент върху професионализацията, модернизацията и подобряване на отбранителния мениджмънт. През 2013 г. са обезпечени дейностите, свързани с развитието на отбранителните способности на страната. Запази се стратегическата цел за изграждане, в рамките на наличните финансови ресурси, на въоръжени сили, способни да изпълняват успешно задачите си по трите възложени им мисии: „Отбрана“, „Подкрепа на международния мир“ и „Принос към националната сигурност в мирно време“.

Група Б: „Полиция, вътрешен ред и сигурност”

Разходите за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” по КФП са в размер на 1 423,1 млн. лв.

Със ЗДБРБ за 2013 г. по бюджетите **на министерствата и ведомствата** са утвърдени 1 262,2 млн. лв., (вкл. с резерва за непредвидени и неотложни разходи) в т.ч. на МВР – 1 118,3 млн. лв. (в т. ч. одобрени допълнителни разходи по бюджета на МВР с ПМС 217/26.09.2013 г. за сметка на резерва за непредвидени и неотложни разходи в частта за структурни реформи и допълнителни фискални мерки), на Държавната агенция „Национална сигурност” /ДАНС/ – 85,4 млн. лв., на Националната служба за охрана /НСО/ – 35,3 млн. лв., на Националната разузнавателна служба /НРС/ – 18,2 млн. лв. и на Министерския съвет, за Центъра за превенция и противодействие на корупцията и организираната престъпност (БОРКОР) - 5,0 млн. лв.

По отчет разходите на министерствата и ведомствата са 1 350,3 млн. лв., в т.ч. 1 201,8 млн. лв. – по бюджета на МВР, 89,0 млн. лв. – на ДАНС, 36,1 млн. лв. – на НСО, 19,9 млн. лв. – на НРС и 3,5 млн. лв. – на БОРКОР. Отчетените разходи по група “Полиция, вътрешен ред и сигурност” за министерствата и ведомствата са 107,0 % спрямо одобрените със ЗДБРБ за 2013 г.

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 34, ал. 1 и 2 и чл. 35, ал. 2 и 5 от Закона за устройството на държавния бюджет, на министерствата и ведомствата по група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” са предоставени допълнителни средства в размер на 121,1 млн. лв.

С изразходваните средства през 2013 г. са постигнати следните резултати по отношение приоритетните политики на правителството в областта на сигурността и вътрешния ред на страната:

- противодействие на престъпността, защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и борба с корупцията;
- противодействие на международния тероризъм, предотвратяване на посегателствата срещу функционирането на критично важни системи в икономиката, енергетиката, транспорта, комуникациите и социалната сфера, разкриване и предотвратяване на посегателствата срещу финансовата сигурност и срещу националната система за защита на класифицираната информация;
- разкриване, предотвратяване и пресичане на незаконна международна търговия с оръжие, изделия и технологии с възможна двойна употреба;
- противодействие на миграционните процеси, които застрашават националната сигурност, охрана и контрол на държавната граница;

- осигуряване на държавен противопожарен контрол, пожарогасителна и аварийно-спасителна дейност;
- анализиране, планиране и разработване на мерки и комплексни решения за предотвратяване на възможността за създаване на корупционни практики и противодействие на корупцията като цяло и на организираната престъпност в частта, в която двете престъпни явления взаимно се припокриват, с оглед спецификата на дейността на отделните държавни органи и техните администрации.

Отчетените разходи по **общинските бюджети** за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” за 2013 г. са в размер на 21,3 млн. лв. Извършените текущи разходи за тази група са в размер на 20,8 млн. лв., което е 86,9 % от разчетите към закона и 112,0 % спрямо отчетените за 2012 г. В *делегираните от държавата дейности* за текущи разходи са разчетени средства по закон в размер на 9,9 млн. лв., а извършените разходи са 7,8 млн. лв. или 78,8 % от плана. Изпълнението е 105,2 % спрямо отчета за 2012 г. Тук се отчитат разходите за персонал и издръжка на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, на центровете за социална превенция и консултативни кабинети, на областните съвети по наркотични вещества и на превантивно-информационните центрове, на детските педагогически стаи, домовете за временно настаняване на пълнолетни лица, заведенията за отрезвяване, районните инспектори, разходите за персонал на секретарите на местните комисии за борба с трафика на хора.

По отчетни данни за 2013 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 0,7 млн.лв.

В *местните дейности* за текущи разходи са разчетени средства по закон в размер на 14,1 млн. лв., а извършените разходи са 12,3 млн. лв. или 87,2 % от плана. Изпълнението е 119,3 % от отчета за 2012 г. Тук се отчитат разходите за звената „Общинска полиция”.

Отчетените капиталови разходи в тази група са в размер на 0,6 млн. лв., основно за местни дейности.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” са в размер на 36,2 млн. лв. (в т.ч. 30,1 млн. лв. капиталови разходи) и са основно по оперативна програма „Околна среда“. Извършените разходи по програмата са предимно за придобиване на материални дълготрайни активи.

Група В: „Съдебна власт”

Средствата в тази група са предназначени за осигуряване на дейността на органите на съдебната власт, както и за издръжка на Главна дирекция „Охрана”, Агенцията по вписванията, Националното бюро за правна помощ (второстепенни разпоредители с бюджетни кредити към министъра на правосъдието) и разходите по програма „Инвестиции на органите на съдебната власт”. Със ЗДБРБ за 2013 г. в тази група са предвидени разходи в размер на 472,8 млн. лв., от които 404,0 млн. лв. (с резерва за непредвидени и неотложни разходи) по бюджета на съдебната власт и 66,7 млн. лв. по бюджета на МП.

Средствата **по бюджета на съдебната власт** са предвидени за финансово осигуряване на основните политики, заложи в Стратегията за реформа на българската съдебна система. Финансирането на дейностите при изпълнението на бюджета приоритетно са насочени за обезпечаване дейността на съдебната система, която да гарантира прилагането на законите, постигането на равен достъп до правосъдие и на европейски стандарти в областта на правната помощ, съдебното изпълнение и алтернативното решаване на спорове.

По бюджета на Министерството на правосъдието в тази група са предвидени разходи за реализиране на следните политики: осигуряване на сигурност и опазване на обществения ред в съдебните сгради; опазване здравето и живота на магистрати и свидетели; оказване на своевременно съдействие на органите на съдебната власт при призоваване, принудително довеждане, задържане и конвоиране.

Общият размер на отчетените разходи по група „Съдебна власт“ за 2013 г. е 523,1 млн. лв., от тях 438,7 млн. лв. по бюджета на съдебната власт и 77,4 млн. лв. по бюджета на МП.

В отчета на разходите **по бюджета на съдебната власт** са включени: извършени разходи за сметка на наличностите по сметки от предходни години (чл.2, ал. 5 от ЗДБРБ за 2013 г.); корекции на основание чл. 34, ал. 1 и 2 от ЗУДБ – ПМС №36/2001г. за изграждане на Комплексна автоматизирана система (КАС); ПМС № 109/2013 г., ПМС № 146/2013 г., ПМС № 231/2013 г. и ПМС № 268/2013 г. за одобряване на допълнителни бюджетни кредити по бюджета на съдебната власт за 2013 г.; трансфери от МТСП; трансфери от Националния фонд (МФ) - Норвежки финансов механизъм.

В отчета на разходите **по бюджета на МП** с най-голям размер разходи е програма „Инвестиции на органите на съдебната власт“. През отчетния период изпълнението на разходите в програмата е в размер на 20,2 млн. лв., като от тях 8,4 млн. лв. са за капиталови разходи и 11,8 млн. лв. - разходи за издръжка на имотите, предоставени за управление на МП за нуждите на органите на съдебната власт. Съгласно чл. 130 а, т. 2 от Конституцията на Република България министърът на правосъдието управлява имуществото на съдебната власт. На основание чл. 388, ал. 2 от Закона за съдебната власт средствата за строителство и основен ремонт на недвижимите имоти, както и средствата за задълженията, произтичащи от собствеността на имотите – данъци, такси, наеми, застраховки и преоценки се осигуряват по бюджета на МП. Чрез реализация на дейностите по програмата се цели удовлетворяване нуждите на органите на съдебната власт от подходящ сграден фонд за осъществяване на дейността им.

По програма „Равен достъп до правосъдието“, изпълнявана от Националното бюро за правна помощ (НБПП) съвместно с адвокатските съвети, са изразходвани средства в размер на 11,0 млн. лв., като от тях по Закона за правната помощ са отчетени администрирани разходи в размер на 10,4 млн. лв., които представляват изплатени адвокатски хонорари. Целта на програмата е да защитава правата и законовите интереси на гражданите, като се гарантира равен достъп на лицата до правосъдие, чрез осигуряване и предоставяне на ефективна правна помощ. През 2013 г. е предоставена правна помощ на 44 742 лица. Изплатени са адвокатски възнаграждения за предоставена правна помощ на 43 327 лица.

По програма "Охрана на съдебната власт и на лицата, застрашени в наказателно производство" са отчетени общо разходи в размер на 29,4 млн. лв. Общият брой на обектите, подлежащи на охрана от Главна дирекция „Охрана“, съгласно чл. 391, ал. 3, т. 1 от Закона за съдебната власт, към настоящия момент е 227. От тях, поетите под охрана към 31.12.2013 г. са 169 обекта. Направени са инвестиции за оборудване на 28 денонощни оперативно дежурни части за видео наблюдение и оперативно наблюдение на служебните автомобили.

За изпълнение на дейностите по програма "Регистри" за Агенцията по вписванията са отчетени 16,9 млн. лв., от които за персонал – 9,8 млн. лв., за издръжка – 4,8 млн. лв. и за капиталови разходи – 2,2 млн. лв. С най-голям относителен дял от общо направените разходи за текуща издръжка са разходите за външни услуги. Средствата са изразходвани за наеми, охрана, телефонни и пощенски услуги, комуникационна свързаност, софтуерна и хардуерна поддръжка, абонаментна поддръжка на асансьори, климатични инсталации, сервиз на пожарогасители и други за нуждите на регионалните дирекции и ЦУ София.

Група Г: „Администрация на затворите”

В тази група са включени разходите за финансово осигуряване на основните дейности и задачи, възложени със Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” към МП, както и средства за развитие на пробационната дейност в изпълнение на Наказателния кодекс. Утвърдените средства за годината по КФП са в размер на 124,6 млн. лв. (с резерва за непредвидени и неотложни разходи).

Одобрените средства са за реализиране на политиката по изпълнение на наказанията, която осигурява защитата на обществото от правонарушителите, тяхната ресоциализация и социалната им рехабилитация. Политиката е насочена към превъзпитание на лишените от свобода и към усъвършенстване и демократизиране на институциите на наказателно - изпълнителната система, като необходима предпоставка за хуманно третиране на правонарушителите и гаранция за спазването на правата на човека.

Общият размер на отчетените разходи на консолидирано ниво за групата през 2013 г. е 114,7 млн. лв., в т.ч.: за текущи разходи – 112,9 млн. лв. и за капиталови разходи – 1,8 млн. лева.

В групата разходите се отчитат по политика „Изпълнение на наказанията”, която се изпълнява от двете програми – „Затвори-изолация на правонарушителите” и „Следствени арести и пробация”. Преобладаващи са разходите за изпълнение на програма „Затвори - изолация на правонарушителите”, които са в размер на 82,7 млн. лв., или 72,1 % от разходите по политиката.

Общо ведомствените разходи по политика „Изпълнение на наказанията” са в размер на 86,2 млн. лв., от които за програма „Затвори - изолация на правонарушителите” - 56,5 млн. лв., а за програма „Следствени арести и пробация” – 29,7 млн. лв. Отчетените администрирани разходи за изпълнение на политиката са в размер на 28,5 млн.лв.

От изразходените средства за издръжка на ГД „Изпълнение на наказанията“, в размер на 37,0 млн. лв., най-голям дял имат разходите за вода, горива и енергия – 16,5 млн. лв., следвани от разходите за храна в размер на 12,3 млн. лв. и постелен инвентар и облекло – 1,5 млн. лв.

Група Д: „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии”

Разходите за защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии са предназначени за осигуряване на дейностите по отбранително-мобилизационната подготовка, в изпълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, за изпълнение на разпоредбите на Закона за защита при бедствия, касаещи дейностите на държавните органи и общинската администрация по управлението при кризи, стихийни бедствия и аварии, в т.ч. за изпълнението на мерки по предотвратяване на последствията от тях.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” и през 2013 г. най-голям дял заемат средствата за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последици от бедствия и аварии, разчетени със ЗДБРБ за 2013 г. в размер на 79,3 млн. лв. Средствата са предоставяни на министерства, ведомства и общини съгласно Решения от № 1 до Решение № 7 от 2013 г. на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към МС.

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 34, ал. 1 и 2 от Закона за устройството на държавния бюджет, по бюджетите на министерствата и ведомствата са осигурени допълнителни средства в размер на 19,8 млн. лв., като те са основно за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последици от бедствия.

През 2013 г. в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ на консолидирано ниво са отчетени разходи в размер на 103,5 млн. лв., от които разходите за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии са 79,3 млн. лв. От предоставените средства за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, 47,1 млн. лв. са по бюджетите на общините и 14,9 млн. лв. по бюджетите на министерствата и ведомствата.

С изразходените средства през 2013 г. са постигнати следните резултати:

Извършване на възстановителни дейности и преодоляване на щетите от настъпили бедствия и инциденти през 2012 г. и 2013 г., като по-значителните събития са: земетресението на 22 май 2012 г. с епицентър в района на гр. Перник; вредното въздействие на води през юни 2013 г. и февруари 2012 г. в областите Ловеч, Смолян, Хасково, Ямбол, Благоевград и др.; градушка в област Габрово през март 2013 г. и щорм в община Бяла (Варна) през 2012 г.; активизирани свлачища в к.к. Златни пясъци (общ. Варна); с. Осеново (общ. Сатовча); с. Тънка бара (общ. Неделино) и в общините Горна Оряховица, Червен бряг, Ковачевци, Лъки и Трявна; опасни състояния на пътни съоръжения (мост на р. Марица по бул. „Васил Априлов“, гр. Пловдив; мост над р. Благоевградска Бистрица на бул. „Св. Димитър Солунски“, гр. Благоевград); аварии с химическо замърсяване на питейни води за гр. Мерицлери (общ. Димитровград); с изтичане на трихлоретан в „Полимери Девня“ АД; срутване на земни маси в мина Ораново, взривове на бойни припаси, на съхранение в складове на частно търговско дружество в района на „Петолъчката“ (обл. Сливен) и др.; полски и горски пожари (обл. Благоевград, Кюстендил, Хасково, Перник) и общини Белица, Роман, Берковица и др.; третиране на площи в Дунавските общини и обл. Бургас срещу комари.

В рамките на предоставените през годината средства, са реализирани и дейностите по осигуряването на готовността на централната и териториалната администрация за работа във военно време. Предоставените средства по дейността са разходвани основно за:

- ◆ поддържане в готовност за използване на системата за управление;
- ◆ поддържане на денонощно дежурство за оповестяване и преминаване от мирно във военно положение;
- ◆ поддържане на индивидуалните и колективни средства за защита;
- ◆ подготовка на ръководния състав за работа във военно време.

Разходите по **общинските бюджети** за групата са в размер на 64,1 млн. лв., като от тях 47,1 млн. лв. са изразходвани за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ при *делегираните от държавата дейности* за текущи разходи са разчетени средства по закон в размер на 15,5 млн. лв., а извършените разходи са 33,6 млн. лв. или 18,1 млн. лв. повече спрямо плана. Тук се отчитат средствата, преведени на общините по решения на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане (МВКВП) към МС, разходите за отбранително-мобилизационни мероприятия и за доброволните формирования за предотвратяване или овладяване на бедствия, пожари и извънредни ситуации. Превишението на отчетените средства спрямо закона са във връзка с предоставените допълнителни средства по решения на МВКВП, за превантивна дейност и за ликвидиране на последиците от стихийни бедствия и аварии, както и предоставени допълнителни средства от централния бюджет за новосъздадени доброволни формирования.

По отчетни данни за 2013 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 1,7 млн. лева.

В групата, за *местните дейности* за текущи разходи са разчетени средства по закон в размер на 7,5 млн. лв., а извършените разходи са 2,6 млн. лв. Тук се отчитат разходите за осигуряване дейностите по плана за защита при бедствия и за неотложни и непредвидени разходи, свързани със защитата на населението при ликвидиране на последици от стихийни бедствия и производствени аварии.

Европейски средства - разходите в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” са в размер на 17,4 млн. лв., основно по оперативна програма „Регионално развитие”. Средствата са изразходвани за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии. Дейностите по оперативна програма „Регионално развитие” в това функционално направление са свързани с подобряване на физическата среда и превенцията на риска. Една от целите на оперативната програма е да се повиши качеството на живот и съответните екологични условия, включително предотвратяване на рискове. Програмата подкрепя инвестиции, които насърчават предотвратяването на рискове и подпомагат за адекватното справяне с потенциално разрушителни природни стихии. Подкрепят се и конкретни инвестиции за предотвратяване на риска в градски райони, в които рисковете от влошаване на качеството на градската среда и от екологично замърсяване в следствие на пожар са най-големи. Бенефициенти по програмата са общини, сдружения на общини, организации с нестопанска цел в партньорство с общини, МВР/Национална служба „Пожарна безопасност и защита на населението”.

2.4.3 Образование

Общата сума на изразходваните средства по функция „Образование” за 2013 г. е 3 087,6 млн. лв., което представлява 4,0 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2013 г.	КФП	РБ	Съдебна власт	ВУЗ	Общини	ИБСФ	Европ. ср-ва
III. ОБРАЗОВАНИЕ	3 087,6	399,9	0,7	683,7	1 740,5	3,3	259,6
Текущи нелихвени разходи	2 843,1	379,8	0,7	642,1	1 626,2	0,1	194,2
Капиталови разходи	244,5	20,1		41,6	114,3	3,2	65,3

Със ЗДБРБ за 2013 г. са предвидени средства за функцията в размер на 2 924,6 млн. лв. (с резерва за непредвидени и неотложни разходи). Изпълнението на разходите за функцията на консолидирано ниво е в размер на 3 087,6 млн. лв. (105,6 % спрямо разчетите за 2013 г.). Превишението на разходите спрямо разчетените е в резултат на допълващо финансиране със собствени средства, остатъци на средства от предходни периоди и получено финансиране по извънбюджетни сметки на общините.

Първостепенните разпоредители с бюджетни кредити, на които е възложено изпълнението на политики в областта на образованието и науката, са Министерството на образованието и науката, Министерството на земеделието и храните, Министерството на културата, Министерството на младежта и спорта, Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи и общините.

През 2013 г. е запазен децентрализираният подход за финансиране на сектор „Образование“ при следване на единни принципи при разходването на средства, независимо от финансиращия орган. Със средствата, предвидени по централния бюджет и бюджета на Министерството на образованието и науката, е осигурено финансирането на

основните приоритети и политики в тази област, независимо, че изплащането на средствата е извършено децентрализирано.

За изпълнение на политики в областта на предучилищното и училищното образование са отчетени 77,9 % от разходите в сектора, а за политики в областта на висшето образование 22,1 %.

За функция „Образование” през 2013 г. са отчетени 2 843,1 млн. лв. текущи разходи или 92,1 % от общите разходи и 244,5 млн. лв. капиталови разходи или 7,9 % от общите разходи.

През 2013 г. най-голям относителен дял от общите разходи имат разходите за персонал (64,3 %).

През 2013 г. е осигурено приоритетно изпълнението на следните нови политики:

- Въведена е целодневна организация на учебния ден на учениците в IV клас;
- Разширена е диференциацията на финансирането на държавните висши училища въз основа на комплексна оценка на качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда.
- В максимален размер са използвани възможностите за финансиране със средства от Европейския съюз на целодневната организация на учебния ден в средишните училища и на извънкласните дейности на учениците.

Разходите по **общинските бюджети** за функцията са 1 740,5 млн. лв. или 110,5 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. Текущите разходи са в размер на 1 626,2 млн. лв. и капиталовите – 114,3 млн. лева.

За *делегираните от държавата дейности*, капиталовите разходи са 53,6 млн. лв. (в т.ч. 12,2 млн. лв. дофинансиране), а за *местни дейности* 60,7 млн. лева.

За *делегираните от държавата дейности* извършените текущи разходи са в размер на 1 440,4 млн. лв. или с 87,8 млн. лв. повече от планираните. Превишението на отчетените средства за 2013 г. спрямо закона се дължи на финансирането по националните програми – „Оптимизация на училищната мрежа, „С грижа за всеки ученик”, „Без свободен час”, „Информационни и комуникационни технологии” и др. Училищата и детските градини са получили допълнителни средства за компенсиране транспортните разходи на педагогическия персонал, за стипендии на деца с изяви дарби, за диференцирано заплащане на труда на директорите, за безплатен транспорт на ученици до 16 г. възраст, за безплатни учебници на децата от подготвителните групи и на учениците до VII клас, както и за въвеждане на целодневна организация на учебния ден за учениците от IV клас.

В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонала в училищата и детските градини, издръжката на децата в подготвителните групи, всички разходи за издръжка на общообразователните, спортните, професионалните и специалните училища и на общежитията, средствата за извънкласни и извънучилищни дейности.

По отчетни данни за 2013 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 18,4 млн. лева.

В *местните дейности* по функция „Образование” са отчетени текущи разходи в размер на 167,4 млн. лв., което е с 2,7 % повече (4,5 млн. лв.) от разчетените със закона и с ръст от 2,2 % спрямо отчетените за 2012 г. Тук се включват разходите за издръжка на целодневните детски градини, обединени детски заведения, полудневни детски градини; столове; извънучилищни и др. дейности по образованието.

Европейски средства – във функцията изразходваните средства са в размер на 259,6 млн. лв., основно по следните оперативни програми:

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” - чрез тази програма се финансират дейности за: осигуряване на достъп до образование и обучение; насърчаване на иновациите и научно-развойната дейност, с цел изграждане на икономика, основана на

знанието; разработване и изпълнение на стратегия за учене през целия живот; транснационалното и междурегионалното сътрудничество и др. Една от основните цели на програмата е увеличено инвестиране в човешкия капитал чрез по-добро и по-достъпно образование (равен достъп до качествени образователни услуги за всички), за преодоляване на проблема с ограничения достъп до пазара на труда, поради липса на умения или поради неадекватност на уменията на хората. Програмата се съсредоточава и върху развитието на фундаментални изследвания. Бенефициенти на програмата са образователни институции, консултантски фирми, неправителствени организации и др. Средствата по *Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“* за функция „Образование“ за годината са в размер на 190,2 млн. лева.

Оперативна програма „Регионално развитие“ - основна цел на програмата е да се осигури подходяща и рентабилна образователна, здравна, социална и културна инфраструктура, съобразена с нуждите на населението в градските центрове и прилежащите им територии. Оперативната програма има за цел подобряване на качеството на човешкия капитал чрез подобрен достъп на всички до качествено образование и обучение (включително обучение през целия живот) с оглед на повишаването на производителността и постигане на по-голямо съответствие между уменията и потребностите на пазара на труда. Програмата финансира дейности, свързани с реконструкция, ремонт и оборудване на образователни институции – детски ясли и градини, основни и средни училища и университети (учебни зали, библиотеки, лаборатории, спортни съоръжения, учебни корпуси, интернет връзки). Бенефициенти на програмата са: общини - за обекти, които са общинска собственост (училища, детски градини и ясли, здравни, културни, социални заведения и др.) и Министерство на образованието и науката - за държавни учебни заведения. Изразходваните средства по *Оперативна програма „Регионално развитие“* за функция „Образование“ през 2013 г. са в размер на 63,0 млн. лева.

2.4.4 Здравеопазване

С консолидираната фискална програма за 2013 г. разчетените разходи за функция „Здравеопазване“ (вкл. резерва за непредвидени и неотложни разходи) са 3 364,4 млн. лв., а изразходваните средства по функцията за годината са в размер на 3 540,3 млн. лв. или 105,2 % спрямо годишния разчет. Средствата за функция „Здравеопазване“ представляват 4,5 % от БВП.

(млн. лв.)							
ОТЧЕТ 2013 г.	КФП	РБ	НЗОК	Общини	ИБСФ	Предприс. п-ми	Европ. ср-ва
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	3 540,3	570,5	2 716,8	149,9	2,2	0,0	100,9
Текущи нелихвени разходи	3 382,6	525,3	2 715,2	135,3		0,0	6,8
Капиталови разходи	157,7	45,2	1,7	14,7	2,2		94,1

Разходите на републиканския бюджет по функция “Здравеопазване” през 2013 г. са насочени към финансиране на следните приоритетни политики:

- ◆ Политика в областта на общественото здравеопазване – центрове за спешна медицинска помощ; регионални инспекции за опазване и контрол на общественото здраве, центрове за трансфузионна хематология и др.
- ◆ Политика в областта на реализиране на национални здравни програми по стратегически здравни приоритети и социално значими заболявания;
- ◆ Осигуряване на медикаменти, консумативи и биопродукти по централна доставка;

- ◆ Диагностично-консултативна и лечебна дейност в лечебните заведения, в системата на МЗ, МТ, МС, МО и МВР.

Основните разходи за функция „Здравеопазване” по републиканския бюджет се осъществяват чрез бюджета на Министерството на здравеопазването.

Министерството на здравеопазването субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор за дейности, които са определени като държавна отговорност по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването, в съответствие с чл. 82 от Закона за здравето. Субсидиите за болнична помощ чрез бюджета на МЗ за 2013 г. по отчет са 71,6 млн. лв. Продължава тенденцията тази субсидия да намалява поради преминаване на финансирането на все повече медицински дейности в болниците към заплащане чрез бюджета на Националната здравноосигурителна каса.

Ангажимент на Министерство на здравеопазването през 2013 г. остана снабдяването на лечебните заведения по реда на централизираните доставки с лекарствени продукти за пациенти със СПИН, туберкулоза и психически и поведенчески зависимости.

Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването и през 2013 г. се осъществяват разходи по централна доставка за лекарствени продукти, консумативи и биопродукти, като по отчет тези разходи са в размер на 19,0 млн. лв. Чувствителното намаление на тези разходи през 2013 г. спрямо предходната година е поради прехвърлянето на функции и дейности, които са от обхвата на здравното осигуряване към Националната здравноосигурителна каса.

През 2013 г., чрез бюджета на Министерството на здравеопазването, са финансирани общо 9 национални програми, като разходите за тях са в размер на 7,7 млн. лева.

Просрочените задължения на държавните и общински болници – търговски дружества към 31.12.2013 г. са в размер на 114,6 млн. лв. От тях просрочията са:

- на държавните и с преобладаващо държавно участие в капитала болници - 85,2 млн. лв.;
- на общинските болници - 29,4 млн. лева.

Анализът на размера на задълженията към 31.12.2013 г. показва, че просрочията на лечебните заведения за болнична помощ – търговски дружества (държавни, с преобладаващо държавно участие в капитала, и общински болници), са с тенденция на увеличение от 48.4 на сто спрямо отчетените просрочени задължения към 31.12.2012г. (77.2 млн.лв.)

През годината лечебните заведения за болнична помощ към МО, МС, МТ и ММС са изразходвали 215,6 млн. лв. за своята дейност, включително средствата за изпълнени клинични пътеки по договори за болнична помощ с НЗОК.

По отчет общите разходи за здравеопазване по министерства и ведомства за 2013 г. са следните:

◆ Министерство на здравеопазването -	350,0 млн. лв.
◆ Министерски съвет -	35,5 млн. лв.
◆ Министерство на отбраната -	151,4 млн. лв.
◆ Министерство на вътрешните работи -	19,2 млн. лв.
◆ Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията -	9,3 млн. лв.
◆ Министерство на младежта и спорта -	0,2 млн. лв.

По **общинските бюджети** за функция “Здравеопазване” са отчетени разходи в размер на 149,9 млн. лв. или 102,3 % от предвидените по разчетите към ЗДБРБ за 2013 г.

Отчетените текущи разходи за тази функция са в размер на 135,3 млн. лв., което е

106,1% (7,8 млн. лв. преизпълнение) спрямо разчетените със закона и 107,4 % спрямо отчетените за 2012 г. Превишението на отчетените средства спрямо закона се дължи предимно на предоставени от общините субсидии за нефинансови предприятия (общински болници).

Отчетените капиталови разходи по функцията са в размер на 14,7 млн. лева.

Разпределението на разходите във функция "Здравеопазване" по общинските бюджети е, както следва:

◆ **за делегирани от държавата дейности:**

- *текущи разходи* - разчетените средства по закон са в размер на 96,5 млн. лв., а извършените разходи са 91,1 млн. лв. или 94,4 %. Изпълнението е 103,4 % спрямо отчета за 2012 г. Тук се отчитат разходите за заплатите и осигурителните вноски на персонала в детските ясли и детските кухни, разходите за здравни кабинети в детските градини и училища, здравни медиатори, пътни разходи на правоимащи болни, средствата за командироване на експертите от ТЕЛК от друга община. По отчетни данни за 2013 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 2,9 млн. лева.

- *капиталови разходи* - отчетени са 6,9 млн. лева.

◆ **за местни дейности:**

- *текущи разходи* - отчетени са текущи разходи в размер на 41,3 млн. лв., което е 133,1 % (10,3 млн. лв.) спрямо закона и ръст с 15,3 % спрямо отчетените за 2012 г. Увеличението на разходите спрямо закона се дължи основно на отчетените субсидии за болнична помощ, които не са предвидени по закон. Тук се включват разходите за издръжка на детските ясли и детските кухни и средствата по решение на общинския съвет за осъществяване на болнична помощ за дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване или програми.

- *капиталови разходи* - отчетените разходи са в размер на 7,8 млн. лева.

Общият размер на извършените разходи за функцията **по бюджета на НЗОК** е 2 716,8 млн. лв. за 2013 г. или 100,4 % от планираните за 2013 г., като с най-голям относителен дял са здравноосигурителните плащания в размер на 2 678,8 млн. лв.

Европейски средства – във функция „Здравеопазване“ изразходваните средства са в размер на 100,9 млн. лв. (от които 94,1 млн. лв. капиталови разходи) и са основно по оперативна програма „Регионално развитие“. Една от основните цели на програмата в това функционално направление е свързана с осигуряване и подобряване на достъпността и качеството на медицинските услуги в населените райони. Като цяло дейностите по програмата в това направление са насочени към подобряване на материалната база на територията на страната, свързано с модернизация и съвременно оборудване на здравните центрове и клиники и подобряване на тяхната достъпност.

2.4.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи

Разходите в тази функция за 2013 г. са в размер на 11 000,0 млн. лв. или 14,1 % от БВП. Тук са включени разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и разходите за издръжка на службите за социалното осигуряване. Изпълнението на разходите във функцията спрямо годишните разчети възлиза на 100,5 %.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2013 г.	КФП	РБ	Соц. осигуряване	СВ	ВУЗ	БАН	НС	Общи ни	ИБ СФ	Предпр. п-ми	Евр. ср-ва	Др. сме тки ¹⁵
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	11 000,0	1 077,7	8 989,2	0,1	3,5	0,0	0,0	448,2	0,2	-0,2	478,1	3,3
A. ПЕНСИИ	7 800,5		7 800,5									
Текущи нелихвени разходи	7 800,5		7 800,5									
Капиталови разходи												
Б. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	1 979,9	856,9	1 119,6		0,0						0,1	3,3
Текущи нелихвени разходи	1 979,9	856,9	1 119,6		0,0						0,1	3,3
Капиталови разходи												
В. ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА	1 219,6	220,8	69,0	0,1	3,5	0,0	0,0	448,2	0,2	-0,2	478,0	
Текущи нелихвени разходи	1 128,8	201,5	65,1	0,1	3,5	0,0	0,0	440,9	0,0	-0,1	417,8	
Капиталови разходи	90,8	19,3	3,9					7,3	0,2	-0,1	60,2	

Група А: „Пенсии”

В тази група се включват пенсиите, изплащани от бюджета на ДОО и пенсиите, изплащани от УПФ, както и дължимите за изплащането на пенсиите пощенски такси и ДДС. Изпълнението на разходите в групата е 98,5 % от годишните разчети за 2013 г.

◆ Пенсии по бюджета на държавното обществено осигуряване

За изплащане на пенсиите по бюджета на ДОО през 2013 г. са разходвани 7 784,3 млн. лв., в т.ч. 38,2 млн. лв. за пощенска такса и ДДС за изплащането на пенсиите, което е с 529,2 млн. лв. повече от предходната година.

От 1 април 2013 г. се реализира предвиденото в бюджета на държавното обществено осигуряване за 2013 г. увеличение на всички пенсии. Индексацията на пенсиите е с процент, равен на натрупаната инфлация за периода от второто полугодие на 2009 г. до края на 2012 г., както следва:

- отпуснатите (2 290 032 пенсии, 85 %) с начална дата до 31.12.2009 г. – с 9,8 %;
- отпуснатите (160 679 пенсии, 6 %) с начална дата от 1.01. до 31.12.2010 г. – с 8,8 %;
- отпуснатите (146 671 пенсии, 5 %) с начална дата от 1.01 до 31.12.2011 г. – с 5,7 %;
- отпуснатите (94 942 пенсии, 4 %) с начална дата от 1.01. до 31.12.2012 г. – с 2,2 %.

- Минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст беше увеличена от 145,00 лв. на 150,00 лв. месечно от 1 април 2013 г.
- Максималният размер на получаваните една или повече пенсии се увеличи от 700,00 лв. на 770,00 лв. от 1 април.
- Увеличение на социалната пенсия за старост от 100,86 лв. на 110,00 лв. от 1 април.
- Средният процент на увеличение на пенсиите, отпуснати към 31 декември 2012 г. след индексацията от 01.04.2013 г. е 9,3 процента.

През месец декември 2013 г. бяха преведени 53,5 млн. лв. на НОИ на основание ПМС № 260/18.11.2013 г. за одобряване на допълнителни средства за еднократно изплащане на

¹⁵ За функция „СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ” в колона „Др. сметки” е включена сметката за чужди средства (набирателна сметка) на ММС, във връзка с изплащането на месечни премии на олимпийски медалисти, прекратили активна състезателна дейност (чл. 59 б, ал. 2, т. 5 от Закона за физическото възпитание и спорта).

допълнителна сума в размер на 50 лв. на пенсионери, на които пенсията или сборът от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях за декември 2013 г. е в размер до 251,00 лв. включително. Средствата са за сметка на икономии на разходите и трансферите по централния бюджет и от бюджета на Народното събрание за 2013 г.

Резултатите от ускоряването на пенсионната реформа се изразяват в по-малкия брой новоотпуснати пенсии спрямо 2012 година.

- Средномесечен брой пенсионери за 2013 г. – 2 195 904 – с 21 738 пенсионери по-малко (1,0 на сто намаление) в сравнение с 2012 година;

- Средномесечен брой пенсии за 2013 г. – 2 677 598 – с 19 308 пенсии по-малко (0,7 на сто намаление) спрямо 2012 година;

- Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2013 г. е 293,96 лв. (вкл. коледна добавка за 2013 г.), като реалното нарастване спрямо 2012 г. е 8,0 на сто, при средногодишна хармонизирана инфлация 0,4 на сто за 2013 г. Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2013 г. без коледната добавка за 2013 г. е 291,97 лева.;

- Средната пенсия на пенсионер за осигурителен стаж и възраст за 2013 г. (без коледна добавка за 2013 г.) е 318,09 лева.

◆ *Пенсии по бюджета на Учителския пенсионен фонд*

Разходите за изплатени пенсии през 2013 г. от УПФ са в размер на 16,2 млн. лв., като от тях 0,042 млн. лв. са изразходвани за пощенски такси и ДДС за изплащане на пенсиите.

Учителският пенсионен фонд е професионална пенсионна схема за ранно пенсиониране за педагогическия персонал в системата на образованието, която се администрира от Националния осигурителен институт. Работодателят в лицето на училищата и детските градини (държавни, общински и частни) и обслужващите звена (извънучилищни педагогически учреждения и учреждения със социално предназначение) осигурява изцяло за своя сметка всички учители, като внася във фонда 4,3 на сто осигурителна вноска.

Група Б: „Социални помощи и обезщетения”

Разходите в тази група включват помощите и плащанията към гражданите на основание: Закона за социално подпомагане, Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за семейни помощи за деца, Закона за закрила на детето, Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, Закона за ветераните от войните, Закона за Министерството на вътрешните работи и Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. Общата сума на разходите по тази група на консолидирано ниво възлиза на 1 979,9 млн. лв., което представлява изпълнение 96,8 % спрямо годишните разчети.

Разходите по **републиканския бюджет** са в размер на 856,9 млн. лв., отчетени както следва:

- По бюджета на МТСП за 2013 г. са изразходвани 836,5 млн. лв., които представляват:

- ◆ Изплатени помощи по Закона за семейни помощи за деца – 503,8 млн. лв.;

- ◆ Изплатени помощи по Закона за социално подпомагане – 62,0 млн. лв.;

- ◆ Целеви помощи за отопление по Наредба № РД 07-5 от 16.05.2008 г. – 74,7 млн. лв.;

- ◆ Изплатени помощи по Закона за интеграция на хората с увреждания – 182,1 млн. лв.;

- ◆ Реализиране на програми и мерки по Закона за закрила на детето в размер на 11,2 млн. лв.

- За помощи по Закона за ветераните от войните и Закона за военноинвалидите и военнопострадалите са изплатени средства в размер на 3,0 млн. лв.

➤ Отчетените разходи по бюджета на МФ в тази група са в размер на 12,6 млн. лв. - за финансово компенсирание на жилищно-спестовните влогове на гражданите на основание на Закона за уреждане правата на граждани с многогодишни жилищно-спестовни влогове.

➤ Отчетените разходи по бюджета на ММС са в размер на 5,4 млн. лв. - за стимулиране и награждаване на български спортисти, постигнали призови класирания на световни и европейски първенства и аналогични първенства и игри за спортисти с увреждания.

➤ Отчетените разходи по бюджета на МС в тази група са в размер на 0,8 млн. лв. - средства по бюджета на Министерския съвет за 2013 г. се предвиждат и съответно отчитат за изплащане на обезщетения по Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица.

За обезщетения и помощи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България са отчетени 0,9 млн. лв. по бюджета на МО.

За помощи и левовата равностойност на храна на бежанци по Закона за убежището и бежанците и по Закона за социално подпомагане, както и за помощи на служители на МВР и на техните семейства, предоставени от дарители са отчетени 1,0 млн. лв. по бюджета на МВР.

Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по **бюджета на ДОО** са в размер на 1 118,9 млн. лв. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял са обезщетенията за бременност/раждане и отглеждане на дете до 2-годишна възраст (37,0 %); обезщетенията и помощите за безработица (31,4 %) и обезщетенията за временна неработоспособност поради общо заболяване (24,3 %).

Спрямо 2012 г. **изплатените обезщетения по КСО** са нараснали със 78,6 млн. лв., 7,6 %.

Изплатените за годината обезщетения при безработица са в размер на 351,7 млн. лв., с 0,9 % (3,2 млн. лв.) по-малко спрямо 2012 г. Средното начислено обезщетение за 2013 г. е 254,15 лв., с 0,4 на сто по-високо в сравнение с 2012 година.

Изплатените обезщетения за бременност и раждане към 31.12.2013 г. са в размер на 286,0 млн. лв., с 15,7 млн. лв. (5,8 %) повече спрямо 2012 г. Изплатените обезщетения за отглеждане на малко дете са в размер на 128,3 млн. лв., с 19,2 млн. лв. (17,6 %) повече спрямо 2012 г. Основната причина за по-високите разходи е увеличението на обезщетението за отглеждане на дете от 240 на 310 лв. от 1 юли 2013 г.

Изплатените обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина, и нетрудови злополуки са в размер на 329,6 млн. лв., с 48,0 млн. лв. (17,0 %) повече спрямо 2012 година.

Група В: „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта”

Общият размер на усвоените средства на консолидирана база по тази група за 2013 г. е 1 219,6 млн. лв., като основните системи, по които са извършени разходите са републиканския бюджет и бюджетите на общините.

Размерът на разходите по **републиканския бюджет** е 220,8 млн. лв. От тях по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени 196,4 млн. лв. и по централния бюджет 24,4 млн. лв. Планираните разходи със ЗДБРБ за 2013 г. (в т.ч. резерв за непредвидени и неотложни разходи) за министерства и ведомства в групата възлизат на 162,1 млн. лв. В тази група разходи са планирани по бюджета на МТСП средствата за активните мерки на пазара на труда (73,0 млн. лв.), с които се осигурява запазването и развитието на политиката по намаляване на безработицата, съхраняване и поддържане на работната сила. От тази група разходи се финансира и дейността на агенциите второстепенни разпоредители към министъра на труда и социалната политика, които са ангажирани с изпълнението на социалната политика като: Агенцията по заетостта,

Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето и др., както и разходи за издръжка на дейността на Дома на ветераните на културата и изкуствата към Министерство на културата. Изразходваните средства за реализиране на активната политика по заетостта са в размер на 91,5 млн. лв., в т.ч. трансфери към министерства, ведомства и общини в размер на 44,1 млн. лева.

В тази функционална група са извършените разходи за усвояване на заема от МБВР за реализирането на проект „Социално включване”.

По **бюджетите на общините** с разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” са предвидени средства в размер на 253,5 млн. лв. Изпълнението е 448,2 млн. лв., което представлява 176,8 % спрямо плана. Разходите по групата са предназначени за обезпечаване дейностите по социалното подпомагане и заетостта. Превишение на разходите спрямо разчета се отчита основно за *делегираните от държавата дейности* и се дължи на предоставени трансфери от МТСП на общините за изплащане на възнагражденията на работещите по програмите за временна заетост, на предоставените от централния бюджет средства за изплащане от държавата на присъдена издръжка и за компенсации на безплатни или по намалени цени пътувания на определени категории правоимащи лица, както и на извършени социални разходи по решения на общинските съвети. Тук се отчитат разходите за средства за персонал и издръжка на специализираните институции за предоставяне на социални услуги (домове за възрастни хора с увреждания, домове за стари хора и домове за деца) и на социалните услуги, предоставяни в общността (дневни центрове за деца и възрастни хора с увреждания, центрове за социална рехабилитация и интеграция, за временно настаняване, за обществена подкрепа, за работа с деца на улицата, за настаняване от семеен тип и др., защитени, преходни и наблюдавани жилища, звена „Майка и бебе”, приюти).

През 2013 г. общините са дофинансирани със собствени приходи разходи в размер на 6,1 млн. лева.

Отчетените текущи разходи за *местни дейности* са в размер на 170,7 млн. лв. В местните дейности по тази група се отчитат разходите за домашен социален патронаж, трапезарии, клубове на пенсионера, инвалида, както и средства по решения на общинските съвети за обезщетения, помощи с цел подпомагане на определени категории от населението за улесняване на достъпа им до предоставяните публични услуги.

Европейски средства – в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” изразходваните средства са 478,0 млн. лв., основно по следните програми:

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (413,6 млн. лв.). Програмата цели да се подобри качеството на живот на хората в България чрез подобряване на човешкия капитал, постигане на високи нива на заетост, повишаване на производителността, достъп до качествено образование и учене през целия живот и засилване на социалното включване. Програмата финансира дейности за развитие на пазара на труда, увеличаване на адаптивността на зетите, развитие на социалната икономика, транснационално и междурегионално сътрудничество. Специално внимание се отделя на засилването на активните и превантивните мерки на пазара на труда с цел преодоляване на препятствията при навлизане на пазара на труда и оставане там и с цел насърчаване на мобилността на търсещите работа лица, безработните и неактивните, по-възрастните работници, както и тези, изправени пред риск от безработица, и най-вече на младите хора. Основна част от дейностите по програмата са насочени към достъпа до заетост на младите хора чрез облекчаване прехода от образование към работа, включително чрез професионално ориентиране, подпомагане за завършване на

образование, достъп до подходящо обучение и стажуване, както и на удължаване на трудовия живот на по-възрастните с акцент върху обучение и заетост, подобряване на условията на труд и опазване здравето на работниците и служителите. Важен приоритет е и осигуряването на пазар на труда, насърчаващ включването на хора в неравностойно положение или изправени пред риск от социално изключване. Бенефициенти на програмата са образователни институции, консултантски фирми, работодатели, браншови организации, социално-икономически партньори, неправителствени организации, центрове за информация и професионално обучение.

Оперативна програма „Регионално развитие” (57,8 млн. лв.) - чрез тази оперативна програма в частта на дейности по социалното осигуряване, подпомагане и заетост се цели създаване на условия за развитие и трудова заетост, особено в отдалечените райони.

2.4.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда

Основната част от разходите във функцията са предназначени за поддържане и изграждане на техническата инфраструктура и предоставяне на публични услуги на населението, свързани с дейностите по опазване на чистотата, водоснабдяване и канализация, озеленяване и други дейности от обществен интерес.

(млн. лв.)							
ОТЧЕТ 2013 г.	КФП	РБ	Общини	ИБСФ	Предприс. програми	Европ. ср-ва	ПУДОС
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	1 851,0	97,9	902,9	6,8	1,8	837,5	4,1
А. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО	1 068,5	51,6	390,2	6,1		620,6	
Текущи нелихвени разходи	276,5	21,9	226,4	0,2		28,0	
Капиталови разходи	792,0	29,7	163,8	5,9		592,6	
Б. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	782,5	46,2	512,8	0,8	1,8	216,9	4,1
Текущи нелихвени разходи	528,0	32,3	449,3	0,3	0,9	41,2	4,0
Капиталови разходи	254,5	13,9	63,5	0,4	0,8	175,7	0,1

Група А: „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”

Със ЗДБРБ за 2013 г. по група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” за министерствата и ведомствата са утвърдени средства в размер на 23,5 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики на правителството, изпълнявани чрез МРР и МИП:

- ◆ Създаването на условия за балансирано и устойчиво регионално развитие, прилагане на стратегически подход за планиране, наблюдение и оценка, реализиране процеса на децентрализация и укрепване на местното самоуправление;
- ◆ Подобряване на инвестиционния процес чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти;
- ◆ Поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура, свързана с подобряване на транспортната достъпност и интегрираното управление на водните ресурси;
- ◆ Подобряване качеството на жизнената среда на българските граждани чрез благоустрояване на населените места и усъвършенстване управлението и поддържането на жилищния фонд.

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 34, ал. 1 и ал. 2 и чл. 35, ал. 2 и 5 от ЗУДБ в това функционално направление са осигурени допълнителни средства в размер на 24,2 млн. лв. Нарастването на средствата по уточнен план в това направление са в изпълнение на следните нормативни актове:

- ◆ по ПМС № 49/01.03.2012 г. – 8,0 млн. лв. – за изграждането на водопровод Полигон „Ново село”;
- ◆ по ПМС № 119/2013 г. – 0,5 млн.лв. за изпълнение на дейности по Закона за устройството на Черноморското крайбрежие и Закона за кадастъра и имотния регистър;
- ◆ изпълнение на държавен инвестиционен заем.

В група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” за 2013 г. по **бюджетите на министерствата и ведомствата (МРР и МИП)** са отчетени общо разходи в размер на 51,6 млн. лева.

Към 31.12.2013 г. в това функционално направление по бюджета на **Министерство на регионалното развитие** са отчетени общо разходи в размер на 47,0 млн. лв., което представлява 98,7 % спрямо уточнения план на средствата в това функционално направление по бюджета на МРР в размер на 47,6 млн. лв. С отчетените разходи по бюджета на МРР през 2013 г. са финансирани дейности по изграждането на приоритетни водоснабдителни обекти и управлението на ВиК инфраструктурата, изработването и поддържането на кадастрални карти и регистри, дейности по регулиране и контрол върху проектирането и строителството, дейности по създаване на условия за подобряване състоянието на съществуващия сграден фонд, проекти на техническата инфраструктура, изпълнение на дейности по програмите за трансгранично сътрудничество. От отчетените разходи по бюджета на МРР, 16,2 млн. лв. са разходи по държавно инвестиционен заем изпълняван в тази група – проект „Развитие на общинската инфраструктура”.

За периода октомври-декември 2013 г. чрез бюджета на **Министерството на инвестиционното проектиране** в това функционално направление са усвоени 4,6 млн. лв., което представлява изпълнение в размер на 95,8 % спрямо уточнения план на разходите. С отчетените разходи, чрез бюджета на министерството, са финансирани дейностите и функциите изпълнявани от Агенцията по геодезия, картография и кадастър и Дирекцията за национален строителен контрол, които от 01.10.2013 г. преминаха като второстепенни разпоредители към МИП. През отчетния период усвоените разходи бяха насочени към постигане на единна политика в областта на инвестиционното проектиране, устройственото планиране на територията и държавната политика в областта на строителния контрол, строителството и осигуряването на благоприятна среда за обитаване, както и осъществяването на ръководство и контрол на дейността по кадастъра, геодезията и картографията.

По **бюджетите на общините** разходите, отчетени в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”, са в размер на 390,2 млн. лв., като те са с най-голям относителен дял на консолидирано ниво за групата. Отчетените текущи разходи за група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” са в размер на 226,4 млн. лв., което е 107,3 % спрямо разчетените със закона (211,1 млн. лв.) и 113,0 % спрямо отчетените през 2012 г. Превишението на средствата спрямо разчетените по закон се дължи на високия ръст на разходите за издръжка – при разчетени по закон 195,3 млн. лв., разходите по отчет към 31.12.2013 г. възлизат на 208,6 млн. лв. или с 13,3 млн. лв. повече.

Размерът на отчетените капиталови разходи в тази група е 163,8 млн. лв. или със 158,0 млн. лв. по-малко спрямо разчета и с 9,9 млн. лв. по-малко от отчетените през 2012 г. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с

поддържането на уличната мрежа, водоснабдяване, канализация и други публични услуги, предоставяни на населението.

Европейски средства – през 2013 г. за група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” изразходваните средства са 620,6 млн. лв., от които:

Оперативна програма „Околна среда” (393,8 млн. лв. за групата). Програмата, основни бенефициенти по която са общините финансира дейности свързани с опазване на водните ресурси, развитие на екологичната инфраструктура, подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води, подобряване управлението на отпадъците.

Оперативна програма „Регионално развитие” (86,5 млн. лв.) - в това функционално направление, целта на оперативната програма е повишаване на конкурентоспособността и привлекателността на регионите и общините посредством подобряване на жилищната среда на градските райони и достъпността на селските райони. Една от основните цели на програмата е да се осигурят по-добри условия на живот за хората и да се допринесе за социалната интеграция чрез повишаване на жизнения стандарт и общо подобряване на качеството на живот на хора в неравностойно и уязвимо положение. В частта на жилищното строителство, благоустройството и комунално стопанство оперативната програма цели освен повишаване на качеството на живот и поддържане на съответните екологични условия, включително предотвратяване на рискове, както и подобряване на физическата среда на градските центрове и агломерации като част от по-широкообхватната стратегия за социално и екологично възраждане.

Европейски средства, предоставени от Разплащателната агенция към ДФЗ на общините като бенефициенти (мерки по Програмата за развитие на селските райони) – 133,6 млн. лева.

Група Б: „Опазване на околната среда”

Основните цели и съответно извършените разходи в областта на опазването на околната среда са:

- ◆ подобряване управлението на водите, отпадъците и качеството на атмосферния въздух; опазване на биологичното разнообразие; предотвратяване на вредното въздействие на химичните вещества и препарати върху околната среда; повишаване обществената култура и съзнание и осигуряване на представителна информация за околната среда; интегриране на политиката по околна среда и на екологични проблеми в секторните политики за постигане на устойчиво развитие; намаляване на неблагоприятното въздействие, предизвикано от изменение на климата, върху човешкото здраве, екосистемите и националното стопанство;
- ◆ укрепване на свлачища, геозащита и трансгранично сътрудничество.

Със ЗДБРБ за 2013 г. за група „Опазване на околната среда” по републиканския бюджет са утвърдени средства в размер на 48,5 млн. лв. и са отчетени разходи в размер на 46,2 млн. лв. (95,3 % изпълнение на закона).

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 34, ал. 1 и 2 и чл. 35, ал. 2 и 5 от ЗУДБ, на министерствата и ведомствата по група „Опазване на околната среда” са осигурени допълнителни средства в размер на 10,1 млн. лева.

За група „Опазване на околната среда” към 31.12.2013 г. по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени разходи в размер на 42,1 млн. лв.

По бюджета на Министерство на околната среда и водите (МОСВ) за 2013 г. в това функционално направление са усвоени средства в размер на 39,9 млн. лв. Изпълнението на

разходите в това функционално направление възлиза на 97,0 % от уточнения план на разходите от 41,0 млн. лева.

В съответствие с изискванията на Закона за управление на отпадъци и подзаконовата нормативна база през 2013 г. с издадените разрешения за дейности с отпадъци, регистрационни документи и удостоверения за търговска дейност с метални отпадъци е постигнато намаляване на въздействието от образуването и третирането на отпадъците върху околната среда и подобряване на ефективността на използваните ресурси. Извършените проверки и издадените предписания водят до предотвратяване или ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда. На различна фаза по изграждане са пет регионални депа за твърди отпадъци в България - Монтана, Русе, Севлиево, Силистра и Созопол.

През отчетния период са извършвани контролни проверки по график, утвърден от министъра на околната среда и водите, като проверки по собствени планове на РИОСВ. В случаи когато са установени наднормени емисии са извършвани проверки и издавани предписания с цел постепенно намаляване на емисиите на вредните вещества и на количествата внесени вещества нарушаващи озоновия слой. През целия отчетен период са работили автоматичните пунктове за контрол на качеството на атмосферния въздух, като се анализират показателите: азотен диоксид, азотен оксид, серен диоксид, сероводород, въглероден оксид, неметанови въглеводороди, тотални въглеводороди, озон, амоняк.

За периода е извършен мониторинг на състоянието на екосистеми, растителни и животински видове, съгласуване на дейности в защитени територии, проверки и издавани предписания в защитени територии във връзка с опазване на биологичното разнообразие.

През отчетния период продължи работата за развитие и управление на мрежата от защитени територии, посредством обявяването на нови и разширение на съществуващите, укрепване на институционалния капацитет на регионалните структури на МОСВ, имащи отношение към изпълнение на поставените цели и финансиране на дейности за подобряване на общия биологичен статус на територията на страната.

През 2013 г. за пореден път се проведе кампанията „Да изчистим България за един ден!“, на територията на 5-те паркови района.

През отчетния период е извършено и:

- аварийно почистване коритото на реката в Стара Рибарица (ПУ Тетевен) от паднали дървета, с цел предотвратяване забентване на реката и образуване на приливна вълна при пролетното снеготопене;
- аварийно почистване на пътя от с. Рибарица за хижа Вежен и хижа Бенковски (ПУ Тетевен) от свлачищни земно-каменни маси;
- аварийно почистване от паднали скални маси (13 куб.м.) на пътя от с. Тъжа за м. Смесите в района над КИП Сладката вода (ПУ Тъжа);
- аварийно почистване на свлачища по пътя Нешковци – Голям Жидов дол и по пътя Нешковци – Киселицата (ПУ Троян);
- профилактика, подготовка и допълване на транспортната техника и оборудването за противопожарна дейност.

Към 31.12.2013 г. по бюджета на Министерство на регионалното развитие (МРР) в това функционално направление са усвоени средства в размер на 2,2 млн. лв., в т.ч. 0,5 млн. лв. разходи по държавни инвестиционни заеми (ДИЗ), изпълнявани от МРР. Изпълнението на разходите в това функционално направление възлиза на 105,0 % спрямо уточнения план на разходите.

В рамките на това направление МРР реализира своята политика за „Създаване и изпълнение на национална програма за превенция и ограничаване на въздействието на свлачищните процеси, ерозията и абразията“, чрез изпълнението на програма „Противодействие на свлачищните, ерозионните и абразионни процеси“, в т.ч. и дейности

по държавни инвестиционни заеми, а именно Проект България „Защита на речните и морските брегове от ерозията и абразията и свързаните с тях свлачищни процеси”, финансирани съвместно с ЕИБ и БРСЕ, проект „Техническа инфраструктура”, финансиран от KFW (Германска банка за развитие).

С усвоените средства през отчетния период са предприети ефективни превантивни мерки и дейности за ограничаване на риска от възникване на свлачищни процеси, ерозионни процеси по Дунавското и абразионни процеси по Черноморското крайбрежие. Извършен беше ефективен мониторинг на свлачищните райони и на изградени противосвлачищни съоръжения, изградени и възстановени бяха контролно-измервателни системи в свлачищни райони за следене на деформациите, възложени и изработени бяха проекто-проучвателни разработки и др. Извършен беше ефективен контрол на инвестиционните намерения в свлачищни райони.

През 2013 г. беше въведен в експлоатация обект „Аварийно брегоукрепване и отводняване на къмпинг „Космос”, с. Дуранкулак, община Шабла. Беше завършен обект „Отводняване на с. Панаретовци, община Сливен” и бяха извършени строително-монтажни работи на обект „Укрепване свлачище в гр. Оряхово”.

Основните разходи по КФП в групата са извършени **по бюджетите на общините**, като за годината те възлизат на 512,8 млн. лв. От тях 449,3 млн. лв. представляват текущи разходи, което е с 55,8 млн. лв. или с 14,2 % повече от разчетените със закона за 2013 г. Превишението на средствата спрямо разчетените по закон се дължи на увеличението на разходите за *издръжка* в резултат на разпределен остатък от предходната година. В групата с висок относителен дял са разходите за издръжка и по-конкретно за външни услуги, тъй като в нея се отчитат разходите, свързани с поддържането на чистотата и благоустрояването, извършвани от фирми или общински предприятия. Размерът на отчетените *капиталови* разходи в тази група е 63,5 млн. лв. или с 32,5 млн. лв. по-малко спрямо разчета им по закон и с 10,4 млн. лв. повече от отчетените през 2012 г. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение.

Европейски средства – за група „Опазване на околната среда” изразходваните средства са 216,9 млн. лв., основно по *Оперативна програма „Околна среда”*. Основната цел на програмата е подобряване, запазване и възстановяване на естествената околна среда и развитие на екологичната инфраструктура. Програмата финансира дейности свързани с: опазване и подобряване състоянието на водните ресурси; подобряване на управлението на отпадъците и на защитата на почвите; опазване на биоразнообразието и защита на природата и др. Предмет на програмата са: инфраструктурни проекти за третиране на отпадъци, питейни и отпадни води; проекти за възстановяване на биологичното разнообразие. Бенефициенти са: общини; басейнови дирекции; регионални асоциации; регионални структури на МОСВ; Изпълнителна агенция по горите; администрации, управляващи НАТУРА 2000; неправителствени организации.

2.4.7 Почивно дело, култура, религиозни дейности

Основната част от разходите по функция „Почивно дело, култура, религиозни дейности” са в група В. „Култура” и група Б. „Физическа култура и спорт”. По съставни бюджети разходите са извършени от министерствата и ведомствата, БНТ, БНР, общините и др.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2013 г.	КФП	РБ	Съдеб. власт	БАН	БНР	БНТ	БТА	НС	Общи ни	ИБ СФ	Предп. пр-ми	Европ. ср-ва	Др. сметки ¹⁶
VII. ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА, РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ	669,4	149,5	2,1	1,0	44,6	79,2	6,4	1,1	258,2	0,6	0,8	100,5	25,4
А. ПОЧИВНО ДЕЛО	16,7	10,1	2,1	0,2	0,2	0,4		1,1	2,4			0,2	
Текущи нелихвени разходи	15,4	9,1	2,1	0,2	0,1	0,4		1,0	2,3			0,2	
Капиталови разходи	1,3	1,0	0,0		0,1			0,0	0,2			0,0	
Б. ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ	140,3	25,0							72,6	0,4		16,9	25,4
Текущи нелихвени разходи	91,1	25,0							41,7			1,4	22,9
Капиталови разходи	49,2	0,0							31,0	0,4		15,4	2,5
В. КУЛТУРА	508,8	110,8		0,8	44,4	78,9	6,4		183,1	0,2	0,8	83,4	
Текущи нелихвени разходи	394,2	106,8		0,7	40,1	61,1	6,3		165,5	0,0	0,8	12,8	
Капиталови разходи	114,5	3,9		0,1	4,3	17,7	0,1		17,6	0,2		70,6	
Г. РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	3,6	3,6											
Текущи нелихвени разходи	3,6	3,6											
Капиталови разходи													

Група А: „Почивно дело”

Основната цел на публичните разходи и през 2013 г. за група „Почивно дело” е подобряване условията за отдых на работещите. Предвидените със ЗДБРБ за 2013 г. разходи по републиканския бюджет за тази група са в размер на 8,8 млн. лв. и са за финансово обезпечаване на материално техническата база на почивните станции към министерствата и ведомствата.

По отчет разходите за почивно дело по републиканския бюджет са в размер на 10,1 млн. лв., в т.ч. 9,1 млн. лв. текущи разходи. По **общинските бюджети** за дейностите в групата са усвоени 2,4 млн. лв., само за местни дейности.

Група Б: „Физическа култура и спорт”

Разходите за група „Физическа култура и спорт” по бюджетите на министерствата и ведомствата (ММС) за 2013 г. са в размер на 25,0 млн. лв. Средствата са усвоени за подпомагане развитието на физическото възпитание и спорта в страната, за реализиране на дейности по програми за олимпийска подготовка и за развитие на спорта за високи постижения, за финансиране на спортни проекти и дейности по целеви програми за развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време. Спрямо отчетените разходи за 2012 г. усвоените средства по републиканския бюджет за дейности по група „Физическа култура и спорт” са по-малко със 7,2 млн. лева.

Отчетените разходи по републиканския бюджет в групата са по бюджета на ММС. През годината разходите за дейности по група „Физическа култура и спорт” са нараснали с 3,0 млн. лв. в сравнение със заложените по ЗДБРБ за 2013 г., в резултат на извършени корекции по реда на чл. 34, ал. 1 и 2 от ЗУДБ, във връзка с осигуряване на средства, както следва:

¹⁶ За Функция „ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА, РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ”, гр. Б ”Физическа култура и спорт” в колона „Др. сметки” е включена сметката за чужди средства (набирателна сметка) на ММС. Средствата са предоставени на спортни организации, въз основа на сключени договори, за подпомагане реализирането на спортни дейности (чл. 59 б от Закона за физическото възпитание и спорта).

- за подпомагане дейността на български спортни федерации по организирането и провеждането на европейски, световни и други международни първенства на територията на Република България – 3,0 млн. лв.;

- в изпълнение на ПМС № 129 от 2000 г. и др. – 0,008 млн. лв.

От отчетените разходи в група „Физическа култура и спорт” по бюджета на ММС, най-голям дял заемат средствата за подпомагане дейности на спортни организации (субсидии за юридически лица с нестопанска цел) за развитието на физическото възпитание и спорта в страната – 24,8 млн. лв. Средствата са изразходвани за реализиране на спортни дейности и проекти по утвърдените програми на ММС, както следва:

- ◆ Програма „Олимпийска подготовка” – 14,8 млн. лв., в т.ч.: 13,6 млн. лв. предоставени средства на спортни федерации и клубове по договори за олимпийска подготовка; 0,8 млн. лв. за участие на българските делегации в Зимните олимпийски игри Сочи 2014 г. и 0,392 млн. лв. за др. дейности по програма за олимпийска подготовка. /възстановени средства – 0,049 млн. лв./;
- ◆ Програма „Спорт за високи постижения” – 7,8 млн. лв., в т.ч.: 6,97 млн. лв. за подпомагане организирането и провеждането на световни и европейски първенства на територията на Република България, включени в международния спортен календар; 0,6 млн. лв. за участие в Европейски младежки фестивали по олимпийски спортове; 0,2 млн. лв. за подпомагане и лечение на спортисти и др. дейности по програма за развитие на спорта за високи постижения;
- ◆ Програма „Спорт за учащи” – 0,7 млн. лв. за осигуряване на възможности за физическа активност, спортно-състезателна дейност, изява и постигане на спортни резултати за учащи по: програми ученически игри за общообразователни и специални училища (0,5 млн. лв.); програма „Спорт за хора с увреждания и деца в риск” и програми за физическа дееспособност и развитие на спорта за учащи (0,2 млн. лв.);
- ◆ Програма „Спорт в свободното време” – 1,6 млн. лв. за реализиране на спортни дейности и проекти по: програма спорт за децата в свободното време (0,9 млн. лв.), програма „Научи се да плуваш” (0,3 млн. лв.), програми за развитието на детския футбол (0,3 млн. лв.); програми и проекти за развитие на спорта за всички (0,05 млн. лв.). (възстановени средства – 0,003 млн. лв.).

С реализираните дейности по горните програми са постигнати основните цели по провежданите от ММС политики в областта на спорта за високи постижения, издигане на спортния престиж на нацията и за развитието на спорта за учащи и спорта в свободното време.

С най-голям относителен дял в разходите за група “Физическа култура и спорт” са усвоените средства **по бюджетите на общините** в размер на 72,6 млн. лв., при планирани 38,1 млн. лв. В групата за *делегирани от държавата дейности* са отчетени текущи разходи в размер на 2,6 млн. лв., които представляват предоставени целевите средства от централния бюджет на общините за подпомагане на физкултурата и спорта в общинските детски градини и училища, в изпълнение на ПМС № 129/2000 г. за определяне на минимални диференцирани размери на паричните средства за физическо възпитание и спорт. По отчетни данни за 2013 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 0,2 млн. лв. В *местните дейности* по групата са отчетени текущи разходи в размер на 39,3 млн. лв., което е с 86,2 % повече от разчетените със закона (18,2 млн. лв. изпълнение на закона), а спрямо отчетените за 2012 г. имат увеличение с 5,0 млн. лв. Тук се включват разходите за детски и специализирани спортни школи, спортни бази за спорт за всички. Отчетените капиталови разходи по групата са в размер на 31,0 млн. лв., които са основно за местни дейности. Съпоставени с отчета за 2012 г., капиталовите разходи имат увеличение с 9,1 млн. лева.

Европейски средства – в групата са изразходвани 16,9 млн. лв., като това са основно средства, предоставени от Разплащателната агенция към ДФЗ на общините като бенефициенти по проекти - мерки по Програмата за развитие на селските райони, включващи изграждане на спортни площадки и др. спортни съоръжения.

Група В: „Култура”

Разходите по група „Култура” по КФП са 508,8 млн. лв., като основните бюджетни системи, в които те са отчетени са: републиканския бюджет, бюджетите на БНТ, БНР и бюджетите на общините. Основните цели на публичните разходи в областта на културата са насочени към създаване условия за устойчиво развитие на българската култура и изкуство, опазване на културно-историческото наследство, популяризиране достиженията на българските творци и повишаване конкурентоспособността на културния продукт.

Общо предвидените със ЗДБРБ за 2013 г. разходи за група “Култура” по бюджетите на **министерствата и ведомствата** са в размер на 104,1 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 6,5 млн. лв. Средствата са предназначени за финансиране на част от дейностите за култура на МК, на Държавна агенция „Архиви” към МС, на МВнР, МО и МОН. Отчетените разходи са 110,0 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 3,9 млн. лева.

Чрез бюджета на Министерството на културата се финансират основните системи в областта на културата, като отчетените разходи са в размер на 99,1 млн. лв. и са за управление, контрол и регулиране на дейностите по културата, които обхващат дейността на Националния институт за недвижимо културно наследство и Изпълнителна агенция ”Национален филмов център”, дейности в областта на развитие на културата - „Национален фонд Култура”, дейности в областта на международното културно сътрудничество, осъществявани от българските културни институти в чужбина, дейности в областта на театрално изкуство, осъществявани от драматичните и куклени театри, дейности в областта на музикалното и танцовото изкуство, осъществявани от оперно-филхармонични дружества, опери и оркестри и ансамбли, дейности в областта на музейното дело, осъществявани от музеи и галерии, дейности в областта на българския книжен сектор, дейности в областта на популяризиране на българската култура и участия в международни фестивали и конкурси.

Отчетените разходи за дейностите по съхраняване и обработка на архивни документи, осъществявани от Държавна агенция „Архиви” (второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към МС) са в размер на 6,8 млн. лева.

За популяризиране на българската култура, осъществявана от културния институт към Министерство на външните работи са разходвани 0,2 млн. лева.

За дейностите по съхраняване на историята в областта на образованието чрез Министерство на образованието и науката през 2013 г. са изразходени средства в размер на 0,2 млн. лева.

Отчетените разходи за реализиране на дейностите към Министерството на отбраната са в размер на 3,7 млн. лева.

Провеждането на държавната политика в областта на културата е в компетентността и отговорността на Министерството на културата.

Отчетените разходи по **бюджета на БНТ** за група „Култура” са в размер на 78,9 млн. лв. Средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНТ по подготовката, създаването и разпространението на телевизионна програма в изпълнение на разпоредбите на Закона за радиото и телевизията. Общият обем на излъчената от БНТ програма е 35 040 часа, или 100% изпълнение на планирания обем телевизионна програма за 2013 г. Най-голям дял в структурата на общия обем излъчена програма по „БНТ 1” е

собствената програма – 45,7 %; повторения – 31,4 %; чужда програма – 14,0 % и външни продукции – 3,1 %. Излъчените програми по „БНТ Свят“, „БНТ 2“ и регионалните телевизионни центрове отчитат 100 % изпълнение на годишния план.

Изпълнението на текущите разходи за осъществяването на основната дейност на БНТ в група „Култура“ е в размер на 61,1 млн. лв. Отчетените разходи за издръжка в групата са в размер на 34,9 млн. лв. С най-голям относителен дял от разходите за издръжка са разходите за външни услуги (64,7 %), като това са основно разходите за такси за разпространение на програмите на БНТ, в размер на 9,3 млн. лв. Голяма част от разходите за издръжка са и отчетените за периода разходи за: възнаграждения за авторски и сродни права на колективни сдружения – 6,8 млн. лв.; външни продукции – 4,0 млн. лв.; отстъпени права за закупуване на програми и спортни събития с лицензионен срок до 1 г. – 2,1 млн. лв. и др.

Отчетените капиталови разходи са в размер на 17,7 млн. лв., от които:

- ◆ за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални активи – 4,5 млн. лв.
- ◆ за придобиване на нематериални дълготрайни активи – 13,2 млн. лв. Средствата са усвоени основно за: създаване на българско филмово телевизионно творчество, съгласно чл. 71, т. 2 от ЗРТ (5,68 млн. лв.); придобиване правата за излъчване на европейски и световни първенства (3,96 млн. лв.); закупуване правата за излъчване на чужди и български програми (3,12 млн. лв.).

Изпълнението на разходите **по бюджета на БНР** за дейности по група „Култура“ за 2013 г. е в размер на 44,4 млн. лв. Средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНР по подготовката, създаването и разпространението на национални и регионални радиопрограми в изпълнение на разпоредбите на Закона за радиото и телевизията. Общият обем на излъчената от БНР програма е 89 656 часа или 100 % изпълнение на планирания обем радиопрограма за 2013 г. Обемът радиопрограма е излъчен по националните програми „Хоризонт“ и „Христо Ботев“, международна програма „Радио България“, регионалните програми – 8 регионални радиоцентрове (Радио София, Варна, Пловдив, Стара Загора, Шумен, Благоевград, Видин и Бургас) и Радио Бина@р (интернет радио). Дейността на БНР през отчетния период е съобразена с основните цели на медията: разширяване и задълбочаване на многопрограмното развитие на БНР, създаване на нови проекти за интегрирани предавания между националните и регионалните програми и тяхното ребрандиране, по-нататъшно развитие на предавателната мрежа, налагане на общественото радио като програмен, технически и технологичен лидер.

Изпълнението на текущите разходи по група „Култура“ за осъществяването на основната дейност на националното радио е в размер на 40,1 млн. лв. Отчетените разходи за издръжка на БНР са в размер на 16,5 млн. лв. С най-голям относителен дял в разходите за издръжка са отчетените разходи за външни услуги (68,6 %). От разходите за външни услуги (11,4 млн. лв.) най-голям дял имат разходите за такси за разпространение на програмите на БНР, в размер на 7,6 млн. лв. Към разходите за издръжка са и отчетените за периода разходи за: възнаграждения за авторски права за излъчване на лицензирани звукозаписи в програмите на БНР – 1,114 млн. лв.; вода, горива и енергия – 1,464 млн. лв.; материали – 0,974 млн. лв. и др. Отчетените капиталови разходи в групата са в размер на 4,3 млн. лв. Средствата са усвоени за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи, като най-голям дял заемат разходите за техническо и технологично обновление на производствено-студийната база, прехода към цифровизация на цялостния работен процес на подготовка и излъчване на радиопрограмите, както и за подобряване покритието на страната с програмите на Българското национално радио.

В група „Култура” по **бюджетите на общините** са отчетени разходи в размер на 183,1 млн. лв., от които текущи 165,5 млн. лв. и капиталови 17,6 млн. лв. Изпълнението на общо разходите в групата спрямо предвидените разчети към ЗДБРБ за 2013 г. е 109,2 %. Разходите в тази група за общините са с най-голям дял по КФП.

Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* за годината са в общ размер на 74,0 млн. лв., което е с 2,0 млн. лв. над разчета за годината. В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонал и издръжка на библиотеките, музеите и художествените галерии с регионален характер и на читалищата. С най-голям относителен дял в групата са отчетените субсидии за читалищата 60,5 % (44,8 млн. лв.).

В *местните дейности* по група „Култура” са отчетени текущи разходи в размер на 82,4 млн. лв., което е с 8,8 % повече от разчетените със закона и с 6,2 % повече от отчетените за 2012 г. Тук се включват разходите за общински театри, филхармонии, оркестри и ансамбли, музеи, художествени галерии с местен характер, градски библиотеки, обредни домове и зали, зоопаркове и други дейности по културата.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Култура“ са 83,4 млн. лв. Разходите са извършени основно по **Оперативна програма „Регионално развитие”** (78,3 млн. лв.) Стратегия на програмата в това функционално направление е да се повиши конкурентоспособността и привлекателността на регионите и общините посредством подобряване на културната среда на градските райони и достъпността на селските райони по отношение на пътните, информационните и комуникационни, както и енергийните мрежи. Една от целите на програмата в областта на културата е подобряване състоянието на физическата среда и благоустройството в градовете и селата за подобряване на тяхното развитие. В тази функционална област се извършват дейности по благоустройството, свързани с поддръжката и опазването на културно-историческото наследство в населените места. Програмата спомага за превръщането на културно-историческото наследство от обект на опазване в инструмент за градско развитие.

Група Г: „Религиозно дело”

Съгласно чл. 28 от Закона за вероизповеданията разпределението на държавната субсидия за регистрираните вероизповедания се извършва с годишния закон за държавния бюджет. В тази връзка, със ЗДБРБ за 2013 г. е определена субсидия в размер на 3,0 млн. лв. Към тази субсидия се прибавят и средствата за издръжка на Дирекция „Вероизповедания” в размер на 0,1 млн. лв. През 2013 г., на основание чл. 34, ал. 1 и 2, субсидията за вероизповеданията беше намалена с 0,05 млн. лв. Усвоените средства по републиканския бюджет за групата са в размер на 3,6 млн. лева.

2.4.8 Икономически дейности и услуги

Тази функция отразява ангажименти по извършване на структурните реформи и взаимоотношенията на бюджета с реалния сектор. Основен механизъм на тези взаимоотношения са програмите по финансиране и субсидиране на отделните подотрасли, както и издръжката на администрациите, ангажирани в този процес.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2013 г.	КФП	РБ	НС	БАН	Общини	ИБСФ	Предпр. п-ми	Европ. ср-ва
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	3 667,9	1 334,6	1,9	1,6	312,4	324,8	3,6	1 689,0
A. МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ	31,2	30,6		0,0	0,5		0,0	0,1
Текущи нелихвени разходи	29,1	28,6		0,0	0,5		0,0	0,0
Капиталови разходи	2,1	2,0					0,0	0,1
Б. СЕЛСКО С-ВО, ГОРСКО С-ВО, ЛОВ И РИБОЛОВ	1 024,3	151,2			18,2	320,6	-0,4	534,7
Текущи нелихвени разходи	648,9	144,3			17,4	315,1	-0,1	172,2
Капиталови разходи	375,3	6,9			0,8	5,5	-0,4	362,5
В. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ	2 071,8	1 095,0			187,5	1,3		787,9
Текущи нелихвени разходи	711,0	596,5			82,7	1,1		30,7
Капиталови разходи	1 360,8	498,5			104,8	0,2		757,2
Г. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО	6,3	0,2						6,1
Текущи нелихвени разходи	6,3	0,2						6,1
Капиталови разходи								
Д. ТУРИЗЪМ	57,5	5,6			12,7			39,2
Текущи нелихвени разходи	18,2	5,2			5,6			7,4
Капиталови разходи	39,3	0,4			7,0			31,8
Е. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА	476,9	51,9	1,9	1,6	93,6	3,0	4,1	320,9
Текущи нелихвени разходи	223,5	51,2	1,9	1,5	80,7	2,5	3,2	82,5
Капиталови разходи	253,4	0,7	0,0	0,1	12,9	0,5	0,9	238,4

Група А: „Минно дело, горива и енергия”

Със ЗДБРБ за 2013 г. в група „Минно дело, горива и енергия” по бюджетите на **министерствата и ведомствата** са утвърдени средства в размер на 21,7 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на една от политиките на правителството, която е постигане на устойчиво и конкурентоспособно енергийно развитие.

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 34, ал. 1 - 3 и чл. 35, ал. 2 и 5 от Закона за устройството на държавния бюджет, по бюджета на Министерството на икономиката и енергетиката за група „Минно дело, горива и енергия” са осигурени допълнителни средства в размер на 9,8 млн. лева.

За 2013 г. отчетените разходи в групата по бюджетите на министерствата са 30,6 млн. лв. Изразходваните през годината средства са за реализиране на политиката в областта на енергетиката и са насочени към постигане на следните резултати:

- насърчаване въвеждането на енергоефективни и екологосъобразни технологии в промишления и енергийния сектор;
- подобряване на енергийния и екологичен мениджмънт и производството и потреблението на възобновяема енергия и биогорива;
- насърчаване на местното устойчиво развитие чрез подкрепа на енергоспестяването;
- качествено и сигурно задоволяване потребностите на обществото от енергия и енергийни ресурси, съобразено с изискванията за надеждност, безопасност и опазване на околната среда;
- дългосрочна енергийна сигурност на страната при ефективно използване на енергията и енергийните ресурси и устойчивост на енергийния сектор;
- осигуряване на непрекъснат процес на снабдяването на стопанския сектор и населението с електрическа, топлинна енергия и природен газ;
- управление и осигуряване на надеждно и безопасно електропроизводство на АЕЦ „Козлодуй”;

- изпълнение на мерките и дейностите включени в Стратегията за управление на отработено ядрено гориво и радиоактивните отпадъци и др.

Отговорните министерства и ведомства, които са ангажирани с изпълнението на държавната политика в областта на минното дело, горивата и енергията през 2013 г. са МИЕ и определената като второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на икономиката и енергетиката Агенция за устойчиво енергийно развитие (в т.ч. фондовете “Извеждане на ядрени съоръжения от експлоатация” и “Радиоактивни отпадъци”).

Група Б: „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов”

Със ЗДБРБ за 2013 г. за група “Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” по бюджетите на **министерствата и ведомствата** са утвърдени разходи в размер на 139,4 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики на правителството, изпълнявани чрез МЗХ:

- ◆ борбата със заразни и паразитни болести;
- ◆ събиране и унищожаване на високо рискови отпадъци; закупуване на ваксини и диагностикуми; покупка на противораждни ракети за борба с градушките;
- ◆ охрана и възпроизводство на горите;
- ◆ издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча;
- ◆ опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка;
- ◆ развитието на лозаровинарския сектор в страната, съгласно изискванията на ЕС; опазване селекцията в животновъдството с оглед подобряване породата им; контрол на зърното и фуража;
- ◆ опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната;
- ◆ изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника;
- ◆ сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадочен материал;
- ◆ опазване на страната от проникването и разпространяването на вредители по растенията и растителните продукти;
- ◆ за субсидиране цената на водата за поливни нужди.

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 34, ал.1 и 2 и чл. 35, ал. 2 и 5 от ЗУДБ в това функционално направление са осигурени допълнителни бюджетни средства в размер на 11,9 млн. лв. Нарастването на средствата по уточнен план е в изпълнение на :

- ПМС № 162 от 09.08.2013 г. – 7,9 млн. лв. за осигуряване на средства за заплати на служителите в Българската агенция по храните.
- ПМС № 75 от 29.03.2013 г. – 3,2 млн. лв., от които за закупуване на ваксини и диагностикуми, необходими на регистрираните ветеринарни лекари - 2,5 млн. лв. и 0,7 млн. лв. за подобряване дейността на областните дирекции по земеделие.

През 2013 г. по бюджетите на **министерствата и ведомствата** (МЗХ), за групата са отчетени общо 151,2 млн. лв. Капиталовите разходи са в размер на 6,9 млн. лв. и са изразходвани за строеж на горски пътища за добиване на дърва във високопланински масиви, за извършване на ремонт в дивечовъдните станции, оборудване на лаборатории за

изследване на растителни продукти, животински продукти и лабораториите по лозата и виното, за оборудване на полигони за борба с градушките и други.

Средствата изразходвани през 2013 г. за реализиране на **национални политики в сектора чрез извънбюджетната сметка на Държавен фонд „Земеделие”**, са в размер на 320,6 млн. лв., в т.ч. национални доплащания към преките плащания в размер на 257,4 млн. лв. (от които, национални доплащания на площ за предходни кампании – 0,79 млн. лв., национални доплащания за животни – 92,8 млн. лв. и национални доплащания за тютюн – 84,0 млн. лв.). Средствата за подпомагане на тютюнопроизводителите са по схемата за Национални доплащания за тютюн за 2012 г., необвързана с производството. По нея се подпомагат земеделски стопани, които през периода 2007-2009 г. са били премирани за количества произведен тютюн и които продължават да извършват земеделска дейност. Отпуснатата държавна помощ по одобрени за подпомагане финансови схеми е в размер на 79,8 млн. лева.

Европейски средства - изразходваните средства в група “Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” са 534,7 млн. лв., включително разходите за национално съфинансиране. Основната част от тези разходи са извършени чрез Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие” за финансиране на мерки и програми, финансирани чрез Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за рибарство.

По **общинските бюджети** в групата са изразходвани 18,2 млн. лв. Тези разходи са основно текущи и са за *местни дейности*, като с най-голям относителен дял са разходите за издръжка. Отчетените капиталови разходи са в размер на 0,8 млн. лв. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с охрана на земеделски имоти и други дейности по селско и горско стопанство.

Група В: „Транспорт и съобщения”

Със ЗДБРБ за 2013 г. по Група „Транспорт и съобщения” за **министерства и ведомства** са утвърдени средства в размер на 294,6 млн. лв. (в т.ч. и предвидените средства за разходване от резерва за непредвидени и неотложни разходи). Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики:

- ◆ Развитие, поддържане, модернизация и изграждане на техническата и пътна инфраструктура, свързана с подобряване на транспортната достъпност;
- ◆ Организация и управление на транспорта, осигуряване на безопасност, сигурност и екологосъобразност;
- ◆ Развитие и поддържане на електронна и съобщителна инфраструктура за държавното управление;
- ◆ Развитие на съобщенията, електронното управление и информационното общество.

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 34, ал. 1 и 2 и чл. 35 от ЗУДБ, на министерствата и ведомствата по група „Транспорт и съобщения” са осигурени допълнителни средства в размер на 580,4 млн. лв., в т.ч. за разходи по държавни инвестиционни заеми 205,3 млн. лв. и субсидии за нефинансови предприятия в размер на 178,8 млн. лв. (за БДЖ „Пътнически превози” ЕООД – 169,3 млн. лв. и за „Български пощи” ЕАД – 9,5 млн. лв.).

Към 31.12.2013 г. отчетените разходи по бюджетите на **министерства и ведомства** в група „Транспорт и съобщения” са в размер на 851,6 млн. лв.

През 2013 г. по бюджета на **МТИТС** в групата са усвоени средства в размер на 298,2 млн. лв., в т.ч. разходи по държавни инвестиционни заеми, изпълнявани от министерството – 58,4 млн. лева.

Основен приоритет на транспортната политика през 2013 г. е повишаване качеството на предлаганите транспортни услуги и устойчивото развитие на транспорта. Усилията на МТИТС бяха насочени към постигането на следните цели:

- ◆ Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;
- ◆ Интегриране на българската транспортна система в европейската;
- ◆ Прозрачни и хармонизирани условия за конкуренция на транспортния пазар;
- ◆ Осигуряване на адекватно финансиране за функциониране и развитие на транспортния сектор. Ефективно усвояване на средствата от европейските фондове;
- ◆ Ограничаване на негативното влияние на транспортната дейност върху околната среда;
- ◆ Постигане на висока степен на безопасност и сигурност на транспорта;
- ◆ Осигуряване на качествен и лесно достъпен транспорт във всички райони на страната;
- ◆ Развитие на модерна електронна съобщителна структура, включително в слабо населени и отдалечени райони на страната;
- ◆ Осигуряване на високо ниво на защита на личните данни и неприкосновеността в областта на електронните съобщения;
- ◆ Популяризиране на е-услугите и информационно приобщаване на гражданите и бизнеса и др.

С изразходваните средства чрез бюджета на МТИТС през отчетната 2013 г. беше осъществен напредък в изпълнението на проект „Електрификация и реконструкция и на жп линията Пловдив – Свиленград по коридори IV и IX”. Това е проект за подобрене на железопътната инфраструктура с оглед повишаване на скоростта по железопътната линия до 160 км/ч за пътнически влакове и 120 км/ч за товарни влакове, монтиране на оборудване за контактна мрежа и смяна на сигнализацията по цялата жп линия от Пловдив до Свиленград и съответно турска/гръцка граница. Общият физически напредък за целия проект към края на 2013 г. е 23 %.

През 2013 г. по бюджета на **Агенция „Пътна инфраструктура” (АПИ)**, второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на регионалното развитие, по група „Транспорт и съобщения” са усвоени средства в размер на 530,3 млн. лв., в т.ч. 146,9 млн. лв. разходи по държавни инвестиционни заеми, изпълнявани от агенцията. Изпълняваните дейности от АПИ бяха насочени към постигането на следните цели:

- ◆ осигуряване на съпоставимо с европейската практика високо ниво на автотранспортна достъпност и мобилност за територията на Република България;
- ◆ поддържане и развитие на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт;
- ◆ модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа.

По-високият размер на разходите спрямо първоначално утвърдените разходи със ЗДБРБ за 2013 г., по бюджета на МРР, респективно АПИ, се дължи главно на предоставените допълнителни бюджетни кредити в изпълнение на:

- ПМС № 27/2013 г. за предоставяне на допълнителни бюджетни кредити по бюджета на МРР за финансиране на приоритетни пътни проекти в размер на 131,5 млн. лева.;

-ПМС № 311/2013г. за предоставяне на допълнителни бюджетни кредити по бюджета на МРР за финансиране на пътни обекти за рехабилитация от проект „Транзитни пътища V” в размер на 32,3 млн. лева.

С изразходваните средства чрез бюджета на АПИ през 2013 г. е извършено ефективно и качествено зимно поддържане, основен ремонт, рехабилитация и модернизация на пътищата от републиканската пътна мрежа.

Преобладаващата част от разходите за основен ремонт са за изпълнение на проекти, финансирани с държавни инвестиционни заеми – 146,9 млн. лв., в т.ч. 128,4 млн. лв. за проект „Транзитни пътища V” и 18,5 млн. лв. за „Проект за рехабилитация на пътната инфраструктура”.

Уسوените средства за придобиване на ДМА са в размер на 54,3 млн. лв., като в т.ч. са разходвани основно за ново строителство средства в размер на 49 млн. лв. за следните инфраструктурни обекти:

- Автомагистрала „Хемус”, у-к от км. 342+200 до км. 350+000, осъществяващ връзката с път I-2 и път I-4, чрез пътна връзка с път I-7 за Силистра – 26,3 млн. лв.;
- Автомагистрала „Хемус”, участък от км. 337+302 до км. 342+200 – 6,6 млн. лв.;
- Автомагистрала „Марица”, участък от км. 99+820 до км.108+510 – 10,0 млн. лв.;
- Път I-9, участъка (край обход Поморие) – квартал Сарафово, от км. 222+849 до км.225+522 – 3,8 млн. лв.;
- Пътна варианта и мост над р. Стряма на път II-56 Раковски-Пловдив при км. 84+540 – 2,3 млн. лв.

Чрез бюджета на **Комисията за регулиране на съобщенията** през 2013 г. са усвоени средства в размер на 7,5 млн. лв. за изпълнение на секторната политика в областта на далекосъобщенията чрез финансиране на дейности, свързани с регулирането и контролирането на далекосъобщителния, радиочестотния спектър и услуги на информационното общество.

Отчетените от **Авиоотряд 28** средства през 2013 г. в размер на 11,4 млн. лв. са за изпълнение на възложените му функции, свързани с изпълнението на полетите със специално предназначение.

През 2013 г. чрез бюджета на **Министерството на вътрешните работи** в това функционално направление за финансово обезпечаване дейността на Специалната куриерска служба са изразходвани средства в размер на 4,2 млн. лв.

През 2013 г. **Национална компания „Стратегически инфраструктурни проекти”** е усвоила средства в размер на 1,2 млн. лв. (предоставени като трансфер чрез бюджета на МРР) за финансиране дейността на компанията, във връзка с функциите ѝ по проектиране, изграждане, поддържане и ремонт на автомагистрала "Струма", автомагистрала "Хемус" и автомагистрала "Черно море".

Отчетените разходи **по общинските бюджети** за група “Транспорт и съобщения” възлизат на 187,5 млн. лв., от които 82,7 млн. лв. текущи и 104,8 млн. лв. капиталови разходи. Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* са в размер на 22,7 млн. лв., от които 1,3 млн. лв. за издръжка на фериботен комплекс – Белослав и 21,3 млн. лв. предоставени субсидии от централния бюджет на общините за вътрешноградски и междуселищни превози. По отчетни данни за 2013 г. общините са дофинансирани държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 0,02 млн. лв. В *местните дейности* за група „Транспорт и съобщения” са отчетени текущи разходи в размер на 59,2 млн. лв., което е с 34,3 млн. лв. по-малко спрямо разчетените по закон (63,3 %). Съпоставени с отчета за 2013 г. тези разходи са с 3,2 млн. лв. повече (105,7 %).

Европейски средства – в група “Транспорт и съобщения” изразходваните средства са в размер на 787,9 млн. лв. (в т.ч. капиталови разходи 757,2 млн. лв.), основно по следните оперативни програми:

Оперативна програма „Транспорт” (511,9 млн. лв.) - програмата финансира мащабни инфраструктурни проекти с общ бюджет в седемгодишната рамка 2007 – 2013 г. Основна цел на програмата е да се постигне балансирано и устойчиво развитие на националната транспортна система чрез развитието и модернизацията на основните транспортни инфраструктурни връзки от европейско, национално и трансгранично значение. Други важни цели на програмата са развитието на европейските транспортни коридори на територията на страната и баланс между отделните видове транспорт. Постигането на тези цели е необходимо условие за устойчивия и балансиран дългосрочен икономически растеж. Бенефициенти на тази програма са: Национална компания “Железопътна инфраструктура”, Агенция “Пътна инфраструктура”, Изпълнителна агенция за проучване и поддържане на р. Дунав; Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура”, „Метрополитен” ЕАД и общини.

Оперативна програма „Регионално развитие” (144,9 млн. лв.) – програмата финансира инфраструктурни проекти за интегрирано развитие на градовете, регионалната и местна инфраструктура, устойчиво развитие на туризма, регионални и местни мрежи за сътрудничество. Основна цел на програмата е подобряване на качеството на живот и работната среда, с по-добър достъп до основните услуги и нови възможности за повишена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие. Други важни цели на програмата в това функционално направление са: изграждане на устойчиви и динамични градски центрове, свързани с техните по-слабо урбанизирани периферни територии; осигуряване на по-добър достъп до пътни, информационни, комуникационни и енергийни мрежи за изостаналите райони; възстановяване на баланса между различните видове транспорт; развитие на интермодален транспорт; системи за регулиране на автомобилния поток; мерки за безопасност и качество на услугите; подобряване на връзките между града и селото и др. Бенефициенти на програмата са общини, общински фирми, сдружения на общини, неправителствени организации с местно представителство.

Оперативна програма „Околна среда” (91,1 млн. лв.) – в това функционално направление програмата финансира дейности, свързани с подобряване качеството на атмосферния въздух. Една от основните цели в това направление е осигуряване на съвременен екологичен подвижен състав на градския транспорт, като тролейбуси, трамваи, метровлакове и автобуси, което ще доведе до намаляване на вредните емисии във въздуха, намаляване на шума и вибрациите, значително спестяване на енергия. В допълнение, по-високата надеждност, удобство и скорост на новите превозни средства ще направи градския транспорт по-привлекателен и ще доведе до намаляване на движението с лични автомобили.

Група Г: „Промисленост и строителство”

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2013 г. по група „Промисленост и строителство” са утвърдени средства в размер на 2,2 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на политиката на правителството, насочена към постигане на устойчиво икономическо развитие и конкурентоспособност на българската икономика.

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 34, ал.1, 2 и 3 от ЗУДБ, разходите на министерствата и ведомствата по група „Промисленост и строителство” са намалени с 0,5 млн. лв. и стават 1,7 млн. лв.

По бюджетите на **министерствата и ведомствата** в групата са отчетени разходи в размер на 0,2 млн. лв. Значително ниското изпълнение на разходите по тази група е резултативна величина. Действително извършените разходи по тази група през 2013 г. са 1,4 млн. лв. Същевременно през годината е отчетена възстановена от бенефициент по Националния иновационен фонд (НИФ) субсидия в размер на 0,2 млн. лв., както и верифицирана сума в размер на 1,0 млн. лв., която е за разходи извършени за сметка на бюджета на МИЕ през 2012 г. по ос 4 на ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“. През годината не е обявена нова сесия за насърчаване на иновациите чрез Националния иновационен фонд (НИФ).

Изразходените през 2013 г. средства в група „Промисленост и строителство“ са насочени към насърчаване на малкия и средния бизнес.

Ангажираните с изпълнението на държавната политика в областта на промишлеността и строителството през 2013 г. и отговорни за постигнатите резултати са Министерството на икономиката и енергетиката и определената като второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на икономиката и енергетиката Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия.

Група Д: „Туризм“

Основната цел на публичните разходи и през 2013 г. за група „Туризм“ е повишаване на конкурентоспособността на българския туризъм и в резултат на това нарастването на приходите от международен туризъм в България. Изпълнението на държавната политика в областта на туризма е отговорност на МИЕ.

Със ЗДБРБ за 2013 г. по група „Туризм“ за **министерствата и ведомствата** са утвърдени средства в размер на 4,0 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на устойчивост в развитието на туризма и ефективност на външноикономическото сътрудничество.

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 34, алинеи 1-3 и чл. 35, ал. 2 и 5 от ЗУДБ на министерствата и ведомствата по група „Туризм“ са осигурени допълнителни средства в размер на 2,7 млн. лева.

Извършените през 2013 г. разходи по тази група за **министерствата и ведомствата** са в размер на 5,6 млн. лв., което е с 1,6 млн. лв. по-малко от планираните за 2013 г.

Изразходваните средства са насочени към постигане на следните резултати:

- финансиране изпълнението на маркетинговата стратегия за реклама на българския туризъм на международния туристически пазар;
- популяризирането и въвеждането на нови туристически продукти;
- организиране на международни туристически борси, панаири и изложения;
- подготовката и разпространението на рекламни материали и мултимедийни продукти и PR мероприятия;
- реклама в чуждестранни медии, в т.ч. чрез организиране на журналистически турове в страната и в българските медии и др.

За група „Туризм“ по **общинските бюджети** са отчетени разходи в размер на 12,7 млн. лв. (в т.ч. 5,6 млн. лв. текущи разходи). Значително увеличение бележат отчетените капиталови разходи в групата, съответно с 3,5 млн. лв., спрямо отчета за 2012 г. и с 4,4 млн. лв. спрямо разчетените по закона за 2013 г., което е показателно за развитието на туристическата инфраструктура на общините. В тази група се отчитат разходите за издръжка на туристическите бази, специализирани спортно-туристически школи, за развитието и популяризирането на туризма и др.

Европейски средства – в група “Туризм” изразходваните средства са в размер на 39,2 млн. лв. (в т.ч. капиталови разходи 31,8 млн. лв.), основно по оперативна програма „Регионално развитие“.

Група Е: „Други дейности по икономиката”

Целта на публичните разходи в областта на другите дейности по икономиката е финансовото осигуряване на извършваната от министерствата и ведомствата издателска дейност, за издръжка на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др., осъществяването на дейностите в областта на метрологията и техническия надзор, на приватизацията и следприватизационния надзор, на патентната дейност, на дейностите по акредитиране на лаборатории и органи, на дейности, свързани с политиката в областта на обществените поръчки и др.

Разчетените със ЗДБРБ за 2013 г. разходи в група „Други дейности по икономиката” за **министерства и ведомства** са в размер на 24,2 млн. лв., от които 24,1 млн. лв. текущи разходи. В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 34 и чл. 35 от ЗУДБ, на министерствата и ведомствата по група „Други дейности по икономиката” са осигурени допълнителни средства в размер на 2,6 млн. лв.

За отчетния период разходите за групата по републиканския бюджет са в размер на 51,9 млн. лв., от които по централния бюджет 25,9 млн. лв. (в т.ч. разходи за издръжка 16,2 млн. лв.) и по бюджетите на министерствата – 26,0 млн. лв.

През 2013 г. с изразходваните средства (в размер на 26,0 млн. лв.) по бюджетите на министерства и ведомства в групата са финансирани следните дейности:

- ◆ издръжка на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др.;
- ◆ издръжка на списание „Бюджет” и други дейности (в т.ч. отпечатване на ценни книжа) към МФ, на вестник „Българска армия” към МО и др.;
- ◆ издръжка на редакция „Педагогически издания” към МОН;
- ◆ подобряване на бизнес климата чрез ефективен контрол на регулативните режими (осъществяване на дейности в областта на метрологията и техническия надзор, в областта на акредитирането на лаборатории и органи, в областта на обществените поръчки и др.);
- ◆ осигуряване защита на индустриалната собственост;
- ◆ организиране и осъществяване процеса на приватизация в случаите, предвидени в Закона за приватизация и следприватизационен контрол, и на следприватизационния контрол по договорите за приватизация и др.

Отговорните институции (в т.ч. министерства и ведомства), които са ангажирани с изпълнението на държавната политика в областта на другите дейности по икономиката през 2013 г. са МС, МФ, МО, МОН, МИЕ, бюджетни организации – второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на икономиката и енергетиката (Държавна агенция за метрологичен и технически надзор, Български институт по метрология, Агенция за приватизация и следприватизационен контрол, Патентно ведомство, Изпълнителна агенция “Българска служба за акредитация”, Агенция по обществени поръчки) и други.

Разходите за група „Други дейности по икономиката”, отчетени **по общинските бюджети**, са в размер на 93,6 млн. лв., което е увеличение с 13,6 % спрямо предвидените. Отчетените текущи разходи са в размер на 80,7 млн. лв., което е с 2,9 млн. лв. повече от разчетените със закона за 2013 г. Размерът на отчетените капиталови разходи е 12,9 млн.

лв. и е с 8,4 млн. лв. повече от разчета по закон и с 3,0 млн. лв. по-малко от отчетените през 2012 г.

Превишението на средствата в групата спрямо разчетените по закон се дължи на увеличението на разходите за персонала и капиталовите разходи. В тази група се отчитат разходите за поддържането на общинските пазари и тържища, помощни стопанства, приюти за безстопанствени животни и други разходи по решение на общинския съвет.

Европейски средства – изразходваните средства в групата са в размер на 320,9 млн. лв. и са основно по *оперативна програма „Конкурентоспособност”* (305,2 млн. лв.). Главна цел на програмата е развитие на динамична икономика, конкурентоспособна на европейския и световен пазар. За реализирането на основната цел, програмата финансира дейности, свързани с насърчаване на иновациите и повишаване на ефективността на предприятията, подобряване на бизнес средата и др.

2.4.9 Разходи неklasифицирани в другите функции

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2013 г.	КФП	РБ	Соц. осигуряване	ВУЗ	БАН	БНТ	Общини	ИБСФ	Европ. ср-ва	Други сметки ¹⁷
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	688,8	652,0	0,1	0,3	0,0	0,1	35,6	0,0	0,0	0,7
Лихвени разходи	688,8	652,0	0,1	0,3	0,0	0,1	35,6	0,0	0,0	0,7

В тази функция се отчитат лихвените плащания по вътрешния и външния дълг. Предвидените разходи за лихви през 2013 г. на консолидирано ниво са в размер на 875,4 млн. лв. Отчетените в края на годината лихвени плащания са в размер на 688,8 млн. лв. или 78,7 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2013 г.

¹⁷ За функция „РАЗХОДИ НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ” в колона „Други сметки” е включена сметката за чужди средства (набирателна сметка) на МВР (§ 28, ал. 1 от ЗИД на Закона за българските документи за самоличност), във връзка с издаването на документи за самоличност.

2.5 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2013 г.

2.5.1 Външно финансиране

Нетният размер на външното финансиране по КФП за 2013 г. е отрицателно и възлиза на 689,8 млн. лв. при предвидено в разчета по ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. отрицателно нетно външно финансиране в размер на 975,1 млн. лева. Постигнатото ниво на финансиране се дължи основно на плащането по глобалните облигации с падеж 15.01.2013 г. в размер на 1 546,2 млн. лева.

Външни държавни заеми и държавни инвестиционни заеми (ДИЗ)

Размерът на усвоените външни заеми на консолидирана база за 2013 г. е 1 135,3 млн. лв. и са усвоени както следва:

- по централния бюджет - размерът на усвоените външни държавни заеми е 949,3 млн. лв., в т.ч. средства в размер на 382,1 млн. лв. по четвърти и пети транш от Кредитното споразумение за структурния програмен заем, България съфинансиране по Фондовете на ЕС 2007-2013 г. между Република България и ЕИБ и 567,2 млн. лв. по прехвърляемите заеми Schildshein с матуритети от 7, 10 и 15 години, отпуснати от Deutsche Bank AG и Raiffeisen Bank International AG.

- по бюджетите на министерствата и ведомствата - новото външно финансиране по ДИЗ е в размер на 169,6 млн. лв. или 94,3 % от годишния разчет. Усвояванията са по вече стартирали проекти и програми, като процентите на усвояване спрямо разчетените за годината по отделните заеми са както следва:

- от ЕИБ на Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията по „ДУНАВ МОСТ 2,, и „ДУНАВ МОСТ 2 - проект Б” общо 100,0 %, по „България - железопътен проект на трансевропейската мрежа - Б” – 100,0 %; на Агенция „Пътна инфраструктура” по „Транзитни пътища V”- 109,7 %;

- от МБВР на Министерство на регионалното развитие (МРР): по „Развитие на общинската инфраструктура” – 393,8 %; на Министерство на труда и социалната политика по „Социално включване” – 100,0%, на Министерство на финансите по „Улесняване на търговията и транспорта в югоизточна Европа II”- 95,8 %, на Агенция „Пътна инфраструктура” – по „Рехабилитация и реконструкция на пътища от РПМ II и III клас” – 43,0 %;

- от KfW на МРР по Техническа инфраструктура 2010-2013 г. – 4,8 %.

Изпълнението на заложеното външно финансиране с ДИЗ спрямо разчетеното за 2013 г. по министерства и ведомства е както следва: МТСП – 100,0%, МФ – 95,8 %, МТИТС – 100,0 % и МРР – 91,5 % (в т.ч. Агенция „Пътна инфраструктура” – 182,4 %).

Най-голям брой инвестиционни проекти (7) управлява МРР, като е отчетено усвояване само по два и Агенция „Пътна инфраструктура” (към МРР), която също администрира 6 проекта, като по два от тях са усвоени средства, а по останалите 4 е приключило усвояването и само се обслужват. Следва МТИТС, което управлява 5 заема (усвоявания по два заема), МТСП управлява 4 заема (усвояване по един заем), Министерство на здравеопазването - три заема, МФ - 3 заема (усвояване по един заем) и Министерство на инвестиционното проектиране и МОСВ - управляват по един заем.

- по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество през 2013 г. няма усвоени средства.

- по бюджетите на общините – усвоените външни заеми са в размер на 16,3 млн. лв., постъпили по сметките на Столична община и община Бургас за инфраструктурни проекти.

Погашения по външни заеми

Размерът на извършените през годината погашения по външни заеми на консолидирана основа е 1 821,6 млн. лв. при планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. 1 889,0 млн. лв. Извършените погашения са както следва:

- по централния бюджет - общият размер на изплатените погашения по външните държавни заеми от централния бюджет през 2013 г е 1 647,2 млн. лв. в съответствие с договорените погасителни планове. От тях – 93,9 % са плащанията по глобалните облигации в размер на 1 546,2 млн. лв., 4,1 % са бюджетните средства, изразходвани за погашения по дълга към МБВР – 67,9 млн. лв., следват плащанията по заеми от други държави – кредитори от Парижки клуб с 1,5 % или 24,6 млн. лв., към Японската банка за международно сътрудничество – съответно 0,4 % (6,3 млн. лв.) и други – 0,1 % (2,2 млн. лева). И през 2013 г., поради влошеното финансово състояние на „Холдинг БДЖ“ ЕАД и невъзможността на дружеството да обслужва надлежно задълженията си по държавно гарантираните заеми към МБВР, са изплатени дължими главници в размер на 0,8 млн. лв. от предвидените в ЦБ средства за покриване риска от активиране на държавни гаранции. До приключване на бюджетната година, платените от МФ погасителни вноски към МБВР, не са възстановени от „Холдинг БДЖ“ ЕАД. Във връзка с прекратяването на Споразумението за заем ВГ-Р6 по проекта за „Изграждане и развитие на нови контейнерни терминали на пристанища Варна и Бургас“ между Японската банка за международно сътрудничество (сега Японска агенция за международно сътрудничество – ЈСА) и Република България и в изпълнение на РМС №783/24.09.2012 г., от предвидените за покриване на риска от активиране на държавни гаранции средства са изплатени 2,2 млн. лв. погашения към кредитора.

- по ДИЗ, управлявани от министерствата и ведомствата, са изплатени погашения в размер на 124,5 млн. лв. съгласно договорените амортизационни схеми при годишно разчетени 125,5 млн. лева. Изпълнението от 99,1 % се дължи на разликите от курса на щатския долар, при които са извършени съответните плащания (5,0 % от всички погашения са в щатски долари);

- отчетените погашения по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество са в размер на 33,8 млн. лв. или 85,3 % от разчета за 2013 г. в следствие на валутно-курсови разлики по заемите в японски йени.

- по бюджета на ДОО са отчетени погашения в размер на 3,5 млн. лв. или 100,0 % от предвиденото в ЗБДОО за 2013 г.

- по бюджетите на общините са изплатени погашения по външни заеми в размер на 12,6 млн. лв., като те са извършени от три общини – Столична община – 10,1 млн. лв., Сливен – 2,2 млн. лв. и Ловеч – 0,3 млн. лева.

Вземания от чужбина (+)

В изпълнение на Двустранното споразумение за уреждане на дълга на Република Никарагуа към Република България през 2013 г. в държавния бюджет постъпи транс за погасяване на главници по предоставени правителствени кредити с ледова равностойност 0,9 млн. лева. В резултат на предприети активни действия от Министерство на финансите на 22 февруари 2013 г. беше подписано Допълнение към Споразумението за уреждане на задължения между правителството на Република България и правителството на Монголия. Това позволи през месец март 2013 г. в бюджета да постъпи първата договорена вноска в размер на 1,5 млн. лв., която е отразена в раздел „Финансиране на държавния бюджет“ на ред „Клирингови разчети – пасивни и активни салда“.

През 2013 г. по показателя „Операции с чуждестранни ценни книжа и финансови активи” са отчетени закупените от СУ „Св. Климент Охридски” 10-годишни американски облигации за нуждите на Програма “Сасакава“, в размер на 1,5 млн. лв. (целево дарение от Япония).

Наличности (нето) в легова равностойност по валутни сметки в чужбина

Нетното изменение на наличностите в легова равностойност по валутни сметки в чужбина е увеличение на наличностите с 4,3 млн. лева.

2.5.2 Вътрешно финансиране

Нетният размер на вътрешното финансиране за годината е 2 115,0 млн. лв. и включва заеми от банки и други лица в страната (нето), операции с държавни (общински) ценни книжа (нето), покупко-продажба на ДОБЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране (в т.ч. нетния размер на финансовите операции по прилагане на Обща селскостопанска политика (ОСП) и Обща рибарска политика (ОРП), възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

Заеми от банки и други лица в страната – нето

Нетният размер на показателя за годината е 0,9 млн. лв. и отразява основно получените краткосрочни и дългосрочни заеми по общинските бюджети от банки и други лица в страната, както и извършените погашения по тези заеми. По бюджетите на общините за 2013 г. са отчетени получени заеми от банки в страната в размер на 53,4 млн. лв., а погашенията към същите са за 73,3 млн. лв. или нетната сума е (- 19,9 млн. лв.). От други лица в страната общините са получили заеми в размер на 149,7 млн. лв., от които от фонд ФЛАГ – 147,0 млн. лв., а направените погашения към тази група кредитори са 129,9 млн. лв., в т.ч. 127,1 млн. лв. към фонд ФЛАГ. В сравнение с предходната година, получените заеми от други лица в страната са се увеличили с 14,3 млн. лв., което показва нарасналата активност на общините по изпълнението на европейски проекти, собствената част от финансирането за които те си осигуряват чрез заеми от ФЛАГ. Размерът на погашенията по краткосрочните заеми от други лица в страната в сравнение с 2012 г. е нараснал около три пъти.

Операции с държавни ценни книжа (нето)

На консолидирана база отчетеното изпълнение на показателя е положително и е в размер на 1 303,3 млн. лв. при планирано в ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. положително в размер на 1 473,4 млн. лв. Изпълнението е както следва:

- по централния бюджет – нетното вътрешно финансиране от операции с държавни ценни книжа през годината е положително в размер на 1 316,9 млн. лв., при заложено 1 485,2 млн. лв. или 88,7 % изпълнение. Постъпленията в бюджета от емисии ДЦК през периода възлизат на 2 323,2 млн. лв., като изпълнението спрямо ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. е 93,2 %. Осъществените погашения по ДЦК възлизат на 1 006,4 млн. лв. Общата номинална стойност на емитираните през годината ДЦК на вътрешния пазар е 2 329,1 млн. лв. Визираната обща номинална стойност през годината се формира от емитирането на краткосрочни съкровищни бонове с оригинален матуритет шест месеца с номинална стойност – 800,0 млн. лв.; с матуритет една година – 300,0 млн. лв. и средносрочни и дългосрочни облигации с оригинален матуритет три години с номинална стойност 226,4 млн. лв.; петгодишни – 330,0 млн. лв.; седемгодишни, деноминирани в евро – 165,0 млн. евро и десет години и шест месеца – 350,0 млн. лева.

През 2013 г. в резултат на провежданата от МФ гъвкава и адекватна на финансовата ситуация емисионна политика, са проведени 29 успешни аукциона за пласмент на вътрешни ДЦК. Чрез проведените аукциони са пласирани шест нови емисии ДЦК в основните бенчмаркови матуритети и валутна деноминация в лева и евро. През 2013 г. са емитирани както краткосрочни съкровищни бонове, така и ДЦК от отворен тип с фиксиран лихвен процент. Среднопретеглената доходност на аукционите за лихвоносни държавни ценни книжа през 2013 г. е 2,51 %. Данните потвърждават тенденцията от последните няколко години за намаляване на този показател като съответно през 2010 г. е 5,33 %, през 2011 г. - 4,32 % и през 2012 г. – 3,54 %.

И през 2013 г. емисията 10,5-годишни ДЦК беше от приоритетно значение, тъй като доходността ѝ на вторичен пазар е референтна по отношение на дългосрочния лихвен процент за оценка степента на сближаване. През периода януари - декември 2013 г. стойностите на този Маастрихтски критерий за конвергенция се движат в рамките съответно на 3,27 % за месец януари 2013 г. и 3,43 % за месец декември 2013 г., като отбелязват намаление спрямо регистрираните нива на показателя за същия период през 2012 г. - съответно 5,30 % през януари и 3,44 % през месец декември.

Отчетеното намаление на доходността по вътрешния държавен дълг спрямо 2012 г. има понижаващ ефект върху лихвените равнища и намалява разходите за обслужване в средносрочен и дългосрочен аспект.

- по бюджетите на общините – нетната стойност на операциите с ценни книжа, отчетени по общинските бюджети за 2013 г., е отрицателна и е формирана от извършените погашения, които са в размер на 13,6 млн. лева.

Покупко-продажба на държавни и общински ценни книжа

Размерът на средствата по консолидираната фискална програма за 2013 г., отчетени в резултат на покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа, е (-62,2 млн. лв.). По-голяма част от тези средства представляват закупени ДЦК главно от ФГВРС (14,8 млн. лв.) и УПФ (47,5 млн. лв.).

Възмездно финансиране (нето)

Нетният размер на възмездното финансиране е положителен – 25,8 млн. лв.

Нетното изпълнение на операциите по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество за 2013 г. е положително в размер на 34,3 млн. лв. и представлява възстановени суми по предоставени ДИЗ на крайни бенефициенти.

Към 31.12.2013 г. по линия на предоставените лихвени заеми по инвестиционните схеми за подпомагане на селското стопанство, предоставени от фонд „Земеделие” пряко или чрез рефинансиране на търговски банки, с които фондът има сключени договори, са изплатени 34,6 млн. лв., като това са 17,7 на сто от одобрените с план-сметката за 2013 г. 195,0 млн. лева. Кредитите се отпускат чрез прилагането на Кредитна схема на ДФ „Земеделие” за инвестиции в селското стопанство с три основни направления - „Растениевъдство”, „Животновъдство” и „Техническо обезпечаване” и схемите за държавните помощи на Фонда за създаване и придобиване на дълготрайни материални активи в земеделието и селските райони, чрез които се цели стимулиране на инвестиционния процес, повишаване на конкурентоспособността и качеството на произведената селскостопанска продукция посредством облекчаване на достъпа до кредитен ресурс и предоставяне на капиталови субсидии и субсидии за лихви. Съгласно указанията за прилагане на кредитната схема, кредитите са със срок на погасяване от 12 до 14 месеца в зависимост от вида на инвестицията. Възстановените главници по

предоставени заеми за годината са 57,7 млн. лв., при одобрени с план-сметката за 2013 г. 155,0 млн. лева.

По краткосрочните схеми за подпомагане се осигурява държавното финансиране, в т.ч. безвъзмездна помощ и краткосрочно кредитиране, по реда и условията, одобрени от Управителния съвет на ДФ „Земеделие”. Предоставените средства като временна финансова помощ за 2013 г. по схеми за финансиране са в размер на 4,3 млн. лв. или 14,4 на сто спрямо годишния план. Възстановените суми по временна финансова помощ са в размер на 7,1 млн. лв., което е 23,6 на сто изпълнение спрямо годишния план.

Предоставената временна финансова помощ (нето) от общините през 2013 г. е 3,1 млн. лева.

Размерът на възмездното финансиране (нето), извършено от ПУДООС, е 3,2 млн. лв., използвани за финансиране на инвестиционни екологични проекти.

Придобиване на дялове, акции и съучастия (нето)

Нетният размер на средствата, изразходвани за придобиване на дялове, акции и съучастия през отчетната година е 63,4 млн. лева.

През 2013 г. за уреждане на задължения по съществуващи дялови участия и увеличаване на дяловото участие на държавата са предоставени/получени средства в следните направления:

- Дялово участие на Република България в Международния валутен фонд

Във връзка с приключването на годишната преценка на наличностите по сметките на Международния валутен фонд (МВФ) в национална валута при БНБ за 2013 г. по сметка на Министерство на финансите (МФ) бяха получени 0,06 млн. лева.

През 2013 г. не е извършен разход за увеличаване на дяловото участие на Република България в МВФ поради неприключване на реформата в международната финансова институция.

Република България взе участие в инициативата на МВФ за второто разпределение на извънреден доход от продажбата на злато за подпомагане на слаборазвитите страни като предостави 4 234 518 СПТ в полза на Фонда за намаляване на бедността и постигане на растеж на МВФ. След реализацията на разпределението и на ангажимента на държавата, на база на относителен дял в квотата на страната в МВФ, МФ получи по своя сметка в СПТ при БНБ през м. октомври 2013 г. сумата от 230 658 СПТ.

- Дялови участия на Република България в организациите от Групата на Световната банка

През 2013 г. бяха направени разходи за уреждане на задължения по съществуващото дялово участие на Република България в Международната банка за възстановяване и развитие (МБВР) в размер на 5,6 млн. лв., в това число 4,3 млн. лв. за уреждане на задължение вследствие на преценката на дяловото участие за 2012 г. и 1,3 млн. лв. за инкасиране на издадени левови полици с цел покриване на административни разходи на Банката в местна валута (лева).

- Дялово участие на Република България в капитала и в резервите и провизиите на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ)

В изпълнение на Решение на Съвета на управителите на ЕИБ от 31.12.2012 г. за увеличение на записания капитал на ЕИБ с 10 млрд. евро, подкрепено от България с протоколно решение по т. 45 от заседанието на Министерския съвет, на 25.03.2013 г. беше извършено плащането на първата вноска, дължима от България, в увеличението на капитала на Банката, в размер на 17,3 млн. лева.

- Дялово участие на Република България в увеличаване на капитала на Черноморската банка за търговия и развитие (ЧБТР)

На основание чл. 4 ал. 3 и чл. 6 ал. 3 от Споразумението за учредяване на ЧБТР (обн. в ДВ бр.110/96), Решение на НС от 23.05.2008 г. (обн. в ДВ бр.51/2008) и в изпълнение на Решение № 88 от 2.12.2007 г. на Съвета на управителите на ЧБТР, на 14.05.2013 г. бе извършено плащането на дължимата вноса на Република България за 2013 г. от 20 %-то записано дялово участие в увеличения капитал на банката, в размер на 7,6 млн. лева. Сумата включва равностойността в евро, към датата на превода, на третата вноса за 2013 г. на България от 20 %-то записано дялово участие в увеличения капитал на банката, в размер на 3 375 091 СПТ плюс остатък от платената през 2012 г. вноса в размер на 91 СПТ, получен в резултата на курсовата разлика при превода на вноската.

Във връзка с подписан договор за безвъзмездна финансова помощ по проект „Прилагане на мерки за подобряване качеството на живот в градовете Бургас, Варна, Стара Загора и Плевен”, съфинансиран със средства от ОП „Околна среда 2007-2013 г.” към 31.12.2013 г. е извършено увеличение на капитала на съответните общински дружества, отговарящи за тролейбусния транспорт в гореспоменатите градове, в размер на 32,7 млн. лв., които представляват първа вноса от стойността на разходите за придобиване на подвижен състав.

2.5.3 Финансови операции по прилагане на стълб I от Общата селскостопанска политика

Финансовото подпомагане на селското стопанство със средства от ЕС се осъществява в следните направления: директни плащания и пазарна подкрепа.

Схемите за директни плащания са основната форма за субсидиране на аграрното производство със средства от ЕС, като у нас се прилага схемата за единно плащане на площ (СЕПП). Средствата за тези схеми се предоставят от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ). През 2013 г. средствата, планирани за директни плащания на земеделските производители, са в размер на 979,7 млн. лв. Изплатените средства за отчетния период възлизат на 960,9 млн. лв. или 98,1 % изпълнение спрямо планираните разчети, като цялата сума е за сметка на ЕФГЗ. Сумата на възстановените от ЕС средства за 2013 г. е 945,7 млн. лева.

През изминалата година средствата от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), които бяха насочени към преките плащания, са в размер на 309,4 млн. лв., а размерът на възстановените от ЕС средства е 103,0 млн. лв. Целта на това пренасочване е да се компенсира частично разликата във финансирането на българските земеделски производители и производителите в старите държави-членки на ЕС.

Предвидените средства за пазарна подкрепа през 2013 г. са в размер на 89,6 млн. лв. и включват средства, които биха се получавали при интервенция в сектори като зърнени култури, месо, мляко, плодове и зеленчуци; експортни субсидии в повечето сектори; помощи за повишаване консумацията на някои продукти; и подкрепа на организации на производители на плодове и зеленчуци. В тези сектори средствата за пазарна подкрепа се отпускат в зависимост от пазарната ситуация и след решение от страна на Европейската комисия. Размерът на усвоените средства в края на годината е 86,6 млн. лв., при възстановени от ЕС – 72,7 млн. лева.

2.5.4 Приватизация

Общият размер на постъпленията от приватизация за 2013 г. на консолидирана база възлиза на 15,6 млн. лв., в т.ч. средствата от приватизация на общински предприятия в размер на 14,3 млн. лева.

Получените средства по републиканския бюджет са 1,3 млн. лв., при заложи в ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. 140,8 млн. лева. Сред основните причини за неизпълнение на заложените постъпления са прекратяването на приватизационната процедура за „АДИС” ЕООД и отлагането, поради проблеми със собствеността, на продажбите на „Овча купел”

ЕООД и „Сортови семена елит“ ЕАД, от които дружества се очакваха по-голяма част от постъпленията за отчетната година. Допълнително, през 2013 г. не се реализираха и предварително планираните приватизационни продажби на „ВМЗ“ ЕАД, „БФБ-София“ АД, „Централен депозитар“ АД и „БДЖ - Товарни превози“ ЕООД. Липсата на инвеститорски интерес беляза като цяло и провеждането на централизиран публични търгове, организирани от АПСК, на които се предлагаха миноритарни пакети с акции.

Приходите от приватизация по общинските бюджети са реализирани в 30 общини, като общия размер е 14,3 млн. лв. Най-голям дял в отчетените от общините средства от приватизация заема Столична община с 4,8 млн. лв., Пазарджик – 3,3 млн. лв. и Бургас – 1,2 млн. лв. От останалите общини, които събират под 1,0 млн. лв. годишно приходи от приватизация, се открояват Полски Тръмбеш (0,98 млн. лв.), Плевен (0,94 млн. лв.) и Сандански (0,8 млн. лв.).

2.5.5 Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система

Общият паричен ресурс към 31.12.2013 г. по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система в Българска народна банка е в размер на **2 332,0 млн. лв.** В тази сума са включени:

- наличност на 01.01.2013 г. – **2 086,9 млн. лв.**
- трансфер от централния бюджет – **245,1 млн. лв.**, от тях:

56,3 млн. лв. – парични постъпления от приватизация, отчетени по републиканския бюджет за 2012 г. (чл. 11, ал. 1, т. 1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

186,6 млн. лв. - приходи от концесии, отчетени по републиканския бюджет за 2012 г. (чл. 11, ал. 1, т. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

2,2 млн. лв. - приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8 (2) от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл. 11, ал. 1, т. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система).

За сумата от 2 332,0 млн. лв. е открита депозитна сметка в Българска народна банка.

Отчетът за касовото изпълнение на фонда за периода 01.01.2013 г. – 31.12.2013 г. е представен в следната таблица:

Показатели	Сума (хил. лв.)
1	2
I. ПРИХОДИ	0,0
II. РАЗХОДИ	0,0
III. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ) - НЕТО	245 132,3
1. Получен трансфер от централния бюджет	245 132,3
1.1. По чл.11, ал.1 от Закона за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система, от тях:	245 132,3
- парични постъпления от приватизация, отчетени по републиканския бюджет за 2012 г. (чл.11, ал.1, т.1 от закона)	56 258,4
- приходи от концесии, отчетени по републиканския бюджет за 2012 г. (чл.11, ал.1, т.3 от закона)	186 634,6
- приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8 (2) от ЗПСК (чл.11, ал.1, т.4 от закона)	2 239,2
IV. БЮДЖЕТНОСАЛДО(ИЗЛИШЪК) (+)	245 132,3
V. ФИНАНСИРАНЕ	-245 132,3
1. Вътрешно финансиране (нетно увеличение (-)/нетно намаление (+))	-245 132,3
1.1. Наличност в началото на годината в БНБ (+)	2 086 882,3
1.2. Наличност в края на годината в БНБ (-)	-2 332 014,6

III. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ПО СЪСТАВНИ БЮДЖЕТИ

1. Републикански бюджет

✓ Основни параметри на изпълнението на републиканския бюджет за 2013 г.

Изпълнението на основните показатели на републиканския бюджет, на база на отчета за касовото изпълнение към 31.12.2013 г., съпоставено с предходната година и програмата е както следва:

Изпълнение на републиканския бюджет за 2012 г. и 2013 г. и изпълнение на параметрите по ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г.

(млн. лв.)

РЕПУБЛИКАНСКИ БЮДЖЕТ	ОТЧЕТ 2012 г.	ЗДБРБ 2013 г.	ОТЧЕТ 2013 г.	Отчет 2013 към 2012	Отчет 2013 към ЗДБРБ
К. 1	К. 2	К. 3	К. 4	К. 5= К.4:К.2	К. 6= К.4:К.3
ПРИХОДИ	17 283,8	18 196,2	17 943,9	103,8%	98,6%
Данъчни приходи	15 289,5	16 084,9	15 621,1	102,2%	97,1%
Неданъчни приходи	1 892,4	2 067,1	2 218,1	117,2%	107,3%
Помощи	101,9	44,3	104,7	102,8%	236,6%
РАЗХОДИ, ТРАНСФЕРИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	18 221,2	19 492,2	19 060,9	104,6%	97,8%
Разходи	7 400,3	8 485,0	7 841,5	106,0%	92,4%
Текущи нелихвени разходи	5 967,8	6 539,7	6 312,2	105,8%	96,5%
Капиталови разходи	906,0	1 104,2	877,3	96,8%	79,5%
Лихвени разходи	526,5	841,2	652,0	123,8%	77,5%
Трансфери	10 011,5	10 099,0	10 285,3	102,7%	101,8%
Вноска в бюджета на ЕС	809,3	908,2	934,1	115,4%	102,9%
ДЕФИЦИТ (-)/ИЗЛИШЪК (+)	-937,3	-1 296,0	-1 117,1		

Планираните в ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. **приходи** по републиканския бюджет са в размер на 18 196,2 млн. лв., като отчетените касови постъпления за 2013 г. са 17 943,9 млн. лв. или изпълнението на приходната част на републиканския бюджет е 98,6 % от разчета. Спрямо 2012 г. са събрани с 660,1 млн. лв. повече.

Постъпленията от **данъци** по републиканския бюджет за 2013 г. са в размер на 15 621,1 млн. лв., което представлява изпълнение от 97,1 % на планираните нива за 2013 г. и увеличение от 2,2 % или 331,5 млн. лв. спрямо 2012 г. Постъпленията от **косвени данъци** за 2013 г. възлизат на 11 590,7 млн. лв. или 97,3 % от предвидените в ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г., като съпоставени с 2012 г. са се увеличили с 248,0 млн. лв. (2,2 %).

Приходите от **преки данъци** за 2013 г. са в размер на 3 887,2 млн. лв. или 96,4 % от актуализирания разчет за годината. Спрямо 2012 г. се отчита увеличение на приходите от преки данъци с 3,4 % или 126,9 млн. лева. Постъпленията от **други данъци** са в размер на 143,1 млн. лв. или 107,8 % спрямо разчета за годината, като основната част (90,6 %) са формирани от окончателния данък върху залози за хазартни игри и хазартни съоръжения.

Неданъчните приходи по републиканския бюджет за 2013 г. са в размер на 2 218,1 млн. лв., което представлява увеличение от 17,2 % или 325,7 млн. лв. спрямо 2012 г. Изпълнението спрямо разчета за годината е 107,3 %.

Основната част от неданъчните приходи по републиканския бюджет се формира по бюджетите на министерствата и ведомствата - 1 481,6 млн. лева. Според характера на

приходите с най-голям принос са постъпленията от държавни такси – 780,0 млн. лв., следвани от приходите и доходи от собственост – 311,4 млн. лв., 130,4 млн. лв. постъпления от продажби на нефинансови активи и 99,1 млн. лв. приходи от концесии.

Изпълнението на неданъчните приходи по централния бюджет е в размер на 736,5 млн. лв. или 86,7 % от предвидените за годината.

Постъпилите **помощи** по републиканския бюджет през 2013 г. са в размер на 104,7 млн. лв., главно по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Разходите по републиканския бюджет (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) за 2013 г. са в размер на 19 060,9 млн. лв., което представлява 97,8 % изпълнение на разчетите в ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. При съпоставяне на разходите по републиканския бюджет през 2013 г. с предходната година се наблюдава ръст на разходите с 6,0 % или 441,2 млн. лева.

Нелихвените разходи по републиканския бюджет (без трансферите за др. бюджети и вноската в ЕС), извършени през 2013 г., са в размер 7 189,5 млн. лв., което представлява 94,1 % от предвидените в ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. средства. Съпоставено с данните за 2012 г. нелихвените разходи са нараснали с 4,6 % (315,6 млн. лв.). Текущите нелихвени разходи представляват 96,5 % от планираните с разчета за годината и са в размер на 6 312,2 млн. лева. Капиталовите разходи и нетният прираст на държавния резерв са в размер на 877,3 млн. лв. или 79,5 % от разчета за годината.

Лихвените плащания по републиканския бюджет за 2013 г. са в общ размер на 652,0 млн. лв. или 77,5 % от предвидените за годината. В основната си част това са разходи за лихви по външни заеми, които за отчетния период са в размер на 469,4 млн. лв. От тях 415,8 млн. лв. са разходите, направени по централния бюджет и 53,6 млн. лв. тези по държавни инвестиционни заеми (ДИЗ), в т.ч. 44,0 млн. лв. са по заемите, управлявани от министерства и ведомства и 9,6 млн. лв. по заемите с краен бенефициент търговско дружество. Лихвите по вътрешни заеми по републиканския бюджет за 2013 г. са в размер на 182,6 млн. лв. (73,9 % от годишния уточнен размер) и представляват главно лихви по ДЦК.

Предоставените **трансфери/субсидии** от републиканския бюджет за други бюджети (нето) са в размер на 10 285,3 млн. лв. или 101,8 % спрямо планираните в ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г.

- **Нетните трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми, предоставени на общините**, са в размер на 2 658,8 млн. лева.

- **бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет по отчет** за 2013 г. възлизат на 2 594,5 млн. лв., в т.ч. обща субсидия за делегирани от държавата дейности 2 006,5 млн. лв., общо изравнителна субсидия и други трансфери за местни дейности 259,6 млн. лв., целеви трансфери (субсидии) за капиталови разходи в размер на 171,8 млн. лв., получени от общини други целеви трансфери (субвенции) от ЦБ – 160,2 млн. лв. и възстановени трансфери (субсидии) за ЦБ в размер на 3,5 млн. лева.

Спрямо утвърдените в ЗДБРБ за 2013 г. бюджетни взаимоотношения на общините с ЦБ – 2 303,3 млн. лв., отчетът показва увеличение от 291,2 млн. лв. или 12,6 %, което произтича от увеличение на общата субсидия за делегирани от държавата дейности с 64,8 млн. лв. и на целевата субсидия за капиталови разходи с 69,9 млн. лв., предоставени целеви трансфери от ЦБ по § 31-18 – 58,9 млн.лв. и по § 31-28 – 101,2 млн.лв. и възстановени в ЦБ трансфери в размер на 3,5 млн. лева. Увеличенията се дължат основно на направените корекции на бюджетните взаимоотношения на общините с ЦБ през 2013 г., с които са им предоставени допълнително средства над предвидените по чл. 10, ал. 1 от ЗДБРБ за 2013 година.

Общият компенсиран размер на допълнителните средства през 2013 г. е 193,9 млн.

лв., предоставени както следва:

1. Като обща субсидия за делегирани от държавата дейности – 64,8 млн. лева. Средствата са предоставени в изпълнение на разпоредбите на ЗДБРБ за 2013 г., на ПМС №1/2013 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2013 г., както и в изпълнение на Закона за народната просвета, Закона за закрила на детето, Закона за закрила и развитие на културата, Закона за физическото възпитание и спорта, Закона за социалното подпомагане, както и подзаконовата уредба, приета на основание на тези закони. Основните направления на разпределение на средствата са за промяна в броя на децата в детските градини и детските ясли, промяна в броя на учениците в училищата, промяна на местата в институциите за социална грижа и подкрепа, за целодневна организация на учебния ден за учениците от първи клас, за национални програми в областта на средното образование, за изплащане на стипендии на деца с изяви дарби, за национални прояви и чествания на събития, за физическо възпитание и спорт.

2. Като целева субсидия за капиталови разходи и получени от общините целеви трансфери от ЦБ – 230,0 млн.лв. Средствата са преведени в изпълнение на разпоредбите на Закона за държавния бюджет на Република България за 2013 г., на Постановление № 1 от 2013 г. на Министерския съвет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2013 г., както и в изпълнение на Закона за народната просвета, Национална програма „Оптимизация на училищна мрежа“, решения на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет в случаите на стихийни бедствия и аварии, редица постановления на Министерския съвет за предоставяне на допълнителни средства по бюджетите на общини за финансиране на инфраструктурни обекти (ПМС № 17, ПМС № 24, ПМС № 31, ПМС № 61, ПМС № 66, ПМС № 70, ПМС № 254, ПМС № 270, ПМС № 273, ПМС № 288 ПМС № 301 ПМС №3 02), ПМС № 117 от 2013 г. за определяне условията, критериите и реда за финансово подпомагане на общините за достъпа им до финансиране от ФЛАГ, за обезщетения на собственици на недвижими имоти, отчуждени по реда на Закона за собствеността, субсидиране на градския транспорт за безплатни и по намалени цени пътувания на ученици и други.

- на **здравните и социалноосигурителните фондове** – 5 587,3 млн. лв., което представлява 98,4 % от годишния разчет;

- на **съдебната власт** – нетна сума 275,7 млн. лв., от които 275,2 млн. лв. субсидия за органите на съдебната власт;

- на **извънбюджетните фондове и сметки** – нетният размер на трансферите от ЦБ за извънбюджетните сметки и фондове е 1 145,7 млн. лв. (1 146,5 млн. лв. предоставени и 0,8 млн. лв. получени). Предоставените средства за Национален фонд – 591,2 млн. лв. и за Държавен фонд „Земеделие”- 554,6 млн. лева.

Бюджетното салдо по републиканския бюджет за 2013 г. е отрицателно в размер на 1 117,1 млн. лева.

2. Съдебна власт

Със ЗДБРБ за 2013 г. по бюджета на съдебната власт са одобрени общо неданъчни приходи в размер на 140,0 млн. лв., в т.ч. приходи от съдебни такси – 120,0 млн. лв. През годината постъпилите по бюджета на съдебната власт неданъчни приходи и помощи са в размер на 140,6 млн. лв. Приходите от съдебни такси са 120,0 млн. лв. (100,0 % спрямо одобрените със ЗДБРБ за 2013 г. параметри), като техният дял в общия обем на приходите е 85,3 % и включват съдебни такси, събирани по Тарифа №1 от Закона за държавните такси; държавни такси, събирани в съдебното производство по ГПК; държавни такси за регистрации и промени по фирмени дела на дружества с нестопанска цел и кооперации; приходи, събирани по дела с голям материален интерес, чиято държавна такса е 4 % от иска. От другите неданъчни приходи (10,9 % от общия размер) най-голям относителен дял

заемат приходите от вземания по изпълнителни листове, издавани в полза на органите на съдебната власт и събирани от Националната агенция за приходите, от разноски по дела, приходи от предоставяне на обществена информация по Закона за достъп до обществена информация и други.

Одобрените със ЗДБРБ за 2013 г. средства по бюджета на съдебната власт са предвидени за финансово осигуряване на основните политики, заложи в Стратегията за реформа на българската съдебна система. При изпълнението на бюджета приоритетно се финансират дейностите, насочени за продължаващото изграждане на добре функционираща съдебна система, която да гарантира ефективно прилагане на законите, постигането на равен достъп до правосъдие и достигане на европейските стандарти в областта на правната помощ, съдебното изпълнение и алтернативното решаване на спорове.

През 2013 г. по бюджета на съдебната власт са отчетени разходи в размер на 441,5 млн. лв., които представляват 109,3 % спрямо определените с годишния закон 404,0 млн. лв. В отчета са включени извършени разходи за сметка на наличностите по сметки от предходни години съгласно чл. 2, ал. 5 от ЗДБРБ за 2013 г., като с корекции на основание чл. 34, ал. 1 и 2 от ЗУДБ и в изпълнение на ПМС № 36/2001 г. за изграждане на Комплексна автоматизирана система (КАС) за управление, ПМС № 109/2013 г., ПМС № 146/2013 г., ПМС № 231/2013 г. и ПМС № 268/2013 г. са одобрени допълнителни бюджетни кредити по бюджета на съдебната власт за 2013 г. От така отчетените общи разходи – 286,2 млн. лв. са за заплати и възнаграждения на персонала (105,5 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2013 г.); 79,1 млн. лв. са осигурителните вноски (112,4 % изпълнение) и 35,6 млн. лв. (178,1 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2013 г.) – другите възнаграждения и плащания за персонала. Отчетените разходи за издръжка са 39,1 млн. лв. или 98,1 % от разчета в закона. Извършени са капиталови разходи в размер на 1,4 млн. лв. или 58,3 % от годишния разчет.

Получената субсидия от централния бюджет е в размер на 275,2 млн. лв. (104,2 % спрямо одобрената със ЗДБРБ за 2013 г.).

Органите на съдебната власт завършват годината с наличност по депозити и сметки в размер на 4,0 млн. лв. в сравнение с 29,7 млн. лв. през предходната година.

3. Социалноосигурителни фондове

3.1 Държавно обществено осигуряване

Общата сума на приходите по бюджета на държавното обществено осигуряване (ДОО) за 2013 г. възлиза на 4 273,1 млн. лв., което представлява 99,1 % от заложените по Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2013 г. (ЗБДОО) 4 311,2 млн. лева. Най-голям е дялът на приходите от осигурителни вноски, които са в размер на 4 220,2 млн. лв. и представляват 98,8 % от общите приходи. От тях: осигурителни вноски за работници и служители от работодатели - 2 589,7 млн. лв.; лични вноски от работници и служители - 1 410,0 млн. лв.; вноски от самоосигуряващи се лица – 199,5 млн. лева. През 2013 г. се запазиха размерите и съотношенията на осигурителните вноски за фондовете на ДОО и участието на държавата в осигуряването за фонд “Пенсии” чрез трансфер в размер и по ред, определени в чл. 21, т. 5 на Кодекса за социално осигуряване (КСО), на нивата от 2012 г. Само за работещите в специалните ведомства, които се пенсионира при условията на чл. 69 от КСО, осигурителната вноска за фонд “Пенсии“, е увеличена с 20 процентни пункта. Съпоставени с 2012 г. са постъпили с 387,9 млн. лв. (10,1 %) повече приходи от осигурителни вноски. Върху състоянието на приходите през 2013 г. влияние оказват следните фактори:

- ◆ Увеличението на минималните осигурителни прагове по основните икономически дейности и групи професии от 1 януари 2013 г. средно с 3,3 % спрямо 2012 година. За 2013 г. са договорени минималните осигурителни прагове за 58 икономически дейности със средно увеличение спрямо 2012 г. от 4,5 %. За останалите икономически дейности, където не са постигнати споразумения се запазват минималните осигурителни прагове за 2012 година;

- ◆ Увеличението на максималния месечен размер на осигурителния доход от 2 000 лв. на 2 200 лева;

- ◆ Увеличението на осигурителната вноска за фонд „Пенсии” с 20 процентни пункта само за работещите в специалните ведомства, които се пенсионираат при условията на чл. 69 от КСО;

- ◆ Промяна в сроковете, касаещи внасянето на осигурителните вноски. Сроковете са определени императивно и с точно определени дати. За трудови и приравнени на тях отношения – до 25-то число на месеца, следващ месеца през който е положен труда, за самоосигуряващите се лица – до 25-то число на месеца следващ месеца, за който се отнасят, за извънтрудови правоотношения – до 25-то число на месеца, следващ месеца, в който са изплатени възнагражденията. При така определените срокове има изместване на приходите с до един месец, т.е. приходите от осигуровки за м. декември 2013 г. са изискуеми през м. януари 2014 година.

- ◆ Размерът на лихвата за забава върху невнесени в срок осигурителни вноски е изравнена с лихвата за забава върху данъчните задължения и е в размер на 10 пункта над основния лихвен процент.

По данни от регистъра на осигурените лица, средният осигурителен доход за месец декември 2013 г. е 694,83 лв., а средномесечният осигурителен доход за 2013 г. е 648,73 лв. Номиналното нарастване на средномесечния осигурителен доход за 2013 г. спрямо 2012 г. е 5,0 %, а реалното нарастване е 4,6 % при хармонизираната средногодишна инфлация 0,4 % за 2013 г. При ограничена политика по доходите в условие на финансова и икономическа криза, отчетеният ръст на осигурителния доход се дължи основно на увеличението на минималните осигурителни прагове по икономически дейности и квалификационни групи професии средно с 3,3 % в сравнение с 2012 г., на увеличението на максималния осигурителен доход от 2000 лв. на 2 200 лв. и на увеличението на минималната работна заплата. Процесите на съкращения, оптимизация и реструктуриране на заетостта във фирмите също оказват известно влияние върху ръста на средния осигурителен доход за 2013 г., респ. ръста на приходите от осигурителни вноски по бюджета на държавното обществено осигуряване.

Отчетените неданъчни приходи за 2013 г. възлизат на 52,9 млн. лв., при планирани 24,0 млн. лв., като преобладават приходите от глоби, санкции и наказателни лихви – 47,0 млн. лева.

Размерът на извършените разходи по бюджета на ДОО за 2013 г. е 8 972,2 млн. лв., което представлява 99,2 % от предвидените в ЗБДОО за 2013 г. средства. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял в общите разходи са разходите за пенсии и разходите за обезщетенията и помощите, изплащани на основание Кодекса за социално осигуряване – общо 8 865,0 млн. лв. или 98,8 % от общия размер на разходите за годината. Спрямо 2012 г. разходите по бюджета на ДОО са с 610,0 млн. лв. (7,3 %) повече. Отчетените разходи за **пенсии** по бюджета на ДОО възлизат на 7 746,1 млн. лв., 98,6 % изпълнение на плана за годината (икономия от 106,5 млн. лв.) и са с 528,8 млн. лв. повече спрямо 2012 година.

От 1 април 2013 г. се реализира предвиденото в бюджета на държавното обществено осигуряване за 2013 г. увеличение на всички пенсии. Индексацията на пенсиите е с процент, равен на натрупаната инфлация за периода от второто полугодие на 2009 г. до края на 2012 г., както следва:

- отпуснатите (2 290 032 пенсии, 85 %) с начална дата до 31.12.2009 г. – с 9,8 %;
- отпуснатите (160 679 пенсии, 6 %) с начална дата от 1.01. до 31.12.2010 г. – с 8,8 %;
- отпуснатите (146 671 пенсии, 5 %) с начална дата от 1.01 до 31.12.2011 г. – с 5,7 %;
- отпуснатите (94 942 пенсии, 4 %) с начална дата от 1.01. до 31.12.2012 г. – с 2,2 %.

◆ Минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст беше увеличена от 145,00 лв. на 150,00 лв. месечно от 1 април 2013 година.

◆ Максималният размер на получаваните една или повече пенсии се увеличи от 700,00 лв. на 770,00 лв. от 1 април.

◆ Увеличение на социалната пенсия за старост от 100,86 лв. на 110,00 лв. от 1 април.

◆ Средният процент на увеличение на пенсиите, отпуснати към 31 декември 2012 г. след индексацията от 01.04.2013 г. е 9,3 процента.

През месец декември 2013 г. бяха преведени 53,5 млн. лв. на НОИ на основание ПМС № 260 / 18.11.2013 г. за одобряване на допълнителни средства за еднократно изплащане на допълнителна сума в размер на 50 лв. на пенсионери, на които пенсията или сборът от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях за декември 2013 г. е в размер до 251,00 лв. включително. Средствата са за сметка на икономии на разходите и трансферите по централния бюджет за 2013 г.

Резултатите от ускоряването на пенсионната реформа се изразяват в по-малкия брой новоотпуснати пенсии спрямо 2012 година.

◆ Средномесечен брой пенсионери за 2013 г. – 2 195 904 – с 21 738 пенсионери по-малко (1,0 на сто намаление) в сравнение с 2012 г.;

◆ Средномесечен брой пенсии за 2013 г. – 2 677 598 – с 19 308 пенсии по-малко (0,7 на сто намаление) спрямо 2012 година;

◆ През 2013 г. броят на пенсионираните се лица е 81 301, с 8 578 (9,5 %) по-нисък спрямо същия период на 2012 г. Лични пенсии са получили 71 531 пенсионери, (с 4 679 – 6,1 % по-малко спрямо същия период на 2012 г.), а наследствени – 9 770, (с 3 899 – 28,5 % по-малко спрямо същия период на 2012 г.);

◆ Лични пенсии за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от КСО са отпуснати на 37 802 лица или на 52,8 % от всички пенсионирали се с лични пенсии. Спрямо същия период на 2012 г. има намаление на този брой с 4 339 (10,3 %);

◆ Пенсии, отпуснати при условията на чл. 69 от КСО са 1 472 (2,1 % от всички новоотпуснати лични първи пенсии), което е с 1 357 (48,0 %) по-малко в сравнение с отпуснатите през 2012 г.;

◆ През 2013 г. 28 217 лица, със 765 (2,8 %) повече в сравнение с тези през 2012 г., са получили лични пенсии за инвалидност поради общо заболяване, като техният относителен дял в съвкупността от всички новоотпуснати лични първи пенсии е 39,4 % (през 2012 г. техният дял е 36,0 %);

◆ Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2013 г. е 293,96 лв. (вкл. коледна добавка за 2013 г.), като реалното нарастване спрямо 2012 г. е 8,0 на сто, при средногодишна хармонизирана инфлация 0,4 на сто за 2013 г. Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2013 г. без коледната добавка за 2013 г. е 291,97 лв.;

◆ Средната пенсия на пенсионер за осигурителен стаж и възраст за 2013 г. (без коледна добавка за 2013 г.), който служи за изчисляване на месечната добавка към пенсиите по чл. 9 от ЗПГРРЛ на основание чл. 496 от Наредбата за пенсии за осигурителен стаж и възраст е 318,09 лв.

Отчетените разходи за **социални помощи и обезщетения по КСО** за 2013 година са в размер на 1 118,9 млн. лв. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял са обезщетенията за бременност/раждане и отглеждане на дете до 2 годишна възраст (37,0 %); обезщетенията и помощите за безработица (31,4 %) и обезщетенията за временна неработоспособност поради общо заболяване (24,3 %). Спрямо 2012 г. изплатените обезщетения по КСО са със 78,6 млн. лв. (7,6 %) повече.

Разходи за парични обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина, и нетрудови злополуки:

- ✓ Отчет към декември – 329,6 млн. лв., което е 113,5 на сто спрямо плана за годината (39,2 млн. лв. превишение на плана за 2013 г.);
- ✓ Разходите за изплатените обезщетения са с 48,0 млн. лв. (17,0 %) повече в сравнение с изплатените за 2012 година;
- ✓ Брой изплатени обезщетения към края на 2013 г. – 2 380,2 хиляди, с 267,3 хиляди (12,7 на сто) повече в сравнение с 2012 година;
- ✓ Средното обезщетение е 138,47 лв., с 4,0 на сто по-високо спрямо 2012 година.

Разходи за майчинство :

Бременност и раждане

- ✓ Отчет към м. декември – 286,0 млн. лв. – 100,2 на сто изпълнение на плана за годината (0,5 млн. лв. превишение на плана за 2013 г.);
- ✓ Разходите за изплатените обезщетения са с 15,7 млн. лв. (5,8 %) повече в сравнение с изплатените за 2012 година;
- ✓ Брой изплатени обезщетения към края на м. декември 2013 г. – 776,3 хиляди, с 26,7 хиляди (3,6 %) повече от изплатените за 2012 година;
- ✓ Средното обезщетение на жените с обезщетение за бременност и раждане е 368,45 лв., с 2,2 % по-високо в сравнение с 2012 година.

Отглеждане на дете

- ✓ Отчет към м. декември – 128,3 млн. лв., което е 112,0 на сто спрямо плана за годината (13,8 млн. лв. превишение на плана за 2013 г.), което се дължи увеличението на обезщетението за отглеждане на дете от 240 на 310 лв. от 01.07.2013 година;
- ✓ Разходите за изплатените обезщетения са с 19,2 млн. лв. (17,6 %) повече в сравнение с изплатените за 2012 година;
- ✓ Брой изплатени обезщетения към края на м. декември 2013 г. – 558,5 хиляди, с 16,3 хиляди (3,0 на сто) повече от изплатените за 2012 година.

Разходи за парични обезщетения за безработица:

- ✓ Отчет към м. декември – 351,7 млн. лв. – 99,7 % изпълнение на плана за годината, 1,0 млн. лв. икономия спрямо плана за 2013 г.;

- ✓ Разходите за изплатените обезщетения са с 3,2 млн. лв. (0,9 %) по-малко спрямо 2012 година;
- ✓ Брой безработни лица с начислени обезщетения средномесечно за 2013 г. – 115 327, с 1 477 (1,3 %) по-малко от 2012 година;
- ✓ Средното начислено обезщетение за 2013 г. е 254,15 лв., с 0,4 на сто по-високо в сравнение с 2012 година.

Разходи за службите по социално осигуряване

- ✓ Отчет към м. декември – 67,9 млн. лв., което е 88,5 на сто изпълнение на плана за годината и икономия спрямо плана за 2013 г. – 8,8 млн. лв. (11,4 на сто) икономия и с 2,2 млн. лв. (3,3 на сто) повече разходи в сравнение с 2012 година.

През 2013 г. държавата е участвала с трансфер от републиканския бюджет за ДОО в размер на 4 704,7 млн. лв., които са с 38,8 млн. лв. (0,8 на сто) по-малко от планираните, в т.ч.:

- ✓ за изплащане на социални пенсии, пенсии за особени заслуги към държавата и нацията, пенсии и добавки към пенсиите на участниците и пострадалите от войните, както и наследниците, получаващи наследствена пенсия за загиналите в Отечествената война, персонални пенсии, добавки към пенсиите на репресираните лица и др.-324,6 млн. лв.;
- ✓ получен допълнителен трансфер за изплащане на еднократна допълнителна сума към пенсиите за месец декември 2013 г. – 53,5 млн. лв.;
- ✓ допълнителна субсидия за покриване на недостига от средства по ЗБДОО за 2013 г. - 1 815,9 млн. лв., които са с 92,7 млн. лв. (4,9 на сто) по-малко от планираните;
- ✓ трансфер за фонд „Пенсии” в размер на 12 % върху сбора от осигурителните доходи на всички осигурени лица за календарната година – 2 510,4 млн. лв.;
- ✓ трансфер по чл. 5 и чл. 6 от Правилника за прилагане на Закона за ветераните от войните – 0,4 млн. лв.

От бюджета на ДОО през 2013 г. са предоставени трансфери на Министерството на труда и социалната политика за фонд „Условия на труд” и за Агенцията за социално подпомагане в общ размер на 5,4 млн. лв.

3.2 Учителски пенсионен фонд

Отчетените приходи по бюджета на Учителския пенсионен фонд (УПФ) за 2013 г. са в размер на 49,7 млн. лв. или 101,9 % от предвидените за 2013 г. Приходите от осигурителни вноски възлизат на 36,0 млн. лв. и формират 72,5 % от общите приходи. Приходите от лихви (основно от ДЦК) са в общ размер на 13,7 млн. лв.

Общите разходи по бюджета на УПФ за 2013 г. са в размер на 16,2 млн. лв. или 78,2 % от планираните. От тях са изплатени пенсии и добавки от УПФ в размер на 16,1 млн. лв. и 0,1 млн. лв. са изразходвани за пощенски такси и ДДС за изплащане на пенсиите и други финансови услуги.

През 2013 г. с временно свободните средства на фонда са закупени ДЦК в размер на 67,6 млн. лв. Получените от УПФ погашения по ДЦК са на стойност 20,0 млн. лв. Съотношението на направените покупки-продажби на ДЦК (47,5 млн. лв.) към годишните приходи на УПФ през 2013 г. е 95,6 %.

3.3 Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”

Приходите по бюджета на фонд ”Гарантирани вземания на работниците и служителите” (ФГВРС) за 2013 г. са в размер на 9,6 млн. лв., което е 84,0 % от

предвидените в план-сметката на фонда за 2013 г. Основната част от тях (95,9 %) са приходи от лихви от ДЦК, които са в размер на 9,2 млн. лв. Приходите от осигурителни вноски са 0,4 млн. лв. и представляват вноски от работодатели за минали периоди (съгласно чл. 15 от ЗБДОО за 2013 г. не се внасят вноски за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“). Приходите от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 0,061 млн. лева.

Общите разходи по бюджета на ФГВРС за 2013 г. са в размер на 0,8 млн. лв. при предвидени в план-сметката на фонда за 2013 г. 2,4 млн. лв. Изплатените от ФГВРС вземания на работниците и служителите от предприятия в несъстоятелност през 2013 г. са 0,5 млн. лв.

През 2013 г. с временно свободните средства на ФГВРС са закупени ДЦК в размер на 28,4 млн. лв. Получените от ФГВРС погашения по ДЦК са на стойност 13,6 млн. лв.

3.4 Национална здравноосигурителна каса

Приходите по бюджета на НЗОК за 2013 г. възлизат на 1 824,6 млн. лв. или 103,5 % спрямо предвидените в Закона за бюджета на НЗОК (ЗБНЗОК) за 2013 г. 1 763,8 млн. лв. Най-съществен дял (98,8 %) заемат постъпленията от здравноосигурителни вноски, които са в размер на 1 803,6 млн. лв. или 103,1 % спрямо планираните в ЗБНЗОК за 2013 г. През 2013 г. отчетените приходи от здравноосигурителни вноски са нараснали с 4,4 % спрямо предходната година. Преизпълнението на приходите от здравноосигурителни вноски е в размер на 54,3 млн. лв., от които 44,7 млн. лв. са използвани за увеличаване на здравноосигурителните плащания, в съответствие с § 1 от преходните и заключителни разпоредби на ЗБНЗОК за 2013 г. Постигнатият ръст в приходите основно е резултат от: номиналното нарастване на средномесечния осигурителен доход за 2013 г. спрямо 2012 г., увеличението на минималните осигурителни прагове по икономически дейности и квалификационни групи професии. В структурата на приходите от здравноосигурителните вноски най-голям относителен дял заемат вноските за работници и служители от работодатели (1 026,8 млн. лв.) и личните вноски от работници и служители (586,7 млн. лв.). Вноските от самонаети (самоосигуряващи се лица) са в размер на 190,1 млн. лева.

През 2013 г. по бюджета на НЗОК са отчетени неданъчни приходи в размер на 21,0 млн. лв., което представлява 144,6 % изпълнение спрямо предвидените със Закона за бюджета на НЗОК за 2013 г. 14,6 млн. лв. Основната част тези приходи са от глоби, санкции и неустойки във връзка с контрола по събирането на здравноосигурителните вноски и контрола по изпълнението на сключените договори с изпълнители на медицинска помощ.

През 2013 г. НЗОК е получила трансфери за здравно осигуряване от централния бюджет в размер на 941,1 млн. лв. за пенсионери, безработни, социално слаби, лица до 18-годишна възраст и след навършване на тази възраст, ако учат редовно и други лица, осигурени по чл. 40, ал. 3 от ЗЗО, които се осигуряват за сметка на републиканския бюджет. През бюджетната 2013 година трансферите за здравно осигуряване от централния бюджет са на нивото на предходната 2012 г. Трансферите за здравно осигуряване са преведени в пълен размер спрямо планираните по закон средства. Предоставеният трансфер от МЗ на НЗОК през 2013 г. за финансиране на разходите за акушерска помощ по чл. 82, ал. 1, т. 2 от Закона за здравето и разходите за ваксини по национални програми по чл. 82, ал. 2, т. 3 от същия закон, са в размер на 8,1 млн. лв., което е с 2,7 млн. лв. над предвидените по ЗБНЗОК за 2013 г.

С актуализирания Закон за бюджета на НЗОК за 2013 г. са утвърдени общо разходи и трансфери в размер на 2 737,3 млн. лв., от които общите разходи са 2 734,2 млн. лв. (в т.ч. текущи разходи в размер на 2 458,2 млн. лв., разходи за придобиване на нефинансови

активи в размер на 7,0 млн. лв. и резерв за непредвидени и неотложни разходи в размер на 269,0 млн. лв.) и предоставени трансфери в размер на 3,1 млн. лева. В края на 2013 г., с решение на Надзорния съвет, НЗОК разпредели част от преизпълнението на здравноосигурителните приходи, в размер на 44,7 млн. лв., за здравноосигурителни плащания.

Общият размер на разходите и трансферите по отчетни данни за 2013 г. възлиза на 2 781,9 млн. лв., което представлява изпълнение от 101,6 % спрямо предвидените в актуализирания ЗБНЗОК за 2013 г. средства. Изпълнението на общите разходи е в размер на 2 716,8 млн. лв. (вкл. 62,0 млн. лв. отчетени като предоставени трансфери към бюджетни предприятия) или 99,4 % спрямо предвидените в закона. В края на 2013 г., с решение на Надзорния съвет, НЗОК разпредели част от преизпълнението на здравноосигурителните приходи, в размер на 44,7 млн. лв. и част от административните разходи в размер на 9,9 млн. лв., за здравноосигурителни плащания.

Здравноосигурителни плащания

През 2013 г. на изпълнителите на медицинска помощ са изплатени 2 740,8 млн. лв., в т.ч. 2 678,8 млн. лв. здравноосигурителни плащания и 62,0 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги за болнична помощ към бюджетни предприятия, в структурата на които има болници по чл. 5 от Закона за лечебните заведения, което представлява 102,3 % спрямо утвърдените с актуализирания ЗБНЗОК за 2013 г. 2 679,5 млн. лв. (вкл. 269,0 млн. лв. резерв за непредвидени и неотложни разходи). В отделните направления на здравноосигурителните плащания, вкл. трансферите по договори за извършване на медицински услуги за болнична помощ към бюджетни предприятия, в структурата на които има болници по чл. 5 от Закона за лечебните заведения изпълнението на бюджета за 2013 г. е следното:

- ✓ *Първична извънболнична медицинска помощ* – 175,7 млн. лева.
- ✓ *Специализирана извънболнична медицинска помощ* – 184,9 млн. лева.
- ✓ *Дентална помощ* – 112,7 млн. лева.
- ✓ *Медико-диагностична дейност* – 68,7 млн. лева.
- ✓ *Лекарства за домашно лечение и медицински изделия* – 629,9 млн. лева.
- ✓ *Болнична помощ* – през 2013 г. са изплатени общо 1 547,9 млн. лв., в т.ч. 62,0 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги за болнична помощ към бюджетни предприятия, в структурата на които има болници по чл.5 от Закона за лечебните заведения. С тези средства е изплатена дейността на лечебните заведения за болнична помощ за периода декември 2012 г. – ноември 2013 година, като част от отчетената дейност през месеците октомври и ноември, в размер на 70,0 млн. лв. остана да бъде разплатена през януари 2014 г.
- ✓ *Други здравноосигурителни плащания* – 21,0 млн. лева.

По бюджета на НЗОК за 2013 г. са утвърдени 47,6 млн. лв. за административни разходи на институцията, които включват разходите за заплати, други възнаграждения и осигуровки на персонала и за текуща издръжка. За годината са отчетени 36,4 млн. лв., което представлява 76,5 % от годишния план за 2012 г. Усвоените средства за административни разходи заемат 1,4 % в структурата на общите разходи за отчетния период.

Общият размер на капиталовите разходи по отчет за 2013 г. възлиза на 1,7млн. лв., което представлява 24,3 % от планираните за годината 7,0 млн. лв.

Предоставени трансфери

През 2013 г. НЗОК е предоставила трансфери на:

- ✓ НАП по чл. 24, т. 6 от Закона за здравното осигуряване – такса за обслужване събирането на здравноосигурителни вноски в размер на 3,1 млн. лева;
- ✓ бюджетни предприятия, сключили договори за извършване на медицински услуги с НЗОК за болнична помощ, в структурата на които има болници по чл.5 от Закона за лечебните заведения в размер на 62,0 млн. лева.

4. Бюджети на общините

Приходите и помощите, постъпили по бюджетите на общините през 2013 г., са в размер на 1 805,4 млн. лв., което е със 117,5 млн. лв. повече спрямо 2012 г. Сравнено с разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. изпълнението в частта на приходите и помощите по общинските бюджети е 98,3 %.

Данъчните приходи възлизат на 688,0 млн. лв. и формират 38,1 % от общия размер на приходите и помощите. В сравнение с 2012 г. тези постъпления са нараснали с 45,7 млн. лв. или със 7,1 %. Спрямо годишния разчет изпълнението е 99,5 %. Тези приходи включват постъпления от патентен данък (14,3 млн. лв.), данък върху недвижимите имоти (259,4 млн. лв.), данък върху превозните средства (199,3 млн. лв.), данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин (199,7 млн. лв.), туристически данък (15,1 млн. лв.), други данъци (0,3 млн. лв.) и данъка върху наследствата (0,04 млн. лв.). От данъчните приходи с изпълнение, превишаващо миналата година, са данъкът върху превозните средства – 110,4 %, данъкът върху недвижимите имоти – 108,2 % и данъкът при придобиване на имущество по дарение и възмезден начин – 105,5 %. По-ниско спрямо миналата година е изпълнението при патентния данък – 92,5 %, туристическия данък – 89,3 % и другите данъци – 72,1 %. При данъкът върху наследствата изпълнението е едва 28,6 % от нивото през 2012 г. Спрямо разчетите към закона по-високо ниво на изпълнение се отчита при данъка върху превозните средства – 106,2 % и данъка при придобиване на имущество по дарение и възмезден начин – 105,1 %. По-ниски спрямо разчетите са постъпленията от данъка върху недвижимите имоти – 92,7 %, патентния данък – 91,0 %, туристическия данък – 87,3 % и данъка върху наследствата – 52,4 %. Ниско е изпълнението при другите данъци – 29,5 %, но поради малкия относителен дял, това не оказва съществено влияние върху изпълнението на общите приходи от имуществени данъци.

Преобладаваща част (59,4 %) от приходите и помощите на общините заемат неданъчните постъпления, които за 2013 г. са 1 072,3 млн. лв. и представляват 96,0 на сто от предвидените за годината разчети и 105,8 на сто спрямо отчета за 2012 г. От тях с най-голям относителен дял са общинските такси – 64,6 % или 692,4 млн. лв. Изпълнението им е 104,2 % спрямо предходната година и 89,1 % от разчета към ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. Измежду общинските такси традиционно с най-голям дял е таксата за битови отпадъци, като през 2013 г. тя представлява 70,7 % от всички общински такси. Изпълнението на такса битови отпадъци е в размер на 489,8 млн. лв., което е 105,8 % спрямо предходната година.

Отчетената събираемост общо за общинските такси през 2013 г. спрямо годишния разчет е 89,1 %, като повече средства от планираните са постъпили при таксата за притежаване на куче (105,6 %), а изпълнението на таксата за ползване на детски градини е 100,8 %. С висок процент на изпълнение – над 90, са: таксата за административни услуги (96,0 %), таксата за ползване на пазари, тържища, тротоари, площи, улични платна, панаири и терени с друго предназначение (95,9 %) и таксата за битови отпадъци. При таксата за откупуване на гробни места и другите общински такси изпълнението е между 80 и 90 %. При останалите общински такси изпълнението спрямо разчетите е още по-ниско, като от таксите с по-голям принос за общинския бюджет тук попада тази за

технически услуги с изпълнение от 56,4 %. При повечето общински такси има увеличение на постъпленията между 1,4 и 9,5 % в сравнение с приходите през 2012 г., като при другите общински такси постъпилите суми са почти същите като предходната година (98,8 %) и само при таксата за технически услуги изпълнението е 82,7 % от миналогодишното.

Приходите и доходите от общинска собственост са с относителен дял 20,3 % от неданъчните приходи и възлизат на 217,2 млн. лв., което представлява 107,1 % спрямо събраните за предходната 2012 г. и 111,9 % от разчета за 2013 г. Сред тази група приходи най-добро изпълнение се отчита при наемите от земя – 52,0 % повече от годишния разчет и 26,7 % нарастване спрямо предходната година, и нетните приходи от продажба на услуги, стоки и продукция – 38,4 % повече от годишните разчети и 6,9 % увеличение спрямо предходната година. Добро е изпълнението спрямо 2012 г. и на приходите от наеми на имущество, вноските от приходи на държавни (общински) предприятия и институции и приходите от лихви. По-слабо изпълнение както спрямо предишната година, така и спрямо разчетите, се наблюдава при приходите от дивиденди.

От групата на неданъчните приходи с най-добро изпълнение се открояват приходите от глоби, санкции и наказателни лихви, които са в размер на 52,9 млн. лв. при разчет по КФП за 2013 г. – 31,4 млн. лв. и с 13,0 % повече спрямо 2012 г. Преизпълнението на този приход е свързано с дадените правомощия на служителите на общинската администрация на публични изпълнители в производствата по обезпечаване на задължения по Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) и с предприетите мерки за повишаване на събираемостта на общинските приходи.

Добро е изпълнението на постъпленията от продажба на нефинансови активи – 100,7 % или 113,0 млн. лв. при планиран разчет за годината 112,3 млн. лв. и 120,7 % спрямо изпълнението на този приход през предходната 2012 г. Основна причина за това е много доброто ниво на постъпленията от продажба на земя – 89,1 млн. лв. при годишен разчет 74,2 млн. лв. и 64,7 млн. лв. размер на миналогодишните приходи.

При приходите от концесии (37,9 млн. лв.) се отчита неизпълнение на годишния разчет с 5,9 %, като постъпилите средства са по-малко с 13,7 % и от сумата за 2012 г. Това се дължи основно на ликвидни проблеми, свързани с изпълнение на задълженията по сключени концесионни договори за държавни концесии за добив на подземни богатства, за които част от концесионните плащания се превеждат по бюджетите на общините, както и на прекратяване на концесионни договори за общински концесии за предоставяне на услуги.

Значителен ръст се отчита при помощите, даренията и други безвъзмездно получени суми от общините през 2013 г., като те възлизат на 45,1 млн. лв., което е 159,0 % от годишния разчет по КФП за 2013 г. и 141,2 % спрямо предходната 2012 г. Увеличението е свързано най-вече с получени средства от общини-бенефициенти по програмите за трансгранично сътрудничество.

Извършените разходи по общинските бюджети през 2013 г. са в размер на 4 453,6 млн. лв. или 107,6 % спрямо разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. В сравнение с 2012 г. разходите нарастват с 337,0 млн. лв. В структурата на разходите се наблюдава леко намаление на дела на текущите разходи от 87,4 % през 2012 г. на 86,6 % през 2013 г. за сметка на увеличаване на дела на капиталовите разходи от 12,6 % съответно на 13,4 % от общия обем на разходите. От общия обем на разходите отчетените суми за държавни дейности са в размер на 2 252,2 млн. лв., за местни дейности – 2 088,8 млн. лв. и 112,6 млн. лв. са за дофинансиране на разходите в делегираните от държавата дейности с местни приходи.

Текущите разходи са в размер на 3 857,1 млн. лв., като спрямо разчета по закон изпълнението им е 111,3 %, в т.ч. 2 173,6 млн. лв. за държавните дейности, 1 587,5 млн. лв. – за местните дейности и 96,2 млн. лв. за дофинансиране. Спрямо предходната година

текущите разходи са нараснали с 258,7 млн. лв. или 7,2 %, а спрямо разчетените по закон средства има преизпълнение с 392,3 млн. лв. или 11,3 %.

В структурата на текущите нелихвени разходи с най-голям относителен дял са тези за заплати и други възнаграждения и плащания – 43,0 % (1 642,1 млн. лв.), за издръжка – 40,9 % (1 562,7 млн. лв.), следвани от разходите за осигурителни вноски – 8,4 % (322,7 млн. лв.), текущите трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата – 4,0 % (151,1 млн. лв.) и разходи за субсидии – 3,4 % (129,8 млн. лв.). С най-висок процент на изпълнение спрямо разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. са: разходите за субсидии – 229,1 %, следвани от разходите за стипендии – 142,1 %, текущите трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата – 118,1 %, разходите за заплати и други възнаграждения и плащания на персонала – 112,5 %, разходите за осигурителни вноски – 108,4 % и разходите за издръжка – със 105,5 %. Високият процент на изпълнение на субсидиите се дължи на предоставените допълнителни средства на общините от централния бюджет за вътрешноградски и междуселищни превози.

В разходите за издръжка най-много са средствата, платени за външни услуги – 669,7 млн. лв. (42,9 %), следват средствата за материали, горива и енергия – 440,1 млн. лв. (28,2 %), за текущ ремонт – 174,7 млн. лв. (11,2 %), храна – 152,5 млн. лв. (9,8 %) и други.

Разходите за лихви възлизат на 35,6 млн. лв. и превишават с 5,5 % разчетените по закон. От тях за лихви по външни заеми са платени 14,9 млн. лв., а по вътрешни – 20,7 млн. лева.

Отчетените от общините за 2012 г. капиталови разходи са в размер на 596,6 млн. лв., което представлява 88,2 на сто от годишния разчет за 2013 г., но спрямо отчетените суми през 2012 г. се отчита 15,1 % повишение. Запазва се тенденцията най-голяма част от капиталовите разходи – 56,2 %, да са насочени към придобиване на МДА, следвани от разходите за основен ремонт – 39,8 %, придобиването на НДА – 2,0 % и други.

От извършените през 2013 г. от общините капиталови разходи 501,6 млн. лв. или 84,1 % са за местни дейности. Останалите 95,0 млн. лв. или 15,9 % са за делегирани от държавата дейности, като 16,4 млн. лв. от тях са финансирани със собствени бюджетни приходи на общините.

Бюджетните взаимоотношения на общините с ЦБ за годината възлизат на 2 594,5 млн. лв., в т.ч.:

- обща субсидия за делегирани от държавата дейности – 2 006,5 млн. лева.
- общо трансфери за местни дейности – 259,6 млн. лева.
- целева субсидия за капиталови разходи – 171,8 млн. лева.
- други целеви трансфери от ЦБ – 160,1 млн. лева.
- възстановени трансфери (субсидии) в ЦБ – (-3,5) млн. лева.

Отчетените за 2013 г. бюджетни взаимоотношения на общините с ЦБ са повече с 291,3 млн. лв. или 12,6 % спрямо утвърдените в ЗИД на ЗДБРБ за 2013 г. 2 303,3 млн. лв., което произтича от увеличение на общата субсидия за делегирани от държавата дейности с 64,8 млн. лв., целевата субсидия за капиталови разходи с 69,9 млн. лв., предоставени целеви трансфери от ЦБ по § 31-18 – 58,9 млн. лв. и по § 31-28 – 101,2 млн. лв. и възстановени в ЦБ трансфери в размер на 3,5 млн. лева. Увеличенията се дължат основно на направените корекции на бюджетните взаимоотношения на общините с ЦБ през 2013 г., с които са им предоставени допълнително средства над предвидените по чл. 10, ал. 1 от ЗДБРБ за 2013 година.

Общият компенсиран размер на допълнителните средства през 2013 г. е 294,8 млн.

лв., предоставени както следва:

1. Като обща субсидия за делегирани от държавата дейности – 64,8 млн. лв. Средствата са предоставени в изпълнение на разпоредбите на Закона за държавния бюджет на Република България (ЗДБРБ) за 2013 г., на Постановление № 1/2013 г. на Министерския съвет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2013 г., както и в изпълнение на Закона за народната просвета, Закона за закрила на детето, Закона за закрила и развитие на културата, Закона за физическото възпитание и спорта, Закона за социалното подпомагане, както и подзаконовата уредба, приета на основание на тези закони. Основните направления на разпределение на средствата са за промяна в броя на децата в детските градини и детските ясли, промяна в броя на учениците в училищата, промяна на местата в институциите за социална грижа и подкрепа, за целодневна организация на учебния ден за учениците от първи клас, за национални програми в областта на средното образование, за изплащане на стипендии на деца с изяви дарби, за национални прояви и чествания на събития, за физическо възпитание и спорт.

2. Като целева субсидия за капиталови разходи и получени от общините целеви трансфери от ЦБ – 230,0 млн. лв. Средствата са преведени в изпълнение на разпоредбите на Закона за държавния бюджет на Република България за 2013 г., на Постановление № 1 от 2013 г. на Министерския съвет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2013 г., както и в изпълнение на Закона за народната просвета, Национална програма „Оптимизация на училищна мрежа, решения на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет в случаите на стихийни бедствия и аварии, редица постановления на Министерския съвет за предоставяне на допълнителни средства по бюджетите на общини за финансиране на инфраструктурни обекти (ПМС № 17, ПМС № 24, ПМС № 31, ПМС № 61, ПМС № 66, ПМС № 70, ПМС № 254, ПМС № 270, ПМС № 273, ПМС № 288, ПМС № 301, ПМС № 302), ПМС № 117 от 2013 г. за определяне условията, критериите и реда за финансово подпомагане на общините за достъпа им до финансиране от ФЛАГ, за обезщетения на собственици на недвижими имоти, отчуждени по реда на Закона за собствеността, субсидиране на градския транспорт за безплатни и по намалени цени пътувания на ученици и други.

В края на годината общините отчитат положителен нетен размер на временните безлихвени заеми в размер на 20,4 млн. лв., от които:

- „Получени/предоставени временни безлихвени заеми от/за ЦБ (нето)” – (-1,9) млн. лева.

- „Временни безлихвени заеми между бюджетни и извънбюджетни сметки/фондове (нето)” - 1,6 млн. лева.

- „Временни безлихвени заеми от/за държавни предприятия и други сметки, включени в консолидираната фискална програма (нето)” – 20,7 млн. лева.

За 2013 г. общините са получили трансфери от МТСП, МОН, МРР, МИЕ, ПУДООС, Националния фонд и др. в размер на 218,3 млн. лв., с които са финансирали целеви програми за временна заетост, образователни, физкултурни, екологични и други дейности, а са предоставили трансфери на същите в размер на 119,4 млн. лева.

Външното финансиране по бюджетите на общините включва усвоявания и погашения по външни заеми. През 2013 г. усвоените външни заеми са в размер на 16,3 млн. лв., като сумата е по заеми, постъпили по сметките на Столична община и община Бургас. Изплатените погашения по външни заеми за годината са в размер на 12,6 млн. лв., като те са извършени от три общини – Столична община – 10,1 млн. лв., Сливен – 2,2 млн. лв. и Ловеч – 0,3 млн. лева.

Нетният размер на вътрешното финансиране на общините за годината е отрицателен (-69,3 млн. лв.) и включва заеми от банки и други лица в страната (нето), операции с държавни (общински) ценни книжа (нето), покупко-продажба на ДОбЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране, временно съхранявани средства и средства на разпореждане, възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

Получените от общините през 2013 г. заеми от банки в страната са в размер на 53,4 млн. лв., а погашенията към същите са за 73,3 млн. лв. или нетната сума е (- 19,9 млн. лв.).

От други лица в страната общините са получили заеми в размер на 149,7 млн. лв., от които от фонд ФЛАГ – 147,0 млн. лв., а направените погашения към тази група кредитори са 129,9 млн. лв., в т. ч. 127,1 млн. лв. към фонд ФЛАГ. В сравнение с предходната година, получените заеми от други лица в страната са се увеличили с 14,3 млн. лв., което показва нарасналата активност на общините по изпълнението на европейски проекти, собствената част от финансирането за които те си осигуряват чрез заеми от ФЛАГ.

През 2013 г. няма нови емисии на общински ценни книжа, така че нетната стойност на операциите с ценни книжа, отчетени по общинските бюджети, е отрицателна и е формирана от извършените погашения, които са в размер на 13,6 млн. лв. Нетната сума на покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа, отчетена по общинските бюджети за 2013 г. е положителна и е в размер на 0,07 млн. лева.

Другото финансиране по общинските бюджети към 31.12.2013 г. е (-33,3 млн. лв.), а временно съхраняваните средства и средствата на разпореждане са в размер на 4,4 млн. лева.

Предоставената временна финансова помощ (нето) от общините през 2013 г. е (-3,1 млн. лв.), като размерът на предоставените средства е 4,2 млн. лв., а на възстановените – 1,1 млн. лв. През годината общините са изразходвали 0,5 млн. лв. за придобиване на дялове и акции, а постъпленията от продажбите на дялове, акции, съучастия и ликвидационни дялове са 0,4 млн. лева.

Общините приключиха 2013 г. с бюджетни наличности в размер на 453,5 млн. лв. За сравнение в края на 2012 г. те са били 430,0 млн. лв. или за една година са нараснали с 23,6 млн. лв. Бюджетните наличности (банкова и касова наличност) в края на 2013 г. са отчетени от всички общини – 264. Голяма част от тези средства представляват остатъци от постъпили по бюджетите на общините, но неизразходвани средства с нецелев характер в размер на 261,5 млн. лева (57,7%), които ще се изразходват през 2014 г. за подобряване на инфраструктурата (в повечето случаи тя е в много лошо състояние), за съфинансиране на програми и конкретни обекти и за подобряване на предоставяните услуги на населението, което е и една от целите на реформата към финансова децентрализация. Останалите бюджетни средства в размер на 191,9 млн. лв. са целеви.

От общия размер на наличностите 238,8 млн. лв. са в местни дейности, а останалите 169,7 млн. лв. са в делегираните от държавата дейности и ще бъдат използвани за финансирането на тези дейности, средствата за които са определени с единните стандарти.

По отчетни данни към 31.12.2013 г. **просрочените задължения** на общините са в размер на 169,3 млн. лв. и са формирани от 152 общини (57 % от общия брой). В сравнение с края на 2012 г. сумата намалява с 4,5 млн. лева.

В делегираните от държавата дейности просрочените задължения са 4,8 млн. лв. и са отчетени от 57 общини, като спрямо края на 2012 г. са намалели с 0,5 млн. лева.

В местните дейности просрочените задължения към края на 2013 г. са в размер на 164,5 млн. лв. и се отчитат от 144 общини. В сравнение с 2012 г., просрочените

задължения в тези дейности са намалели с 4,0 млн. лв. Основните причини за отчетените просрочени задължения по общинските бюджети са: ниския размер на изпълняваните собствени приходи, което се дължи както на последствията от икономическата криза, така също и на все още ниския приходен капацитет в някои общини; наличие и обслужване на просрочени задължения от предходни години, които утежняват изпълнението на бюджета през текущата година; възникнали разходи в резултат на изпълнение на дейности по различни оперативни програми и проекти, които не са признати; извършени големи, понякога и непланирани, но неотложни разходи по поддържане и ремонт на остарялата материално-техническа база, пътна, техническа и ВиК инфраструктура; заведени съдебни дела за част от просрочените задължения.

Просрочените вземания на общините към 31.12.2013 г. са в размер на 207,8 млн. лв. и са отчетени от 254 общини. В сравнение с 2012 г., просрочените вземания са нараснали с 6,3 млн. лв. С най-голям относителен дял са вземанията от местни такси, от данъци и от наеми на общинско имущество и концесии. В много общини са предприети мерки за събиране на дължимите вземания – разпратени са предупредителни писма и покани за доброволно плащане, сключени са допълнителни споразумения за разсрочени плащания и други.

Извънбюджетни сметки и фондове на общини

Средствата по европейски програми се отчитат по общински извънбюджетни сметки и фондове. През 2013 г. със средства, отчетени по различните оперативни програми, общините са извършили разходи общо в размер на 1 686,0 млн. лв., което е почти два пъти повече в сравнение с 2012 г. С европейските средства общините са извършили капиталови разходи – 1 271,2 млн. лв., а за текущи разходи са отчетени 414,8 млн. лв. Главен източника на средствата са трансферите от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС, като нетната сума, получена от общините като трансфери от извънбюджетни сметки, е в размер на 1 918,8 млн. лв. (от тях 1 959,2 млн. лв. получени и 40,4 млн. лв. предоставени трансфери). Освен това към източниците на средства трябва да се добавят 6,6 млн. лв. бюджетни приходи, от които 2,4 млн. лв. безвъзмездно получени средства; 48,2 млн. лв. (нето) трансфери от бюджетни сметки (от които 101,3 млн. лв. получени и 53,1 млн. лв. предоставени трансфери) и други.

Получените/предоставени временни безлихвени заеми по извънбюджетните сметки за европейски средства на общините са в размер на (-2,6 млн. лв.), а салдото в края на 2013 г. е излишък в размер на 285,0 млн. лева.

Извън тези по европейските програми, за 2013 г. общините отчитат по извънбюджетните си сметки извършени разходи общо в размер на 16,6 млн. лв., от които най-голям дял имат направените капиталови разходи в размер на 13,9 млн. лв. Част от тези разходи са финансирани от собствени приходи в размер на 1,0 млн. лв. През отчетния период са предоставени трансфери от извънбюджетните към бюджетните сметки на общините в размер на 29,2 млн. лв., а между извънбюджетните сметки са предоставени трансфери 15,8 млн. лв. и получени 13,4 млн. лв. или нето (-2,4) млн. лв. Отчетени са и 5,3 млн. лв. (нето) временни безлихвени заеми между бюджетни и извънбюджетни сметки.

През 2013 г. 30 общини са реализирали приходи от приватизация в размер общо на 14,3 млн. лв. Най-голям дял от тях заемат Столична община с 4,8 млн. лв., Пазарджик – 3,3 млн. лв. и Бургас – 1,2 млн. лв. От останалите общини, които са събирали под 1,0 млн. лв. приходи от приватизация, се открояват Полски Тръмбеш (0,98 млн. лв.), Плевен (0,94 млн. лв.) и Сандански (0,8 млн. лева).

5. Българско национално радио

По бюджета на Българското национално радио през 2013 г. са постъпили приходи в размер на 1,95 млн. лв. или 93,3 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. Съгласно

разпоредбите на Закона за радиото и телевизията в приход на бюджета на БНР постъпват собствени приходи от реклама, спонсорство, дарения, лихви и други приходи, свързани с дейността на националното радио.

Основна част от приходите представляват неданъчни приходи, които възлизат на 1,9 млн. лв. и са по-малко от разчета за годината с 8,8 %. Спрямо 2012 г. също се отчита намаление (с 20,4 %) в резултат от отчетените по-ниски постъпления от реклама, спонсорски и др. услуги, които формират основния дял приходи по бюджета на националното радио.

Отчетените приходи и доходи от собственост са в размер на 2,19 млн. лв., в т.ч. 2,15 млн. лв. приходи от продажби на услуги, стоки и продукция (реклама (52,2 %), съвместни проекти (27,5 %), технически услуги (8,8 %), концертна дейност (5,1 %), спонсорски съобщения (1,6 %), издателска и лицензионна дейност (1,5 %) и др.). Получени са и 0,04 млн. лв. от наеми на имущество.

По бюджета на БНР за 2013 г. са отчетени безвъзмездно получени средства от страната и чужбина в размер на 0,04 млн. лв., в т.ч. от „Златна Панега-Цимент“ за организиране на джаз концерт и финансиране от Европейския парламент по проект „Европа за мен“ /авансово преведена сума/.

В съответствие с разпоредбите на Закона за радиото и телевизията Управителният съвет на Българското национално радио приема бюджета и неговото разпределение по ЕБК, като включва в него и определената със ЗДБРБ за 2013 г. субсидия в размер на 42,1 млн. лв., в т.ч. 3,9 млн. лв. по чл. 70, ал. 4, т. 2 от Закона за радиото и телевизията – за придобиване и основен ремонт на дълготрайни активи. За 2013 г. общият размер на субсидията, предоставена на БНР, е в размер на 42,1 млн. лева.

Изпълнението на разходите по бюджета на БНР за 2013 г. е в размер на 44,7 млн. лв., което представлява 101,1 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2013 г., като тук се включват и 2,5 млн. лв. разходи за сметка на преходния остатък за 2012 г., включен в бюджета за 2013 г. съгласно чл. 70, ал. 6 от ЗРТ. Средствата са усвоени за реализиране на основните цели и дейности на БНР по подготовката, създаването и разпространението на национални и регионални радиопрограми в изпълнение на разпоредбите на Закона за радиото и телевизията.

Дейността на БНР през отчетния период е съобразена с основните цели на медията: разширяване и задълбочаване на многопрограмното развитие на БНР, създаването на нови проекти за интегрирани предавания между националните и регионалните програми и тяхното ребрандиране, по-нататъшно развитие на предавателната мрежа, налагане на общественото радио като програмен, технически и технологичен лидер.

За осъществяване на основната дейност на националното радио за 2013 г. са усвоени текущи разходи в размер на 40,2 млн. лв. (99,9 % от годишния разчет). Разходите за персонал са в размер на 23,4 млн. лв., като от тях 16,1 млн. лв. са заплати и възнаграждения на персонала, 4,2 млн. лв. други възнаграждения и плащания на персонала и 3,1 млн. лв. осигурителни вноски. Отчетените разходи за издръжка са в размер на 16,6 млн. лв., като най-голям относителен дял от тях (68,4 %) заемат разходите за външни услуги (такси за разпространение на програмите на БНР); за възнаграждения за авторски права за излъчване на лицензирани звукозаписи в програмите на националното радио и т. н.

Отчетените капиталови разходи са в размер на 4,4 млн. лв. (113,6 % от разчета към ЗДБРБ 2013 г.). Средствата са усвоени за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи. Основната част от усвоените средства е насочена към

техническото и технологично обновление на производствено-студийната база, прехода към цифровизация на цялостния работен процес на подготовка и излъчване на радиопрограмите, и за подобряване покритието на страната с програмите на БНР.

6. Българска национална телевизия

По бюджета на БНТ за 2013 г. са отчетени приходи в размер на 6,9 млн. лв., което представлява 92,2 % от общия размер на планираните в разчетите към ЗДБРБ за 2013 г., като сумата е почти непроменена спрямо постъпленията за 2012 г. Съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията в приход на бюджета на БНТ постъпват собствени приходи от реклама, спонсорство, дарения, лихви и др. приходи, свързани с дейността на националната телевизия.

Изпълнението на неданъчните приходи е в размер на 6,8 млн. лв. и възлиза на 91,3 % от планираните им стойности за годината – 7,5 млн. лв. Неизпълнението на приходите се дължи на отчетени по-ниски постъпления от реклама, спонсорски и др. услуги, които формират основния дял приходи по бюджета на обществената телевизия. Отчетените през 2013 г. приходи и доходи от собственост са в размер на 8,1 млн. лв., в т.ч. 7,9 млн. лв. постъпления от продажба на услуги, стоки и продукция (реклама, спонсорство, технически услуги, почивно дело, продажба на програми); и 0,2 млн. лв. от наеми на имущество.

За 2013 г. по бюджета са отчетени безвъзмездно получени средства от чужбина в размер на 0,1 млн. лв. от Фондация „Америка за България“, САЩ, за производство на документални филми.

В съответствие с разпоредбите на Закона за радиото и телевизията Управителният съвет на БНТ приема бюджета на Българска национална телевизия и неговото разпределение по ЕБК, като включва в него и определената със ЗДБРБ за 2013 г. субсидия от 70,1 млн. лв., в т.ч. 8,1 млн. лв. по чл. 70, ал. 4, т.2 от Закона за радиото и телевизията за придобиване и основен ремонт на дълготрайни материални активи. В изпълнение на Постановление № 44 на Министерския съвет от 2013 г. за одобряване на допълнителни бюджетни средства от централния бюджет за 2013 г. за честване на 135-годишнината от Освобождението на България на БНТ е предоставена допълнителна субсидия в размер на 0,1 млн. лв. за реализиране на тържествен концерт в навечерието на 3 март 2013 г. За отчетния период общият размер на субсидията е предоставен и усвоен сто на сто.

Отчетените общо разходи на БНТ за 2013 г. са в размер на 79,3 млн. лв., като това е с 1,7 млн. лв. повече от разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. Спрямо 2012 г. разходите са намалели с 4,2 %. Средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНТ по подготовката, създаването и разпространението на телевизионна програма в изпълнение на разпоредбите на Закона за радиото и телевизията. С цел ограничаване на разходите и преодоляване на финансови затруднения от БНТ са предприети мерки за оптимизиране на разходите, въвеждане на редица лимитни ограничения, редуциране на разходите за производство на телевизионни продукции и други.

За осъществяване на основната дейност на обществената телевизия са извършени текущи разходи в размер на 61,6 млн. лв. (98,9 % от годишния разчет). Разходите за персонал са в размер на 26,1 млн. лв., като от тях 19,7 млн. лв. са заплати и възнаграждения на персонала, 3,6 млн. лв. осигурителни вноски и 2,8 млн. лв. други възнаграждения и плащания на персонала. Отчетените разходи за издръжка на БНТ са в размер на 35,1 млн. лв. или 56,9 % от текущите разходи. Това са основно разходи за външни услуги в т.ч. такси за разпространение на програмите на БНТ; възнаграждения за авторски и сродни права на колективни сдружения; външни продукции; отстъпени права за закупуване на програми и спортни събития; международни трасета и унилатерали; информационни услуги; услуги и наеми за предавания и социологически изследвания.

Отчетените капиталови разходи за 2013 г. са в размер на 17,7 млн. лв. или 115,5 % от годишния разчет. Средствата са усвоени за основен ремонт и придобиване на

дълготрайни активи. Отчетените средства за нематериални дълготрайни активи основно са усвоени за създаване на българско филмово телевизионно творчество, придобиване правата за излъчване на европейски и световни първенства, за закупуване права за излъчване на чужди и български програми и за патенти.

7. Българска телеграфна агенция

Общият размер на приходите към 31.12.2013 г. на Българската телеграфна агенция /БТА/ е 2,0 млн. лв., които са реализирани от продажба на информационни продукти и услуги. Изпълнението на неданъчните приходи е в размер на 2,0 млн. лв. и възлиза на 79,6% от планираните им стойности за годината – 2,5 млн. лв. Отчетените през 2013 г. приходи и доходи от собственост са в размер на 2,2 млн. лв., в т.ч. 2,1 млн. лв. постъпления от продажба на услуги, стоки и продукция.

Отчетените общи разходи към 31.12.2013 г. по бюджета на БТАса в размер на 6,4 млн. лв., което представлява 96,4 % спрямо утвърдените разходи с разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. и с 4,4 % по-малко от предходната година. С най-голям относителен дял - 73,5 % от общите разходи - са разходите за персонал, от които 3,5 млн. лв. са за заплати и възнаграждения на персонала, 0,7 млн. лв. – осигурителни вноски и 0,5 млн. лв. други възнаграждения и плащания на персонала. Разходите за издръжка за 2013 г. са в размер на 1,6 млн. лв. Капиталовите разходи са в размер на 0,1 млн. лева.

8. Държавни висши училища

Приходите и помощите на ДВУ за 2013 г. възлизат на 291,7 млн. лв., което е с 18,9 млн. лв. повече спрямо 2012 г. или ръст от 6,9 %. Спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. изпълнението е 114,4 %. Основна част от тях – 269,2 млн. лв., са неданъчните приходи, а 22,5 млн. лв. са получени помощи.

Преобладаващата част от приходите (243,7 млн. лв.) са нетни приходи от продажба на услуги, стоки и продукция и се формират от семестриални такси за обучение на студентите, докторантите и специализантите, както и от приходите по договори за научно–изследователска дейност, проекти на държавните висши училища и др. Тези приходи представляват 83,5 % спрямо реализираните общо приходи към 31.12.2013 година.

Приходите от наеми на имущество, реализирани от ДВУ, възлизат на 26,2 млн. лв. и представляват 9,0 % от реализираните общи приходи за 2013 година.

Сред помощите, получени от ДВУ – 22,5 млн. лв., преобладават тези с източник чужбина (20,4 млн. лв.).

Разходите по бюджетите на ДВУ за 2013 г. възлизат на 665,7 млн. лв., което представлява 105,6 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. Спрямо 2012 г. разходите са нараснали с 5,5 %. От общата сума на разходите 438,0 млн. лв. (65,8 %) са изразходвани за заплати, осигуровки и други възнаграждения на персонала, като спрямо миналата година са нараснали с 9,0 %. Втори по големина дял заемат разходите за издръжка – 135,8 млн. лв. (20,4 %), следвани от разходите за стипендии – 40,7 млн. лв. (6,1 % от всички разходи). Капиталовите разходи нарастват с 3,3 % спрямо 2012 г. и към края на 2013 г. са в размер на 45,4 млн. лева.

9. Държавни висши военни училища

Приходите на ДВВУ за 2013 г. са в размер на 7,1 млн. лв. или 176,7 % спрямо утвърдените с разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. Преизпълнението е реализирано предимно от такси за обучение и от договори за образователни услуги. Основна част от приходите са именно от продажба на услуги – 6,2 млн. лв. Постъпилите помощи, дарения и други безвъзмездно получени суми по бюджета на ДВВУ през 2013 г. са в размер на 0,1 млн. лв.,

като преобладаващата част от тях са дарения, получени от Европейския съюз и други международни организации.

Годишният отчет на разходите по бюджетите на ДВВУ възлиза на 33,7 млн. лв., което е 123,3 % от разчета към ЗДБРБ за 2013 г. През отчетния период са изразходвани 24,3 млн. лв. за персонал (заплати, др. възнаграждения и плащания и осигурителни вноски), което представлява 72,1 % от общите разходи. Изпълнението на този вид разходи е 104,5 % спрямо годишния разчет и е с 10,4 % повече от предходната година, като това основно се дължи на увеличението от 01.01.2013 г. размер на заплатите на военнослужещите и цивилните служители, и на осигурителната вноска за фонд „Пенсии” на военнослужещите

През 2013 г. за издръжка са изразходвани 6,8 млн. лв. или 20,3 % от общите разходи (18,2 % повече от 2012 г.). Извършените през 2013 г. капиталови разходи са в размер на 1,2 млн. лв., което представлява 3,5 % от общите разходи на военните училища.

10. Българска академия на науките

Отчетените приходи и помощи в системата на БАН към 31.12.2013 г. са в размер на 41,4 млн. лв. и надвишават заложените разчети в ЗДБРБ за 2013 г. с 38,1 %. Сравнени с предходната година, приходите на БАН са намалели с 0,8 млн. лв. или 1,8 %. Основна част от реализираните приходи представлява постъпления от продажба на услуги, стоки и продукция (64,5 %), като постъпленията от този вид приходи изпълняват предварителния разчет, но са с 24,7 % по-малко от предходната година. Даренията, помощите и другите безвъзмездно получени суми от БАН възлизат на 12,0 млн. лв. (28,9 % от общите приходи), като в т. ч. 11,2 млн. лв. са получените суми от Европейския съюз по проектите СІР, ІNTERREG, СЕЕРUS, СOST и др. Сравнени с 2012 г. получените дарения и помощи са 3,4 пъти повече.

Основна част от реализираните собствени приходи на поделенията в системата на БАН са от договори за научни разработки. Тези приходи са с целево предназначение, свързани са с конкретни договорни задължения и не могат да се ползват за общоакадемични нужди.

Извършените разходи по бюджета на БАН за 2013 г. са в размер на 113,5 млн. лв., като превишават с 11,5 % (11,7 млн. лв.) предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2013 г. Допълнителните суми по бюджета на БАН (общо 11 млн. лв.) са отпуснати в изпълнение на ПМС №53 от 2013 г. и ПМС №125 от 2013 г. с цел стимулиране на водещи иновативни и общественополлезни научни изследвания и за подпомагане на дейностите по научно обслужване с висока обществена и държавна значимост. Спрямо предходната година разходите са повече с 5,7 %. Най-голям дял заемат средствата за заплати, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски – 65,7 %, следвани от средствата за издръжка – 24,8 % и за капиталови разходи – 7,1 на сто.

Наличностите по сметките на БАН в края на годината представляват средства по международни програми и договори с възложители, имат конкретно предназначение и точно определени етапи и срокове за изпълнение, направление а разходване на средствата и не могат да се използват за общоакадемични нужди.

11. Национален фонд към Министерство на финансите

Националният фонд е Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд (СКФ) на Европейския съюз (ЕС) през програмния период 2007 – 2013 г. съгласно Решение на Министерския съвет № 988/27.12.2005 г., както и по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по

външните граници на ЕС, финансирани от Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), съгласно Решение на Министерския съвет № 523 от 31.07.2007 година.

Националният фонд управлява финансовата помощ, предоставена на Република България от Европейската общност по пред-присъединителните програми като изпълнява функциите на централен съкровищен орган по програма ФАР, Разплащателен орган по КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА и на Компетентен орган по програма САПАРД.

Националният фонд е отговорен за сертифицирането на разходите по частта за Шенген от Временния Инструмент за улесняване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнението на Шенгенското споразумение (Инструмента Шенген), определена е за централен съкровищен орган за средствата, отпуснати по Преходния финансов инструмент (ПФИ) и за разплащателен орган по Българо-швейцарската програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социалните неравенства в рамките на разширения Европейски съюз. Също така изпълнява функциите на централен съкровищен орган за средствата и сертификацията на разходите по Финансовия инструмент на Европейско икономическо пространство (ЕИП) пред Офиса на Финансовия механизъм, на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г. и Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 година.

Изпълнението на проектите по програмите, съфинансирани със средства от ЕС, се извършва от Изпълнителните агенции/Управляващите органи/Програмните оператори/Междинните органи. За целите на касовата отчетност, всички активи, пасиви, съответно приходи и разходи на Изпълнителните агенции/Управляващите органи /Програмни оператори/Междинните органи се консолидират от извънбюджетната сметка на Националния фонд към министъра на финансите, независимо че организационно и юридически са структури в състава на други министерства и ведомства.

В съответствие с годишните закони за държавния бюджет средствата от помощта и съответното национално съфинансиране по Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, предприсъединителните инструменти, ПФИ, ЕИП, Инструмента Шенген, двустранните програми за трансгранично сътрудничество, Българо-швейцарската програма, Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г. и Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. се осигуряват чрез извънбюджетната сметка на Националния фонд към министъра на финансите (във връзка с влезлия в сила от 01.01.2014 г. Закон за публичните финанси се преименува в „сметка за средства от ЕС на Национален фонд“).

По сметките на Национален фонд (НФ) през 2013 г. са постъпили приходи (нето) по СКФ на Европейския съюз, КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА, ЕИП, двустранни програми за европейско териториално сътрудничество по външни граници на ЕС, Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г., Норвежки финансов механизъм 2009-2014 г. и Българо-швейцарска програма за сътрудничество в размер на 1 786,2 млн. лв., като в тази сума са включени и отразените (нето) в отчетността на НФ операциите при постъпването по банковите бюджетни сметки на Министерство на регионалното развитие (МРР) на сумите за чуждото финансиране по двустранните програми за трансгранично сътрудничество.

Важно е да се обърне внимание на факта, че равномерността на постъпване на средствата от Европейския съюз и другите донори зависи единствено от скоростта и ритмичността на усвояване на средствата от Управляващите органи/Изпълнителните агенции/ Програмните оператори/Междинните органи. Следва да се има предвид и спецификата на възстановяване на разходите от Европейската комисия, съгласно която, част от разходите, извършени през предходната година се възстановяват през следващата година (т.е. част от разходите, направени през 2013 г., ще бъдат възстановени през 2014 година).

Във връзка с изпълнение на Оперативните програми, двустранните програми за европейско териториално сътрудничество по външни граници на ЕС, НФМ и ЕИП 2009 – 2014 г. по сметките на Национален фонд са получени трансфери от централния бюджет на стойност 591,2 млн. лева.

Натрупаните лихви в резултат на управлението на свободните средства в обслужващите търговски банки за 2013 г. възлизат на 1,1 млн. лева.

Извършените разходи (нето) през 2013 г. с натрупване чрез сметките на Национален фонд възлизат на 611,0 млн. лева. По видове разходи изпълнението е както следва: 76,28 % от общия размер са капиталови разходи, 23,69 % са субсидии, а 0,03 % са текущи разходи.

Исходящите трансфери (нето) през отчетната година са в размер на 2 591,5 млн. лв. (включват предоставените трансфери към бенефициенти по Оперативните програми на ЕС, двустранни програми за европейско териториално сътрудничество по външни граници на ЕС, Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г., Норвежки финансов механизъм 2009-2014 г., Българо-швейцарска програма за сътрудничество, възстановени суми по приключили проекти, възстановени недопустими разходи и др. от бенефициенти-бюджетни организации, както и предоставеното авансово финансиране по реда на ДДС6/2011 г.). В консолидираната отчетност на НФ са отразени и трансфери (нето) към бенефициенти в размер на 0,7 млн. лв., които са за сметка на средства предоставени на МРР от държавите-партньори по двустранните програми за трансгранично сътрудничество.

Наличностите по сметките на Национален фонд към 31.12.2013 г. възлизат на 1 085,5 млн. лв., като в БНБ са в размер на 1 000,3 млн. лв., а в търговските банки (УниКредит Булбанк АД, Банка ДСК ЕАД и Райфайзенбанк (България) ЕАД) са в размер на 85,2 млн. лева.

Структурни и Кохезионен фондове

В качеството си на Сертифициращ орган по Структурните и Кохезионния фондове на Европейския съюз, НФ изготви и изпрати до Европейската комисия (ЕК) през 2013 г. 69 бр. заявления за плащане на обща стойност 2 463,5 млн. лева, но поради ликвидни проблеми в ЕК и временното спиране на парите по ОП „Околна среда“, през отчетния период с натрупване по сметките на Национален фонд в БНБ са получени средства на обща стойност от 1 734,5 млн. лв., като се очаква възстановяване на заявените през 2013 г. 729,0 млн. лева (в началото на настоящата година част от тези средства в размер на 352,0 млн. лева бяха възстановени).

Получените средства от ЕК през 2013 г. са разпределени по Оперативни програми както следва:

- ОП „Развитие конкурентоспособността на българската икономика“ – 239,5 млн. лева;
- ОП „Техническа помощ“ – 14,1 млн. лева;
- ОП „Регионално развитие“ – 509,4 млн. лева;
- ОП „Транспорт“ – 250,8 млн. лева;
- ОП „Околна среда“ – 117,7 млн. лева;
- ОП „Развитие на човешките ресурси“ – 555,0 млн. лева;
- ОП „Административен капацитет“ – 48,0 млн. лева.

Във връзка с получените Междинни доклади по сертификация (МДС) и Декларации за допустимост на разходите (ДДР) са извършени 80 проверки на място от експертите на

Национален фонд преди сертифициране на разходите към ЕК при Управляващите органи, Междинните звена и бенефициенти по програмите.

Направените разходи (нето) по Оперативни програми, включително изходящите трансфери (нето) към бюджетни организации с натрупване са в размер на 3 118,0 млн. лв., като разпределението по Оперативни програми е следното:

- ОП „Развитие конкурентоспособността на българската икономика” – 334,3 млн. лева;
- ОП „Техническа помощ” – 23,4 млн. лева;
- ОП „Регионално развитие” – 688,0 млн. лева;
- ОП „Транспорт” – 464,3 млн. лева;
- ОП „Околна среда” – 870,2 млн. лева;
- ОП „Развитие на човешките ресурси” – 683,1 млн. лева;
- ОП „Административен капацитет” – 54,7 млн. лева.

Програма ФАР и Преходен финансов инструмент

През годината са извършени разходи на обща стойност 0,4 млн. лв., а са постъпили възстановени суми от бенефициенти по сметките на Национален фонд в размер на 1,5 млн. лева.

Програма ИСПА/Кохезионен фонд (Регламент 1164/94)

През отчетната година са възстановени средства от ЕК в размер на 23,4 млн. лева.

Извършените разходи и трансфери (нето) по програмата за същия период са в размер на 8,6 млн. лв. По сметките на Национален фонд са постъпили възстановени суми, на обща стойност 13,8 млн. лв., в това число приходи от активирани банкови гаранции в размер на 6,1 млн. лева.

Програма САПАРД

На 31.12.2009 г. изтече валидността на Годишното финансово споразумение (ГФС) 2006, с което се прекрати и изплащането на субсидии към крайни бенефициенти по програма САПАРД.

През 2013 г. са извършени възстановявания от Агенция САПАРД и НАП по дългове в размер на 0,5 млн. лв. и са извършени възстановявания от НФ на надвъзстановени средства от бенефициенти в размер на 0,1 млн. лева.

Инструмент за подобряване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнението на Шенгенското споразумение (Инструмент Шенген)

На 31.12.2010 г. приключиха плащанията по частта за Шенген от Временния Инструмент за улесняване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнението на Шенгенското споразумение. В тази връзка следва да се отбележи, че 100 % от контракуваното по инструмента беше разплатено.

Във връзка с изпълнение на ПМС № 17 от 15.02.2010 г. за одобряване финансирането на проекти, свързани с изпълнението на поетите ангажименти от страна на Република България за присъединяване към Шенгенското пространство през годината с натрупване са извършени разходи в размер на 0,01 млн. лв., а са постъпили възстановени суми по сметките на Национален фонд в размер на 0,1 млн. лева.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП 2004-2009 г.)

Получените по програмата средства (нето) през 2013 г. са в размер на 0,5 млн. лева.

Сумата (нето) на разходите и изходящите трансфери към бюджетни организации, които са направени през същия период по ФМ на ЕИП са на обща стойност 0,9 млн. лв.

Възстановените средства от бенефициенти, включително от бюджетни организации по механизма са в размер на 0,1 млн. лева.

Двустранни програми за европейско териториално сътрудничество през периода 2007 – 2013 г. по външни граници на Европейския съюз

В качеството си на Сертифициращ орган по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз през 2013 г. НФ изготви и изпрати до ЕК 12 бр. заявления за плащане на обща стойност 24,8 млн. лева, от които към края на годината са дължими 6,3 млн. лева (в началото на 2014 г. тези средства бяха възстановени от ЕК).

Получените по програмата средства (нето) през годината с натрупване са в размер на 23,4 млн. лв. В отчетността на НФ са отразени (нето), постъпилите по банковите бюджетни сметки на МРР средства за сметка на чуждото финансиране по тези програми са в размер на 0,5 млн. лева.

Сумата на разходите и изходящите трансфери (нето) към бюджетни организации в страната, които са направени през същия период по двустранните програми са на обща стойност 32,5 млн. лв., включително за плащания към бенефициенти в страната от банковите бюджетни сметки на МРР за сметка на чуждото финансиране по двустранните програми за трансгранично сътрудничество. Възстановени са средства от бенефициенти, включително от бенефициенти-бюджетни организации, по програмите са 0,5 млн. лева.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. и Норвежки финансов механизъм 2009-2014 г.

Получените общо по двете програми средства към 31.12.2013 г. са в размер на 14,2 млн. лева.

Сумата на разходите и изходящите трансфери (нето), които са направени са на обща стойност 2,4 млн. лева.

За периода (01.01.2013 – 31.12.2013 г.) дирекция „Национален фонд“ е процедираля към Офиса на Финансовия механизъм на ЕИП и НФМ 9 междинни финансови доклада с обща стойност на заявените средства 7,2 млн. лева.

Българо-швейцарска програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социални неравенства в рамките на разширения Европейски съюз

Получените средства по програмата са в размер на 0,07 млн. лева.

Извършените изходящи трансфери към бенефициенти-бюджетни организации от началото на периода са в размер на 0,08 млн. лева.

12. Държавен фонд “Земеделие”

В утвърдената план-сметка на Държавен фонд „Земеделие“ за 2013 г. размерът на планираните приходи е 777,7 млн. лв., в това число национални средства 16,0 млн. лв. и 761,7 млн. лв. европейски средства. По отчетни данни, постъпленията към 31.12.2013 г. са в размер на 694,5 млн. лв., или общото изпълнение на приходите през отчетния период е 89,3 на сто.

Основна част от приходите на ДФ „Земеделие“ за 2013 г. са заложените за възстановяване средства по параграф 46-00 „Помощи, дарения и други безвъзмездно получени суми от чужбина“ в размер на 761,7 млн. лв., в т.ч. от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) – 700,4 млн. лв., от Европейския фонд за рибарство (ЕФР) – 25,6 млн. лв. и от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) – 35,7 млн. лв. Към 31 декември 2013 г. са отчетени възстановени средства в размер на 679,6 млн. лв., като от тях 668,0 млн. лв. са получени от ЕЗФРСР и 11,6 млн. лв. от ЕФР.

Поради проблеми с ликвидността, в началото на 2013 г. Европейската комисия (ЕК) възстанови разходите от ЕЗФРСР за последното тримесечие на предишната 2012 г. на два

транша - през март и април, при което вторият транш пресрочи с повече от един месец регламентирания 45-дневен срок. Отложено е за по-късен етап възстановяването от ЕК на 1,16 млн. евро за 2013 г. до потвърждаването на допустимостта на разходите. В последното тримесечие на 2013 г. са извършени разходи на стойност 24,2 млн. евро по ЕФЗ и 287,5 млн. евро по ЕЗФРСР, които подлежат на възстановяване през 2014 година.

През 2013 г., по Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство” 2007-2013 г. (ОПРСР) са изпратени до ЕК три заявления (осмо, девето и десето) за междинно плащане на обща стойност 17,5 млн. лв. Възстановените средства към 31.12.2013 г. от ЕФР са в размер на общо 11,6 млн. лв., в т.ч. частично възстановени средства в размер на 4,3 млн. лв. по изпратеното през 2012 г. седмо заявление. Десетото заявление за междинно плащане, в размер на 10,2 млн. лв., е изпратено до ЕК на 27.12.2013 г., а средствата са възстановени в срок - на 04.03.2014 година.

Заложените приходи от налози върху захарта и изоглюкозата за 2013 г. са в размер на 1,05 млн. лв., като е отчетено 100 % изпълнение на планираните постъпления по схема “Квотен режим” за периода. Събраните средства представляват производствена такса, определена върху 89 198 тона квота за производство на изоглюкоза. От установените и събрани суми 75 % се превеждат чрез Министерство на финансите към бюджета на Европейската общност, а 25 % остават в националния бюджет като административни разходи.

Отчетените приходи в края на 2013 г. от национални източници са в размер на 14,9 млн. лв., което представлява изпълнение на 93,0 % от заложените в план-сметката за 2013 г. Планираните приходи и доходи от собственост за 2013 г. са 13,0 млн. лв., а отчетените постъпления са 6,3 млн. лв., които са основно приходи от лихви по предоставени инвестиционни и краткосрочни заеми в страната.

Към 31.12.2013 г. по план-сметката на ДФ „Земеделие” са отчетени и приходи от глоби, санкции и наказателни лихви в размер на 7,2 млн. лв., по параграф 36-00 „Други неданъчни приходи” в размер на 0,96 млн. лв. и по параграф 37 „Внесен ДДС и други данъци върху продажбите” в размер на 0,6 млн. лева.

Чрез Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие” се изплащат средствата по договорената с ЕК финансова рамка за селско стопанство - за директни плащания, пазарна подкрепа, развитие на селските райони по програмата за рибарство и аквакултури, което гарантира възможността да се прилага Общата селскостопанска политика /ОСП/ и Общата рибарска политика /ОРП/ на Европейския съюз.

През отчетния период, по предложение на ДФ „Земеделие” чрез Министерство на земеделието и храните (МЗХ) бяха предложени четири промени в приходната и разходна част на план-сметката на ДФ „Земеделие”. Предложените промени бяха свързани със следното:

- намаление на трансфера от републиканския бюджет на ДФ „Земеделие” с цел предоставяне на допълнителни средства по бюджета на МЗХ, в размер на 12,0 млн. лв., в изпълнение на ПМС № 162/09.08.2013 година;

- одобряване на допълнителен трансфер в размер на 15,0 млн. лв. за увеличаване на средствата за национални доплащания за тютюнопроизводителите с 11,5 млн. лв. и на държавната помощ за производителите на плодове и зеленчуци с 3,5 млн. лв., осигурени в изпълнение на ПМС № 217/26.09.2013 година;

- одобряване на допълнителен трансфер от централния бюджет в размер на 15,0 млн. лв. за осигуряване на допълнителни средства за разплащане на субсидии към бенефициенти по схемата за национални доплащания за животни за 2013 г., в изпълнение на ПМС № 290/18.12.2013 година.

- осигуряване на допълнителни средства за разплащане по ПРСР и други вътрешно компенсирани промени по план-сметката, както и отразяване на фактическите

плащания към бенефициенти – бюджетни предприятия, планирани в частта на разходите, а предоставени през годината чрез трансфер.

Промените на план-сметката са утвърдени с Решения на Министерския съвет № 480 от 12.08.2013 г., № 657 от 31.10.2013 г., № 784 от 12.12.2013 г. и № 793 от 18.12.2013 година.

С РМС № 167/2013 г., изпълнителният директор на ДФ „Земеделие” е получил съгласие да обяви прием на заявления за подпомагане при условия на договаряне над бюджета по 15 мерки от ПРСР и да сключи договори за отпускане на безвъзмездна финансова помощ с максимален размер на договорената финансова помощ – 597,4 млн. лв., като средствата да бъдат осигурени от неусвоения бюджет по съответните мерки на програмата и от намаленията по договорените средства в процеса на изпълнение на поетите ангажименти от ползвателите на финансовата помощ. Със същото решение е дадено съгласие и на изп. директор на Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА) да договори (с 29,5 млн. лв.) над бюджета по пет мерки от ОПРСР, като средствата да бъдат осигурени от неусвоения бюджет по съответните мерки на програмата и от намаленията по договорените средства в процеса на изпълнение на поетите ангажименти от ползвателите на финансовата помощ.

Отчетените общо разходи към 31.12.2013 г. са в размер на 753,3 млн. лв. при планирани 741,5 млн. лв., което представлява 1,6 % над планираните.

За 2013 г. в план-сметката на ДФ „Земеделие” са планирани субсидии за нефинансови предприятия в размер на 431,8 млн. лв. Изплатените средства към 31.12.2013 г. са в размер на 401,9 млн. лв., като от тях 257,4 млн. лв. са по национални програми и 87,8 млн. лв. са национално съфинансирани. Общата сума на изплатените по параграф 43-00 средства включва следните субсидии за нефинансови предприятия:

- за непублични бенефициенти по ЕЗФРСР - в размер на 125,5 млн. лв. (в т.ч. 79,6 млн. лв. национално съфинансирани);
- за пазарни мерки по ЕФГЗ – в размер на 10,3 млн. лв. (в т.ч. 8,2 млн. лв. национално съфинансирани);
- държавна помощ по одобрени за подпомагане финансови схеми - в размер на 79,8 млн. лева;
- средства за покриване на разходите за ДДС за пазарни мерки – 8,2 млн. лева;
- национални доплащания за животни – 92,8 млн. лева;
- национални доплащания за тютюнопроизводителите – 84,0 млн. лева;
- национални доплащания на площ за предходни кампании – 0,8 млн. лева;
- други субсидии и плащания в размер на 0,4 млн. лева.

Изплатените субсидии през 2013 г., на организации с нестопанска цел са в размер на 7,8 млн. лв., в т.ч. 1,6 млн. лв. национално съфинансирани.

От заложения ресурс през 2013 г. за капиталови трансфери в размер на 251,8 млн. лв. са предоставени 290,1 млн. лв. или с 15,2 % изпълнение над плана, в това число капиталови трансфери за: нефинансови предприятия и организации с нестопанска цел - бенефициенти по ПРСР – 265,1 млн. лв. (в т.ч. 51,7 млн. лв. национално съфинансирани и 1,3 млн. лв. по национални програми), нефинансови предприятия – бенефициенти по ОПРСР – 21,3 млн. лв. (в т.ч. 5,0 млн. лв. национално съфинансирани), капиталови трансфери за изпълнени, но не разплатени проекти по програма САПАРД – 3,6 млн. лева.

Освен посочените параметри, разходите в план-сметката на ДФ „Земеделие” включват разходите за издръжка на фонда, работни заплати (вкл. за възнаграждения, изплатени по мярката за техническата помощ от ПРСР) и свързаните с тях осигурителни плащания, други текущи разходи, както и капиталови разходи за основен ремонт и за придобиване на дълготрайни активи на фонда.

Програмата за развитие на селските райони (2007-2013 г.) отразява националната стратегия за развитие на селските райони чрез пакет от мерки, групирани в съответствие с осите, определени в съответните регламенти на Общността, постигането на която се осъществява с финансовата помощ от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Определени са следните стратегически цели за периода 2007 — 2013 г.:

- развитие на конкурентоспособни и основани на иновации земеделие, горскостопанство и хранително-вкусова промишленост;
- опазване на природните ресурси и околната среда в селските райони;
- подобряване на качеството на живот и разнообразяване на възможностите за заетост в селските райони.

Към постигането на тези цели са насочени и специфичните мерки по четирите оси на Програмата за развитие на селските райони.

По информация на ДФ „Земеделие”, през 2013 г. бюджетът, заложен за 2011 г. (който по правилото n+2 е следвало да се заплати до края на 2013 г.) е заплатен в пълен размер. Това от своя страна е предотвратило автоматичното отчисление на средства от бюджета на ПРСР. За разлика от предходните две календарни години, Разплащателна Агенция не отчита загуба на средства за 2013 г., поради което няма да се прилага процедурата по намаление на общия бюджет на ПРСР. Предвид постигнатите резултати, през 2013 г. изпълнението на ПРСР се придържа към предварително зададения бюджетен план на програмата, без отклонения.

За 2013 г. в план-сметката на ДФ „Земеделие”, планираните средства по ПРСР са в размер на 698,9 млн. лв., в това число национално съфинансиране 190,0 млн. лв. Към 31.12.2013 г. изплатените средства по програмата, са в размер на 673,0 млн. лв., в това число национално съфинансиране 188,1 млн.лв. Други свързани с ПРСР разходи, изплатени по национални програми, са в размер на 38,6 млн. лв., в т.ч. средства за ДДС на общини-бенефициенти по програмата – 37,3 млн. лева.

През 2013 г., по ПРСР са сключени 3 225 бр. договори с обща стойност на договорираната субсидия в размер на 958,2 млн. лв. Разпределението по мерки на брой на сключените договори и размер на договорираните субсидии през 2013 г. е както следва:

МЕРКИ ПО ПРСР	Брой договори	Размер на договорираната субсидия (млн. лв.)
111 "Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания"	6	8,2
112 "Създаване на стопанства на млади фермери"	6	1,9
114"Използване на консултантски услуги от фермери и собственици на гори"	25	0,05
121 "Модернизиране на земеделските стопанства"	670	185,4
123 "Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти"	204	168,0
141 "Подпомагане на полупазарни стопанства в процес на реструктуриране"	1422	20,9
223 "Първоначално залесяване на неземеделски земи"	45	11,3
226 "Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности"	50	16,35

313 "Насърчаване на туристическите дейности"	40	11,1
321 "Основни услуги за населението и икономиката в селските райони"	179	402,2
322 "Обновяване и развитие на населените места"	158	103,7
411 Местни стратегии за развитие – Подобряване качеството на живот в селските райони	113	5,9
412 Местни стратегии за развитие – Подобряване на околната среда и природа	7	0,4
413 Местни стратегии за развитие – Подобряване качеството на живот в селските райони	231	18,7
511 Техническа помощ	69	4,1
ОБЩО	3225	958,2

Източник: ДФ „Земеделие“

Трудности при изпълнението на ПРСР през 2013 г.

Основните проблеми, свързани с усвояването на бюджет 2011 г. от ПРСР 2007 - 2013, по информация, получена от ДФ „Земеделие“, са породени от удължаването на сроковете за изпълнение на проектите и/или тяхното значително забавяне във времето, което от своя страна доведе до забавяне на подаването на заявки за плащане от бенефициентите и съответно, на тяхната обработка. Предвид това в Разплащателна Агенция, е въведен постоянен мониторинг на етапа на изпълнение на проектите и оказване на пълно съдействие на бенефициентите по ПРСР 2007 - 2013, благодарение на което са постигнати и високите резултати в края на годината.

Състояние и ефект от прилагането на гаранционната схема по ПРСР

Гаранционна схема е разработена с цел да се повиши и улесни достъпа на бенефициенти по ПРСР до системата за кредитиране от финансови институции и търговски банки, като по нея са допустими единствено инвестиционни кредити. Финансовото споразумение между Управляващия орган на ПРСР и „Национален гаранционен фонд“ ЕАД (НГФ) е подписано на 20.12.2011 година.

Въвеждане прилагането на схемата за финансов инженеринг (гаранционна схема) на ПРСР е одобрено официално от службите на ЕК с осмото изменение на програмата, получено на 11.05.2012 г. На 17.05.2012 г. е сключен Анекс 1 към Финансовото споразумение и капиталът на Гаранционния фонд е намален до 121,1 млн. евро. На 10.01.2013 г. са подписани първите споразумения с избраните от НГФ, по реда на Закона за обществените поръчки, банки-партньори.

По информация на Министерството на земеделието и храните, получена чрез ДФ „Земеделие“, към 31.01.2014 г. размерът на всички издадени от НГФ ЕАД гаранции е 77,9 млн. лв., включително приключили ангажименти в размер на 4,6 млн. лв. по погасени кредити. Действащият към 31.01.2014 г. пълен гаранционен ангажимент е в размер на 73,3 млн. лв. Размерът на гарантираните кредити е значим на фона на кредитирането в страната през последната година.

Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство“ (2007-2013 г.)

За 2013 г., планираните в разходната част на план-сметката на ДФ „Земеделие“ средства по ОПРСР са в размер на 19,5 млн. лв., в т.ч. 3,8 млн. лв. национално съфинансиране. Към 31.12.2013 г. по програмата са изплатени общо средства в размер на

24,7 млн. лв., в т.ч. средства от ЕФР в размер на 18,8 млн. лв. и национално съфинансирани към тях в размер на 5,8 млн. лв. Други свързани с ОПРСР разходи, изплатени по национални програми са средствата за ДДС на общини-бенефициенти по програмата, в размер на 0,14 млн. лв. Разпределението на договорените и изплатените средства през 2013 г. по приоритетни оси е както следва:

млн. лева

Приоритетна ос	Брой одобрени заявл.	Договорени средства по ОПРСР през 2013 г.			Изплатени средства по ОПРСР през 2013 г.		
		Безвъзмездна финансова помощ (млн. лв.)	Европейски средства от ЕФР (млн. лв.)	Национално съфинанс. (млн. лв.)	Безвъзмездна финансова помощ (млн. лв.)	Европейски средства от ЕФР (млн. лв.)	Нац. съфинанс. (млн. лв.)
Ос 1 "Мерки за приспособяване на българския риболовен флот"	36	2,64	2,24	0,4	3,48	2,96	0,52
Ос 2 "Аквакултура, риболов във вътрешни водоеми, преработка и маркетинг на продукти от риболов"	16	14,61	10,96	3,65	17,42		4,35
Ос 3 "Мерки от общ интерес"	19	22,74	17,06	5,68	0,95	0,71	0,24
Ос 4 "Устойчиво развитие на рибарските области"	66	10,39	7,79	2,6	0,38	0,28	0,1
Ос 5 "Техническа помощ"	33	4,11	3,08	1,03	2,43	1,82	0,61
Общо:	170	54,49	41,13	13,36	24,66	18,84	5,82

Източник: ИАРА

ДФ „Земеделие“, в изпълнение на функциите на Сертифициращ орган по Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство“ (ОПРСР) /2007-2013/, от началото на програмния период до 31.12.2013 г. е сертифицирал общо допустими разходи в размер на 92,7 млн. лв., от които публичните средства са в размер на 73,9 млн. лв. и представляват 37,3 % от бюджета на ОПРСР. Най-висок процент на изпълнение за програмния период се отчита по ос 1 „Мерки за приспособяване на българския риболовен флот“.

През финансовата 2013 г. са сертифицирани разходи по 132 плащания на ОПРСР за 34,2 млн. лв., а изплатените на Европейската комисия три заявления (осмо, девето и десето) за междинно плащане са на обща стойност 17,5 млн. лв. Договорените средства по програмата от началото на програмния период до 31.12.2013 г. са 88,3 % от средствата

по бюджета на програмата или 175,8 млн. лв. Изплатени са 79,8 млн. лв., което се равнява на 40,3 % от средствата по ОПРСР.

По информация на ИАРА - Управляващ орган по ОПРСР, Национален гаранционен фонд ЕАД (НГФ) е разработил и е започнал да прилага през м. май 2011 г. Гаранционната схема за бенефициенти по инвестиционните мерки на програмата, финансирана по мярка 2.7. на ОПРСР. Общата стойност на финансовия ресурс по схемата към 31.12.2013 г. е 30,2 млн. лв., като тя се реализира от повечето търговски банки, които са поели ангажимент да осигуряват облекчени условия за финансиране: удължен срок за издължаване на кредитите, отстъпка от лихвените проценти по кредити за бенефициенти по ОПРСР в рамките 1-2% от средните лихви на пазара за новоотпуснати кредити, облекчени процедури при разглеждане на исканията за кредит или банкова гаранция, и по-ниски от стандартните изисквания за обезпечение по кредитите. Максималната сума по гаранции за един кредитополучател е до 1,5 млн. лв. за микро- и малки предприятия и до 3,0 млн. лв. за средни предприятия. Гаранциите са безплатни за бенефициентите на програмата. Освен това, в края на 2012 г., с изменението в Закона за българска банка за развитие, чл. 16, ал. 3, размерът на гаранциите по отпусканите кредити бе увеличен от 50% на 80%, с което ще бъде дадена възможност за осигуряване на по-голям процент на изпълнение на проектите по ОПРСР и респективно, ще се даде възможност за повишаване усвояемостта на финансовия ресурс по програмата. Всички бенефициенти по ОПРСР, които са се възползвали от гаранционните схеми на НГФ изпълняват успешно проектите си, като по-голям процент от тях вече са получили окончателно плащане. Към 31.12.2013 г., поетият от НГФ пълен гаранционен ангажимент е в размер на 10,9 млн. лева.

По информация на ДФ „Земеделие”, в изпратеното на ЕК седмо заявление за междинно плащане на 21.12.2012 г., в размер на 18,6 млн. лв. са включени и средства по гаранционната схема, в размер на 15,1 млн. лв. (по Анекс № 4/19.12.2012 г. към Финансовото споразумение за предоставяне на средства за осъществяване на гаранционна дейност по ОПРСР от 07.12.2010г. между ИАРА и НГФ). На 05.08.2013 г. ЕК е възстановила заявените средства частично – в размер на 4,3 млн. лв. По този начин междинното плащане е прекъснато частично и частта за средствата по гаранционната схема не е възстановена. След проведена кореспонденция с ЕК е взето решение от УО, направената вноска в НГФ, в размер на 15,1 млн. лв. да бъде възстановена обратно в ОПРСР. Преводът е извършен на 17.01.2014 г., като сумата е постъпила по банковата сметка на ДФ „Земеделие”.

Директни плащания

За периода от 01.01.2013 г. до 31.12.2013 г. по линия на директните плащания са изплатени субсидии на стойност 1 451,1 млн. лв., при планирани 1 490,2 млн. лв., или изпълнение – 97,4 процента.

Посочената стойност на общо изплатените субсидии се формира от:

- изплатените средства по ЕФГЗ – 960,9 млн. лева;
- изплатените средства по ЕЗФРСР, прехвърлени към директните плащания - 309,4 млн. лева;
- по схемите за националните доплащания в размер на 180,8 млн. лв., в т.ч. национални доплащания на площ към преките плащания за предходни кампании – 0,8 млн. лв., национални доплащания за животни – 92,8 млн. лв., национални доплащания за тютюн – 84,0 млн. лв. и предоставени средства към бюджетни предприятия чрез трансфер – 3,2 млн. лева.

Информация относно директни плащания* (кампания 2013 г.)						
Схема	Брой подадени заявления	Брой заявления с оторизирани плащания	Процентно разпределение на бюджета (%)			**Оторизирани плащания общо (в млн. лв.)
			ЕФГЗ	ЕЗФРСР	НБ	
СЕПП	87 841	87 538	100	-	-	958,50
СНДП	69 522	69 329	-	-	100	28,68
НДЖ1	7 885	7 874	-	-	100	61,06
НДЖ3	6 671	6 661	-	-	100	34,44
НДК	4 110	4 099	-	-	100	3,81
НДКМ1	3 436	3 430	100	-	-	14,63
НДКМ2	1 440	1 437	100	-	-	9,51
НДКМ3	678	673	100	-	-	12,42
НДЖ4	1 228	1 228	100	-	-	1,07
НДЖ5	1 965	1 959	100	-	-	1,34
СППЗ	1 529	0	100	-	-	0,00
ЯМ	98	0	100	-	-	0,00
НДТ	41 706	35 148	-	-	100	11,49
НР1	29 391	29 210	-	82	18	52,12
НР2	11 981	11 881	-	82	18	16,82
Натура 2000	6 001	5 914	-	82	18	29,52
АЕП	5 180	4 890	-	82	18	274,63
Общо:						1 510,04

*Към дата 27.03.2014 г. не са приключили всички плащания за кампания 2013 г.

**Оторизирана (одобрена) финансова помощ е сума, изчислена след извършване на всички проверки (административни и проверки на място), а изплатената сума е тази, която се получава след като се прихващат (удържат) от оторизираната сума евентуални задължения на кандидата. Размерът на оторизираната финансова помощ е различен от изплатения, в случай че кандидатът има наложени санкции за бъдещ период от предходни години, както и когато кандидатът има недължимо изплатени суми в предходни години, за които е уведомен по установения ред.

Източник: ДФ „Земеделие“

Селскостопанските пазарни механизми

По линия на селскостопанските пазарни механизми по план сметката на ДФ „Земеделие“ за 2013 г. са отчетени изплатени средства общо в размер на 106,3 млн. лв. (в т.ч. 89,5 млн. лв. за сметка на ЕФГЗ и 8,5 млн. лв. национално съфинансиране), при планирани 117,5 млн. лв. Други средства, включени в общата сума на изплатените средства, свързани с пазарните мерки са изплатените по национални програми средства за ДДС, които са в размер на 8,3 млн. лева.

СЕЛСКОСТОПАНСКИ ПАЗАРНИ МЕХАНИЗМИСХЕМА/МЯРКА	Брой подадени заявления	Брой одобрени заявления *	Размер на договорирани средства в млн. лв.
Преструктуриране и конверсия на винени лозя	148	148	42,42
Застраховки на реколта	64	64	н/п
Изплащане на възстановявания при износ	54	59 **	0,14
Национална програма по пчеларство за тригодишния период 2011-2013 - мярка В, С, Д и Е.	934	934	7,84
Училищно мляко	26	25	н/п
Групи производители	12	2	30,98
Училищен плод	405	405	4,37
Училищен плод - информационни дейности	1	1	0,001
Благотворителност	15	15	36,65
"Промоционални програми"	3 ***	3 ***	9,72
"Промоции в трети страни" от "Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор 2008/2009 – 2013/2014 г."	0	1	3,97
Национална програма по пчеларство за тригодишния период 2011-2013 - мярка А	6	3	0,18
ОБЩО	1 665	1 598	136,27

* Общ брой оторизирани заявления за плащане по одобрени заявления за подпомагане (не включва обработените с откази плащания).

** Брой платени заявления, които включват и подадени заявления през 2012 г.

*** Брой платени заявления, Брой одобрени заявления и размер на договорираните средства само през 2013г.

Източник: ДФ„Земеделие”

Възстановените суми от Европейския съюз са както следва:

- 945,7 млн. лв. за директни плащания, при планирани за годината 976,6 млн. лв. – 96,8 на сто изпълнение;

- 103,0 млн. лв. – възстановени средства от ЕС, прехвърлени към директните плащания;

- 72,7 млн.лв. за пазарни мерки, при планирани 89,6 млн. лв. за годината – 81,2 на сто изпълнение.

През 2013 г. са **извършени трансфери** между извънбюджетни сметки и фондове (нето) към публични бенефициенти по ПРСР и ОПРСР в размер на 302,1 млн. лв., от тях европейски средства - в размер на 211,4 млн. лв., средства за национално съфинансиране - в размер на 53,1 млн. лв. и по национални програми – 37,6 млн. лв. Предоставените трансфери към бюджетни сметки (нето) са в размер на 10,2 млн. лева.

За 2013 г. е изплатена вноската за захар към Европейския съюз в размер на 0,8 млн. лв., което представлява 75 на сто от постъпилите приходи през 2013 г. по параграф 18-00 „Такси върху производство на захар и изоглюкоза”.

Към 31.12.2013 г. по извънбюджетната сметка на ДФ „Земеделие” е преведен трансфер от централния бюджет в размер на 554,6 млн. лева.

По линия **на предоставените лихвени заеми по инвестиционните схеми** за кредитиране за 2013 г. са изплатени средства в размер на 34,6 млн. лв. при

планирани 195,0 млн. лв. – изпълнение 17,7 на сто. Възстановените средства за същия период са в размер на 57,7 млн. лв. при планирани 155,0 млн. лева.

По линия на **краткосрочните схеми за финансиране** през отчетния период са изплатени 4,3 млн. лв. – изпълнение 14,4 на сто. Възстановените средства за същия период са в размер на 7,1 млн. лв. – изпълнение 23,6 на сто.

13. Фонд за покриване на разходите за приватизация и следприватизационен контрол

Отчетените собствени приходи на Фонда за покриване на разходите за приватизация и следприватизационен контрол (ФПРПСК) към Агенция за приватизация и следприватизационен контрол (АПСК) за 2013 г. са в размер на (-0,002) млн. лв., при планирани 0,025 млн. лв. Отчетени са постъпления от глоби, санкции и наказателни лихви в размер на 0,058 млн. лв., които са в резултат на получени 50 на сто от присъдени в полза на АПСК юрисконсултски възнаграждения, в съответствие с чл. 8, ал. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (ЗПСК). През 2013 г. ФПРПСК е внесъл ДДС в размер на 0,06 млн. лева.

За изпълнение на плана за приватизация за 2013 г. на ФПРПСК първоначално са заложили разходи за осъществяването на приватизационния процес в размер на 4,2 млн. лв. В съответствие с разпоредбата на чл. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол, в ЗДБРБ за 2013 г. е определен трансфер от централния бюджет за финансиране на плащанията на ФПРПСК в размер на 4,2 млн. лв. Към 31.12.2013 г. отчетеният размер на разходи е 0,7 млн. лв. и представлява 15,6 на сто от заложеното. Основната част от направените разходи са свързани с разходи за външни услуги, в т.ч. за правни анализи, приватизационни оценки и информационни меморандуми – 0,4 млн. лв. и с разходи за глоби, неустойки, наказателни лихви и обезщетения – 0,2 млн. лв. През месец декември е предоставен трансфер от централния бюджет към фонда в размер на 0,7 млн. лева.

Съгласно §11 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за публичните финанси, считано от 01.01.2014 г. ФПРПСК се закрива, като неговите приходи и разходи се включват в бюджета на МИЕ, съответно в бюджета на АПСК.

14. Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

Със ЗДБРБ за 2013 г. са одобрени приходи на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда /ПУДООС/ в размер на 49,0 млн. лв. Реализираните неданъчни приходи по бюджета на предприятието са в размер на 58,4 млн. лв., или изпълнението им възлиза на 119,2 % спрямо разчетените приходи. С най-голям относителен дял (93,8 %) са приходите от държавни такси – 54,8 млн. лв., които представляват получени по Закона за водите такси за издаване на разрешителни, определени по тарифата за таксите (приета с ПМС №136/2011 г.), по Закона за управление на отпадъците, по Закона за чистотата на атмосферния въздух, по Закона за защитените територии. Спрямо 2012 г. постъпленията от такси са нараснали с 24,4 млн. лв. Приходите и доходите от собственост са в размер на 2,3 млн. лв. и представляват приходи и услуги по изгарянето на болнични отпадъци в Инсинератора. В резултат на по-голямото количество изгорен опасен отпадък за 2013 г. и на по-добрата събираемост от клиентите, изпълнението спрямо ЗДБРБ за 2013 г. е 115,0 процента.

Към 31.12.2013 г. ПУДООС отчита общо разходи за администрацията в размер на 3,9 млн. лв., за други субсидии и плащания 1,5 млн. лв. като средствата са за финансиране на екологични проекти и дейности на небюджетни структури.

По ЗДБРБ за 2013 г. в „трансфери от/за ПУДООС“ са заложили 14,0 млн. лв., от които: за финансиране на екологични проекти и дейности на МОСВ – 6,0 млн. лв., които към 31.12.2013 г. са трансферирани; планирания трансфер на МОСВ за ПУДООС в размер на 20,0 млн. лв. е изпълнен; получени средства в размер на 0,005 млн. лв., възстановени трансфери от общини от минали години и трансфер (възстановени средства) от Министерство на финансите в размер на 5,1 млн. лева.

За „Изграждане на инфраструктурни обекти“ за 2013 г. по уточнен план бяха заложили 61,4 млн. лв. Разходите са за проекти и договори за бюджетни структури по решения на Управителния съвет на ПУДООС, които се предоставят чрез трансфер на бюджетни структури. С решение на Управителния съвет на ПУДООС по плана от „Изграждане на инфраструктурни обекти“ са прехвърлени средства за „Предоставени трансфери“, като към 31.12.2013 г. тези средства са в размер на 33,7 млн. лв. за финансиране на договори с общини и бюджетни структури за екологични проекти и дейности. Съгласно решения на Управителния съвет към 31.12.2013 г. са предоставени средства на бюджетни структури в размер на 39,7 млн. лева.

В областта на управление на водите са изразходвани средства в размер на 5,6 млн. лв., разпределени по направления за:

- изграждане на малки водоснабдителни обекти на стойност 1,5 млн. лева;
- пречиствателни станции за отпадни води, канализационни мрежи и довеждащи колектори и корекции на речни корита и дерета, на обща стойност 4,1 млн. лева.

В областта на управление на отпадъците са изразходвани средства в размер на 24,6 млн. лв., от които за:

- изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на отпадъци /депа/ - 3,4 млн. лева;
- по договори за изграждане на сепариращи инсталации за битови отпадъци – 2,4 млн. лева;
- по договори за закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци съгласно ПМС №209/2009 г. и ПМС №84/2012 г. за изменение и допълнение на ПМС №209/2009 г. – 13,1 млн. лева.
- по договори на МОСВ за закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци съгласно ПМС 209/2009г. и ПМС 84/2012г. за изменение и допълнение на ПМС 209/2009г 5,6 млн. лв.

В областта на опазване чистотата на въздуха – финансирани проекти за 0,15 млн. лева.

В областта на биоразнообразието – финансирани проекти за 0,08 млн. лева.

В областта на повишаване на екологичното съзнание и култура, информационната и образователната дейност – финансираните проекти са за 3,0 млн. лева.

За планове за дейности, екологични мероприятия и мониторинг на МОСВ – 6,3 млн. лева.

През отчетния период ПУДООС е финансирало екологични проекти и дейности на бюджетни структури, както следва:

- обекти на територията на общините за 27,4 млн. лева;
- за структурите на Министерския съвет – 0,09 млн. лева;
- за структури на Министерство на образованието, младежта и науката и държавни висши училища – 0,03 млн. лева;
- за структури на БАН – 0,2 млн. лева;
- за Министерство на околната среда и водите – 12,0 млн. лева.

В ПУДООС постъпват приходи от погасителни вноски по предоставени заеми на общини и фирми. Средствата се предоставят за нови безлихвени заеми за създаване на механизми за разделно събиране, рециклиране и повторна употреба на отпадъците,

закупуване на съдове и техника за сметосъбиране и извозване, изграждане на МВЕЦ, и проекти за зелени инвестиции по Мостово финансиране между Министерство на финансите, ПУДООС и Национален доверителен екофонд.

Получаването на погасителните вноски и предоставянето на заеми на общини се разчитат и отчитат, като „Временни безлихвени заеми от/за ПУДООС“. Към 31.12.2013 г. от погасителни вноски по заеми на общини са получени 10,8 млн. лв. и са предоставени заеми за 24,7 млн. лева.

15. Извънбюджетна сметка към министъра на финансите за средствата от продажбата на предписани емисионни единици

Извънбюджетна сметка към министъра на финансите за средствата от продажбата на предписани емисионни единици е открита съгласно чл.142в, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и Приложение № 8 „Списък на извънбюджетните фондове и сметки, които ще функционират през 2013 г.“ към § 26 от преходните и заключителни разпоредби на ЗДБРБ за 2013 г. През 2013 г. по тази извънбюджетна сметка не са постъпили приходи.

През 2013 г. по сметката са извършени разходи в размер на 0,5 млн. лв., от които 0,2 млн. лв. представляват капиталови трансфери за покриване на разходи за извършени строително-ремонтни работи по проект от Националната схема за зелени инвестиции на частен бенефициент за обект „Еко Енергиен парк „Доспат“ – газификация и когенерация на биомаса за производство на електрическа енергия в с. Барутин, община Доспат. Към края на 2013 г. средствата, възстановени на ПУДООС по отпуснати безлихвени заеми, съгласно Тристранно рамково споразумение за предоставяне на мостово финансиране, относно Схема за зелени инвестиции между МФ, ПУДООС и Национален доверителен екофонд по приключили проекти, изпълнени от публични бенефициенти, са в размер на 7,9 млн. лв. Към 31.12.2013 г. по сметката на ПЕЕ са отчетени временни безлихвени заеми в размер на 2,7 млн. лева.

16. Сметка за чужди средства на ММС

Съгласно чл. 59б от Закона за физическото възпитание и спорта разпределените средства от постъпленията на Държавно предприятие "Български спортен тотализатор" по чл. 14, ал. 3 от Закона за хазарта се съхраняват по сметка за чужди средства на Министерството на младежта и спорта. През 2013 г. по сметката на министерството са постъпили средства в размер на 30,5 млн. лв., в т.ч.:

- 30,46 млн. лв. приходи и доходи от собственост /вноски от приходи на държавни (общински) предприятия и институции/. Средствата са постъпления от игрите, организирани от ДП „Български спортен тотализатор“ през 2013 година;
- 0,04 млн. лв. от глоби, санкции и наказателни лихви. Средствата са постъпления от лихви по възстановени суми от спортни организации, поради неусвоени средства и непризнати разходи по сключени договори с ММС за финансово подпомагане на дейности на спортните организации.

За отчетния период от сметката за чужди средства на ММС са усвоени средства в размер на 28,7 млн. лв., както следва:

- 22,9 млн. лв. – предоставени средства на спортни организации /спортни федерации и клубове/ по договори въз основа на одобрени проекти от ММС за финансиране на спортни дейности по реда на Наредба № Н-1 от 2007 година;
- 3,3 млн. лв. – отпуснати премии за олимпийски медалисти, прекратили активна състезателна дейност;

- 2,5 млн. лв. – предоставени капиталови трансфери на спортни организации за изграждане и реконструкция на спортни обекти и съоръжения.

17. Сметка за чужди средства, открита съгласно §28 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на Закона за българските лични документи към МВР

Съгласно § 28 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на Закона за българските лични документи към МВР, събираните такси от издаването на документи за самоличност, документи за пребиваване в Република България и за управление на моторно превозно средство постъпват по отделна сметка за чужди средства на Министерството на вътрешните работи и се ползват за погасяване на задължения към фирмите-изпълнители във връзка с придобиване на активи или ползване на услуги, съгласно сключен договор, както и за покриване на разходи по бюджета на Министерството на вътрешните работи за съответната година. Приходите постъпват по сметката от 1 юли 2009 г.

Отчетените за 2013 г. приходи от събрани такси са в размер на 41,9 млн. лв., а по бюджета на МВР са прехвърлени 52,7 млн. лв. за разплащане на част от задълженията за текуща издръжка. Отчетените за 2013 г. разходи са в размер на 15,8 млн. лв., от тях 15,1 млн. лв. са издръжка и представляват разходи за материали, консумативи, абонаментно поддържане на компютърна техника и комуникационни устройства, и държавни такси на основание Тарифа №12 за упражнен финансов контрол на отпечатани ценни книжа. Извършени са и разходи за лихви по финансов лизинг в размер на 0,7 млн. лева.

Отчетена е сума по § 93-17 в размер на 8,9 млн. лв., която представлява задължения по финансов лизинг, съгласно чл. 4 от Споразумение със „СИМЕНС“ ЕООД рег. № I-9365/2012 година.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През 2013 г. икономическата среда се разви по-песимистично от първоначалните прогнози, като икономическия растеж остана слаб и не позволи по-интензивно възстановяване на приходите. В средата на годината бе направена актуализация на Закона за държавния бюджет за 2013 г. с отразяване в него на промените в текущата икономическа ситуация в страната и обезпечаване с необходимия ресурс на приоритетните политики в програмата на новоизбраното правителство до края на годината. С одобрения Закон за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2013 г. фискалната цел за годината бе променена, като в разчетите бе заложено дефицитът по КФП да не надвиши 2 % от БВП, което е в съответствие с националните фискални правила.

Изпълнението на приходите по националния бюджет за 2013 г. е близко до заложеното в актуализираните разчети за годината, като изпълнението на приходите по републиканския бюджет е 98,6 на сто, като принос за отчетените параметри имат и предприетите мерки от страна на приходните администрации за повишаване на събираемостта на публичните вземания. Благоприятните ефекти в приходите бяха свързани основно с ускорено реализиране на проектите по Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, мерките за борба със сивата икономика и повишаване на събираемостта на публичните вземания и някои постъпления с еднократен характер. Въпреки че положителните ефекти в приходната част бяха по-слаби от очакванията общо приходите и помощите нарастват с 1,9 п.п. от БВП спрямо предходната година, като основен принос за този ръст (1,1 п.п. от БВП) имат данъчните постъпления. През последните месеци на 2013 г. се наблюдаваше тенденция на постепенно подобрене на параметрите по изпълнението при преките данъци, което е свързано и с някои нормативни промени въведени от началото на годината. Най-силно изразен положителен ефект се наблюдаваше при корпоративния данък през месец декември, когато тенденцията на изоставане от разчета през предходните месеци бе изцяло преодоляна. Причина за това са и подадените голям брой годишни корекционни декларации за преизчисляване на дължим авансово корпоративен данък за 2013 година. Влияние върху параметрите по изпълнението на данъчните приходи оказва и по-високият размер на възстановения данъчен кредит към фирмите през 2013 г., като невъзстановения ДДС към края на 2013 г. бе сведен до най-ниското му равнище за последните 7 години.

При постъпленията от социални и здравноосигурителни вноски изпълнението на годишния разчет е 99,8 %. При постъпленията от здравноосигурителни вноски се отчита преизпълнение на плана, докато по бюджета на ДОО реализирани икономии в разходите компенсират изцяло неизпълнението при приходите, с което не се влошава бюджетното салдо.

Едновременно с усилията за нормализиране на бизнес средата приоритет в разходните политики бяха социалните отговорности на държавата и очерталия се недостиг за финансиране на сектора на здравеопазването. През месец декември на пенсионерите с най-ниски пенсии за първи път от четири години бе изплатена коледна добавка към пенсиите, като необходимия ресурс в размер на 53,5 млн. лв. бе осигурен чрез реструктуриране на разходите и трансферите по републиканския бюджет без да се влошава одобрения бюджетен дефицит. Подобрената събираемост на приходите от здравни вноски и направените промени по бюджета на НЗОК позволиха да бъде посрещната основната част от недостига за финансиране по бюджета на НЗОК в последните месеци на годината. Осигуреният допълнителен ресурс по бюджета на НЗОК за 2013 г. за сметка на преизпълнение на приходите от здравни вноски и одобрени промени по бюджета на НЗОК бе в общ размер на 71,7 млн. лева.

Дефицитът по консолидираната фискална програма на касова основа за 2013 г. е в размер на 1,8 % от БВП, а оценен по методологията на ЕСС 95 в априлските Нотификационни таблици дефицитът на България е в размер на 1,5 % от БВП. В актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2013 г. бе предвидено дефицитът по КФП да не превиши 2,0 % от прогнозния БВП, т.е. дефицитът за 2013 г. е по-нисък с 0,2 п.п. от БВП спрямо разчета.

По-долу са представени накратко основни бюджетни показатели и макроикономически параметри за 2013 г., както следва:

◆ През 2013 г. brutният вътрешен продукт на България възлезе на 78 115 млн. лв. Реалният годишен растеж достигна 0,9 % при 0,6 % за 2012 г. Нетният износ бе с основен положителен принос за динамиката на БВП за годината. След като регистрира растеж от 3,1 % за предходната година, през 2013 г. вътрешното търсене намалю с 1,1 процента.

◆ На пазара на труда през 2013 г. се наблюдаваше постепенно стабилизиране на заетостта, като заедно с това безработицата продължи да нараства. Наблюдаваното през предходните години намаление на броя на заетите се забави до едва 0,4 % спрямо 2,5 % година по рано. Основен принос за отбелязаното подобрение имаше селското стопанство, и в по-малка степен услугите.

◆ Преките чуждестранни инвестиции за 2013 г. са в размер на 2,1 млрд. лв. (2,7 % от БВП), отбелязвайки повишение от 2,1 процента.

◆ Текущата сметка достигна рекордно висока положителна стойност от 1,5 млрд. лв. (1,9% от БВП), като продължи да бъде зависима главно от промените в търговията със стоки.

◆ Оценката в априлските Нотификационни таблици за размера на дефицита на сектор „Държавно управление” е 1,5 % от БВП.

◆ Дефицитът на касова основа за годината е в размер на 1 440,7 млн. лв., което представлява 1,8 % от БВП.

◆ Изпълнението на приходите и помощите по консолидираната фискална програма спрямо актуализираните годишни разчети за 2013 г. е 95,4 %, а по републиканския бюджет – 98,6 %.

◆ Общите разходи (вкл. вноската на България в общия бюджет на ЕС) по КФП за годината представляват 95,1 % от годишните разчети към ЗДБРБ за 2013 г., а по републиканския бюджет разходите, трансферите и вноската за бюджета на ЕС представляват 97,8 % от планираните за годината.

◆ Фискалният резерв към 31.12.2013 г. възлиза на 4,7 млрд. лв., в т.ч. средствата по сметките на ДФГУДПС към 31.12.2013 г. в размер на 2,3 млрд. лв. Заложеният в ПЗР на ЗДБРБ за 2013 г. минимален размер на фискалния резерв към 31.12.2013 г. е 4,5 млрд. лева.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Отчет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2013 г.
2. Отчет на консолидираната фискална програма за 2013 г.
3. Кратък анализ на изпълнението на утвърдените политики и програми на министерствата и агенциите за 2013 г.